

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Clarke\_Arthur\_C-Rajske\_fontany.PDB

PDB Name: Clarke\_Arthur\_C-Rajske\_fontany  
Creator ID: REAd  
PDB Type: TEXt  
Version: 0  
Unique ID Seed: 0  
Creation Date: 20.11.2005  
Modification Date: 20.11.2005  
Last Backup Date: 1.1.1970  
Modification Number: 0

Arthur C.  
Clarke

RAJSKÉ  
FONTÁNY

Trvalé, nepomíjející památce

LESLIEHO ÉKANÁJAKÉ  
(13. 7. 1947 - 4. 7. 1977)

přátele z nejdokonalejších, jenž v sobě  
ojedinělým způsobem spojoval oddanost, moudrost  
i porozumění. Okamžikem, kdy záře tvé  
laskavé osobnosti opustila tento svět, pohaslo  
i světlo mnoha životů.

NIRVÁNA PRÁPTO BHÚYÁT

Politikaření i náboženství zastaraly;  
nadešel čas vědy a niterného života.

(Šrí Džaváharlál Néhrú v projevu  
k Cejlonské společnosti pro rozvoj věd,  
Colombo, 15. října 1962)

„Od ráje jest Taprobané vzdáleno na čtyřicet  
mořských mil; až k němu pak doléhá zurčení  
rajských fontán.“

(Z pověsti zachycené bratrem Marignollim,  
L. P. 1335)

Země, kterou jsem já nazval Taprobané,  
není sice zcela skutečná, avšak z devadesáti  
procent se přece jen shoduje s Cejlonem,  
nynější Šrí Lankou. A třebaže bude  
v doslovu ještě objasněno, jaká místa,  
které osoby a co z událostí se opírá  
o konkrétní předlohu, čtenář nepochybí,  
bude-li vycházet z předpokladu,

že čím nepravděpodobnější je sám příběh,  
tím reálnější je přesto jeho scénérie.  
Jméno Taprobané se dnes (v angličtině)  
běžně čte tak, že se rýmuje se slovem plain,  
avšak jeho původní výslovnost zní jinak,  
Taprobané, jak ji ostatně jistě znal již Milton:

„Ze zlatého Chersonesu, z Indie dálné,  
z ostrova jejího nejzazšího, z Taprobané...“

(Ráj znovunabytý, Kniha čtvrtá)

I / Palác

/I/ KÁLIDÁSA

S každým dalším uplývajícím rokem ho tížila ta koruna víc a víc. Když mu ji kdysi ctihodný Bódhidharma Mahánájaké Théro vsazoval na hlavu - a jak nerad to činil! -, byl princ Kálidása překvapen její lehkostí. A nyní, po dvaceti letech, odkládal Kálidása král onu zlatou obrůčku posázenou drahokamy, kdykoli to jen dovolila dvorská etiketa.

Obřadnost ho ostatně právě zde, na vrcholu skalní pevnosti bičovaném vichřicemi svazovala pramálo; jen nemnoho poselstev a prosebníků se ucházelo o audienci v oněch závratných výšinách. A mnozí z těch, kdo vážili cestu až do Jakkagaly, obraceli přesto své kroky ještě dříve, než dospěli k poslednímu výstupu, ještě než vkročili do zejících čelistí přikrčeného lva, hrozícího vymrstit se ke skoku ze skalní stěny, do níž byl vtesán. Ne, na tomto trůně sahajícím po sama oblaka se asi nedožije žádný král vysokého věku. Ba i samému Kálidásovi by jednoho dne pro slabost stáří mohlo být zatěžko vystupovat až sem, do svého vlastního paláce. Jenomže Kálidása nevěřil, že se takového rána dočká; jistě se najde někdo z přechetných nepřátel, kdo ho ušetří tohoto pokoření starobou.

Z těch nepřátel, kteří už teď sbírají síly. Kálidása se zahleděl k severu, jako by tam již byly skutečně v dohledu armády jeho nevlastního bratra, vracejícího se, aby vznesl svůj nárok na zkrvavený trůn Taprobané. Avšak tato hrozba byla dosud vzdálená, ještě kdesi za mořem zmítaným monzunovými bouřemi; a třebaže byl Kálidása nakloněn věřit spíše svým špehům než astrologům, byl přece jen rád, že v této věci obojí dospěli k tomuto shodnému názoru.

Dvacet let již Malgara vyčkával, spřádal plány a ucházel se o pomoc u cizích panovníků. Avšak mnohem blíže měl Kálidása protivníka, ještě trpělivějšího, ještě rafinovanějšího, jenž ho nikdy nepřestával měřit z výšin jižního nebe.

Dokonalý kužel Šrí Kandy, Hory Svatosti, se zdál dnes být nesmírně blízko; jakoby na dosah ruky se Hora tyčila nad planinou ve středu ostrova. Od nepaměti zasahovala bázní srdce každého, kdo na ni upřel oči. Ani Kálidása nepřestal nikdy vnímat její tíživou přítomnost, ani moc, kterou symbolizovala.

A přece neměl Mahánájaké Théro žádná vojska, netroubili kolem něho váleční sloni vyzývavě pohazující hlavami a kly. Velekněz byl prostý stařec v oranžové říze, jehož jediným hmatatelným majetkem byla žebrácká miska a palmový list, jímž se stínil před sluncem, zatímco kolem něho nižší mnichové a žáci zpěvavě recitovali posvátné texty, on pouze mlčky seděl se zkříženými nohama a přítomně - kdovíjak - v rukou osudy králů. Bylo to nesmírně podivné...

Vzduch byl toho dne tak dokonale čistý, že Kálidása na samém vrcholu rozeznával i chrám, dálkou zdobnělý na pouhý hrot šípů Šrí Kandy. Nevylízl vůbec jako dílo lidských rukou; připomněl králi mnohem vyšší horstva, jež spatřil v mládí, v době, kdy byl napůl hostem a napůl rukojmím na dvoře Mahindy Velikého. Olbřimi, kteří obklopovali a střežili Mahindovu říši, byli přece všichni obdařeni jakousi krajkou z oslnivé krystalické látky, pro niž jazyk Taprobané neznal žádné jméno. Hindové věřili, že je to jen jiná forma vody, magicky převtělené, avšak Kálidása měl pro takové pověry toliko úsměv.

Ta běl, jasnější než slonovina, byla vzdálena pouhé tři dny pochodu - jeden den po královské cestě, napříč lesy a rýžovými poličky, pak dva dny vzhůru klikatící se stezkou, po níž on sám již nikdy šplhat nebude, neboť na jejím konci je onen jediný soupeř, který mu nahání strach a nad nímž mu nebylo dáno zvítězit. Někdy až záviděl poutníkům, když spatřil, jak se řetízek jejich pochodní za noci vine vzhůru po úbočí Hory. I nejposlednější žebrák směl odtamtud pozdravit posvátný rozbřesk dne a přijmout požehnání božstev; panovníkovi vši této země to dopráno nebylo.

Měl za to různé útěchy, byť jen dočasné, Chráněny příkopem a valy se před ním rozkládaly Zahrady blaženosti, jejich jezírka a fontány, na něž rozmařile vyplýtvával bohatství své říše. A když už byl Rajskými fontánami znaven, byly tu ženy - ty z masa a krve, které však k sobě zval stále řidčeji - a kromě nich obrazy žen, dvě stovky nesmrtelných a neměnicích se postav, jímž nyní tak často svěřoval své myšlenky, neboť nikomu jinému již důvěřovat nemohl.

Západním nebem zahučelo zaburácení hromu. Kálidása se odvrátil od pochmurné a hrozivé Hory a zahleděl se k vzdálenému příslibu deště. Monzun se letos opozdil; umělé nádrže, které napájely složitý ostrovní zavlažovací systém, byly téměř prázdné. V tuto roční dobu by už měl zahlédnout odlesky na hladině nejmohutnější z nich ze všech - té, kterou jeho poddaní, a on to dobře věděl, dodnes opováživě nazývají jménem jeho otce: Parávanasamudra, Moře Parávanovo. Byla dokončena teprve před třiceti lety, po úmorné dřině celých generací. V oněch šťastnějších dnech stanul princ Kálidása hrdě po boku svého otce, když byly vytažena stavidla a životodárné vody se rozlily po žizniví půdě. Po celém království nebylo pohledu půvabnějšího nad zčeřené zrcadlo onoho obrovitého jezera, stvořeného lidskou rukou, když se v něm odrážely kopule a vížky Ránapury, Zlatého města, prastaré sídelní pevnosti, kterou on opustil pro svou vidinu.

Poznovu se ozvalo zarachocení bouře, ale Kálidása poznal, že je to jen planý slib. I tu, na vrcholu Ďáblovy skály, vzduch jako by naopak zhoustl a zmrtněl; ani potuchy zatím nebylo po oněch náhlých poryvech, hned z té, hned z oné strany, jaké věštily začátek monzunu. Než mu bude dáno dočkat se konečně deště, přibude zřejmě k jeho starostem i

hladomor.

„Veličenstvo,“ ozval se trpělivý hlas jeho dvořana Ádigara, „vyslanci se chystají k odchodu. Přáli by si projevit vám svou úctu.“

Ovšem, to jsou ti dva bledolící poslové, ze země ležících za západním oceánem! Jen nerad se s nimi bude loučit, vždyť mu jazykem taprobani, byť strašlivě zpotvořeným, vyprávěli o nejednom divu - třebaže žádný, jak ochotně připouštěli, se nevyrovnal jeho palácové pevnosti vysoko v oblacích.

Otočil se zády k Hoře i k její sněhobílé špičce a začal sestupovat žulovým schodištěm k audienčnímu sálu. Komoři se svými pobočníky za ním nesli dary, slonovinu a drahé kameny pro ony urostlé, hrdé muže, kteří čekali, až budou moci dát mu sbohem. Již brzy odvezou poklady z Taprobané za moře, do města o celá staletí mladšího než je Ránapura; a tam snad alespoň na chvíli zaplaší chmury z mysli císaře Hadriana.

Oranž mnišské řízy zaplála jasnou září na pozadí bílé omítky chrámové stěny, když Mahánájaké Théro zvolna vykročil k zábradlí severní terasy. Hluboko dole se rozprostírala šachovnice rýžových políček od obzoru po obzor, táhly se po ní temnější linie zavlažovacích kanálů, modře jiskřila Parávanasamudra - a v dáli za oním vnitrozemským mořem se vnášely posvátné kopule Ránapury jako nestvůrné bubliny, neuvěřitelně obrovité, když člověk vzal v úvahu jejich skutečnou vzdálenost. Po třicet let již sleduje to neustálé měnící se panoráma a ví, že se mu nikdy nepodaří zcela obsáhnout všechny detaily jeho prchavé složitosti. Barvy i obrysy se měnily od jednoho ročního období k druhému, ba i s každým mījícím oblakem. Až do toho dne, kdy pominu i já, pomyslel si Bódhidharma, až do poslední chvíle tu budu mít stále ještě co nového objevovat.

Jeden jediný objekt rušil jemně předivo oné krajiny. Jakkoli se jevila nepatrná z této výše, působila Ďáblova skála jako cizorodý vetřelec. Vždyť i legenda vypráví, že Jakkagala není nic jiného než himálájský štít rodící vzácné byliny, který zde upustil sám opičí bůh Hanumán, když spěšně přinášel léky i s horou svým raněným druhům po skončení bitev Rámájány.

Na tuto vzdálenost ovšem nebylo možno rozeznat všechny podrobnosti Kálidásova vrtochu, snad jen nezřetelnou čáru, která vyznačovala vnější val Zahrad blaženosti. Avšak jakmile člověk jednou jedenkrát onu podívanou zažil zblízka, nebylo možno ohromující dojem z Ďáblovy skály nikdy zapomenout. Mahánájaké Théro v duchu jasně viděl, jako by stál uprostřed mezi nimi, dvě obrovské lví tlapy čnějící ze srázného čela útesu, a nad nimi cimbuří, po němž přecházel - a tak snadno bylo uvěřit, že stále ještě přechází - proklínaný král...

Shůry třesklo zahřmění a rychle sílilo do takového crescenda, že se až zdálo, jako by otrásalo samou Horou. Běsnilo táhlým rachotem napříč nebesy a zanikalo zvolna kdesi na východě. Po dlouhé vteřiny se vracely jeho ozvěny z míst někde při obzoru. Tento zvuk by byl nikdo nedokázal zaměřit za posla nadcházejícího údobí dešťů; lijáky ostatně nebyly ještě pro nejbližší tři týdny plánovány a Monzunová regulace pracovala s odchylkou nepřesahující čtyřicet hodin. Když ohlas detonací konečně dozněl, Mahánájaké se obrátil k svému společníku.

„Tak takhle se respektují dohody o koridorech pro zpětný vstup do atmosféry,“ pravil s rozhořčením o něco málo silnějším, než jaké se náleželo projevit představiteli dharmy. „Měří to někdo?“

Mladší z obou mnichů šeptl do mikrofónku na zápěstí a čekal na odpověď.

„Ano, mají to, kulminece byla sto dvacet. Je to o pět decibelů víc, než jsme až dosud zaznamenali.“

„Pošlete obvyklý protest na Kennedyho mys anebo do Gagarinova centra, podle toho, kdo to měl na svědomí. Ne, počkejte, pošlete dvě stížnosti, každému z nich jednu. Ne že by to mělo naději na nějaký výsledek, pochopitelně.“

A jak jeho oči sledovaly zvolna se rozplývající kondenzační pruh napříč oblohou, měl Bódhidharma Mahánájaké Théro, pětáosmdesátý toho jména, náhlé a krajně nemnišské vidění. Kálidása! Ten by byl určitě měl patřičný recept pro výchovu trajektorových operátorů, kteří na své kosmické starty a přistání myslí jen v pojmech dolar krát kilogram orbitálního vyřízení... Byl by znal recept, mezi jehož komponenty by nechybělo narážení na kůl, okuté sloní tlapy či vroucí olej.

Ovšem to bylo tehdy, před dvěma tisíci lety, kdy býval život neskonale jednodušší.

/2/ KONSTRUKTÉR

Jeho přátelé, jejichž počet se rok za rokem bolestně tenčil, mu říkali Johan. Svět, pokud se na něho rozpomenul, ho nazýval rádzou. Jeho celé jméno ztělesňovalo pět století dějin; Johan Oliver de Alwis Šrí Rádzasinh.

Byla doba, kdy se za ním hrnuli turisté, zlézající Ďáblovu skálu jen proto, že si právě jeho chtěli zvěčnit kamerou nebo magnetofonem; ale nová generace už nevěděla pranic o dnech, kdy nebylo známější tváře v celé sluneční soustavě.

Nelitoval pomíjivé slávy, měl za ni náhradou vděčnost celého lidstva. Ale také pocit trpkosti nad omyly, jimž se nevyhнул - a lítosti nad obětovanými životy, jež mohly být vykoupeny trochou předvídavosti anebo o poznání větší trpělivosti. Ted', s odstupem času, z historického nadhledu bylo ovšem snadné rozhodnout, co by se bylo vlastně mělo učinit k odvrácení aucklandské krize anebo jakým způsobem by bývalo možné dostat za jeden stůl nepříliš ochotné signatáře Samarkandských dohod. Vyčítat si nevyhnutelné chyby minulosti nemělo sice smysl, nicméně přicházely chvíle, kdy ho svědomí trápilo víc než bolest ve stále vzácněji se ozývající ráně po jedné pradávce patagonské kulce. Nikdo by býval neuvěřil, že se jeho odpočinek protáhne na tak dlouhou dobu. „Do půl roku vás tu máme zpátky,“ řekl na odchodnou prezident Světové rady. „Moc, ta působí návykově.“

„Na mě asi ne,“ odpověděl tehdy po pravdě.

Neboť moc si vyhledávala jeho; on sám se po ní nikdy nepídil. A vždy to byla moc velmi přesně vymezená a omezená - pravomoc poradce, nikoli vládce. Byl pouze zvláštním poradcem pro politické záležitosti, ve funkci zplnomocněného velvyslance, přímo odpovědným prezidentovi a desetičlenné radě - vlastně jedenáctičlenné, připočte-li se ARISTOTELES. (Měl ze svého panelu umožněn trvalý vstup do Ariho paměti i do jeho databank a procesorů a několikrát do roka s ním vedl dialog.) Nakonec ovšem Rada bez výjimky jeho doporučení přijímala a svět ho v důsledku

toho počítal respektem, který by měl správně náležet těm byrokratům z Mírového odboru, stojícím v pozadí, bez slávy a ód.

A tak se veškeré publicity dostávalo velvyslanci bez portfeuille Rádžasinhovi putujícímu od jedné problémové oblasti k druhé, ať již přijížděl pofoukat něčí pošramocený ego nebo odminovat krizovou oblast či virtuózně zažonglovat s danými pravdami. Ne že by si byl někdy mohl dovolit skutečně zalhat, to by samozřejmě bývalo katastrofální. A bez Ariho neomylné paměti by se byl sám nevyznal ve složitém předivu, jaké byl čas od času nucen utkat, jen aby lidstvo mohlo žít v míru. Když se mu konečně tato hra začínala zamlouvat pro hru samou, byl právě čas k odchodu.

To bylo před dvaceti lety, a neměl důvodu tohoto svého rozhodnutí litovat. Ti, kdož předpovídali, že nuda zmůže toho, jenž odolal pokušení moci, buď tohoto člověka neznali, anebo nepochopili prameny jeho osobnosti. Vrátil se do polí a lesů svého dětství a žil nyní pouhý kilometr od zasmušilého obrovitého skaliska, které vévodilo jeho chlapeckému světu. Měl vilu postavenou dokonce přímo v areálu vymezeném širokým příkopem, jenž kdysi obepínal Zahrady blaženosti, a fontány navržené dávným Kálidásovým architektem nyní po dvoutisícileté odlce zurčely na nádvoříčku Johanova domu. Voda k nim stále ještě přitékala původními kamennými žlaby; nic se nezměnilo, jen nádrže vysoko na skalisku nenaplňovaly kaskádovitě rozestoupené čtyři zpocených otroků, ale elektrická čerpadla.

Toho, že si mohl vybrat pro svůj odpočinek právě tento pozemek prostoupený historií, si Johan považoval víc než čehokoli jiného v celé své životní dráze; splnil se mu tím sen, v jehož realizaci se nikdy neodvážil doufat. Dosáhnout ho znamenalo využít veškerého diplomatického talentu a navíc ještě i trochu přitlačit ke zdi - byť delikátním nátlakem - Archeologický odbor Rady. Věc byla sice potom interpelována v Generálním shromáždění, avšak našťastí zůstaly tyto otázky bez odpovědi.

Lalok starého příkopu ho izoloval od všech turistů a badatelů, s výjimkou těch nejhouževnatějších, a hustá stěna mutovaných stromů ašoka, celoročně obsypaných květem, ho chránila i před jejich pohledy. Stromová poskyltla úkryt i několika opičím rodinám, které se zpravidla omezily na zvědavé obhlídky, avšak čas od času také vtrhly do vily a pobraly kdeco, co bylo volně položeno a co upoutalo jejich pozornost. Následovala zpravidla krátká mezidruhá válka s použitím petard a reprodukováného varovného vřeštění, které ovšem lekalo spíše člověka než čtyřruký pronárod, takže se opice rychle navracely, neboť jim dlouhá zkušenost říkala, že jim tu nikdo doopravdy neublíží.

Západní obloha procházela proměnami jednoho z nejkriklavějších taprobanských západů, když se korunami stromů tiše snesl malý elektrocykl a přistál vedle žulových sloupů kolonády. (Vesměs čólský sloh, z pozdního ránapurského údobí - čili v těchto místech čirý anachronismus. Ale jediný, kdo to kdy komentoval, byl profesor Sarath; a o tom bylo dobře známo, že kritizuje kdeco.)

Dlouhé a trpké zkušenosti naučily Rádžasinha nedat nikdy na prvý dojem, ale také ho nepodceňovat. Napůl očekával, že dr. Vannevar Morgan - podobně jako jeho díla - bude imponující, ba impozantní muž. Namísto toho byl inženýr spíše podprostředního vzrůstu, na pohled dokonce vypadal téměř drobný. Jeho štíhlá postavička byla zato šlachovitá a havraní vlasy lemovaly tvář, která vypadala podstatně mlaději než na jeho jedenapadesát let. Videopodobizna z Ariho databanky BIOG mu trochu křivdila; byl by to mohl být spíše portrét romantického básníka anebo koncertního pianisty - anebo snad i velkého herce, který svým uměním udržuje v napětí tisícovku zmlklých diváků. Rádžasinh uměl rozpoznat sílu, když se s ní setkal, manipulace silami tvořila jeho nejvlastnější profesi; a teď stál mocné vůli tvář v tvář. Měj se na pozor před muži malé postavy, říkával si často - neboť oni to jsou, kdo pohybují a zachvívají světem.

A s touto myšlenkou se v něm probudil i prvý záblesk ostražitosti. Téměř každý týden sem za ním, do těchto odlehlých míst, přijížděli staří přátelé i staří soupeři, s novinkami i se vzpomínkami na minulé doby. Vítal tyto návštěvy, neboť vnukaly představu, že život pokračuje dál. Jenomže vždy předem věděl, a to se značnou přesností, co bude účelem schůzky a čeho všeho se jednání dotkne. Avšak pokud si byl Rádžasinh s to vybavit Morganovu osobnost, neměli prázdný společný zájem, pokud pomineme nejběžnější věci společné mužům jejich věku a dané době. Nikdy předtím se nesetkali, nebyli spolu ani v žádném spojení; Morganovo jméno mu napoprvé dokonce ani nic neřeklo. Ještě neobvyklejší byla okolnost, že ho technik požádal, aby jejich schůzku považoval za důvěrnou.

Třebaže mu Rádžasinh v tomto bodu vyhověl, musel se trochu přemáhat. Jeho mírumilovná existence už věru nevyžadovala žádné tajnostkářství; a poslední věc na světě, kterou by si teď přál, bylo nějaké závažné tajemství, které by se mu vedralo do jeho spořádaného soukromí. S bezpečnostní centrálou skoncoval jednou provždy; jeho osobní strážci byli - kdy jen to bylo? - před deseti lety, nebo ještě dříve? - odvoláni na jeho vlastní žádost. Ale ještě víc než toto utajování ho na věci znepokojovalo rozrušení, které se jeho samého zmocňovalo. Hlavní inženýr Sekce pevninských konstrukcí Trustu terestrických staveb jistě necestuje tisícovky kilometrů, jen aby si mu tady řekl o autogram anebo aby mu tu vyprávěl zdvořilůstky turistů. Vede ho sem zřejmě nějaký zcela specifický záměr - a přes veškeré úsilí si Rádžasinh takový účel cesty nedokázal v nejmenším představit.

Ani v dobách, kdy ještě byl ve funkci, neměl Rádžasinh nikdy příležitost s Trustem vstoupit do styku; jeho tři sekce - pevninských, oceánských a kosmických staveb - měly snad nejnižší publicitu ze všech specializovaných agentur Světové federace. Snad jen tehdy, když se nějaký technický nezdar projevil širším dopadem na okolí nebo když docházelo k přímé srážce s ekologií či s historií, vynořoval se Trust poněkud z přítmi své existence. Poslední střetnutí tohoto druhu se týkalo Antarktického energovodu - někdejšího zázraku techniky jedenadvacátého století, který byl zbudován k čerpání zkapalněného uhlí z obrovských polárních ložisek do elektráren a továren mírného pásu. Trust navrhl, zřejmě v záchvatu jakési ekologické euforie, aby poslední zbývající úsek energovodu byl zlikvidován a teritorium vráceno opět tučňákům. Vzápětí následovaly hlučné protesty průmyslových archeologů, podrážděných takovým vandalismem, ale i protesty biologů, kteří namítali, že penguini opuštěný energovod prostě zbožňují. Poskytoval jim možnost hnízdění za podmínek, jaké neměli nikdy předtím, a tak přispěl k populační explozi, kterou kosatky jen tak tak zvládaly. Trust se tehdy vzdal bez dalšího boje.

Rádžasinh si nebyl jist, zda si Morgan nějak omočil v tomto fiasku. Bylo by to příliš nevdalo, protože Morganovo



jméno bylo v současné době spojeno s největším triumfem v dějinách Trustu...

Pokřtili ho jménem Absolutní most; patrně právem. Rádžasinh, spolu s polovinou obyvatel celého světa, sledoval, jak se jeho poslední segment zvedá k obloze, zavěšen pod Grafem Zeppelinem - což byl sám o sobě div svého věku.

Veškerá postradatelná výbava vzducholodi byla demontována, aby se ušetřilo na váze; proslulý bazén byl vypuštěn a reaktory dmychaly své zbytkové teplo do plastických balónů, aby ještě zvýšily její nosnost. Bylo to poprvé, kdy břemeno o hmotnosti více než tisíc tun bylo zdviháno více než o tři kilometry svislým směrem, a celá operace - což bezpochyby znamenalo jisté zklamání pro milióny přihlížejících - proběhla bez jediného zadrhnutí.

Žádná loď teď už neproplouvala Herkulovými sloupy, aniž vzdala pozdravem poctu nejmohutnějšímu mostu, jaký člověk až dosud postavil - a s největší pravděpodobností i jaký kdy v budoucnosti postaví. Dvojice věží na rozhraní Atlantiku a Středozemního moře sama o sobě představovala nejvyšší konstrukce světa. Hleděly na sebe přes patnáctikilometrovou prázdnotu, nevyplněnou ničím než oním neskutečným, křehkým obloukem Gibraltarského mostu. Setkat se s člověkem, který ho konstruoval, bude jistě čest; přestože dorazil s hodinovým zpožděním.

„Velice se omlouvám, pane velvyslanče,“ říkal Morgan, když se vysoukával z elektrocyklu. „Doufám, že jsem vám tím opožděním nezkomplikoval program.“

„Naprosto ne; můj čas patří jen a jen mně samému. Jedl jste?“

„Ale ano - když mi v Římě zrušili přípoj, tak mi za to věnovali báječný oběd.“

„Určitě lepší, než jaký byste dostal v hotelu Jakkagala. Zajistil jsem vám tam nocleh - není to odsud ani kilometr.

Obávám se, že naše jednání budeme muset odložit až po snídani.“

Morgan se zatvářil trochu zklamaně, ale s pokrčením ramen se podrobil. „Dobrá, mám dnes stejně ještě před sebou spoustu práce a zahálet nebudu. Předpokládám, že hotel poskytuje plný administrativní servis - nebo že má alespoň standardní terminál.“

Rádžasinh se usmál. „Nejrafinovanější technika, za jakou bych se tam byl ochoten zaručit, bude asi telefon. Ale mám lepší návrh. Asi tak za půl hodiny chci doprovodit pár svých přátel k Ďáblově skále. Začíná tam představení, son-et-lumière, mohu vám je vřele doporučit a budete mezi námi vítáni.“

Vycítil, že Morgan váhá a vymýšlí nějakou dostatečně zdvořilou výmluvu.

„Jste na mne mimořádně hodný, jenomže já se opravdu musím nějak spojit se svým pracovištěm...“

„Můžete použít mého vlastního panelu. Věřte mi - ta podívaná je úchvatná, a trvá jen hodinu. Ach, úplně jsem zapomněl - vy si nepřejete, aby někdo věděl, že jste tady. Dobrá, představím vás jako doktora Smithe z Tasmánské univerzity. Jsem si jist, že vás nikdo z mých přátel nepozná.“

Rádžasinh neměl nijak v úmyslu se svého hosta dotknout, ale kratičký záblesk nevole na Morganově tváři ho nenechal na pochybách o podráždění, které v něm vzbudil. Instinkty bývalého diplomata okamžitě ožily; zaregistroval tuto reakci jako charakteristiku v budoucnu případně užitečnou.

„Ne, určitě mne nikdo nepozná,“ řekl Morgan a Rádžasinh rozpoznal v jeho hlase neklamnou příchut' hořkosti. „Doktor Smith, to vypadá přijatelně. A teď - dovolil byste mi laskavě použít vašeho panelu?“

Tohle je zajímavé, pomyslel si Rádžasinh, když vedl hosta do vily, zajímavé, ale podstatné asi ne. Provizorní hypotéza: Morgan trpí pocitem frustrace, možná i hlubšího zklamání. Těžko říct proč, má přece ve své profesi nesporné vedoucí postavení. Co víc by mohl chtít? Nabízela se jedna jediná odpověď; Rádžasinh rozeznával tyto symptomy velice dobře, tím lépe, že v jeho vlastním případě ona palčivá bolest již dávno sežehla sama sebe svým vlastním žárem.

„Ostruhu slávy,“ recitoval si mlčky, jen v myšlenkách. Jak je to dál? „Jsi v nejpevnější myslí vratký bod... Pohrdnout rozkošemi, žít jen dřín...“

Ano, tím by se dala vysvětlit ta neukojenost, kterou dokázala postřehnout jeho vnitřní tykadla, jenž dosud neztratila nic ze své citlivosti. A náhle ho napadlo, že tomu obrovitému oblouku, té duze svazující Evropu s Afrikou, se téměř vždy říká jen most, nebo Most... případně Gibraltarský most... jenom ne Morganův most.

Nu, doktore Morgane, pomyslel si Rádžasinh, jestli se pídíte po slávě, tady ji nenajdete. Jenomže proč tedy, u tisíce yaků, jste zavítal právě do tiché a poklidné Taprobané?

/3/ ZŘÍDLA

Celé dny se plahočili sloni i otroci od nemilosrdným sluncem a vytahovali vzhůru na skalní sráz nekonečný řetěz věder. „Hotovo?“ vyptával se čas od času král. „Ne, Vaše Veličenstvo,“ odpovídal mistr hutě, „nádrž ještě není zcela naplněna. Ale snad už zítra...“

Onen zítřek konečně nadešel a celý dvůr se shromáždil v Zahradách blaženosti, od baldachýnem zářivých barev. Král sám se dával ochlazovat velkými vějíři, ovíván ctizádostivci, kteří uplatili komořího, jen aby si získali tuto nebezpečnou privilej. Bylo to důstojenství, které stejně snadno mohlo vést k bohatství i k smrti.

Všechny oči byly upřeny na skalisko a postavičky hemžící se na jeho vrcholu. Zatřepetala se vlajka, v hlubině dole pak kdosi krátce zadul do rohu. U paty srázu zápolili dělníci divoče s pácidly a šhubali za lana. Ale dlouhou chvíli se nedělo nic.

Králova tvář se začínala zvolna zachmuřovat a celý dvůr se rozechvěl. I mávající vějíře na okamžik ztratily na tempu, jen aby se vzápětí jejich pohyb opět zrychlil, když si vějířníci připomněli rizika své služby. A pak se zprostřed dělníků u paty Jakkagaly ozval hromový jásot - vítězný a triumfální pokřik, který se nesl stále blíž, jak zachvacoval dav na pěšinách lemovaných květy. A s ním vytryskl i jiný zvuk, ne sice tak hlučný, avšak vnukající představu usměrněné, neodolatelné síly ženoucí se za svým cílem.

Jeden po druhém, jakoby kouzlem, vyrážely ze země tenké paprsky vody a spěly k bezmračné obloze. Ve čtyřnásobné výšce dospělého muže se rozstříkávaly v mlžinaté kytice tříště. Slunce jimi prostupovalo a barvilo opar duhovými tóny, které ještě zvyšovaly nezvyklost a krásu té podívané. Nikdy ještě, v celých dějinách Taprobané, nebylo lidské oko svědkem takového divu.

Král se usmál a dvořané se osmělili opět vydechnout. Tentokrát už roury pohroužené v zemi nepukaly váhou vod; na rozdíl od svých méně šťastných předchůdců měli teď zedníci, kteří je kladli, stejnou naději dožít se stáří, jako kdokoli jiný, kdo pracoval pro Kálidásu.

Téměř stejně neznatelně jako se pohybuje slunce na cestě k západu, ztrácely fontány zvolna na výši. A pak už dosahovaly sotva výšky muže; rezervoáry plněné s takovými útrapami byly téměř prázdné. Ale král byl přesto uspokojen; pokynul rukou a vodotrysky poklesly a znovu se zdvihly, jakoby k poslední pokloně před jeho trůnem, a poté se tiše sesuly. Po chvíli ještě přebíhaly po hladinách jezírek vlnky sem a tam; nato se zrcadla vod opět vyhladila a obrazila podobu věčného skaliska.

„Dobře pracovali dělníci,“ pravil Kálidása. „Darujte jim svobodu.“

Jak dobře, to nikomu z nich nebylo dáno pochopit, neboť žádný z nich nedovedl sdílet samotářské vize krále a umělce v jedné osobě. Kálidása znovu přehlížel úzkostlivě udržované zahrady, jež obklopovaly Jakkagalu, a pociťoval uspokojení, nad něž vyššího už neměl nikdy poznat.

Zde, u paty Skály, počal a končil Ráj. Zbývalo ještě na jejím vrcholku zbudovat Nebesa.

#### /4/ ĎÁBLOVA SKÁLA

Rafinovaně režirované představení světél a zvuků stále ještě Rádžasinha dojímalo, třebaže je viděl snad tucetkrát a znal nazpaměť každou finesu této skladby. Bylo samozřejmě pro všechny návštěvníky Skály povinným bodem jejich pobytu, třebaže někteří kritici, jako třeba profesor Sarath, si stěžovali, že je to vlastně instantní historie, dějepisný rychlonápoj pro turisty. Ovšem i rychlonápoj je lepší než žízeň a instantní historie už dávno sloužila svému účelu, zatímco Sarath a jeho kolegové ještě stále vedli hlučné spory o přesný sled událostí, jež se na těchto místech udály před dvěma tisíciletími.

Z nevelkého amfiteátru se otvíral pohled na západní stěnu Jakkagaly a všech dvě stě sedadel bylo orientováno tak, aby divák hleděl na laserovou projekci ve správném úhlu. Představení začínalo vždy ve stejnou dobu, po celý rok - v devatenáct hodin, když na obloze pohasínal poslední svit neměnného rovníkového západu slunce.

Bylo již takové šero, že Skálu nebylo vidět, jevila se jen jako obrovitý stín zakrývajíc prvé hvězdy. Poté se z oněch temnot ozval pomalý rytmus přidušeného bubnu; a pak náraz studený, monotonní hlas:

„Poslyšte příběh krále, jenž zavraždil vlastního otce a byl pak zabit svým bratrem. V krvavé historii lidstva to není pranic zvláštního. Avšak tento král zůstavil památku věčné hodnoty; a také legendu, která přetrvala staletí...“

Rádžasinh kradmo pohlédl na Vannevara Morgana, který mu seděl v šeru po pravici. Třebaže mohl spatřit jen siluetu jeho tváře, uviděl, že i hosta již uchvátíla čaromoc dávné báje. Druzí dva z hostů na druhé straně - staří přátelé z dob jeho diplomatické služby - byli rovněž v zajetí onoho kouzla. Jak Morgana ujistil, naprosto nepoznali, kdo se za „doktorem Smithem“ skrývá, anebo jestliže ho přece jen identifikovali, ze zdvořilosti tuto fikci přijali.

„Jeho jméno znělo Kálidása a přišel na svět sto let po narození Kristově; jeho rodiště, Ránapura, Zlaté město, bylo po staletí sídelním městem taprobanských králů. Avšak nad jeho zrozením visel stín...“

Hudba sílila, k tepajícímu bubínku se připojily flétny a smyčce a společně zapátraly nočním vzduchem po znepokojivé, vskutku královské melodii. Na skalní stěně zaplál světelný bod; poté se náhle rozlil do šíře - a pojednou se zdálo, že se před nimi otevřelo jakési kouzelné okno do minulosti, v němž se objevuje svět ještě životnější a barvitější než život sám. Skvělá dramatizace, říkal si Morgan; dobře že alespoň jednou nechal zvítězit zdvořilost nad nutkáním věnovat se práci. Sledoval radost krále Parávana, když mu jeho nejoblíbenější konkubína darovala prvorozeného synka - a vnímal, jak jeho nadšení vzrůstá i chladne současně, když o čtyřicet hodin později sama královna povila dítě s lepším následnickým právem na trůn. Třebaže Kálidása přišel na svět první, pokud jde o následnictví, prvním nebyl; tragédie byla rozehrána.

„Přesto však v letech raného dětství pojilo oba chlapce, Kálidásu i jeho nevlastního bratra Malgaru, upřímné přátelství. Vyrůstali společně a neměli tušení o soupeřství, které jim bylo určeno osudem, ani o intrikách osnovaných na každém kroku v jejich okolí. Prvý podnět roztržky neměl také nic společného s okolnostmi jejich zrození; byl to vlastně pouhý dárek, nevinný, s nejčistšími úmysly věnovaný.“

Ke dvoru krále Parávany přicházela poselstva s dary z celého světa - s čínským hedvábím, s hindustánským zlatem, s leštěnou římskou zbrojí. A jednoho dne se odvážil přijít do sídelního města prostý lovec z džungle s darem, o němž doufal, že potěší královskou rodinu...“

Ze všech stran kolem sebe uslyšel Morgan sborová a bezděčná „Ach“ a „Och“ z úst spoludiváků ukrytých ve tmě. Třebaže sám si na zvířata ve svém okolí nikdy nepotrpěl, musel připustit, že droboučká sněhobílá opička, která se důvěřivě tulila k mladému princovi Kálidásovi, je rozkošná. Z ustarané vráscitě tvářičky hleděla dvě velká očka napříč hlubinou staletí - a také napříč tajemnou, avšak ne tak zcela nepřemostitelnou propastí mezi člověkem a němou tvář.

„Jak stojí psáno v Letopisech, pranic jí podobného lidské oko nikdy předtím nespatrilo; srst měla bílou jako mléko, oči růžové jako rubíny. Jedni říkali, že je to dobré znamení - druzí, že je to znamení zlé, neboť bílá je barva smrti a žalosti. Žel, nebyly to obavy liché.“

Princ Kálidása si opičku zamiloval, nazval ji Hanumán podle hrdinného opičího boha z Rámájany. Králův klenotník zhotovil zlatý voziček a v něm Hanumán důstojně sedal a dával se za smíchu a veselí přihlížejících vozit prostorami

královského dvora.

Hanumán Kálidásu miloval a nikomu jinému nedovolil, aby o něho pečoval. Zejména na prince Malgaru žárlil - jako by už tušil rivalitu, která mezi oběma vypukne. A tak jednoho nešťastného dne dědice trůnu kousl.

Kousnutí nestálo ani za řeč. Jeho následky však byly nedozírné. Za pár dní nato byl Hanumán otráven - bezpochyby na rozkaz královnin. Tím skončilo Kálidásovo dětství; jak se vypráví, neprojevil od té chvíle důvěru ani náklonnost k nikomu na světě. A jeho přátelství s Malgarou se proměnilo v trpkou zášť.

To však zdaleka nebyla jediná pohroma, která vyplynula ze smrti jedné jediné opičky. Z rozkazu samotného krále postavili Hanumánovi hrobku, dágobu, svatýňku v tradičním zvonovitém tvaru. Byl to zvláštní nápad, okamžitě vyvolal nepřátelství mnichů. Dágoby bývaly vyhrazeny ostatkům Buddhovým, takže se tento počín jevil jako vědomé a záměrné rouhačství. Takový úmysl v tom docela dobře mohl i být, neboť král Parávana začínal podléhat vlivu hinduistického svámí a obracel se proti buddhistické víře. A třebaže princ Kálidása byl na tyto spory ještě příliš mlád, přece jen se zloba mnichů zčásti obracela proti němu. A tak začal boj, jenž měl v nadcházejících letech rozštěpit království ve dvě.

Jako mnoho ostatních zkazek dochovaných ve starých taprobanských análech, neexistoval po téměř dvě tisíciletí žádný důkaz, že příběh Hanumána a mladého prince Kálidásy není pouhá, třebaže okouzující legenda. Až v roce 2015 objevila skupina archeologů z Harvardovy univerzity na pozemku starého ránapurského paláce základy jakési malé hrobky. Vyhlížela, jako by byla záměrně zničena, neboť zmizely veškeré cihly zdíva. Obvyklý prostor pro ostatky, situovaný v základech, byl prázdný, zjevně vyloupený již před staletími. Jenomže tito badatelé měli nástroje, o nichž se někdejší lupičům pokladů ani nesnilo; neutrinový průzkum prokázal, že mnohem hlouběji pod komorou existuje ještě jedna další. horní dutina byla jenom lůžko k odvedení pozornosti, a také své poslání splnila na výbornou. A zatím v dolní komůrce stále ještě spočíval onen zdroj lásky i nenávisti, tak jako ho hrobka po staletí uchránila pro místo jeho posledního odpočinku, pro ránapurské muzeum.“

Morgan se vždy, zcela právem považoval za člověka věčného a nesentimentálního, který se jen tak nepoddává přílivu citů. A přece teď najednou, k svému nemalému zahanbení, pocítil - a doufal jen, že si toho nepovšimnou jeho společníci -, jak se mu oči plní bezděčnými slzami. Vždyť je to k smíchu, plísnil sám sebe, trochu sacharinových melodií a pár tklivých vět přece nemůže rozumného chlapa takhle sebrat. V životě by byl nevěřil, že by někdy mohl zaslzet při pohledu na obyčejnou dětskou hračku.

A pak si znenadání, v náhlém záblesku vzpomínky, která ho přenesla čtyřicet let nazpět do minulosti, uvědomil, co ho vlastně tak hluboce dojalo. Znovu uviděl svého milovaného draka, jak klesá a stoupá a kymácí se nad sydneyjským parkem, kde trávil většinu svých dnů. Znovu ucítil pražící sluníčko, jemný větřík chladící nahá záda - ten zrádný vánek, který zčistajasna uleh, takže se jeho drak vrhl střemhlav k zemi. Zapletl se do větví obrovitého dubu, který byl snad starší než země sama, a chlapec bláhově otrhával za motouz v domnění, že draka tak uvolní. Byla to první lekce o pevnosti materiálů v jeho životě a nikdy už mu nevymizela z paměti.

Provázek praskl právě v okamžiku, kdy už se zdálo, že se draka podaří zachránit; namísto toho se náhle ve zběsílých kotrmelcích zavrtával kamsi do letní oblohy a pozvolna ztrácel výšku. Morgan viděl sám sebe, jak letí dolů ke břehu, jak stále ještě doufá, že drak dopadne alespoň na pevnou zemi; ale vítr oslyšel všechny chlapecké prosby.

Rozplakal se a dlouho pak ještě stál a pozoroval tu rozbitou trosku, jak se jako plachetnice orvaná o všechnu takeláž vydává po větru, napříč přístavní zátokou a pak dál, na širé moře, až se mu nakonec docela ztratila z očí. Byla to první z oněch banálních drobných tragédií, které formují každému člověku jeho dětství, ať si je později připamatovává či ne. Ovšem to, co tehdy oplakával Morgan, byla pouhá neživá hračka; a byly to slzy lítosti, nikoli žalu. Muka prince Kálidásy měla kořeny mnohem hlouběji. Ve zlatém vozíku, který dodnes vyhlížel, jako by právě vyšel ze zlatotepecké dílny, byly ještě teď uchována hromádka bílých kostiček.

V historii následujících let vznikl pro Morgana krátký přerýv; než si osušil oči, byl výklad o tucet let dále, rozvinul se složitý rodinný svár a Morgan si nebyl zcela jist, kdo koho vlastně všechno povraždil. Když se armády přestaly potýkat navzájem, když z ruky vypadla poslední dyka, korunní princ Malgara i s královnou matkou byli na útěku do Indie, Kálidása uchvátil trůn a otce přitom stačil uvrhnout do vězení.

To, že se uzurpátor neuchýlil rovnou k Parávanově popravě, nezpůsobila synovská náklonnost, nýbrž domněnka, že starý král má ještě někde ukryt tajný poklad, který schovává pro Malgaru. Parávana věděl, že dokud tomu bude Kálidása věřit, je jeho vlastní život v bezpečí; jenže i jeho samého posléze tento klam omrzl.

„Ukáži ti tedy ten svůj skutečný poklad,“ řekl synovi. „Zavolej vůz a já tě k němu dovezu.“

Avšak na rozdíl od Hanumána se Parávana vydal na svou poslední cestu v zchátralé volské káře. Měla i porouchané kolo, a jak je zaznamenáno v Letopisech, vrzalo celou tu cestu - což bude asi pravdivý detail, neboť žádný historik by se jistě neobtěžoval něco takového si vymýšlet.

Ke Kálidásově překvapení otec nařídil, aby s ním kára jela k velké umělé vodní nádrži zavodňující střední část říše, k onomu jezeru, jehož dobudování věnoval většinu času svého panování. Kráčel po okraji obrovité hráze a zahleděl se na svou vlastní sochu, v dvojnásobné životní velikosti, hledící do dálek nad jezerem.

„Sbohem, příteli,“ oslovil vzpřímenou kamennou postavu, symbol své byvší moci a slávy, která v rukou držela provždy rozvinutou mapu onoho vnitrozemského moře. „Ochraňuj mé dědictví.“

Pak - ostražitě sledován Kálidásou a jeho strážemi - začal sestupovat schodovitým přelivem dolů, nezastavil se ani u samé hladiny jezera. Když byl ponořen po pás, nabral vodu do rukou a vychrstl ji do výše nad hlavu. Vítězoslavně a s pýchou se pak obrátil ke Kálidásovi.

„Tohle, synáčku,“ zvolal na něho a rukou ukázal na míle a míle čistounkých, životodárných vod, „tohleto je můj největší a jediný poklad.“

„Zabte ho!“ vřískl Kálidása jako pomínutý vztekem a zklamáním. A vojáci ho poslechli.

A tak se Kálidása stal pánem Taprobané, avšak za cenu, jakou by jen málo lidí bylo ochotno zaplatit, neboť jak zaznamenávají Letopisy, po všechny časy žil „ve strachu před sousedy, ve strachu před bratrem“. Dřív nebo později hrozilo, že se Malgara vrátí a že se bude dožadovat trůnu, jenž mu po právu náleží.

Několik let, stejně jako dlouhá řada králů před ním, Kálidása ještě sídlil se svým dvorem v Ránapuře. Potom, z příčin, o nichž dějiny mlčí, opustil královské sídelní město a usadil se na osamoceném skalním monolitu Jakkagale, čtyřicet kilometrů v hlubinách džungle. Některé hlasy tvrdí, že hledal nedobytnou pevnost, bezpečnou před pomstou bratra. Ale Kálidása nakonec opovrhl ochranou, kterou by mu mohla Skála poskytnout - a pak, pokud by Jakkagala měla být pouhou citadelou, proč ji dal obklopit oněmi nesmírnými Zahradami blaženosti, jejichž zřízení si muselo vyžádat stejně obrovitou práci jako hradby a příkop, jimiž byly obehnaný? A především - k čemu ty fresky?

Současně s tím, jak vypravěč položil tuto otázku, vyvstala náhle ze tmy celá západní stěna Skály - ne taková, jakou ji mohli vidět v současnosti, ale v podobě, jakou musela mít před dvěma tisíciletími. Asi ve stometrové výši nad úpatím byl pás skály v plné šíři stěny uhlazen a nahozen omítkou - a na ní byly zobrazeny desítky překrásných žen. Byly to portréty v životní velikosti, zachycovaly podobu postav až do pasu. Některé z nich byly natočeny profilem, jiné hleděly zpřímá, a všem bylo společné totéž pojetí.

Měly okrovou pleť, zdůrazněná smyslná řadra a zahaleny byly pouze šperky, anebo nejvýše zcela průsvitnými přehozy. Vlasy měly zčásti vyčesány do vysokých složitých účesů - jiné zase zjevně nesly na hlavě korunu. Mnoho z nich drželo vázu s květinami anebo něžně tiskly mezi palcem a ukazováčkem jeden jediný květ. A třebaže dobrá polovina z nich měla pokožku o odstín tmavší než jejich ostatní spolence a navozovala představu komorných, ani ty nebyly účesány s menší pečlivostí a nebyly ochuzeny na špercích.

„Kdysi existovalo těchto postav více než dvě stě. Ovšem za ta staletí vítr a déšť zničily všechny až na dvacet, které ochránil skalní převis.“

Obraz se zvětšil a jakoby vystoupil kupředu; jedna po druhé vyplouvaly tváře Kálidásových snů z temnoty, za zvuku obehnaného a oposlouchaného Anitřina tance, hudby přesto všechno nějak zvláštěně případné. Třebaže nepohoda, čas, ba i vandalové setřely zčásti jejich rysy, neztratily za ty věky nic ze své krásy. Barvy byly stále jako čerstvé, nevybledly ve světle více než půl miliónu slunečných západů slunce, které viděly. Ať bohyně, ať ženy, ony to byly, díky jimž se legenda Skály udržela při životě.

„Nikdo neví, co byly zač, co představovaly a proč je kdo vytvořil s takovou nesmírnou pracností, na místě tak nedostupném. Nej přijímanější teorie soudí, že to jsou nebeské bytosti a že se tu Kálidása ze všech sil snažil stvořit na zemi skutečné nebe i s péčí nebesťanek. Snad dokonce považoval sám sebe za boha, tak jako to činili i egyptští faraónové; proto snad si také od nich vypůjčil obraz Sfingy střežící vchod do jeho paláce.“

Scénérie se změnila, objevil se pohled na Skálu zdálí, v jezírku u její paty bylo vidět její převrácený obraz. Voda se rozčeřila, obrys Jakkagaly se rozechvěl a rozplynul. Když opět vyvstal, byla Skála jakoby korunována hradbami, cimbuřími a věžemi pokrývajících celý její vrchol. Nedařilo se spatřit je zřetelně a jasně; mučivě unikaly z ohniska pohledu, jako obrazy viděné ve snách. Nikdo už neuvidí, jak vyhlížely Kálidásovy vzdušné zámky, než je rozkotali ti, kdo přišli vymýtit i pouhé jeho jméno.

„A zde tedy žil, téměř po dvacet let, čekaje na ortel, o němž věděl, že musí být vyřčen. zcela jistě mu jeho špehové donesli, že za pomoci králů z jižního Hindustánu Malgara zatím trpělivě sbírá vojska.

Nakonec tedy Malgara přišel. Z vrcholu Skály uviděl Kálidása útočníky přicházet ze severu. Snad se i domníval, že je ve své pevnosti neporazitelný; ale nepokusil se to prokázat. Opustil totiž bezpečí svého hradu a vyjel svému bratru vstříc, na neutrální půdu mezi oběma armádami. Mnoho bychom dali za to, kdybychom mohli uslyšet slova, která si vyměnili při onom posledním setkání. Některí říkají, že se na rozloučenou objali; i to může být pravda.

A pak se armády srazily jako se střetávají mořské vlny. Kálidása bojoval na svém vlastním území, společně s muži, kteří znali kraj, a zprvu se zdálo jisté, že vítězství se přikloní na jeho stranu. Avšak pak došlo k oné z oněch náhod, jaké rozhodují o osudech celých národů.

Kálidásův obrovitý válečný slon, ozdobený královskými korouhvemi, uhnul stranou, aby se vyhnul bahnisku. Obránci se domnívali, že se král dává na útěk. Rázem ztratili morálku; rozprchli se, jak uvádějí Letopisy, jako plevy ve větru.

Kálidásu našli na bojišti, zemřel vlastní rukou. Malgara se stal králem. A Jakkagala byla ponechána džungli a nebyla objevena po celých sedmáct set let.“

/5/ OBRAZ V DALEKOHLEDU

„Má tajná neřest“ tomu říkával Rádžasinh s trochu potouchlým ale také trochu lítostivým úsměvem. Celá léta už to bylo, co naposledy vystoupil na vrchol Jakkagaly, a třebaže zalétnout si tam mohl, kdykoli se mu zachtělo, zdaleka to neposkytovalo též pocit uspokojení. Pohodlně letět znamenalo vyhnout se právě těm nejúžasnějším architektonickým detailům výstupu; nikdo nemohl doufat, že se mu podaří vcítit do Kálidásovy mysli, pokud ho nebude krok za krokem sledovat v jeho stopách, od Zahrad blaženosti až k paláci v nadoblačné výši.

Byl tu však prostředek, který stárnoucímu muži dokázal poskytnout jistou náhradu. Před lety si Rádžasinh pořídil kompaktní silný dvacetcentimetrový zrcadlový dalekohled; a s jeho pomocí se mohl znovu potulovat po celé západní stěně Skály a sledovat cestu, již se v minulosti tolikrát ubíral k vrcholku. Když přitiskl oči k okulárům, snadno si



představoval, že opět šplhá tam ve výši, opět tak blízko žulové stěně, že by stačilo jen natáhnout ruku, aby se jí dotkl. Za pozdních odpolední, když klesající slunce zasvítlo i pod převisy chránící portréty, Rádžasinh tak mnohokrát znovu zavítal k oněm freskám, poklonit se dvorním dámám. A třebaže miloval všechny, měl mezi nimi přece jen své favority; tiše s nimi rozprávěl, těmi nejarchaičtějšími slovy a vazbami, jaké znal - a dobře si byl vědom toho, že i tu nejstarší taprobani, jakou je on schopen hovořit, dělí od jazyka těchto žen ještě celé tisíciletí vývoje.

Bavil se i pozorováním živých objektů, studoval jejich reakce, zatímco zvolna stoupali stěnou vzhůru, sledoval je, jak fotografují jeden druhého, než konečně dosáhli vrcholu, anebo jak se obdivují freskám. Nemohli mít ani potuchy o tom, že mají v patách neviditelného - a závistivého! - pozorovatele, jenž se pohybuje spolu s nimi, ale bez námahy, jako duch, tak nablízku, že rozpoznává každou změnu jejich výrazu, každou podrobnost na jejich oděvech. Dalekohled byl tak silný, že kdyby byl Rádžasinh dovedl odezírat ze rtů, byl by dokázal sledovat i rozhovory těchto turistů.

Pokud se tím dopouštěl voyeurství, bylo zcela neškodné - navíc se tato „neřest“ sotva dala označit za tajnou, neboť se o ni rád dělil se svými hosty. Dalekohled se ukázal jedním z nejvhodnějších úvodů k poznání Jakkagaly a osvědčil se k jiným užitečným službám. Několikrát se Rádžasinh obrátil na dozorčí službu, aby překazila pokusy lovců suvenýrů, a ne jeden překvapený turista byl dopaden právě v okamžiku, kdy vyškrabával do plochy památné Skály svůj monogram. V ranních hodinách užíval Rádžasinh služeb dalekohledu jen zřídka, jelikož slunce v tu dobu stálo na opačné straně Jakkagaly a na zastíněné západní stěně toho nebylo mnoho k vidění. A pokud se vůbec mohl rozpomenout, ještě nikdy se k dalekohledu nesklonil takhle záhy po rozbřesku, ve chvíli, kdy vychutnával podle báječného místního obyčeje první šálek ranního čaje ještě na lůžku, podle zvyku, který sem před třemi staletími vnesli někdejší evropští plantážníci.

Avšak teď, když se podíval ven panoramatickým oknem, jímž přehlédl takřka celou Jakkagalu, uviděl k svému překvapení jakousi postavičku pohybující se na samém hřebenu Skály a zčásti se již rýsující proti obloze. Nikdo z návštěvníků nepodnikal nikdy výstup tak časně zítřka - chyběla dokonce ještě celá hodina do doby, kdy dozorce odemkne výtah vedoucí k freskám. Rozespale uvažoval, co to může být za ranní ptáče.

Překulil se a vstal, vklouzl do sarongu batikovaného zářivými barvami a do pasu nahý a do pasu nahý se vydal na verandu k robustnímu betonovému pylonu, na němž byl binokulární reflektor upevněn. Připomněl si v duchu, snad již popadesáté, že si musí na přístroj objednat nový kryt, a otočil bachratý tubus směrem ke Skále.

„To jsem si mohl myslet!“ říkal si s uspokojením, když pootočil okulárem na maximální zvětšení. Takže včerejší představení na Morganovi zapracovalo přesně tak, jak mělo. Inženýr chtěl využít krátkého času k osobnímu průzkumu, jak se Kálidásovi architekti vlastně vypořádali se svým směrlým úkolem.

A pak Rádžasinha udeřilo do očí cosi mimořádně znepokojivého. Morgan přešel rychle po samém okraji plošiny, snad jen pár centimetrů od hrany srázu, k němuž se jen velmi málo turistů odvažovalo vůbec přiblížit. Málomocí měli dokonce odvalu zasednout na Sloní trůn, tam, kde jim nohy bimbaly nad propastí; teď si však ten inženýr klekl vedle trůnu, jednou rukou se ležerně přidržel zdobeného kamene - a vykláněl se do prázdnoty, aby si mohl prohlédnout stěnu pod sebou. Rádžasinh, který nikdy nebyl s hloubkami příliš zadobře ani na známých srázech Jakkagaly, se musel přemáhat, aby se vůbec na Morgana dokázal dívat.

Několik minut ho sledoval nevěřícíma očima a pak usoudil, že inženýr zřejmě patří k těm zcela výjimečným lidem, kteří jsou vůči závratí zcela odolní. Rádžasinhova paměť, jež stále byla ještě výtečná, třebaže si s ním čas od času pokoušela zažertovat, si cosi začínala vybavovat. Byl to Francouz, ten provazolezec, co přešel nad Niagarskými vodopády a v půli cesty se zastavil a uvařil si tam jídlo? Kdyby ta historka nebyla tak dokonale doložena dokumentárními materiály, byl by ji Rádžasinh sotva uvěřil.

Muselo tu ale ještě být něco jiného, něco, co mělo úzký vztah k tomu co se tu odehrávalo - jakási záležitost, která se Morgana nějak přímo dotýkala. Co jen to mohlo být? Morgan... Morgan... Věděl vůbec před týdnem, že nějaký Morgan existuje? Ale ovšem! Už to má! Kdysi přece došlo k jakési krátké kontraverzi, nad níž se sdělovací prostředky den nebo dva náramně bavily, a při té příležitosti také Rádžasinh poprvé zaslechl Morganovo jméno.

Šéfkonstruktor proponovaného Gibraltarského mostu ohlásil šokující inovaci v koncepci stavby. Vzhledem k tomu, že veškerá vozidla budou tak jako tak napojena na automatický vodící systém, bylo podle Morganova názoru zcela absurdní chtít na okraj vozovky montovat ještě zábradlí anebo svodidla; jejich vypuštění naopak mohlo znamenat úspory tisíců tun materiálu. Kdekdo pochopitelně považoval tenhle nápad za horor; co se stane, ptala se veřejnost, jestliže nějakému automobilu vodící aparatura selže a vozidlo zamíří k okraji? Protiargumentů měl šéfkonstruktor dost; naneštěstí až příliš mnoho.

Pokud by vůbec selhala vodící automatika, pak - jak je každému známo se okamžitě aktivují brzdy a vůz zastaví maximálně po dalších sto metrech. Jedině v krajním jízdním pruhu existovalo jakési riziko, že by se vozidlo mohlo zřítit do hlubiny; to by ovšem předpokládalo simultánní a úplné selhání vodící automatiky i senzorů a navíc i brzd, což je případ, který může nastat jednou za dvacet let.

Až potud bylo vše celkem v pořádku. Jenomže šéfkonstruktor si neodpustil ještě doušku. Snad nebyla vůbec určena pro veřejnost; napůl byla tak jako tak míněna žertem. Nicméně řekl, že pokud by už k takové havárii došlo, pak čím rychleji by se automobil přehoupl přes okraj vozovky a čím méně by byl poškozen jeho skvělý most, tím on sám by byl spokojenější.

Není nutno dodávat, že most byl samozřejmě nakonec vybaven svodidly z ocelových lan po celé vnější hraně krajních jízdních pruhů, a pokud bylo Rádžasinhovi známo, nikdo až dosud skok do hlubin Středozemního moře nepodstoupil. Jak se však zdálo, pojal zato nyní Morgan sebevražedné rozhodnutí obětovat sám sebe zde na Jakkagale gravitaci; jak jinak bylo možné si jeho počínání vyložit?

Co to ten člověk dělá? Klečí vedle Sloního trůnu a drží v rukou jakousi obdélníkovou krabičku, tvarem a rozměrem připomínající starodávnou knihu. Rádžasinh ovšem předmět zahlédl jen nezřetelně a způsob, jakým s ním inženýr zacházel, už vůbec nedával žádný smysl. Snad šlo o nějaký analyzátor, ovšem chyběl tu důvod, proč by mělo Morgana

zajímat složení Jakkagaly.

Chce tu snad něco postavit? Povolání bylo pochopitelně předem vyloučeno, a navíc si Rádžasinh naprosto nedokázal představit, jaké motivy by mohly vést k volbě tohoto místa; megalomaničtí králové se v současnosti vyskytovali naštěstí už pořídku. A v každém případě, jak se dalo soudit z inženýrových reakcí minulého večera, Morgan o Jakkagale neslyšel před přiletem do Taprobané ani slova.

A pak náhle Rádžasinh, jehož celoživotní pýchou bylo sebeovládání i v nejdramatičtějších a nejneočekávanějších okamžicích, vyrazil bezděčný výkřik hrůzy. Vannevar Morgan ustoupil jakoby nic o krok nazpět, přes hranu srázu, do prázdna.

/6/ UMĚLEC

„Přiveďte sem Peršana,“ pravil Kálidása, sotva opět popadl dech. Výstup od fresek vzhůru k Slonímu trůnu nebyl příliš obtížný, a nyní, když byla schodiště vytesaná do útesu zajištěna zídkami, byl i bez nebezpečí. Avšak znával ho; kolik roků, uvažoval Kálidása, dokáží ještě vykonávat tuto pouť bez pomoci? Otroci by ho zajisté mohli snášet a vynášet, ovšem to se neshodovalo s důstojností krále. A navíc by byl nepřipustil, aby nějaké jiné oko kromě jeho vlastního spočinulo na stovce bohyň a stovce jejich neméně krásných dvorních dam, které společně tvořily jeho nebeský dvůr. A tak ode dneška bude dnem i nocí u vstupu na schodiště stát stráž - bude střežit jediný přístup od paláce k soukromému nebi, které Kálidása sám stvořil. Po deseti letech úmorné práce byl jeho sen nyní dokonán. Nechť si žálívní mníškové na vrcholku Hory tvrdí co chtějí, on sám je nyní bohem!

I po letech strávených pod taprobanským sluncem měl Firdaus stále ještě stejně světlou pleť jako Římané; teď, když se ukláněl před králem, vyhlízel ještě bledší, nesvůj. Kálidása ho zamyšleně pozoroval a pak ho obdařil jedním ze svých mála pochvalných úsměvů.

„Odvedl jsi dobrou práci, Peršane,“ řekl. „Je na světě jiný malíř, který by ji svedl lépe?“

Pýcha zřejmě sváděla boj s opatrností, než se Firdaus zmohl na odpověď.

„Žádný, o němž bych věděl, Veličenstvo.“

„A zaplatil jsem ti dobře?“

„Jsem zcela spokojen.“

Tahle odpověď, pomyslel si Kálidása, má daleko do přesnosti; žádostem o prostředky nebylo konce, o peníze, o další pomocníky, o nákladné pomůcky, které nebylo lze získat jinde než v dalekých zemích. Ale od umělce nebylo možno žádat, aby chápal problémy ekonomiky anebo aby si dokázal představit, jak mnoho bylo odčerpáno z královské pokladnice ohromujícími náklady na palác a jeho okolí.

„A teď, když už je tvá práce tady u konce, jaké máš přání?“

„Chtěl bych svolení Vašeho Veličenstva, abych se mohl vrátit do Isfahánu, ke svému lidu.“

Byla to odpověď, kterou Kálidása předem očekával, a hluboce litoval rozhodnutí, které bude musit učinit. Avšak na dlouhé cestě do Persie je až příliš mnoho panovníků, kteří by mistra z Jakkagaly nenechali proklouznout mezi svými chamtivými prsty. A obrazům bohyň ze západní stěny se nikdy nic nesmí vyrovnat.

„Je tu jeden problém,“ řekl otevřeně - a Firdaus při těch slovech zbledl ještě více a ramena mu poklesla. Král nepotřeboval nikomu nic zdůvodňovat, avšak nyní mluvil umělec s umělcem.

„Pomohls mi stát se bohem. Zpráva o tom už dosáhla mnoha zemí. Vzdálíš-li se z mé ochrany, budou tu jiní, kteří budou od tebe žádat totéž.“

Malíř se na okamžik odmlčel; jediným zvukem bylo sténání větru, jenž jenom zřídka ustával v nárcích na tuto nečekanou překážku na své pouti. Potom Firdaus pravil tak tiše, že ho Kálidása sotva uslyšel: „Zakazuje se mi tedy odejít?“

„Můžeš si jít, a s takovým jménem, že ti vystačí do konce života. Ale jen za podmínky, že už nikdy pro žádného prince pracovat nebudeš.“

„To rád slibuji,“ odpověděl Firdaus až s nepřiměřeným chvatem.

Kálidása truchlivě zavrtěl hlavou. „Naučil jsem se nedůvěřovat slovu umělců,“ řekl, „zejména jsou-li už mimo dosah mé moci. Takže si jeho splnění budu muset zajistit.“

Ke Kálidásově překvapení Firdausova nejistota zmizela; zdálo se, jako by byl dospěl k jakémusi velikému rozhodnutí a jako by se konečně dočkal úlevy.

„Rozumím,“ řekl a vztyčil se v celé své výši. Potom se vědomě otočil ke králi zády, jako by jeho pán přestal existovat, a zahleděl se přímo do planoucího slunce.

Slunce, jak Kálidása věděl, bylo božstvem Peršanů, a slova, jež si nyní Firdaus šeptal, byla zřejmě modlitbou v jeho mateřštině. Existovala věru horší božstva a bohoslužby, a malíř upíral zraky do oslnivého kotouče, jako by věděl, že je to poslední věc, kterou kdy spatří...

„Zadržte ho!“ vykřikl král.

Stráže se hbitě vyřítily kupředu, ale bylo pozdě. Třebaže zjevně oslepen sluncem, pohyboval se Firdaus s naprostou přesností. Třemi skoky dosáhl zábradlí a vrhl se přes ně. Nevydal ani hlásku na celé pouti obloukem dolů k zahradám, jež po tolik let budoval, ani nezazněla ozvěna, když tvůrce Jakkagaly dospěl až k základům svého mistrovského díla. Kálidása truchlil po mnoho dní, avšak jeho smutek se proměnil ve vztek, když byl odhalen Peršanův poslední dopis do Isfahánu. Kdosi varoval Firdause, že ho král dá oslepit, až dílo dokončí; a to byla zlovolná lež. Nepodařilo se mu nikdy odhalit pramen té pomluvy, třebaže nemálo mužů muselo podstoupit pomalou smrt, aby se prokázala jejich nevina. Zarmucovalo ho, že Peršan mohl uvěřit takové nehoráznosti; měl si být přece vědom, že umělec umělce by nikdy nedokázal zbavit daru zraku.

Neboť Kálidása nebyl ani krutý ani nevděčný. Byl by Firdause obdržel zlatem - nebo alespoň stříbrem - a odeslal by ho na cestu v doprovodu služebníků, kteří by se o něho starali po celý zbytek jeho života. Na nic by už nikdy nemusel

rukama sáhnout; a po čase by je už ani nepostrádal.

/7/ PALÁC BOHOKRÁLE

Vannevar Morgan špatně spal, což bylo krajně neobvyklé. Zakládal si na své schopnosti sebezpoznání, na tom, jak je si vědom svých motivací a pocitů. Pokud nemohl usnout, přál si vědět proč.

Pozoroval předjití úsvit, jak probouzí ze tmy strop jeho ložnice v hotelu, naslouchal cinkavému zpěvu neznámých ptáků a zvolna si začínal pořádat myšlenky. nebyl by se nikdy stal hlavním inženýrem sekce pevninských staveb, kdyby se byl celý život plánovitě nezajíšťoval proti nenadálým překvapením. Třebaže nikdo na světě nedokáže čelit absolutně všem osudovým náhodám a zvrátům, podnikal přesto Morgan vždy veškeré logicky nezbytné kroky k ochraně své odborné dráhy - a především k zabezpečení své pověsti. Vše, co leželo v budoucnosti před ním, měl jistě mnohonásobnými propočty; a i kdyby ho zastihla nenadálá smrt, programy uchované v paměti jeho databanky by bezpečně dovedly všechny jeho hýčkané sny i za hrob.

Až do včerejšího dne neslyšel o Jakkagale ani slova; vlastně i o Taprobané samé měl ještě před pár týdny jen matné ponětí, dokud ho analýza podmínek k uskutečnění jeho záměru nevyhnutelně nedovedla právě k tomuto ostrovu. Podle pracovního programu by tu už vlastně ani neměl být - a zatím ještě ani nezačal plnit předsevzatý úkol. Nepatrné porušení časového rozvrhu ho příliš nevzrušovalo; co ho však vyvádělo z míry byl pocit, že ho začínají ovlivňovat síly, jež není s to zcela pochopit. A přece měl tento pocit jisté bázně v sobě cosi známého. Zakusil ho již dříve, když jako chlapec pouštěl onoho ztroskotaného draka v Kiribilliském parku, poblíž žulových torz, jež kdysi bývala pylony mostu přes sydneyjský přístav, dávno již zbořeného.

Blížecká dvojice oněch vrcholů se stala dominantou jeho dětství a rozhodla i o jeho osudu. Snad by se byl i za jiných okolností stal inženýrem; ovšem místo jeho zrození předurčilo, že bude stavět mosty. A tak se stal prvním člověkem, který přešel suchou nohou z Maroka do Španělska, pod sebou v tříkilometrové hloubce rozezlené vody Středozemního moře - a ani ve snách by ho bylo v tom okamžiku triumfu nenapadlo, že před ním vystane jiné lákadlo, nesrovnatelné, ohromující velikosti.

Pokud se mu podaří uskutečnit to, co si vytkl za další cíl, bude jeho sláva žít po všechna budoucí staletí. V tuto chvíli se jeho mysl, síla i vůle již napínaly ke splnění tohoto nového úkolu; na rozptylování mu věru nezbyval čas. A přece na okamžik stanul, fascinován dílem architekta a inženýra dva tisíce let mrtvého, náležejícího navíc kultuře, která jemu byla zcela cizí. Dráždivé bylo i tajemství Kálidásového; co ho to jenom přimělo ke stavbě, jakou byla Jakkagala? Snad byl ten král skutečně netvor, avšak cosi v jeho povaze se souhlasně dotýkalo skryté struny v Morganově srdci.

Za třicet minut má vyjít slunce; ještě dvě hodiny chybí do společné snídaně s velvyslancem Rádžasinhem. To by mělo stačit - další takovou příležitost třeba ani nebude už mít.

Morgan nikdy nemarnil čas. Hodit na sebe tričko a kalhoty netrvalo ani celou minutu, ale podstatně déle mu zabrala pečlivá prohlídka obuvi. Třebaže už skutečnou alpinistiku neprovozoval celá léta, vozil s sebou vždy lehké a pevné polovysoké boty; v jeho řemesle se mu již mnohokrát osvědčily. Zavřel už za sebou dveře pokoje, když se zastavil a zauvažoval. Váhavě chvíli stál na chodbě; pak se pousmál a pokrčil rameny. Však ho kvůli tomu neubude, a člověk nikdy neví...

Vrátil se do pokoje, odemkl kufřík a vyňal z něho malé ploché pouzdro, tvarem i velikostí podobné kapesní kalkulačce. Přesvědčil se o stavu baterie, přezkoušel vypínání automatiky a přechod na ruční ovládání a pak si pouzdro s klapnutím připjal k ocelové karabině na robustním plastovém opasku. A teď už je dokonale vybaven pro vstup do Kálidásova strašidelného zámku, připraven setkat se s jakýmkoli démony, kteří by se v něm mohli objevit.

Vyšlo slunce a Morganovi se po zádech rozlilo příjemné teplo, když procházel průrvou v masivní hradbě, která tvořila vnější systém opevnění. Před ním se na obě strany rozprostírala půlkilometrová klidná hladina hlavního příkopu, v dokonalé přímce, přetáť jen úzkým kamenným mostem. Napříč lekníny mu vyplula vstříc malá flotila labutí a rozčepýřené se opět rozptýlila, když se ukázalo, že jim nemá co nabídnout k snědku. Na druhém konci mostu došel k druhé, menší hradbě a vystoupil na ni úzkými schůdky, které do ní byly zahlobbeny; otevřel se mu pohled na Zahrady blaženosti a na holou plochu Skály, která se nad nimi tyčila.

Fontány v ose Zahrady simultánně vytryskovaly a opět opadávaly v lenivém rytmu, jako by zvolna a v němém souhlasu dýchaly. Živáčka nebylo na dohled; celou prostoru Jakkagaly měl jenom pro sebe sama. Za celých dlouhých sedmnáct století, kdy tady vládla džungle, od Kálidásovy smrti až do znovuobjevení archeology devatenáctého století, nemohlo být pevnostní sídlo osamělejší.

Morgan kráčet podél řady fontán, vnímal spršky vodního prachu na pokožce, zastavil se u jedné a s obdivem prohlížel překrásné vykroužené kamenorezby koryt - bezpochyby původních - jimiž odtékala přebytečná vody. zauvažoval, jak asi ti dávní vodotechnici přečerpávali vzhůru objem nezbytný k provozu fontán, jaké tlakové rozdíly asi dokázali zvládnout; tyhle prudce tryskající svislé paprsky musely na první pohled každému připadat jako zázrak.

A poté ho čekalo příkré žulové schodiště, s tak nepříjemně úzkými stupy, že se jim sotva dovedl v turistických botách přizpůsobovat. Měli snad lidé, co ten podivuhodný komplex vybudovali, tak malé nohy nebo to byla finta chytrého architekta, jak odradit nevíтанé návštěvníky? Byl by to pro vojsko asi dost obtížný úkol zaútočit vzhůru do šedesátistupňového svahu po schůdkách, které jako by byly myšleny pro trpaslíky.

Plošina, pak ještě jedna řádka schůdků, stejná jako předchozí, a Morgan stanul na dlouhé, zvolna stoupající galerii vylámané v nižší části skalního bloku. Byl už teď více než padesát metrů nad plání, která Skálu obklopovala, ale pohled dolů měl zcela zakryt vysokou stěnou pokrytou hladkou nažloutlou omítkou. Skalní převis nad ním přesahoval stezku o tolik, že měl Morgan pocit, jako by kráčet v tunelu, jen s tenkým proužkem nebe nad sebou.

Omítka vyhlížela jako nová, nedotčená povětrností; bylo nesnadné uvěřit, že zedníci na ní skončili práci před dvěma tisíci let. Až na to, že tu a tam byl její lesklý, zrcadlově hladký povrch zjizven načrtanými vzkazy, tam, kde se návštěvníci obvyklým způsobem pokoušeli dosáhnout nesmrtelnosti. jen málo nápisů bylo zaznamenáno písmem, které

Morgan dovedl přechíst, nejmladší datum, které rozluštil, bylo 1931; poté už zřejmě Vládní úřad pro archeologii proti podobnému vandalismu zakročil. Graffiti byly většinou psány oblou taprobanskou kurzívou; jak si Morgan zapamatoval z věřejšího představení, byly to převážně básně pocházející z druhého a třetího století. Ještě nějaký čas po Kálidásově smrti zažívala Jakkagala svou první turistickou invazi, díky doznívajícím legendám o proklínaném králi. V půli římsy dorazil Morgan ke dveřím nevelkého výťahu vedoucího dvacet metrů vzhůru, k slavným freskám; dvířka byla zamčena. Morgan si div nevyvrátil hlavu v týlu, aby fresky alespoň zahlédl, ale měl je zakryty plošinou vyhlídkové klece pro návštěvníky, která byla k vyklenutému průčelí skály přilepena jako nějaké kovové ptačí hnízdo. Někteří turisté, jak mu vyprávěl Rádžasinh, se při pohledu na umístění fresek rozhodli raději neriskovat závrať a spokojili se namísto toho s koupenými fotografiemi.

Poprvé teď Morgan vnímal jednu z hlavních záhad Jakkagaly. Netkvěla v tom, jak byly fresky namalovány - to by bylo nakonec vyřešeno lešením z bambusu - ale proč. Jakmile byly totiž dokončeny, nikdo už se jimi nemohl pokochat; z římsy nacházející se bezprostředně pod nimi byly beznadějně zkrusleny perspektivou - a při pohledu z úpatí Skály z nich nezbyvalo o mnoho víc než drobné, nečitelné barevné skvrnky. Snad měly, tak se alespoň zčásti soudilo, ryze náboženský a magický význam - stejně jako malby z doby kamenné, které byly nalezeny v hlubinách takřka nedostupných jeskyní.

Fresky budou muset počkat, dokud nepříjde zřízenec a neotevře výtah. Zatím je třeba podívat se ještě na spoustu jiných věcí; Morgan byl teprve asi ve třetině cesty k vrcholu, a římsa přilepená ke skalní stěně vedla stále zvolna vzhůru.

Vysoká žlutě omítnutá zeď přešla v nizounké zábradlí a Morgan si teď mohl znovu prohlédnout okolní krajinu. V hlubině pod ním se prostíraly celé Zahrady blaženosti a poprvé dokázal ocenit nejen jejich měřítka (jsou versailleské větší?), ale i důmysl, s jakým byly koncipovány a jak bylo hradeb a příkopu využito i k obraně před pralesem v pozadí. Nikdo už neví, jaké stromy, keře a květiny v Zahrádách bujely za dnů Kálidásy, avšak celý systém umělých jezírek, kanálů, cest i fontán byl naprosto stejný, jako ho on opouštěl. Když teď Morgan shlížel dolů na baletící vodotrysky, přešel mu na mysl náhle citát z věřejšího večerního komentáře:

„Od ráje jest Taprobané vzdáleno na čtyřicet mořských mil; až k němu pak doléhá zurčení rajských fontán.“

Vychutnával v duchu ten obraz; rajske fontány. Nepokoušel se snad Kálidásovy vytvořit zde na zemi zahradu hodnou nebesťanů a tak si zajistit sám právo na božskost? Jestliže ano, pak nebylo divu, že ho kněží našli z rouhačství a vyřkli kletbu nad celým jeho dílem.

Posléze končila ona předlouhá římsa křížící celou západní stěnu Skály dalším příkrým schodištěm - mělo stupy dimenzováno o něco velkoryseji. Ale k paláci bylo stále ještě daleko, neboť schody vedly na rozsáhlou plošinu, zjevně uměle vytvořenou. Zde našel to, co zbylo z gigantické lví nestvůry, která kdysi vévodila kraji a plnila strachem srdce všech, kdož k ní vzhledli. Neboť přímo ze skály vyvstávaly tlapy obrovité přikrčené šelmy; samotné drápy dosahovaly poloviční výšky člověka.

Nic víc se nedochovalo, zůstalo jen další žulové schodiště stoupající mezi hromadami sutě, která kdysi musela tvořit hlavu zvířete, I jako ruina navozovala ovšem pradávna architektura ještě onen pocit bázně: kdokoli, kdo se odhodlal přiblížit se králi v jeho týnu, musel nejprve projít doširoka rozvěvenými lvími čelistmi.

Konečný výstup po zcela strmé - dokonce poněkud převísle - stěně byl zajištěn kovovými žebříky a zábradlíčky pro bázlivější z lezců. Avšak skutečné nebezpečí, jak se Morgan dověděl, tu nepředstavovala závrať. Dutiny ve skalách zabydlovaly roje jinak mírumilovných sršňů, a pokud návštěvníci trochu víc hlučeli a vyrušili je, byl výsledek nevyhnutelně katastrofální.

Před dvěma tisíci lety byla severní stěna Jakkagaly obestavěna zdmi a cimbuřemi, které měly vytvořit přiměřené pozadí taprobanské sfíny, a dle za těmito hradbami asi byla schodiště umožňující snadný výstup až na vrchol. Teď už vše smetl čas, živly a ničivá mstivá ruka člověka. Zůstala jen holá skála, rozrytá tisíci rýhami a stupínky, které kdysi tvořily oporu pro základy zaniklého zdiva.

A potom byl náhle výstup u konce. Morgan stanul na ostrůvku vznášejícím se dvě stě metrů nad krajinou polí a stromů, nad rovinou rozprostírající se všemi směry kromě jihu, kde vystupovalo nad obzor centrální horstvo ostrova. Byl tu dokonale izolován od ostatního světa, a přece se cítil pánem všeho, nač shlížel; znal tento pocit extáze z výšek velmi dobře od chvíle, kdy se sám poprvé octl v oblacích, překračuje na půl cesty vzdálenost mezi Evropou a Afrikou. Toto byla vpravdě rezidence bohokrále, a všude kolem hleděl na trosky jeho paláce.

Celou plošinu, až po samou hranu srázu, pokrývala neuvěřitelná změť zřícených zdí - žádná nesahala výše než do pasu - haldy zvětřalých cihel a bludiště žulou dlážděných cest. Morgan spatřil i velkou cisternu vyhloubenou v rostlé skále - zřejmě zásobárnu vody. Dokud tu byly nějaké zásoby, mohla hrstka odhodlaných mužů hájit toto místo po neomezenou dobu; ale jestliže byla Jakkagala míněna skutečně jako citadela, pak nebyla její nedobytnost prakticky vyzkoušena. Osudový Kálidásův střet s bratrem se odehrál daleko před vnějším pásem opevnění.

Zapomíná téměř na čas bloumal Morgan mezi základy paláce, který kdysi dávno korunoval Skálu. Pokoušel se vniknout do mysli jeho architekta, dohadovat se jeho záměrů z toho, co přežilo z jeho díla; proč zrovna tudy procházela cesta? - vedly tyhle zřícené schody do vyššího patra? - pokud sloužil tenhle výklenek v podobě rakve jako lázeň, jak se do něj napouštěla voda a jak ji zase vypouštěli? Byl to tak fascinující průzkum, že si téměř ani neuvědomoval silící žár slunka na bezmračné obloze.

Hluboko pod ním se smaragdově zelená krajina probouzela k životu. Houf malých traktorových robotů se rozjížděl k rýžovým polím, vypadaly jako pestrobarevné brouci. A třeba se to zdálo nepravděpodobné, dobrácky slon tam vystrkával zpátky na silničku převrácený autobus, který z ní zřejmě sjel, když příliš prudce najížděl do ostré zatáčky; k



Morganovi doléhal dokonce i ječivý hlas mahuta posazeného rovnou za slonovými obrovskými ušima. A proud turistů už se vyřinul jako armáda mravenců od hotelu Jakkagala napříč Zahradami blaženosti; nadlouho už mu samoty popřáno nebude.

Ale ať, svůj průzkum zřícenin tak jako tak dokončil - i když by člověk jejich detailním zkoumáním dokázal vyplnit celý život.

Byl rád, že si může na chvíli ještě vydechnout, a posadil se na překrásně zdobenou žulovou lavici na samém okraji dvouseťmetrového srázu, s výhledem na celý jižní obzor.

Nechal zrak volně bloudit po vzdálené linii hor, zčásti ještě ukrytých namodralým oparem, jež ranní slunce dosud nedokázalo rozptýlit. Roztržitě si je prohlížel, a pak si náhle uvědomil, že to, co považoval původně za oblak, nemá s mraky nic společného. Ten mlhavý kužel, to nebyla žádná pomíjivá stavba větrů a par; tyčil se nad svými nižšími druhy a jeho dokonale symetrický tvar vylučoval jakýkoli omyl.

Na kratičký okamžik vytěsnilo toto ohromující poznání z jeho mysli vše kromě čirého obdivu - ba téměř bázně.

Neuvědomil si dosud, že Horu svatosti lze z Jakkagaly spatřit takto jasně. Avšak měl ji skutečně před sebou, zvolna se vynořovala z šera noci, připravovala se na svůj nový den a - pokud Morgan uspěje - i na novou budoucnost.

Znal dobře všechny její rozměry, ovládal veškerou její geologickou stavbu; měl ji stereogrammetricky zmapovanou a nasnímkanou z družic. Avšak první pohled vlastníma očima ji náhle učinil reálnou; do tohoto okamžiku bylo všechno jen teorie. A někdy ani to ne; víc než jednou se v předjitím šeru budil z úzkostných snů, v nichž se celý jeho záměr jevil jako zpozdilý fantazírování, které ho nejen neproslaví, ale pro něž se mu bude vysívat celý svět. „Fata morgana doktora Morgana“ přezdívali kdysi jeho rivalové projektu euroafrického mostu; jak se asi budou vyjadřovat o jeho posledním snu?

Jenomže Morgana nikdy nedokázaly zastavit překážky nastavené mu do cesty lidmi. Jeho skutečným protivníkem byla příroda - ta kamarádká soupeřka, která nikdy nepodvádí a vždy hraje fair, avšak která současně nepromešká jedinou příležitost, jak těžít za sebestačí přehlédnutí nebo opomenutí protivníka. A všechny síly přírody jako by pro něho nyní byly koncentrovány do onoho vzdáleného modravého kužele, který již tak dobře znal, avšak na nějž bude třeba ještě vkročit a vlastní nohou pod sebou ucítit jeho půdu.

Stejně jako to ze stejného bodu činival v minulosti tolikrát Kálidása, i Morgan upřeně zíral na úrodná zelená pole, měřil síly protivníka a uvažoval o své vlastní strategii. Pro Kálidásu ztělesňovala Šrí Kanda jak moc kněžstva, tak i moc božstev, obojí spojenou v intrikách namířených proti němu. bohové už pomínuli; ale zato kněžstvo zůstává.

Představuje cosi, čemu Morgan není schopen porozumět, takže je vůči němu třeba zachovat maximální ostražitost.

Nadcházela chvíle k sestupu; nesmí se opět opozdit, zejména ne vinou vlastního špatného odhadu času. Když vstal z kamenné desky, na níž seděl, myšlenka, která ho trápila už několik minut, konečně prorazila až na povrch vědomí. Není to zvláštní umístit tak zdobnou lavici, posazenou na nádherně tesaných slonech, až na samý okraj srázu...

Byla to výzva, jaké Morgan nedokázal odolat. Vyklonil se nad propast a ještě jednou se pokusil naladit svůj inženýrský intelekt na stejnou vlnu jako jeho dva tisíce let mrtvý kolega.

/8/ MALGARA

Ani nejbližší z druhů nerozluštil výraz na tváři prince Malgary, když naposled stanul nad bratrem, s nímž prožil své dětství. Bojiště již ztichlo; i křik raněných umkl pod tisícími bylinami anebo pod ještě účinnějším mečem.

Po dlouhé odmlce se princ obrátil k postavě v žluté říze, která mu stála po boku. „Ty jsi ho korunoval, ctihodný Bódhidharma. Teď mu tedy můžeš prokázat ještě jednu službu. Postarej se, aby e mu dostalo královských poct.“

Prelát zůstal na okamžik zticha. Potom jenom šeptl: „Zničil naše chrámy a rozehnal kněží. Jestliže vyznával vůbec nějakého boha, byl jím Šiva.“

Malgara vycenil zuby v zlém úsměvu, který měl nadále Mahánájakého pronásledovat po všechny roky života, které mu ještě zbývaly.

„Veledůstojný pane,“ řekl princ hlasem, z něhož kanul jed, „byl to prvorozený syn Parávana Velikého, usedl na taprobanský trůn, a zlo, které činil, zemřelo spolu s ním. Až bude jeho tělo spáleno, dohlédneš na to, aby jeho pozůstatky byly důstojně pohřbeny, a dřív se neodvažuj vkročit na půdu Šrí Kandy.“

Mahánájaké Théro se uklonil, opět jen zlehka. „Stane se - podle tvého přání.“

„A ještě něco,“ obrátil se Malgara tentokrát ke svým pobočníkům. „Proslulost Kálidásových fontán k našemu sluchu dospěla až v dalekém Hindustánu. Chtěl bych je vidět dříve, než se vydáme na pochod k Ránapuře...“

Ze samého středu Zahrad blaženosti, které mu byly zdrojem tolika radosti, se vznesl kouř z Kálidásovy pohřební hranice k bezmračné obloze a rozplásl dravce a mrchožrouty, kteří se sem slétli ze široka a daleka. Se zasmušilým uspokojením, avšak nikoli bez občasného nenadálého bodnutí trýznivých vzpomínek, pozoroval Malgara tento symbol svého triumfu, jak se spirálou vine vzhůru a zvětšuje celé zemi, že nastal čas nové vlády.

A jako by chtěla připomenout jejich dávný svár, zvedla se v tu chvíli vedle ohně vyzývavě i voda, i ona vyrazila vzhůru k nebi, dříve než opět dopadem roztržila zrcadlovou hladinu bazénů. Avšak dávno předtím, než plameny dokončily svou práci, rezervoáry vyprázdnily svůj obsah a vodotrysky se sesuly v pouhé bublající ruiny. Než se fontány Kálidásových zahrad opět vzepnou k obloze, dohasne Řím imperátorů, armády Islámu přepochodují napříč Afrikou, Koperník zbaví Zemi jejího trůnního místa uprostřed všehomíra, bude podepsána Deklarace nezávislosti, člověk vkročí na Měsíc...

Malgara vyčkal, dokud se hranice nerozpadla s posledním kratičkým zavržením jisker. Když vánek odnesl poslední stopy kouře k strmící stěně Jakkagaly, zvedl zrak k paláci na jejím temeni a dlouho ho v tichém obdivu pozoroval.

„Bohům se žádný pozemšťan rouhat nebude,“ pravil posléze. „Nechť nezůstane kámen na kameni.“

/9/ VLÁKNO

„Div jsem z vás nedostal infarkt,“ řekl Rádžasinh vyčítavě, když naléval u snídaně kávu. „Napadlo mě nejdřív, že máte nějaký antigravitační aparát - ovšem i já sám vím, že je to vyloučené. Ale jak jste to tedy provedl?“

„Velice se omlouvám,“ odpověděl Morgan usměvavě. „Kdybych tušil, že mne pozorujete, byl bych vás předem varoval - ovšem ta moje exhibice nahoře nebyla vlastně v plánu. Původně jsem chtěl jen vyšplhat na Skálu a zase slézt, ale pak mě zaujala ta kamenná lavice. Hledal jsem důvod, proč byla umístěna až na okraj plošinky, což mne přivedlo k tomu, že jsem začal sráz zkoumat podrobněji.“

„Na tom není nic záhadného. Kdysi ta skalní plošina pokračovala ještě podlážkou, patrně dřevěnou, která přesahovala nad sráz, a z té pak vedly schůdky z temene Skály dolů k freskám. Ještě tam jsou vidět zářezy, kde byly opěry zapuštěny do skalní stěny.“

„Já jsem je našel,“ prohlásil Morgan poněkud zklamaně. „Jenomže on je už objevil někdo přede mnou, to mě mohlo napadnout.“

A je tomu dokonce již dvě stě padesát let, pomyslel si Rádžasinh. Potrhlý Angličan, ale člověk plný energie, Arnold Lethbridge, první šéf Vládního úřadu pro archeologii. Spustil se dolů stejně jako tenhle Morgan. Tedy ne přesně stejně. Morgan se vyťasil s kovovým pouzdem, které mu umožnilo ten zázrak realizovat. Nebylo na něm nic pozoruhodného, pár knoflíků, malá displej; spíše to připomínalo nějaký jednodušší komunikační přístroj.

„Tohle je celý ten div,“ pravil Morgan pyšně. „Jelikož jste mě viděl sestoupit a vystoupit o celou stovku metrů, musel jste se domyslet, jak to zařízení asi pracuje, ne?“

„Zdravý rozum nabízel jediné vysvětlení, jenomže ani můj výborný reflektor ho nepotvrzoval. Byl bych přísahal, že nejste absolutně na ničem zavěšen.“

„Nechtěl jsem sice nic takového provádět, ale tím působivější podívaná to asi musela být. Teď nasadím trochu reklamní notu - račte zasunout jeden prst do tohoto kroužku, který zde vidíte.“

Rádžasinh zaváhal; Morgan mu podával malý kovový anuloid, asi dvakrát tak velký jako normální snubní prstýnek, téměř jako by byl kroužek elektrizován.

„Nedostanu ránu?“ ujišťoval se Rádžasinh.

„Ránu ne - spíš impuls k přemýšlení. Zkuste s ním ode mne poodejít.“

Rádžasinh se prstence téměř bázně chopil - a div ho hned zase nepustil. Vypadalo to, jako by anuloid byl nadán vlastním životem; zkoušel se jakoby sám od sebe vrátit k Morganovi, nebo spíše k pouzdru, které držel Morgan v rukou. Pak se z krabičky ozvalo zavrčení a Rádžasinh ucítil, jak je za prst jakousi tajuplnou silou tažen kupředu. Magnetismus? tápal se sám sebe. To určitě ne; takhle se nechová žádný magnet na světě. Takže by připadala v úvahu ta jediná, ač nepravděpodobná hypotéza, která ho napadla. Přetahování lanem. Jiné uspokojivé vysvětlení skutečně neexistovalo. Ovšem až na to, že jde o lano jaksi neviditelné.

Ať Rádžasinh napínal zrak jak chtěl, nepostřehl ani stopy po nějaké nitce nebo drátu, který by spojoval kroužek, navléknutý na jeho prstě, s krabičkou, s níž Morgan zacházel jako rybář s navijákem. Napřáhl druhou ruku, aby onen evidentně prázdný prostor před sebou prozkoumal hmatem, ale inženýr mu ruku rychle srazil stranou.

„Promiňte!“ řekl. „Tohle zkouší každý, když si uvědomí, co se tu vlastně odehrává. Mohl byste se dost ošklivě říznout.“

„Takže přece jen tu máte nějaký ten neviditelný drátek, že? Je to důmyslné - ale k čemu je to dobré, kromě takových salónních kouzel?“

Morgan se rozzářil širokým úsměvem. „Nemám vám tenhle ukvapený závěr za zlé; i to je dost obvyklá reakce. Ale reakce totálně nesprávná; příčina, proč to vlákno nevidíte, je v tom, že má jen pár mikronů v průměru. Je mnohonásobně tenčí než pavučina.“

Vzácná příležitost, pomyslel si Rádžasinh, kdy i nadužívané adjektivum může být zcela na místě. „Je to - fantastické. Co to vlastně je?“

„Výsledek asi dvousetleté práce v oboru fyziky pevné fáze. Abych to zcela zjednodušil - jde o kontinuální pseudomonodimenzionální krystal diamantu - i když to ovšem není absolutně čistý uhlík. Obsahuje jen několik stopových prvků, v přesně dávkovaných množstvích. Jeho hromadná výroba je možná jen v orbitálních zařízeních v podmínkách beztlaku, tak aby do růstového procesu nemohla zasahovat gravitace.“

„Úžasné,“ zašeptl Rádžasinh, téměř jen pro sebe. Zatahal trochu za prstýnek, který mu dosud vězel na ukazováku, aby se přesvědčil, že tah dosud trvá a že tedy neměl halucinace. „Dovedu si představit, že to může mít všechny možné aplikace v technice. Třeba kráječ sýra by z toho byl znamenitý -“

Morgan se rozesmál. „Za minutu s tím dokáže jeden člověk porazit strom! Ale není jednoduché s tím pracovat - dokonce je to spojené s dosti velkým nebezpečím. Museli jsme zkonstruovat speciální cívky k navíjení a odvíjení - říkáme jim spinnerety. Tahle je elektrická, mám ji pro demonstrační účely. Ten motorek vyvine tah pár set kilogramů a mě napadají stále nové a nové způsoby využití. Ten dnešní pokus nebyl zdaleka první.“

Téměř nerad smekl Rádžasinh kroužek z prstu. Anuloid začal nejprve padat, pak bez jakékoli zjevné vnější příčiny přešel v kyvadlový pohyb, sem a tam, dokud Morgan nestiskl tlačítko a spinnereta ho se zavrněním nevtáhla do svých útrob.

„Ale vy jste, pane inženýre, určitě nepřiletěl z takové dálky jen proto, abyste mě oslňoval tímhle divem moderní vědy - i když mi to nesporně jako oslňující zázrak připadá. Mohl byste mi laskavě říci, kde je tu jaká spojitost s mou osobou?“

„Přímá a značná, pane velvyslanče,“ odpověděl inženýr Morgan, náraz zváněný a korektní. „Máte naprostou pravdu v tom, že tento materiál bude mít nesčíslná využití, a my zatím začínáme tušit teprve některá z nich. A právě jedna z těch aplikací - dobrá nebo špatná, to nechme zatím stranou - má proměnit váš tichý ostrůvek v sám střed světa. Ne - nejenom světa. Bude to střed celé sluneční soustavy. Díky tomuto vláknu se Taprobané promění v práh ke všem planetám. A jednoho dne - snad i ke hvězdám.“

/10/ MOST MOSTU

Oba dva, Paul i Maxine, patřili k jeho nejlepším a nejdávnejším přátelům, a přesto se až dosud nikdy navzájem nesetkali; pokud bylo Rádžasinhovi známo, dokonce spolu nikdy ani nepromluví. Nebyl k tomu také nijaký důvod; za hranicemi Taprobané asi nikdo neslyšel jméno nějakého profesora Saratha, zato celý Solární systém znal alespoň od vidění (a poznával už po hlase) Maxine Duvalovou.

Jeho dva hosté si hověli v pohodlných lenoškách v knihovně, zatímco Rádžasinh seděl u hlavního panelu vily. Všichni upírali zrak na čtvrtou postavu, nehnutě stojící opodál.

Snad až příliš nehnutě. Návštěvník z minulosti, který by nebyl seznámen se zázraky elektroniky všedního dne toho věku, by byl asi po několika sekundách usoudil, že hledí na perfektně provedenou loutku z vosku. Ovšem při podrobnější prohlídce by byl odhalil dva rušivé rysy.

Předně figurínou prosvítalo světlejší pozadí; za druhé pak byly její nohy pár centimetrů nad kobercem jakoby rozostřeny, jako když nejsou správně v ohnisku.

„Poznáváte toho člověka?“ zeptal se Rádžasinh.

„V životě jsem ho neviděl,“ odsekl Sarath. „V tvém vlastním zájmu by to měla být nějaká poněkud významnější osobnost, když už jsi mě vytáhl z Maháramby až sem. Právě e měla otvírat Komora mrtvých.“

„Já osobně jsem musela opustit svůj trimaran právě na začátku regaty na Saladinově jezeře,“ řekla Maxine Duvalová svým slavným kontraaltem, do něhož přimísila takovou porci přezíravosti, že by byl usadil kohokoli, kdo by nebyl vybaven takovou hroší kůží jako profesor Sarath. „A já ho samozřejmě poznávám. Co tu chce stavět? Most z Taprobané do Hindustánu?“

Rádžasinh se zasmál. „Ne - už dvě stě let nám perfektně slouží estakáda. A ještě jednou se omlouvám, že jsem vás oba vytrhl z vašeho prostředí a vylákal sem - i když ovšem ty, Maxino, mi návštěvu slibuješ už nejméně dvacet let.“

„Máš vlastně pravdu,“ vzdychla si. „Ale když já strávím tolik času ve studiích, že někdy docela zapomínám, že venku existuje nějaký opravdový svět, že tam žije asi tak pět tisíc mých opravdových přátel a nejméně padesát miliónů důvěrných známých.“

„Do jaké kategorie řadíš doktora Morgana?“

„Viděla jsem se s ním ů - tak asi dvakrát, třikrát. Dělal jsem s ním sólové interview, když byl dokončen Most. Je to velice výrazná osobnost.“

Z úst Maxiny Duvalové, pomyslel si Rádžasinh, je tohle opravdová pocta. Už víc než třicet let byla snad nejváženější reprezentantkou své všeobslhlé profese a posbírala kdekou poctu, jaká v oboru existovala. Pulitzerova cena, pohár Global Times, cena Davida Frosta - to byl jenom viditelný vrchol ledovce. Vrátila se k aktivní činnosti teprve nedávno, po dvou letech profesury elektronické žurnalistiky na katedře Waltera Cronkita na Kolumbijské univerzitě.

Jako by tím vším byla dozrála; ovšem po nějakém zvolnění životního tempa u ní nebylo ani potuchy. Ale už dávno to nebyla ona plamenná sufražetka, která kdysi poznamenala: „Jelikož jsou ženy daleko lépe uzpůsobeny k porodům, příroda patrně obdařila muže nějakou jinou předností, aby tuto nevyváženost kompenzovala. Bohužel si nemohu momentálně žádný takový dar vybavit.“

Přesto však ještě nedávno zcela vyvedla z míry jednoho nešťastného moderátora panelové diskuse, když divadelním šepotem sdělila publiku: „Proč o mě k čertu mluví jako o známém žurnalistovi - já jsem přece žurnalistka!“

O její ženskosti nevznikly nikdy žádné pochybnosti; vdaná byla celkem čtyřikrát a její vkus při výběru asistentů technického zajištění přenosů byl proslulý. Tihle asistenti - anebo asistentky - bývají sice odjakživa mladí a pružní, tak aby sebou dokázali při natáčení hbitě hodit i s dvaceti kilogramy aparatur navěšenými na těle. Ovšem Maxine Duvalová mívala toto technické zajištění až mimořádně pěkné, a výhradně mužského rodu; avšak lidé z její branže nemluví ani tak o jejich asících, jako spíš o technických zajících. Byl to žert prostý vši pořouchlosti, neboť i nejzavilejší Maxinini rivalové v profesi ji měli stejnou měrou rádi, jako jí záviděli.

„Je mi líto, že jsem ti překazil závod,“ řekl Rádžasinh, „ale všiml jsem si, že i bez tebe získal Marlin III hladce první místo. Myslím, že mi dáš za pravdu, že tahle záležitost je opravdu důležitější... Ale ať se koneckonců ujme slova Morgan sám.“

Pustil tlačítko na panelu označené ZASTAVENÍ OBRAZU a ztuhlá socha naráz ožila.

„Jmenuji se Vannevar Morgan. Jsem hlavním inženýrem sekce pevninských konstrukcí Trustu terestrických staveb.

Mým posledním projektem byl Gibraltarský most. Chtěl bych teď říci pár slov o záměru nesrovnatelně směřejší.“

Rádžasinh se rozhlédl po místnosti. Morgan je plně zaujal, přesně tak, jak to on sám předpokládal.

Zaklonil se v křesle a čekal, až se začne odvíjet ten plán, který jemu byl teď už známý, ale který přesto stále ještě zněl téměř neuvěřitelně. Je to zvláštní, říkal si, jak se člověk rychle přizpůsobí jistým konvencím téhle projekce a tak toleruje i značná zkreslení v nivelaci a náklonu obrazu. Dokonce i to, že se Morgan „pohybuje“, třebaže zůstává promítnut do jednoho místa, by ani naprosto falešná perspektiva exteriéru, neubíralo obrazu nic na zdání reálnosti.

„Kosmický věk dovršuje téměř druhou století. Po více než polovinu této doby už je naše civilizace plně závislá na armádě satelitů, které krouží kolem Země. Globální komunikační systém, předpovědi a řízení počasí, databanky pevninských i oceánských surovinových zdrojů, ty všechny jsou závislé na orbitální technice, a kdyby se s družicovými systémy cokoli stalo, klesneme rázem nazpět do temna dávnověku. V následném chaosu by nemocemi a hladomorem vzala za své značná část lidského rodu.

Podíváme-li se dále než k nejbližšímu okolí Země, teď když už existují soběstačné kolonie na Marsu, na Merkuru i na Měsíci a kdy dobýváme ono nepředstavitelné nerostné bohatství z planetek, jsme svědky začátku směny v meziplanetárních měřících. Třebaže její zrod trval o něco déle, než zněly optimistické předpovědi, je nám nyní zřejmé, že dobytí vzduchu byla jen skromná předehra k dobývání kosmu.

V současné době však stojíme před problémem zásadní povahy - před překážkou, která je v cestě veškerému dalšímu pokroku. Třebaže výzkumy celých generací učinily z rakety nejspolehlivější druh pohonu, jaký kdy byl zkonstruován -“

„Vzal v úvahu bicykl?“ zašeptal Sarath.

„- kosmická plavidla jsou stále ještě nesmírně nehospodárná. Co horšího, jejich dopad na životní prostředí je katastrofální. Přes všechny pokusy regulovat provoz pomocí vstupních koridorů znepokojuje hluk startů a opětných návratů do atmosféry milióny lidí. Spaliny raketových motorů zanesené do horních vrstev atmosféry se už přičinily o spuštění procesů klimatických změn, jejichž důsledky mohou být nedozírné. Všichni máme v živé paměti hrozivý rozsev nádorových onemocnění kůže ve dvacátých letech, který byl přímým důsledkem prudkého zvýšení hladiny ultrafialového záření - a pamatujeme si dobře i astronomické náklady na chemické prostředky nezbytné k obnovení ozónové vrstvy.

A přesto, extrapolujeme-li nárůst dopravy v dosavadním tempu až do konce století, docházíme ke zjištění, že tonáž dopravovanou ze Země na orbitální dráhy bude nutno zvýšit až o padesát procent. Toho prakticky nelze dosáhnout bez neúnosných škod na životním prostředí - možná i na samé naší existenci. Od projektantů raketové techniky přitom nelze očekávat již téměř nic; dosáhli takřka limitních hodnot výkonnosti motorů daných fyzikálními zákony.

Jaké existují alternativy? Po staletí člověk snil o nějaké formě antigravitace anebo využití „hyperprostoru“. Nikomu se zatím nepodařilo zjistit sebemenší náznak, že by takového něco bylo možné; obecně jsou dnes považovány za čirou fantazii. A přece již v onom desetiletí, kdy byl vypuštěn první sputnik, navrhl jeden odvážný ruský inženýr systém, jímž by byla raketová technika zcela překonána. Trvalo celá léta, než někdo začal Jurije Arcutanova brát vážně. A musela uběhnout celá dvě staletí, než může technika nabídnout adekvátní prostředky k realizaci jeho myšlenky.

Pokaždé když si Rádžasinh záznam přehrával, měl dojem, že v tomto okamžiku Morgan skutečně ožívá. nebylo obtížné domyslet proč; zde přecházel na půdu sobě vlastní a dobře známou, netradoval už jenom poznatky cizích oborů. A přes všechny své výhrady a obavy Rádžasinh cítil, že proti své vůli alespoň část onoho Morganova zápalu začíná sdílet. Byl to pocit v jeho životě teď už velmi vzácný.

„Vyjděte si ven za kterékoli jasné noci,“ pokračoval Morgan, „a uvidíte ten nejvýšednější ze zázraků našeho věku - hvězdy, které nevycházejí ani nezapadají, ale tkvějí nepohnutě na téže místě oblohy. My - i naši rodiče, a také jejich rodiče - už jsme si zvykli považovat za něco zcela samozřejmého všechny družice a orbitální stanice, které se pohybují nad rovníkem stejnou rychlostí, jako se otáčí Země, a tak provždycky zůstávají fixovány na téže místě.

Otázka, kterou si Arcutanov položil, v sobě měla až dětsky průzračnou prostotu skutečné geniality. Člověka toliko bystrého by vůbec nenapadla - a kdyby ho napadla, pak by ji okamžitě potlačil jako zcela absurdní.

Jestliže zákony nebeské mechaniky dovolují tělesu setrvat na téže místě oblohy, nebylo by možné spustit z tohoto bodu lano až k zemskému povrchu - a tak vytvořit jakýsi výtah umožňující dopravu ze Země do kosmického prostoru? Po teoretické stránce to byla myšlenka zcela správná, avšak praktické problémy realizace byly nesmírné. Propočty ukázaly, že žádný existující materiál není dostatečně pevný; i nejušlechtlejší ocel by se trhala svou vlastní vahou dávno předtím, než by překlenula oněch třicet šest tisíc kilometrů mezi povrchem Země a dráhou synchronického oběhu.

Kromě toho ani nelepší oceli nedosahovaly teoreticky odvozených limitů pevnosti. V mikroskopickém měřítku se ovšem již tehdy dařilo laboratorně připravit materiály, které vykazovaly neskonalé větší pevnost v tahu. Pokud by je bylo možno vyrábět průmyslově, byl by se mohl Arcutanův sen realizovat již tehdy - a ekonomie kosmické dopravy by bývala získala zcela jinou podobu.

Ještě před koncem dvacátého století se z laboratoří vynořily superpevné materiály - hyperfilamenty. Náklady na ně byly ovšem obrovské, jejich cena představovala mnohonásobek jejich váhy ve zlatě. K vybudování systému, který by dokázal přejmout celou zátěž dopravy Země - vesmír, by jich bývalo zapotřebí milióny tun; a sen zůstal tedy snem. To platilo ještě před několika měsíci. Ale dnes již jsou provozy, detašované v dostatečných hlubinách kosmu, schopny produkovat prakticky neomezené množství hyperfilamentu. A teď tedy jsme konečně schopni vybudovat onen výtah do vesmíru - nebo orbitální věž, jak to raději nazývám já. Protože svým způsobem to skutečně je věž, která se zvedá vzhůru celou atmosférou a mnohem dál a dál...

Morgan mizel jako vymítaný duch. Na jeho místě se objevila Země, ne větší než fotbalový míč, zvolna se otáčela Asi na délku paže od jejího povrchu se objevila blikající hvězdička označující umístění geosynchronního satelitu a pohybovala se spolu se Zemí, stále nad týž místem rovníku.

Od hvězdičky se začaly rozbíhat dvě tenké světelné přímky - jedna dolů, k Zemi, druhá přesně v opačném směru do vnějšího kosmického prostoru.

„Jestliže stavíme most,“ pokračoval Morganův odosobněný hlas, „musíme začít ze dvou konců a stavbu spojit uprostřed. S orbitální věží je tomu zcela naopak. Je třeba vyjít ze synchronního satelitu a stavět simultánně nahoru i dolů, podle pečlivě propočteného programu. Vtip je v tom, že těžiště celé konstrukce musí být trvale udržováno ve stacionárním bodě; pokud bychom tento požadavek nedodrželi, posunulo by se na odchylnou orbitu a konstrukce by začala zvolna obíhat Zemí.“

Sestupná světelná přímka dosáhla rovníku; ve stejném okamžiku se přestal prodlužovat i paprsek směřující do kosmu.

„Celková výše musí být alespoň čtyřicet tisíc kilometrů - přičemž kritická bude nejspodnější stovka kilometrů procházející atmosférou, neboť zde může být vystavena proudění až v síle hurikánu. Věž nebude stabilní, dokud nebude pevně ukotvena k zemskému povrchu.

A potom, poprvé v dějinách, budeme mít skutečný žebřík do nebe - most ke hvězdám. Jednoduchý systém tradičních výtahu poháněných levnou elektřinou nahradí hlučné a nákladné rakety, jímž pak zbude jejich pravá práce při dopravě v hlubinách vesmíru. Zde je jeden z možných návrhů orbitální věže -“

Obráz otáčející se Země se ztratil, kamera se přiblížila až k věži a prolнула jejími stěnami, aby mohla zobrazit řez její konstrukcí.

„Jak vidíte, sestává věž ze čtyř identických tubusů - dvou pro provoz směrem vzhůru, dvou pro dopravu k zemskému



povrchu. Můžete si ji představit jako čtyřkolejnou podzemní dráhu, ovšem vertikální, od Země až k synchronní orbitě. Kabiny pro cestující a kontejnery pro náklad a pohonné hmoty se budou v tubusech pohybovat nahoru a dolů rychlostí několika tisíc kilometrů za hodinu. Fúzní jaderné elektrárny rozmístěné v potřebných intervalech budou dodávat veškerou energii nezbytnou k provozu; devadesát procent jí bude získáno rekuperací napětí, takže čisté náklady na dopravu jednoho cestujícího budou činit řádově jen pár dolarů. Jakmile se totiž budou kabiny a kontejnery vracet volným pádem k Zemi, jejich motory budou fungovat jako magnetické brzdy a budou tedy vyrábět proud. Na rozdíl od kosmických lodí vstupujících nazpět do ovzduší nebudou muset vyplývat veškerou svou energii na zahřívání atmosféry a na sonický třesk; tato energie bude převedena nazpět do systému. Dalo by se říci, že soupravy cestou dolů budou vytahovat soupravy směřující vzhůru; i nejopatrnější odhad udává, že výtah bude stokrát ekonomičtější než jakákoli raketa.

Pokud jde o objem dopravy, neexistuje pro něj prakticky žádné omezení, protože další tubusy lze přidávat podle požadavků a potřeby. Nastane-li někdy taková situace, že si milión lidí denně bude přát navštívit Zemi - anebo ji opustit -, orbitální věž to hladce zvládne. Koneckonců to kdysi dokázala metra našich velkých měst také...“

Rádžasinh se dotkl tlačítka a umlčel Morgana uprostřed věty.

„Ostatek je samá technika - Morgan pokračuje v objasňování, jak může věž působit jako kosmický prak a vysílat náklady k Měsíci i k planetám bez jakéhokoli využití raketového pohonu. Ale já myslím, že jste viděli dost, abyste si mohli učinit alespoň všeobecnou představu.“

„Dost na zamotání hlavy, alespoň v mém případě,“ řekl profesor Sarath. „Ale co mám já, pro všechno na Zemi - i mimo ni - s touhle záležitostí společného? A zrovna tak - co s tím máš společného ty?“

„Na všechno dojde, Paule. Ty k tomu nechceš říct nic, Maxino?“

„Snad bych ti dokonce dokázala všechno odpustit; tohle by mohla být zpráva desetiletí - ba století. Ale nač všechen ten spěch - nemluvě ani o tom tajnůstkářství kolem?“

„Je toho spousta, v čem já se příliš nevyznám, a právě tady bych uvítal vaši pomoc. Mám podezření, že Morgan bojuje několik bitev najednou; chystá se učinit v nejbližší době zásadní prohlášení, ale nemíni to spustit, dokud si nebude zcela bezpečně jist pevnou půdou pod nohama. Záznam tohoto proslovu mi půjčil s podmínkou, že ho nebude využito k přenosu po žádné veřejné síti. Proto jsem vás musel pozvat sem ke mně.“

„A ví o téhle naší schůzce?“

„Samozřejmě; byl dokonce nesmírně rád, když jsem řekl, že bych o tom chtěl mluvit právě s tebou, Maxino. Zřejmě v tebe má důvěru a chtěl by v tobě získat spojence. A pokud jde o tebe, Paule, ujistil jsem ho, že udržíš pár dní jazyk za zuby, aniž z toho bude mrtvice.“

„Pokud ovšem pro to existuje postačující důvod.“

„Začíná mi trochu svítat,“ řekla Maxine Duvalová. „Několik věcí mi na tom nebylo jasných, teď to jaksi dává smysl. Především: tohle je kosmický projekt; a Morgan je hlavní inženýr sekce pevninských konstrukcí.“

„Nu a?“

„A to se mě ptáš ty, Johane? Snaž se představit tu byrokratickou řez, až se o tomhle doslechnou raketoví konstruktéři a aerokosmický průmysl. Půjde o existenci kolosů o hmotnosti měřené bilióny dolarů, to jen pro začátek. Jestli Morgan nebude dost opatrný, tak mu řeknou ‚Děkujeme, pane inženýre, dál už se o to postaráme sami. Jsme rádi, že jsme měli příležitost se s vámi seznámit‘.“

„To si sice představit umím, ale Morgan si nestojí tak slabě. Orbitální věž je nesporně stavba, a ne dopravní prostředek.“

„Jen dokud to nevezmou do praciček právníci, pak už to nebude tak úplně jasné a jednoduché. Ono totiž neexistuje příliš mnoho budov, jejich poslední patro se pohybuje o deset kilometrů nebo o kolik za sekundu rychleji než jejich suterén.“

„To bys mohla mít pravdu. Mimochodem, když jsem projevil sklon k závratí nad představou věže šplhající hodný kus cesty k Měsíci, dr. Morgan mi řekl: ‚Tak si nepředstavujte věž, která šplhá vzhůru - myslíte na tu stavbu jako na most, který vyčnívá do prostoru.‘ Pořád to ještě zkouším, ale moc se mi ta představa nedaří.“

„Počkejte!“ řekla Maxine Duvalová pojednou. „To je další kousíček do té naší skládanky. Euroafrický most.“

„Co tím myslíš?“

„Ty nevíš, že předseda Trustu terestrických staveb senátor Collins, ten blazeovaný trouba, chtěl, aby Most pojmenovali po něm?“

„Nevím; ale to také něco vysvětluje. Ovšem mně Collins připadá celkem sympatický - viděli jsme se jen párkrát, ale to působil dojmem docela příjemného a velice inteligentního člověka. On má přece za sebou nějaké vynikající geotermální stavby, ne?“

„Má, ale to už je aspoň tisíc let za námi. A pak také - ty jeho pověst nijak neohrožuješ, k tobě on si může dovolit být milý.“

„Jak se podařilo Most před tímhle osudem zachránit?“

„Ve výboru Trustu došlo mezi inženýrskou elitou k malé palácové revoluci. Dr. Morgan do toho samozřejmě nijak zapleten nebyl.“

„Aha, proto on si tak pečlivě hlídá karty, aby mu do nich nikdo neviděl! Začínám ho čím dál tím víc obdivovat. Ale teď narazil na překážku a neví si s ní rady. Zjistil to před pár dny a od té doby se nehnul z místa.“

„Já budu hádat, ano?“ řekla Maxine. „Je to výborná duševní gymnastika - pomáhá mi udržet si předstih před tou naší smečkou. Chápu docela, proč se objevil zrovna tady. Pozemská konečná stanice toho systému musí být na rovníku, jinak by konstrukce nemohla být vertikální. Vypadala by jako ta věž, co mívali v Pise, než se zřítla.“

„Ale já nechápu...“ řekl profesor Sarath a zagestikuloval do prázdna. „Ach tak, no ovšem...“ jeho hlas vystřídal

přemýšlivé mlčení.

„Za další,“ pokračovala Maxine, „na rovníku existuje jen omezený počet vhodných lokalit - probíhá přece převážně oceánem, ne? - a Taprobané je evidentně jednou z nich. I když ovšem nechápu, jaké přednosti má před Afrikou nebo Jižní Amerikou. Anebo si snad Morgan zajišťuje všechny varianty?“

„Maxino, tvá dedukční schopnost je prostě fantastická. Jsi na správné stopě - ale sama po ní už dál nedojdeš. Morgan se sice snažil do krajnosti, aby mi ten problém vysvětlil, ale nechci předstírat, že jsem pochopil všechny detaily odborné povahy. Zkrátím to: ani Afrika, ani Jižní Amerika nejsou pro stavbu výtahu vhodné. Má to co dělat s nestabilitami v gravitačním poli Země. Vyhovuje pouze Taprobané - a co je horšího, jen jediné místo v Taprobané. A to je moment, Paule, kdy přicházíš na scénu ty.“

„Mamada?“ vyjel profesor Sarath; z překvapení mu výkřik uklouzl v mateřské taprobaní.

„Ano, ty. K své nelibosti zjistil dr. Morgan, že místo, bez něhož se prostě nemůže ve svém projektu obejít, je již - abych to vyjádřil co nejmírněji - obývané. Žádal mne o radu, kterak vystěhovat tvého drahého přítele Bódhu.“

Tentokrát byla s údivem na radě Maxine. „Kdo to má být?“ otázala se nevěřicně.

Sarath jí odpověděl okamžitě. „Ctihodný Anandatissa Bódhidharma Mahánájaké Théró, obročník chrámu Šrí Kanda,“ zanotoval, téměř jako kdyby odzpíval litanii. „Takže teď už je mi vše jasné.“

Chvilí bylo ticho; pak se na tváři Paula Saratha, emeritního profesora archeologie na Taprobanské univerzitě, objevil výraz čiré zlomyslnosti.

„Odjakživa jsem si přál,“ řekl zasněně, „mít možnost pozorovat, co se stane, když se neodolatelná síla střetne s neohnutelným tělesem.“

/11/ MLČÍCÍ PRINCEZNA

Když oba jeho návštěvníci odešli, Rádžasinh hluboce zamyšlen depolarizoval okna v knihovně a dlouhou dobu seděl a hleděl na stromy kolem vily a na skalní stěny Jakkagaly strmící v pozadí za nimi. Nepohnul se, ani když ho přesně s úderem čtvrté vytrhl ze vzpomínek odpolední čaj.

„Rání,“ řekl, „popros Dravíndru, aby mi přinesl terénní boty, jestli se mu ovšem podaří je najít. Půjdu nahoru na Skálu.“ Rání předstírala, že údivem upustí ták.

„Aijó, mahátmajá!“ napodobila zoufalý nářek. „Vy mluvíte z cesty! Copak už nevíte, co vám řekl doktor McPherson?“

„To je šarlatán a Skot k tomu. Drží vždycky můj kardiogram vzhůru nohama. A pak, má milá, k čemu mi bude vůbec život, když mi ty s Dravíndrou odejdete?“

Nebylo to řečeno tak docela v žertu a Rádžasinh se okamžitě zastyděl za svou sebelítost. Neboť Rání ji postřehla a do očí jí vhrkly slzy.

Odvrátila hlavu, aby na ní neviděl dojetí, a řekla anglicky: „Já jsem přece nabízela, že tu zůstanu - alespoň pro ten první rok, co Dravíndra...“

„Já vím, žeš mi to nabídla, a ani ve snu by mě nenapadlo to přijmout. Pokud se v Berkeley nic nezměnilo od doby, kdy jsem tu univerzitu viděl naposledy, bude tě tam Dravíndra potřebovat. (A přece ne víc než já tady, třebaže důvody jsou rozličné, dodal v duchu.) A ať už začneš sama taky studovat nebo ne, s přípravou na životní dráhu manželky rektora nemůžeš začít dostatečně brzy.“

Rání se usmála. „Nevím, jestli bych opravdu toužila po takovém osudu, viděla jsem dost odstrašující příklady.“ Přešla opět do taprobaní. „Ale nemyslel jste to vážně, že ne?“

„Docela vážně. Nepůjdu až na vršek, samozřejmě - jen k freskám. Už je to pět let, co jsem je byl naposledy navštívit. Jestli to budu moc dlouho odkládat...“ Nebylo třeba větu dokončovat.

Rání ho chvíli tiše pozorovala, pak usoudila, že diskuse by byla marná.

„Řeknu to Dravíndrovi,“ odpověděla. „A taky Džajovi - pro případ, že by vás zpátky museli odnášet.“

„No dobrá - i když by si podle mého názoru Dravíndra s tímhle poradil sám.“

Rání se mu odměnila blaženým úsměvem, v němž se radost mísila s pýchou. Tenhle pár, říkal si láskyplně, byl výhrou v loterii, a doufal jen, že pro ně byly jejich dva roky sociální služby stejně krásné jako pro něho samého. V tomto století patřili osobní sloužící k nejluxusnějším výsadám, poskytovaným toliko lidem s mimořádnými zásluhami; Rádžasinh neznal druhou takovou soukromou osobu, již by byli přiděleni tři.

Aby šetřil silami, projel Zahradami blaženosti na solárním tricyklu; Dravíndra a Džaja šli raději pěšky, říkali, že je to rychlejší. (Měli sice pravdu, ovšem jen proto, že si mohli nadejít zkratkami.) Šplhal zvolna, několikrát se zastavil, aby nabral dech, až konečně dospěl na dlouhý koridor Dolní galerie, kde Zrcadlová zeď běžela souběžně s lícem Skály. Mladá archeoložka odkudsi z Afriky prohledávala za pomoci šikmého osvětlení silným reflektorem a za obvyklé pozornosti zvědavých turistů skalní plochu a pátrala po nápisech. Rádžasinh měl pocit, že by ji měl upozornit, že naděje na nové objevy je doslova nulová. Dvacet let ztrávil Paul Sarath průzkumem povrchu skály, milimetr po milimetru, a třísvazkové dílo Yakkagala Graffiti byl monumentální výsledek vědecké práce, jež nebylo možné předstihnout - už proto ne, že nikdo nemohl dosáhnout stejné zběhlosti v čtení textů v archaické taprobaní.

Když Paul začínal své životní dílo, byli ještě oba svěží mládenci. Rádžasinh si živě vybavoval, že stál právě na tomto místě, když tehdejší druhý zástupce epigrafa Vládního úřadu pro archeologii vysledoval na žlutavé omítce takřka neznatelné stopy písma a když tlumočil básně složené pro bohyně nahoře ve skalách. I přes propast staletí rozeznávaly ty verše dosud struny v lidských srdcích:

Já, Tissa, kapitán gardy,  
padesát milí šel uvidět jejich oči lani.  
Nepromluvíly ani.  
Nemají snad cit?

Kéž setrváte tu po tisíc let,  
tak jako zajíc, kterého bohů král  
nakreslil na Lunu.  
Já, jenž jsem kněz, jsem Mahinda,  
z viháry v Thúpáramě.

Tohle přání bylo zcela splněno, zcela oslyšeno. Madony na skalách vytrvaly po dobu dvakrát delší, než jakou si onen klerik představoval, a dočkaly se věku, jaký se vymykal všem jeho snům. Ale jak málo jich přečkalo tu dobu! Některé z nápisů hovořily o „pěti stech pannách zlaté pleti“; i když připustíme notnou básnickou licenci, bylo zřejmé, že jen necelá desetina původních fresek unikla zhoubě času a zlobě člověka. Avšak zbývajících dvacet už bylo provždy v bezpečí, jejich půvab uchovával bezpočet filmů, pásků a krystalů.  
Hladce přečkaly například chlubilka, který ani nepovažoval za nutné uvádět své jméno:

Necht' se poutníci podívají  
na pěkné dívky nahoře na skále.  
Tu cestu dole jsem k tomu nařídil  
proklestít já, král.

Celá léta uvažoval Rádžasinh - jenž sám nosil jméno králů a bezpochyby nesl i nejeden gén královského původu - o těchto slovech; jak dokonale ukazovaly pomíjivost moci a marnost ctižádosti. „Já, král.“ Ano, a který král? Panovník, jenž stanul na této žulové dlažbě - tehdy, před osmácti sty lety, ještě nechozené - byl patrně bystrý a schopný člověk; uniklo mu však, že může nadejít čas, kdy i on upadne v zapomenutí stejně hluboké jako poslední z jeho pokorných poddaných.

Identifikace byla teď již zcela nemožná. Dobrý tučet králů by býval mohl být autorem těchto hrdých řádků; někteří panovali po celá léta, jiní pouhých pár týdnů, a jen málokdo z nich zemřel pokojně na lůžku. Nikdo se nedozví, zda králem, jenž považoval za nadbytečné uvádět své jméno, byl Mahátissa II. nebo Bhatikábhaja nebo Vidžajakumára III. anebo Gadžabáhukagámani či snad Čandamukhašiva či Móggallána I. Kittiséna, Sirisamghabódhi... anebo někdo další z panovníků, jimž ani nebylo dopřáno záznamu v dlouhé a spleťtější historii Taprobané.

Zřízení obsluhující malou zdviž užasl, když spatřil vzácného hosta, a uctivě Rádžasinha pozdravil. Když kabina zvolna stoupala do patnáctimetrové výše, vzpomínal Rádžasinh, jak by jí byl dříve opovrhl a vyběhl raději po točících schůdcích, po nichž teď v bezstarostné bujnosti mládí dupali Dravindra s Džajou.

Výtah s cvaknutím zastavil a Rádžasinh vystoupil na ocelovou plošinku předsunutou před skalní stěnu. Pod ním a za ním byly stovky metrů prázdnoty, ale silné ocelové pletivo dodávalo potřebný pocit bezpečí; i sebeodhodlanější sebevrah by byl nedokázal uniknout z klece - dimenzované přinejmenším pro dvanáct osob -, která lpěla naspodu oné překlápěcí se a vždy zkamenělé vlny skal. Zde, v náhodně vytvořené výduti, kde se stěna prolamovala do nehluboké jeskyně a poskytla tak ochranu před živly, přežívaly zbylé členky králova nebeského dvora. Rádžasinh je tiše pozdravil a pak se s povděkem posadil do křesílka nabídnutého průvodcem ve službě.

„Rád bych,“ řekl tiše, „abyste mě tu nechali deset minut o samotě. Džajo, Dravindro, zkuste prosím vás zadržet na tu chvíli turisty.“

Jeho společníci na něj pochybovačně pohlédli; stejně se na něj zadíval i průvodce, jehož úkolem bylo nenechat fresky ani na okamžik nestřežené. Ale jako obvykle dosáhl velvyslanec Rádžasinh svého, aniž musel třeba jen sebezmeně zesílit hlas. „Ájubóvan,“ pozdravil mlčenlivé postavy, jakmile konečně osaměl. „Omlouvám se, že jsem vás tak dlouhou dobu zanedbával.“

Čekal zdvořile na odpověď, avšak nedostalo se mu o nic víc pozornosti než všem ostatním jejich obdivovatelům po minulých dvaceti stoletích. Rádžasinha to neodradilo; přivykl už jejich netečnosti. Naopak, přidávala jim ještě na půvabu. „Mám jistý problém, mé drahé dámy,“ pokračoval. „Od časů Kálidásy jste vídaly do Taprobané přitřhnout a opět odcházet nejrůznější vetřelce. Viděly jste, jak džungle zaplavila Jakkagalu jako příboj a jak opět ustupovala pod sekerami a pluhem. Avšak nic za ta léta se ve skutečnosti nezměnilo. Příroda byla laskavá k malé Taprobané, i dějiny se k ní zachovaly hezky; nechávaly ji na pokoji...“

Jenomže ta staletí klidu asi nyní končí. Naše země se má stát středem světa - středem mnoha světů. Veliká Hora, na níž hledíte již tak dlouhá léta, tam na jihu, se může stát klíčem k vesmíru. Dojde-li k tomu, pak Taprobané, tak jak jsme ji znali a milovali, navždy přestane existovat.

Není toho již příliš mnoho, co dokážu ještě vykonat - ale trochu moci mi přece jen ještě zbývá, buď tomu záměru napomoci - anebo ho překazit. Mám stále ještě dost vlivných přátel; pokud bych si přál, dokázal bych ten sen - anebo zlý sen? - oddálit alespoň po zbytek svých dnů. Mám to učinit? Anebo mám poskytnout tomu muži svou pomoc, ať již jsou jeho pohnutky jakékoli?“

Obrátil se ke své favoritce, k té nejmilejší, k té, která neodvracela oči, když se na ni zadíval. Všechny ostatní dívky upíraly zraky do dále nebo si prohlížely květy, které držely v rukou; avšak ta, kterou od mládí miloval, jako by - z určitého úhlu - vnímala jeho pohled a opětovala ho.

„Ó, Karuno! Já vím, že není správné ptát se tě na takovéhle věci. Co ty vlastně můžeš vědět o skutečných světech, jaké existují v nadoblačné výši, o lidské potřebě dosáhnout jich? Třebaže jsi kdysi byla bohyně, Kálidášova nebesa byla pouhou iluzí. Nu, ty už žiješ podivuhodný budoucí čas, jehož já už svědkem nebudu. Známe se už tak dlouhou dobu - alespoň podle mých měřítek, nikoli podle tvých. Dokud budu moci, budu se na tebe dál dívat ze své vily; ale nemyslím,

že se ještě někdy uvidíme tváří v tvář. Sbohem - a díky vám všem, za vaši krásu, za potěšení, jaké jste mi po všechna léta poskytovaly. Vyřídíte mé pozdravení všem, kdo přijdou po mně.“

A přesto, když sestupoval spirálovitými schůdky - výtah ignoroval -, nepřipadal si Rádžasinh vůbec jako někdo, kdo se loučí. Naopak, zdálo se mu, jako by byl právě setřásl hezkých pár let (koneckonců dvaasedmdesát nemusí být žádné stáří.) Postřehl, že i Dravindra a Džaja si povšimli jeho pružného kroku a že se jim rozjasnily tváře.

Snad jeho odpočinek v ústraní právě začínal být poněkud zatuchlý. Snad on i Taprobané potřebovali závan čerstvějšího vzduchu, který by odvál všechny ty pavučiny - tak jako monzuny přinášely nový život po měsících dusného a nepohnutého nebe.

Ať už Morgan uspěje nebo ne, Rádžasinh má svůj vlastní úkol, rozněcovat představivost, vyburcovat ducha. Kálidása by mu to záviděl - a jistě by s ním vyslovil souhlas.

## II / CHRÁM

Zatímco se různá náboženství svářejí o to, které z nich je majetníkem skutečné pravdy, podle našeho názoru je otázka pravdivosti náboženství zcela zanedbatelná... Pokoušíme-li se náboženství přiřadit nějaké místo ve vývoji člověka, pak se nejvíce ani tak jakýmsi trvalým výdobytkem, jako spíše obdobou neurózy, jíž musí civilizovaný jedinec projít na své cestě od dětství k dospělosti.

(Freud: Nová úvodní přednáška k psychoanalýze 1932)

Člověk samozřejmě stvořil Boha k svému obrazu; ale jakou měl také jinou alternativu? Tak jako ke skutečnému pochopení v geologii nemohlo dojít, dokud jsme nebyli schopni studovat jiné světy kromě naší Země, tak i jakákoli teologie činící si nárok na obecnou platnost musí vyčkat, až dojde ke kontaktu s nějakou mimozemskou civilizací. Obor srovnávací religionistiky se nemůže konstituovat, dokud se budeme omezovat pouze na studium náboženství člověka.

(El Hadži Muhammed ben Selim, profesor komparativní religionistiky: Inaugurační proslov, Brigham Young University, 1998)

Jsmen nuceni vyčkat - a budeme čekat značně napjatí -, až budou zodpovězeny tyto otázky: (a) Jakou podobu mají - za předpokladu, že vůbec existují - náboženské představy entit s počtem „rodičů“ rovným nule, jedné dvěma a více než dvěma? (b) Vyskytuje se náboženská víra pouze u organismů, jež mají se svými zploditeli těsný a přímý kontakt v průběhu formativního údobí?

Pokud zjistíme, že se náboženství jako jev vyskytuje pouze mezi inteligentními analogy lidoopů, delfínů, slonů, psů atd., avšak nikoli u mimozemských počítačů, u termitů, ryb, želv anebo společensky žijících améb, budeme možná nuceni vyvodit z toho některé nemilé závěry... Je možné, že jak láska, tak i náboženství mohou vznikat pouze u savců, a to ze zcela totožných důvodů. To podporuje i zkoumání jejich patologických projevů; kdokoli má pochybnosti o spojitosti mezi náboženským fanatismem a zvrácenostmi, nechť se dlouze a důkladně zabere do knihy Malleus Maleficarum čili Kladivo na čarodějnice anebo do Huxleyových Ďáblů loudonských.

(tamtéž)

Známý výrok dr. Charlese Willise (Hawaii, 1970), že totiž „náboženství je vedlejším produktem podvýživy“, se sám o sobě stejně málo užitečný jako ono dvouslabičné slovo, jímž Gregory Bateson toto tvrzení poněkud neesteticky popřel. Co měl dr. Willis zřejmě na mysli, bylo (1) že halucinace vyvolané dobrovolným nebo nedobrovolným hladověním jsou ukvapeně vykládány jako náboženská vidění, (2) že hlad v tomto životě usnadňuje uvěřit v kompenzace v životě posmrtném, což je - patrně inherentní - psychologický mechanismus sebezáchovy...

... Lze vskutku označit za ironii osudu, že průzkum drog takzvané rozšiřujících vědomí prokázal, že jejich účinek je přesně opačný, a to tím, že při něm byly objeveny přirozené zdroje „bohotvorných“ chemofarmak přímo v mozku. Objev, že i ten nejoddanější stoupenec jedné víry může být obrácen na víru jinou podáním přiměřené dávky 2-4-7 ortho-para-theosaminu, byl patrně nejničivější ranou, jakou kdy náboženství utrpělo.

Což platí ovšem jen do příletu Xenostellaru...

(R. Gabor: Farmakologická podstata náboženství, Miskatonic University Press, 2069)

## /12/ XENOSTELLAR

Sto let už se něco podobného očekávalo, a falešných poplachů odeznělo za tu dobu také dost. Když však k té události posléze došlo, bylo přesto celé lidstvo zaskočeno.

Rádiový signál ze směru Alfa Centauri byl tak mohutný, že byl prvně zjištěn jako interference v běžném rozhlasovém vysílání. Nesmírně to překvapilo především všechny radioastronomy, kteří tolik desetiletí pátrali po zprávách cizích inteligencí z kosmu - tím spíše, že trojitý systém Alf, Bety a Proximy Centauri už dávno vypustili z jakýchkoli vážnějších úvah.

Ihned zaostřily veškeré radioteleskopy, které byly s to obsáhnout jižní hvězdnou oblohu, pozornost na Kentaura. Během několika málo hodin byl učiněn objev ještě senačnější.



Zdroj signálu vůbec neležel v systému Centauri, ale o půl stupně mimo něj. A pohyboval se.

To byl první náznak skutečnosti. Když byl potvrzen, chod veskerého života na Zemi se zastavil.

Intenzita signálu už teď tolik nepřekvapovala; jeho zdroj touto dobou vstoupil poměrně hluboko do sluneční soustavy a pohyboval se směrem k Slunci rychlostí šesti set kilometrů za sekundu. Tak dlouho očekávání, tak dlouho obávání návštěvníci z hlubin kosmu konečně dorazili...

Avšak celých třicet dní neprojevoval veřelec prázdnou aktivitu, padal dále ke Slunci, míjel vnější planety a nepřestával vysílat monotónní sérii pulsů, které neřikaly nic jiného než „Přicházím! Přicházím!“ Neučinil žádný pokus odpovědět na signály vyslané směrem k němu, ani se nesnažil změnit svou přirozenou, v podstatě kometární orbitu. Pokud už dříve neprovedl deceleraci z nějaké původní, vyšší rychlosti, pak jeho pout' od Kentaura musela trvat dva tisíce let. Někoho to uklidňovalo, jelikož tato okolnost napovídala, že návštěvník je pouhá robotem řízená interstelární sonda; jiní naproti tomu byli zklamáni, jako by nepřítomností skutečných, živých mimopozemšťanů byli rázem ochuzeni o vrcholný zážitek svého života.

Široká paleta všech myslitelných variant byla diskutována a prodiskutována až do omrzení kdekým ve všech sdělovacích médiích, ve všech možných parlamentech člověčenstva. Kdejaký motiv, který kdy byl užít v science fiction, od příchodu laskavých bohů až po invazi krvežíznivých upírů, byl teď exhumován a se vši vážností rozpitáván. Londýnský Lloyd inkasoval nemalé částky od lidí, kteří si přáli být pojištěni pro nejrůznější případy, jaké by mohly v nejbližší budoucnosti eventuelně nastat - včetně takových pojistných příhod, po nichž by si už sotva kdo mohl vybrat jednu jedinou penzi odškodného.

Poté, kdy návštěvník překročil Jupiterovu oběžnou dráhu, přístroje člověka si o něm zvolna začaly činit představu.

Prvé zjištění vyvolalo kratičkou paniku; příčný rozměr objektu byl pět set kilometrů - to odpovídalo menšímu měsíci.

Snad tedy přece jen jde o mobilní planetu, která s sebou nese invazní jednotky...

Tyto obavy byly rozptýleny přesnějším pozorováním, podle něhož vlastní pevné těleso mělo v průměru jenom pouhých pár metrů. Pětisetkilometrové halo okolo tohoto jádra bylo cosi velice známého - křehký, zvolna se otáčející parabolický reflektor, přesná obdoba astronomických orbitálních radioteleskopů. Zřejmě to byla anténa, s jejíž pomocí cizinec udržoval spojení se vzdálenou základnou. A s jejíž pomocí také právě nyní odvysílal veskerá svoje pozorování, obraz sluneční soustavy, monitorovaná rozhlasová a televizní vysílání, veskerá přenášená a odposlouchaná data ze všech vysílačů člověka.

Pak přišlo ještě jedno překvapení. Anténa o rozměru planetoidu nebyla zaměřena ve směru Alfý Centauri, nýbrž do zcela jiné části oblohy. Začínalo to vypadat, jako by systém v Kentauru byl pouze zastávkou na pouti plavidla, nikoli jeho domovským přístavem.

Astronomové si dosud touto věcí lámali hlavy, když je potkalo štěstí vskutku nenadálé. Sonda pro výzkum solárního klimatu, patrolující na rutinní orbitě vně Marsovy dráhy, se náhle odmlčela a pak, po minutě, opět nabyla svůj rádiový hlas. Když byl prozkoumán magnetofonový záznam, ukázalo se, že přístroje byly v onom okamžiku ochromeny intenzivní radiací. Sonda vnikla přímo do směrovaného paprsku cizincova vysílání - a pak už nebylo složité přesně propočítat, kam je paprsek zaměřen.

Až do vzdálenosti dvaapadesáti světelných let neexistoval v onom směru žádný objekt, kromě velice slabé a patrně i velice staré hvězdičky, červeného trpaslíka, jednoho z těch skromných a střidných nevelkých sluncí, která budu v poklidu zářit ještě miliardy let poté, co nádherní obří Galaxie již dávno žárem spálí sami sebe. Žádný radioteleskop ji dosud nezkoumal; zato teď všechny, jichž právě nebylo nezbytně třeba k sledování blízkého se hosta, byly zacíleny na předpokládané místo jeho původu.

A tam je také skutečně nalezly. Vyzařovalo ostře ohraničený signál v pásmu centimetrových vln. Tvůrci byli stále ještě v kontaktu s kosmickým plavidlem, jež vysílali před tisícovkami let; ovšem relace, které od nich sonda nyní přijímá, nemohou být starší ne půl století.

A potom, když návštěvník dospěl k oběžné dráze Marsu, dal prvně najevo, že je informován o existenci lidstva; projevil to tak jednoznačně a dramaticky, jak si jen lze představit. Začal vysílat televizní obraz o standardním počtu 3075 řádek, prokládaný videotextem v plynné, třebaže trochu šroubované angličtině a v mandarínské čínštině. První kosmický rozhovor započal - a to nikoli, jak si člověk až dosud představoval, s přerывy dlouhými celá desetiletí, nýbrž s odmlkami trvajícími pouhých pár minut.

/13/ ROZBŘESK A STÍN

Morgan vyjel z hotelu v Ránapuře ve čtyři hodiny, za jasné bezměsíčné noci. Stanovení odjezdu na tuto hodinu ho příliš nenadchlo, ale profesor Sarath, který se ujal veskeré organizace, mu přislíbil, že nebude litovat. „Nepochopil byste nikdy, co vlastně je Šrí Kanda,“ řekl přitom, „kdybyste neuviděl úsvit z jejího vrcholu. A Bódhi - tedy Mahá Théró - stejně jindy návštěvníky nepřijímá. Říká, že je to znamenitý způsob, jak odradit pouhé zvědavce.“ A tak Morganovi nezbylo než se s tím smířit a nedat najevo nespokojenost.

Navíc se ukázalo, že taprobanský řidič si umanul věst čilou, byť poněkud jednostrannou konverzaci, s cílem vytvořit si pokud možno úplný obraz o osobnostním profilu svého pasažéra. Činil to s takovou dobromyslností, že se na něj Morgan ani nedovedl zlobit, ale byl by dal nevimco za trochu ticha.

Ještě více si přál, ba někdy se téměř modlil, aby šofér o poznání pozorněji sledoval nesčetné vlásenkové zátáčky, jimiž se proplétali takřka v úplné tmě. nad bylo jen dobře, že Morgan neviděl na všechny ty srázy a propasti, mezi nimiž vůz kličkoval cestou vzhůru předhořím. Silnice byla triumfem ženijního umění devatenáctého století - dílo vojsk posledních koloniálních vládců, postavené za konečné operace proti nepoddajným horalům z vnitrozemí. Nebyla však už nikdy později vybavena systémy pro automatické řízení a v některých okamžicích se Morgan ptal sám sebe, má-li šanci dojet živý až k cíli.

A pak náraz zapomněl na strach i na rozmrzelost z ošizeného spánku.

„Tady ji máte!“ řekl řidič pyšně, když vůz objel úbočí pahorku.

Šrí Kanda sama byla ještě plně skryta v temnotách, jež dosud nedávaly najevo ani známku nadcházejícího úsvitu. Její existenci prozrazoval jenom tenký růženec světél, vinoucích se vzhůru klikatou čarou ke hvězdám a tkvících jakoby nějakým kouzlem na černém pozadí oblohy. Morgan ovšem věděl, že se dívá na obyčejné lampy umístěné sem před dvěma sty lety, aby vedly poutníky stoupající po nejdelším schodišti světa, ale jakoby popřením vši logiky a gravitace se zdály být jakousi vizí jeho vlastního snu. Celé věky předtím, než on sám přišel na svět, z popudu filozofů, jež si ani nedokázal představit, začali lidé dílo, které by on nyní chtěl dokončit. Vytesali doslova prvé primitivní schůdky na cestě ke hvězdám.

Ospalost jako by z něho spadla. Pozoroval, jak se stužka světél přibližuje, jak se rozpadá do náhrdelníku nespočetných třípytvých korálků. Hora již začínala být viditelná, jevila se jako černý trojúhelník zastiňující celou polovinu oblohy.

Tyčila se tu zamlklá, zachmuřená, měla v sobě cosi až trochu zlověstného; Morgan si uměl téměř živě představit, že je to skutečně sídlo bohů, kteří znají jeho úmysly a cíl a kteří právě teď sbírají své síly k boji proti němu.

Všechny tyto pochmurné myšlenky byly rázem zapomenuty, když dorazili k dolní stanici lanovky a když Morgan k svému překvapení uviděl - bylo teprve pět hodin -, že v nevelké čekárnice se tísní dobrá stovka lidí. Objednal horkou kávu pro sebe i pro řečného šoféra - jenž, k jeho značné úlevě, nejevil o cestu vzhůru prázdný zájem. „Byl jsem tam už snad dvacetkrát,“ zveličoval blazeovaně svůj nezáměr. „Já osobně si zatím raději zdřímnu ve voze, než vy zase sjedete dolů.“

Morgan si koupil jízdenku a rychle si spočítal, že se dostane asi do třetí až čtvrté skupiny cestujících. Byl rád, že uposlechl Sarathovy rady a vzal si pro jistotu do kapsy termopláštěnku; už tady, v pouhých dvou tisících metrech, bylo citelně zima. Na vrcholku, ještě o tři kilometry výše, musí určitě mrznout.

Když byl zvolna posunován frontou poněkud ospalých a utlumených turistů, uvědomil si Morgan pobaveně, že je tu vlastně jediný, kdo s sebou nemá fotoaparát. Kdepak asi zůstali opravdoví poutníci, divil se. A pak se mu rozjasnilo; ti zde přece nemohou být, nemají tu co dělat. K nebesům, k nirváně anebo k čemukoli, co vlastně věřící hledají, nevedou pohodlné cesty. Zásluhy o ně si člověk získá toliko vynaložením vlastního úsilí, nikoli zapražením strojů. Zajímavá doktrína, a je v ní kus pravdy; ale jsou naproti tomu chvíle, kdy naopak cíle může dosáhnout jedině stroj.

Konečně se dočkal místa v kabině a za skřípotu lan se vydali na cestu. A znovu zakoušel Morgan onen podivný zážitek anticipace. Výtah, který plánuje on, bude vynášet náklady desettisíckrát výše než tento primitivní systém, který patrně vděčí za svůj vznik dobám dvacátého století. A přece, vezme-li se všechno kolem a kolem, jejich princip je a bude týž. Za okénky pohupující se kabiny vládla úplná temnota, vyjma chvíle, kdy se v orném poli objevil některý z úseků osvětlené stezky. Byla zcela opuštěná, jako by bezpočet miliónů, které se už plahočily za poslední tři tisíce let vzhůru na vrchol Hory, neměl jediného následovníka. Ale pak si Morgan uvědomil, že ti, kdo se vydali vzhůru pěšky, už asi budou vysoko nahoře, aby dorazili včas na své dostaveníčko s úsvitem; po dolním úbočí Hory asi prošli již před mnoha hodinami.

Ve výši čtyř tisíc metrů museli cestující přestoupit do jiné kabinky a přejít z jedné stanice do druhé, avšak přestup neznamenal téměř žádné zdržení. Teď už Morgan plně oceňoval termopláštěnku a přitáhl si metalizovanou tkaninu úžeji k tělu. Pod nohama měl jinovatku a začínal se v řidnoucím vzduchu zhluboka nadechovat. Nijak ho nepřekvapil pohled na stojany s kyslíkovými přístroji, kterými byla stanička vybavena, spolu s náležitě vyvedenými obrazovými instrukcemi, jak aparátů používat.

A teď konečně, když se vydávali na poslední část výstupu, dostalo se jim prvního tušení nadcházejícího dne. Hvězdy na východě sice stále ještě plály neochabující nádhrou - nejasněji ze všech Venuše -, avšak první vysoké a řidounké mraky e zvolna rozžihaly blížícím se úsvitem. Morgan nervózně pohlédl na hodinky a přemítal, zda dorazí včas.

Upokojilo ho, když zjistil, že do východu slunce chybí ještě třicet minut.

Jeden z cestujících náhle ukázal rukou na nekonečné schodiště, jehož jednotlivé úseky se chvílemi klikatily v hloubce pod nimi, vzhůru do stále strmějšího svahu. Již nebylo opuštěné; snově pomalými pohyby se desítky mužů a žen plahočily vzhůru po nekonečné řadě stupňů. Každou minutu jich viděli víc a víc; kolik hodin, zauvažoval Morgan, už vlastně stoupají? Určitě jdou celou noc, a snad ještě mnohem déle - neboť mnozí z poutníků byli starší lidé a sotva by byli výstup zvládli za jediný den. Byl překvapen, že je tu vidět ještě tolik věřících.

Chvilí nato spatřil prvního mnicha - vysokou postavu v šafránové říze - pohybujícího se svou cestou s pravidelností metronomu, neohlížejícího se napravo ani nalevo a zcela ignorujícího kabinku proplouvající nad jeho vyholenou hlavou. Ignoroval kromě toho zjevně i živly samy, neboť vystavoval celou pravou paži obnaženou až po rameno mrazivému větru.

Kabina zvolňovala chod a blížila se k horní stanici; pak náhle stanula, vychrlila zkřehlé cestující a vydala se opět na svou dlouhou cestu dolů. Morgan se připojil k zástupu asi dvou až tří set lidí choulících se v malém amfiteátru vyhloubeném do západní stěny hory. Všichni upíraly zraky do temnot, třebaže tam nebylo vidět nic než stužku světélk kroužících se do propasti pod nimi. Pár opozdílů na posledním úseku schodů vydávalo poslední síly, víra se pokoušela přemoci únavu.

Morgan se znovu podíval na hodinky; ještě deset minut. Nikdy v životě nebyl uprostřed tolika mlčících lidí; turisty ověšené aparáty i zbožné poutníky nyní spojovala jedna společná naděje. Ale počasí jim přálo, bylo dokonalé; brzy už se všichni dovědí, nepodnikli-li tuto pouť nadarmo.

Z chrámu, dosud ještě skrytého v tmách stovku metrů nad jejich hlavami, se ozvalo jemné zacinkání zvonků; v tom okamžení všechna světla rozsetá podél onoho neskutečného schodiště pohasla. K vycházejícímu slunci, ukrytému Horou, byli obráceni zády, ale viděli, jak se první lehounký přisvit dne klade na mraky hluboko pod nimi; obrovitá masa Hory však stále ještě zdržovala blížící se rozbřesk.

Vteřinu za vteřinou sílilo světlo po obou bocích Šrí Kandy, jak slunce postupně dobývalo poslední baštu noci. A pak

se z trpělivě čekajícího zástupu ozvalo zašumění úžasu.

Jednu chvíli ještě neviděli nic. A pak, zcela znenadání, byl před nimi a táhl se přes polovinu Taprobané - dokonale symetrický a ostře vykreslený trojúhelník nehlubší modří. Hora neoslyšela ty, kdož ji uctívali; rozprostřen na oblačném moři tu ležel její proslulý stín, a každému z poutníků bylo dovoleno vykládat si ho jako symbol po svém.

Zdalo se, jako by byl ve své přímkové dokonalosti nějakým geometrickým tělesem, jako by to byla spíše převržená pyramida než pouhý fantóm ze světla a tmy. S narůstajícím jasnem kolem něho a s prvými slunečními paprsky prosvítajícími podél boku Hory se v nastalém kontrastu jevil ještě hlubší a hustší; avšak skrze tenký závoj mraků, jimž stín děkoval za svou existenci, dokázal Morgan již matně rozeznat jezera, hory a džungle probouzejícího se světla.

Vrchol toho mlhavého trojúhelníku se zřejmě řítíl nesmírnou rychlostí směrem k němu, jak slunce stoupalo kolmo vzhůru přímo za Horou, avšak přesto Morgan žádný pohyb nevnímal. Čas jako by se byl zastavil; byl to jeden ze vzácných okamžiků v jeho životě, kdy přestal myslet na prchající minuty. Duši mu zalehl stín věčnosti, stejně jako stín Hory dopadal na mračna.

Začínal teď rychle blednout, tma se z oblohy vytrácela jako skvrna rozpouštějící se ve vodě. Duchovitý, pabeskující kraj pod nimi nabýval na ostroty a realnosti; kdesi v půli cesty k obzoru explodovalo světlo, když sluneční paprsky narazily na okno nějaké budovy. A ještě dále - pokud ho zrak neklamal - vysledoval Morgan slabounký temný proužek moře, které ze je všech stran obklopovalo.

V Taprobané nadešel nový den.

Návštěvníci se zvolna rozcházeli. Někteří se vraceli ke staničce lanovky, zatímco jiní, méně zpohodlnější, zamířili ke schodům v mylné víře, že sestup bude snadnější než šplhání sem nahoru. Většina z nich bude ještě ráda, až na dolní mezistanici dostihne kabinku; jen málo z nich dojde celou cestu pěšky až dolů.

Jen Morgan pokračoval směrem vzhůru a vystupoval, sledován udivenými pohledy, po krátkém schodišti, které vedlo ke klášteru a posléze na sám vrchol Hory. Když došel až k hladce omítnuté vnější stěně - jež právě začínala měkce zářit v prvých paprscích slunce -, byl téměř bez dechu a byl rád, že se může na okamžik opřít o masivní dřevěné dveře.

Někdo ho musel pozorovat; ještě dříve, než našel nějaké tlačítko anebo než mohl nějak dát svou přítomnost najevo, se dveře tiše rozestoupily a vítal ho žlutě oděný mnich, který ho pozdravil sepjatýma dlaněma.

„Ájubóvan, doktore Morgane. Mahánájaké Théro vás očekává.“

/14/ XENOSTELLAR SE UČÍ

(Abstracta Xenostellarica, zestručněný výtah z 1. vydání, 2071)

V současné době je ověřeno, že mezihvězdná kosmická sonda, všeobecně nazývaná Xenostellar, je plně autonomní systém a že samostatně operuje na základě souboru základních instrukcí, které v něm byly programově fixovány před šedesáti tisíci lety. Za přeletů mezi jednotlivými slunci užívá své pětisetkilometrové antény, aby relativně nízkou rychlostí odvíšl zpět na základnu získané informace a aby také přijal nezbytné aktualizace svých programů z „Hvězdného ostrůvku Xenopolis“, jak zní krásné poetické pojmenování oné základny, formulované velšským básníkem Llewellynem ap Cymru.

Za průchodu jednotlivými solárními systémy je schopen absorbovat vyzařovanou energii dané hvězdy, a tak enormně zvýšit i objem vyslaných informací. Současně také „dobíjí baterie“, což je výraz, který tuto aktivitu vyjadřuje jen velmi přibližnou a hrubou analogií. A jelikož podobně jako naše první sondy Pioneer a Voyager využívá gravitačních polí vesmírných těles k získání hybnosti pro cestu od jedné hvězdy k druhé, bude v činnosti po nekonečnou dobu, pokud by jeho existenci neukončila nějaká mechanická porucha anebo kosmická havárie. Soustava v Kentauru představovala jedenáctou etapu jeho trasy; poté, co obletěl naše Slunce jako kometa, orientoval se jeho nový kurs přesně na Tau Ceti, vzdálenou dvanáct světelných let. Pokud tam kdokoli existuje, bude s ním připraven navázat kontakt bezprostředně po roce 8100 našeho letopočtu...

...Xenostellar totiž v sobě spojuje jak funkci průzkumníka, tak i vyslance. Když nalezne u cíle svých tisíciletých cest technicky vyspělou kulturu, vytvoří mezi sebou a obyvateli soustavy přátelský vztah a zahájí směnu informací, což je jediný mezihvězdný obchod, jaký kdy bude zřejmě možný. A dříve než se opět rozloučí a než se vydává dál na svou nekonečnou pouť, udává Xenostellar souřadnice své vlasti - která je připravena navázat přímé spojení s nejnovějším členem galaktické telekomunikační sítě.

V našem případě můžeme s jistotou konstatovat, že ještě dříve než Xenostellar odvíšl první hvězdnou mapu, identifikovali jsme jeho rodné slunce sami, a dokonce jsme k němu zaměřili i přenosový paprsek. A teď musíme toliko vyčkat 104 roky na odpověď. Máme nesmírné štěstí, sousedé existují tak blízko nás.

Od prvých relací vysílaných Xenostellarem bylo zřejmé, že zná pojmový obsah několika tisíc základních slov v angličtině a v čínštině a že si ho patrně odvodil z analýz televizního i rozhlasového vysílání a zejména z videotextových pořadů. Avšak to, co takto posbíral v průběhu svého přeletu, byl velice nereprezentativní vzorek z širokého spektra lidské kultury; moderní přírodověda a zejména nejmodernější matematika v něm byly zastoupeny jen minimálně - a také výběr z literatury, z hudby a výtvarných umění byl značně náhodný.

A tak měl Xenostellar, jako ostatně každý geniální samouk, ve svém vzdělání rozsáhlé mezery. Podle zásady, že lépe je dát příliš mnoho, než darovat příliš málo, byl Xenostellaru ihned po navázání spojení odeslán kompletní snímek Oxford English Dictionary, Velký slovník čínštiny (Romandarin Edition) a Encyclopaedia Terrae. Přenos v digitalizované podobě trval něco přes padesát minut, a je pozoruhodné, že bezprostředně poté se Xenostellar odmlčel téměř na čtyři hodiny - což byla nejdelší pauza v jeho vysílání vůbec. Když opět navázal spojení, jeho lexikum se neuvěřitelně rozšířilo a více než 99 procent jím odvíšlaného materiálu by už bylo hladce prošlo Turingovým testem - to znamená, že podle předaných zpráv by se nedalo rozlišit, zda Xenostellar je automat anebo mimořádně inteligentní člověk.

K občasným zrádným selhání ovšem docházelo - například v nesprávném užívání dvojznačných slov, a také naprostou absencí emocionálního obsahu v celém dialogu. To bylo nutno předpokládat; na rozdíl od nejvyspělejších pozemských computerů, které v případě potřeby dokázaly kopírovat emoce svých konstruktérů, Xenostellarovy pocity a tužby byly s největší pravděpodobností odvozeny z emocí zcela cizích tvorů, a proto také člověku převážně nesrozumitelné. A samozřejmě tomu bylo i naopak. Xenostellar dokázal přesně a s úplností porozumět, co znamenají slova „čtverec nad přepnou se rovná součtu čtverců nad oběma odvěsnami“. Ale sotva mohl mít sebemenší ponětí, co měl před vnitřním zrakem Keats, když napsal:

...a stejná letěla  
do oken otevřených na moře  
s bělavou pěnou, v dálkách ztracených...\*

A ještě méně mu říkalo:

Mámřici o tobě, žes letní den?  
Je v tobě míry víc a hlubší něha...\*

Nicméně - v naději, že tento nedostatek může být nějak kompenzován - byly Xenostellaru nabídnuty tisícovky hodin hudby, dramatických inscenací a scény pozemského života, s člověkem i bez něho. Na základě obecně přijaté dohody byl v tomto případě uplatněn jistý stupeň cenzury. Třebaže lidské sklony k násilí bylo jen těžko možné zastřít (bylo už pozdě na to vzít Encyclopaedii prostě nazpět), bylo z těchto oblastí odvyšíváno jen pár pečlivě zredigovaných šotů. A dokud nebyl Xenostellar zcela bezpečně opět z doslechu, působily i běžné videoprogramy nezvykle mdlým dojmem. Po celá staletí - a snad skutečně až do chvíle, kdy Xenostellar dosáhne nejbližšího cíle - se budou filozofové dohadovat, do jaké míry skutečně pochopil lidský svět a problémy člověka. Jen v jednom bodu neexistoval zásadní spor. Sto dní jeho průletu sluneční soustavou znamenalo nevratnou proměnu v názoru člověka na vesmír a jeho původ, na místo, jaké v něm lidé zaujímají.

Xenostellar opět odletěl, ale lidská civilizace už nikdy nebude táž, jaká byla předtím.

/15/ BÓDHIDHARMA

Když za ním měkce zaklaply masívní dveře zdobené dřevořezbou složitých motivů lotosu, vnímal Morgan, že vkročil do zcela jiného světa. Naprosto to nebylo poprvé, kdy se ocitl na půd, jež bývala dříve pro některé z větších náboženství posvátná; viděl Notre Dame, Aju Sofiu, Stonehenge, Parthenon, Karnak, chrám svatého Pavla a desítku dalších nejvýznamnějších kostelů a mešit. Ale pohlížel na ně na všechny jako na konzervované památky minula - jako na nádherné doklady umělecké tvorby a stavitelství, avšak zcela bez vazby na mysl moderního člověka. Věrouky, které je vytvořily a udržovaly, již většinou dávno upadly v zapomenutí, třebaže některé přežily ještě i v dvacátém století.

Avšak zde, jak se zdálo, se čas zastavil. Vichřice dějin sice duly kolem této osamělé pevnosti víry, avšak zůstavily ji neotřesenou. Stejně jako po předchozí tři tisíce let předtím se mniši modlili, meditovali a pozorovali úsvit. Cestou po odchozené dlažbě nádvoří, uhlazené chodidly nespočetných poutníků, zakusil Morgan pocit náhlé a pro něho naprosto necharakteristické nerozhodnosti. To, co on vlastně chtěl ve jménu pokroku zničit, bylo cosi nesmírně starého a ušlechtilého; něco, čemu on sám nebude nikdy schopen plně porozumět.

Při pohledu na velký bronzový zvon zavěšený ve věžičce zvedající se přímo z klášterní hradby, se Morgan rázem zastavil. Inženýrský odhad mu okamžitě určil váhu nejméně na pět tun, a zřejmě to byl zvon velice starý. Jak pro všechno na světě...?

Mnich postřehl jeho údiv a chápavě se usmál.

„Dva tisíce let je starý,“ řekl. „Je to dar Kálidáasy Prokletého, který jsme považovali za užitečné neodmítat. Podle ústní tradice trvala jeho doprava sem nahoru na vrchol Hory celých deset let - a stála životy stovek lidí.“

„A kdy se na něj zvoní?“ zeptal se Morgan, když tuto informaci zpracoval.

„Vzhledem k jeho ohavnému původu užívá se ho jen v dobách tísně. Já sám jsem ho nikdy neslyšel, a neslyšel ho ani nikdo z nás ostatních. Jednou se rozezvučel bez lidského přičinění, to bylo při velkém zemětřesení roku 2017. A předtím to bylo až v roce 1522, když iberští okupanti spálili Chrám zubu a zmocnili se posvátné relikvie.“

„Takže po vši té námaze se ho vlastně nepoužívá?“

„Všehovšudy snad desetkrát za poslední dva tisíce let. Spočívá v něm stále ještě Kálidásovo prokletí.“

To je sice zbožnost sama, neubráníl se Morgan rouhavé myšlence, ale s rozumným hospodařením to nemá nic společného. A bezbožně si k tomu představoval, kolik mnišků asi neodolalo pokušení alespoň trochu si na ten zvon zacinkat, aby na vlastní uši uslyšeli tajné zabarvení jeho zapovězeného hlasu...

Procházel teď podél obrovského balvanu, na jehož temeno se stoupalo krátkým schodištěm vedoucím k pozlacenému pavilónku. A tohle, uvědomil si Morgan, je nejvyšší vrchol Hory; věděl, co údajně svatyně obsahuje, ale mnich přispěchal s další osvětou.

„Stopa,“ pravil. „Muslimové věřovali, že ji zde zanechal Adam; zastavil se tu prý poté, co byl vyhnán z ráje. Hinduové ji přisuzovali Šivovi nebo Samanovi. Pro buddhisty to ovšem byl vždycky otisk nohy Osvíceného.“

„Hovoříte o tom důsledně v minulém čase,“ odpověděl Morgan v úzkostlivě neutrálním tónu. „Co soudí věrouka dnes?“

Na mnichově tváři se nezračilo žádné citové zaujetí, když odpovídal: „Buddha byl člověk, zrovna tak jako vy anebo já. Ta šlápota v kameni - a je to hodně tvrdá skála - měří dva metry.“



Věc tím byla zřejmě vyřízena a po zbytek cesty krátkým podloubím, na jehož konci byly otevřené dveře, se Morgan mnicha na nic víc nezeptal. Průvodce zaklepal, nečekal však na vyzvání a pokynutím vybídl návštěvníka, aby vstoupil. Morgan napůl očekával, že zastihne Mahánájaké Théra sedět se zkříženými nohama na rohoži, v kouři vonných tyčinek a v kruhu noviců prozpěvujících litanie. Chladivý vzduch v sobě sice choval stopy kadidla, avšak Hlavní obročník viháry Šrí Kanda seděl za dokonale typizovaným pracovním stolem vybaveným standardní displejí a paměťovými jednotkami. Jediným nezvyklým prvkem v zařízení místnosti byla busta Buddhy, v poněkud nadživotní velikosti, umístěná na podstavci v rohu pracovny. Posoudit, zda je to skutečný objekt nebo projekce Morgan nedokázal.

Přes toto celkem konvenční prostředí by nebyvalo možné splést si představeného kláštera s běžným vedoucím pracovníkem. Nehledě k nevyhnutelné žluté říze měl Mahánájaké Théro dva další výrazné rysy, jež byly v jeho době vskutku řídké. Předně byl zcela holohlavý; za druhé měl brýle.

Obojí, jak Morgan předpokládal, byl výsledek vědomého záměru. Vzhledem k tomu, jak snadno se dala léčit plešatost, musela být ona slonovinově lesklá polokoule oholena anebo podrobena depilaci. A vůbec už si nedokázal vzpomenout, kde jinde by byl naposledy uviděl na někom brýle, nepočítal-li historické snímky a dramata.

Kombinace to byla efektní i zneklidňující zároveň. Morgan si uvědomil, že je takřka vyloučené odhadnout, jak je vlastně Mahánájaké Théro stár; byl by mohl klidně hádat na zralého čtyřicátníka anebo také zachovalou osmdesátku. A brýle, ač průhledné, jako by zakrývaly myšlenky a pocity za nimi skryté.

„Ájubóvan, doktore Morgane,“ pravil převor a nabídl hostu pokynem ruky jedinou volnou židli. „Toto je můj sekretář, Ctihodný Parákrama. Věřím, že vám nebude proti mysli, když bude pořizovat záznam.“

„Samozřejmě že ne,“ řekl Morgan a lehce se uklonil dalšímu přítomnému. Všiml si, že mladší z mnichů měl rozevláté vlasy a mohutný plnovous; holé hlavy byly zřejmě věci dobrovolnosti.

„Takže, pane doktore,“ pokračoval Mahánájaké Théro, „vy prý potřebujete naši Horu.“

„Obávám se, že ano, Vaše - eh - Ctihodnosti. Tedy jistou její část určitě.“

„Z celého zenského povrchu - právě těchto pár hektarů?“

„Volba nebyla dána našim chtěním, ale samou přírodou. Pozemská stanice musí být na rovníku, a to v co nejvyšší nadmořské výši, kde nižší hustota vzduchu snižuje i účinky větru.“

„Existují ovšem vyšší hory v rovníkové oblasti, v Africe a v Jižní Americe.“

A už je to zase tady, zasténal v duchu Morgan. Trpká zkušenost ho už poučila, že je téměř vyloučené vysvětlit laikům, jakkoli poučeným a zainteresovaným, jak je právě tato otázka důležitá, a předpokládal, že s těmi mnichy to bude ještě horší. Kdyby tak Země byla pěkně symetrická, bez těch svých jam a bouli na gravitačním poli...

„Věřte mi,“ spěchal s ujištěním, „že jsme prověřili veškeré možné alternativy. Cotopaxi i Mount Kenyu - a dokonce i Kilimandžáro, třebaže to leží o tři stupně jižněji - všechny by vyhovovaly, až na jedinou klíčovou překážku. Satelit umístěný na stacionární orbitu nesetrvává sám prakticky nikdy na téže místě. Vzhledem ke gravitačním anomáliím, které nechci podrobně rozebírat, splývá každá družice zvolna podél rovníku. Všechny naše synchronní satelity a kosmické stanice musí svou stabilizaci zajišťovat reaktivně, spalováním pohonných hmot; množství potřebná k této fixaci jsou naštěstí nevelká. Ale objekt o hmotnosti miliónů tun nelze odstrkávat zpět do výchozí polohy - zvláště když má podobu tenkých prutů dlouhých desetitisíce kilometrů. A není to také třeba. Naštěstí pro nás -“

„- a naštěstí pro nás“ přerušil ho Mahánájaké Théro a téměř tím vyvedl Morgana z míry.

„- existují na synchronní orbitě dva zcela stabilní body. Pokud umístíme družici přesně v těchto bodech, nebude se už samovolně posouvat. Je to přesně, jako kdyby se skutálela na dno neviditelné jamky. Prvý z těchto bodů leží nad Pacifikem, není nám tedy nic platný. Druhý máme přesně nad hlavou.“

„Ovšem odchylka několika kilometrů tím anebo oním směrem přece nemůže hrát roli. V Taprobané jsou ještě jiné hory.“

„Žádná z nich nedosahuje ani poloviční výše Šrí Kandy - kde intenzita působení větru klesá pod kritickou hladinu. Je pravda, že právě na rovníku se příliš mnoho hurikánů nevyskytuje, avšak přesto je jich dost, aby konstrukci ohrozily v jejím nejchoulostivějším místě.“

„Větry lze ovládat.“

Byl to první příspěvek mladšího z mnichů do diskuse a Morgan se k němu obrátil a zpozorněl.

„Do jisté míry, to ano. Projednával jsem tento problém s Monzunovým řídicím střediskem. Tam říkají, že nějaká absolutní jistota neexistuje - zejména pokud jde o hurikány. Maximální pravděpodobnost, kterou byli ochotni garantovat, je padesát ku jedné. A to nestačí, jde-li o projekt v ceně biliónů dolarů.“

Zdalo se, že Ctihodný Parákrama se chce přit. „Existuje jedna téměř zapomenutá matematická disciplína, takzvaná teorie katastrof, s jejímž využitím by se z meteorologie mohla stát prakticky zcela exaktní věda. Já osobně jsem přesvědčen -“

„Měl bych asi vysvětlit,“ vložil se do hovoru Mahánájaké Théro mírně, „že můj kolega byl kdysi poměrně značně proslulý svými pracemi v oblasti astronomie. Myslím, že už jste slyšel jméno dr. Choam Goldberg.“

Morgan měl pocit, jako by se pod ním náhle otevřelo propadlo pasti. Na to ho měli přece upozornit! Ale vzpomněl si, že mu profesor Sarath s jiskrkami v očích skutečně říkal, aby si dal pozor na Bódhiho osobního sekretáře - to že je liška prohnaná.

Uvažoval, jestli mu rudnou tváře, zatímco si ho Ctihodný Parákrama alias dr. Choam Goldberg se zjevnou nevraživostí prohlíží. A on se tu pokoušel poučovat dva prostinké mníšky o orbitálních instabilitách! Mahánájaké Théro bezpochyby už předem dostal o tomto problému mnohem detailnější informace, než jaké mu mohl poskytnout on sám. Rovněž si ovšem vybavil, že vědci celého světa jsou vlastně přesně rozdělení na dva tábory, pokud jde o názor na doktora Goldberga... Jedni jsou si absolutně jisti, že je to blázen, druzí ještě váhají. Neboť to býval jeden z nejnadějnějších mladých astrofyziků, až do chvíle někdy před pěti lety, kdy prohlásil: „Nyní, kdy Xenostellar nadobro rozdrtil veškerá tradiční náboženství, můžeme se konečně se vší vážností věnovat jousoucnosti Boží.“

A poté zmizel z veřejného života.

/16/ DIALOGS XENOSTELLAREM

Z tisíců otázek položených Xenostellaru v době jeho průletu sluneční soustavou byly nejdychtivěji očekávány odpovědi na ty, jež se týkaly živých tvorů a civilizací jiných hvězd. V rozporu s některými předpoklady odpovídal robot na tyto otázky ochotně, i když připouštěl, že poslední aktualizace jeho informací v tomto směru byly uskutečněna před více než sto lety.

Vzhledem k nezměrné rozmanitosti kultur vytvořených na Zemi jediným druhem tvorů bylo zřejmé, že ještě větší pestrost existuje ve hvězdných měřících, kde lze předpokládat jakýkoli myslitelný typ biologických projevů. Několik tisíc hodin fascinujících - často ovšem nesrozumitelných a někdy i děsivých - obrazů ze života na jiných planetách nenechalo nikoho na pochybách, že tomu tak skutečně je.

Xenopolitům se nicméně podařilo zformulovat hrubou klasifikaci kultur podle stupně jejich technického rozvoje - patrně jediného myslitelného měřítka pro jakékoli srovnávání. Lidstvo se zájmem zjišťovalo, že dosáhlo fáze pět na stupnici: 1 - kamenné nástroje, 2 - kovy, oheň, 3 - písmo, rukodělná výroba, lodí, 4 - pára, základy přírodních věd, 5 - atomová energie, cesty do kosmu.

Když Xenostellar startoval na svou cestu, jeho konstruktéři byli, tak jako nyní lidská rasa, ještě v páté kategorii. Nyní již dospěli do šesté fáze, charakterizované schopností měnit hmotu beze zbytku na energii a proměňovat veškeré prvky, a to v průmyslovém měřítku.

„A existuje nějaká sedmá fáze vývoje?“ zněla další otázka adresovaná okamžitě Xenostellaru. Vysvětlení bylo krátké: „Kladná odpověď.“ Když tazatelé naléhali na podrobnosti, sonda vysvětlovala: „Nemám povoleno popisovat technické principy kultury vyššího stupně civilizací nižšího stupně.“ A na tom zůstalo, až do závěrečné relace, přes všechny rafinované pastě vyspekulované nejbystřejšími právníckými mozky Země.

Tou dobou už byl totiž Xenostellar více než důstojným partnerem jakéhokoli pozemského logika. Částečně to zavinila filozofická fakulta Chicagské univerzity; v záchvatu nezřízené pýchy začátkem června odvyšovali Xenostellaru celou Summu theologicu, a to s katastrofálním výsledkem...

Čas 2069.06.02 GMT 19.34. Relace 1946, sekvence 2.

Xenostellar Zemi:

Provedl jsem analýzu argumentů vašeho Svatého Tomáše Akvinského, jak jste požadovali svou relací 145, sekvence 3, čas 2069.06.02 GMT 18.42. Větší část obsahu se jeví jako náhodný šum, a tedy bez informační hodnoty, avšak v tištěné sestavě, která následuje, je obsažen alespoň výčet 192 zjištěných logických chyb, vyjádřených pomocí symbolické logiky dle vaší referenční matematické encyklopedie odvyšované relací 43, čas 2069.05.29, GMT 02.51.

Omyl 1... (následuje 75 tiskových stran sestavy)

Jak je patrné z časových údajů, potřeboval Xenostellar k rozbití celého tomismu necelou hodinu. Třebaže filozofové strávili několik příštích desetiletí diskusemi nad analýzou Svatého Tomáše, našli v ní pouze dvě chyby; a i ty byly patrně zaviněny jen nepochopením terminologie.

Bývalo by krajně zajímavé dovědět se, jak velkou část svých procesorů musel Xenostellar použít k vyřešení tohoto zadání; naneštěstí nikoho nenapadlo zeptat se na to dříve, než Xenostellar přešel opět na mezihvězdný letový režim a přerušil spojení. Ovšem mezitím dorazily zprávy, jejichž obsah byl ještě víc pokořující...

Čas 2069.06.04 GMT 07.59. Relace 9056, sekvence 2.

Xenostellar Zemi:

Nedovedu dobře rozlišit vaše náboženské obřady od zřejmě zcela identického chování při realizaci sportovních a kulturních funkcí člověka, tak jak jste mi jejich záznamy vysílali. Odkazuji zejména na záznamy: Beatles 1965, světový šampionát ve fotbalu 2046 a závěrečný koncert Johanna Sebastiana Clonese 2056.

Čas 2069.06.05 GMT 20.38. Relace 4675, sekvence 2.

Xenostellar Zemi:

K poslední aktualizaci mých informací v této problematice došlo před 175 lety, ale pokud vám správně rozumím, lze odpovědět takto: Soubor reakcí, které vy nazýváte náboženským chováním, se objevuje u tří z patnácti nám známých kultur prvé civilizační fáze, u šesti z dvaceti osmi kultur druhé civilizační fáze, u pěti ze čtrnácti kultur třetí civilizační fáze, u dvou z deseti kultur čtvrté civilizační fáze a u tří ze sto sedmdesáti čtyř kultur páté civilizační fáze. Všimáte si asi, že dat z páté civilizační fáze uvádím mnohem více; důvodem je, že pouze tyto kultury mohou být zjištěny v kosmických vzdálenostech.

Čas 2069.06.06 GMT 12.09. Relace 5897, sekvence 2.

Xenostellar Zemi:

Vaše hypotéza, že tři z kultur páté civilizační fáze, u nichž byla zjištěna náklonnost k náboženským aktivitám, mají vesměs reprodukci závislou na dvou rodičovských individuích a že nedospělí jedinci setrvávají v rodinných uskupeních po značně velkou část života, je správná. Jak jste k tomuto závěru dospěli?

Čas 2069.06.08 GMT 15.37. Relace 6943, sekvence 2.  
Xenostellar Zemi:

Hypotéza, která se ve vašich sděleních nazývá Bůh, nevykazuje sice logické chyby, zato je však nadbytečná, jak dále dovodím.

Jestliže začnete pracovat s předpokladem, že vesmír byl, cituji, „stvořen“, konec citátu, entitou označenou jako „Bůh“, pak jeho stupeň organizovanosti musí nevyhnutelně být vyšší než jeho výtvar. Takto jste tedy víc než zdvojnásobili rozsah původního problému a učinili jste první krok regresní důkazové řady, jež je divergentní a nekonečná. William Occam naléhal již ve čtrnáctém století vašeho letopočtu, aby entity nebyly bezdůvodně zmnožovány. Nechápu proto, proč debata o tom pokračuje dál.

Čas 2069.06.11 GMT 06.84. Relace 8964, sekvence 2.  
Xenostellar Zemi:

Podle informace, kterou jsem z Xenopolisu přijal před 456 lety, byl již objeven původ vesmíru; podle téže informace nejsem vybaven okruhy nezbytnými k pochopení tohoto objevu. Navažte přímý kontakt a žádejte další informace sami. Přepínám na mezihvězdný letový režim a musím spojení ukončit. Zdravím vás.

Podle názoru mnoha lidí poslední a nejproslulejší z tisíců relací ukázala, že Xenostellar byl vybaven i smyslem pro humor. Proč by jinak čekal až na samý konec, aby odpálil takovou filozofickou bombu? Anebo snad byla celá konverzace součástí pečlivě vypracovaného plánu, zaměřeného na vytvoření potřebných předpokladů v lidské civilizaci - pro dobu, kdy dorazí prvé přímé zprávy z Xenopolisu, čili asi za 104 léta?

Byli i takoví, kteří navrhovali Xenostellara pronásledovat a dosáhnout, neboť s sebou odnášel ze soustavy našeho Slunce netoliko nezměrné množství poznatků, ale také bohaté poklady technologických znalostí, které o staletí předčily vše, co zatím bylo vlastnictvím člověka. Třebaže v dané chvíli neexistovala žádná kosmická loď, která by dokázala Xenostellara dohonit - a vrátit se opět na Zemi, poté co by vyvinula tak obrovskou rychlost - dala by se jistě postavit. Převahu však získaly moudřejší hlasy. I kosmický robot mohl být vybaven velmi účinnými obrannými systémy proti takovému výsadku - včetně sebezničení jako krajní a poslední defenzivní alternativy. Nejpádňejším argumentem však byla skutečnost, že jeho konstruktéři jsou „jenom“ dvaapadesát světelných let vzdáleni. Za tisíciletí, která uplynula od vypuštění Xenostellaru, jejich transportní kosmická technika musela jistě dosáhnout netušené dokonalosti. Pokud by se lidstvo dopustilo čehokoli, čím by je vyprovokovalo, mohli by přitřhnout, poněkud rozčileni, za pár stovek let. To už ovšem Xenostellar - kromě bezpočtu jiných vlivů na lidskou kulturu - dovršil proces, jež probíhal již dlouhou dobu. Udělal tečku za miliardami slov pobožnůstkářských blábolů, jimiž si po staletí jinak zjevně inteligentní lidé mátlí hlavy.

/17/ PARÁKRAMA

Morgan v duchu kvapně zrekapituloval dosavadní konverzaci a dospěl k názoru, že se vlastně vůbec neblamoval. Naopak, byl to Mahánájaké Théró, kdo přišel o jistou taktickou výhodu tím, že odhalil totožnost Ctihodného Parákramy. Nebylo to asi stejně žádné tajemství; snad dokonce převor předpokládal, že už se to Morgan dověděl. V této chvíli došlo k celkem vítané pauze, neboť do pracovny napochodovali dva mladí novici, jeden s podnosem zaplněným miskami s rýží, ovocem a něčím, co vypadalo jako tenké lívanečky, druhý ho následoval s nevyhnutelnou konvicí čaje. Neobjevilo se nic, co by aspoň trochu vyhlíželo jako maso; po víceméně probdělé noci by býval Morgan uvítal aspoň dvě tři vejce, ale domýšlel se, že i ta jsou zde zakázána. Vlastně ne zakázána - to by bylo příliš silné slovo; Sarath mu sdělil, že Řád nezakazuje vlastně nic, neboť nevěří v žádné absolutní hodnoty. Má nicméně velice jemně odstupňovanou škálu, jak kterou hodnotu toleruje - a odnětí života, i potenciálního, se na tomto žebříčku objevovalo na zcela spodních příčích.

Když si Morgan začal brát z nabídnutých chodů - jídel povětšinou mu zcela neznámých -, pohlédl tázavě na Mahánájaké Théra, ale ten jenom zavrtěl hlavou.

„Nikdy nejíme před polednem. Mysl pracuje v ranních hodinách nejbystřeji, je tedy třeba nerozptylovat ji materiálními potřebami.“

Morgan uždiboval lahodné papáje a uvažoval nad filozofickou propastí, která se mezi nimi otevřela tak jednoduchým konstatováním. Rozptylujícím faktorem pro něho osobně byl právě prázdný žaludek, ba víc, byl by přímým inhibitorem všech vyšších intelektuálních funkcí. Odjakživa byl obdařen znamenitým zdravím, takže se nikdy nepokoušel oddělovat od sebe mysl a tělo a neviděl také důvod, proč by se o to měl někdo vůbec snažit.

Zatímco Morgan konzumoval exotickou snídani, Mahánájaké Théró se omluvil a po několika minut pak jeho prsty přebíhaly ohromující rychlostí po klávesnici panelu. Jelikož měl Morgan displej přímo na očích, donutil ho takto odvrátit oči. Jeho zrak přitom nevyhnutelně padl na Buddhovu bystu. Asi byla přece jen reálná, neboť podstavec, na němž stála, vrhal na stěnu za sebou lehký stín. Avšak ani to nebylo ještě průkazné. Podstavec, ten mohl být docela dobře skutečný, a přitom hlava sama by mohla být projekcí pečlivě umístěnou nad jeho vršek; byl by to ostatně dosti běžný trik.

Umělecký výtvar, který měl před sebou, podobně jako Mona Lisa, odrážel emoce pozorovatele a současně je svou autoritou ovlivňoval. Ovšem Giocondiny oči jsou otevřeny, třebaže nikdo už nikdy nevypátrá, nač vlastně hledí. Oči Buddha byly zcela vyhaslé - prázdná jezírka, na nichž člověk může snadno ztratit duši, anebo objevit vesmír.

Jeho rty byly zvlněny lehkým úsměvem, ještě mnohoznačnějším než ústa Mony Lisy. A byl to vůbec úsměv? Nebo jenom hra světla? Teď již mizel, vystřídal ho výraz vyrovnanosti, klidu až nadzemského. Morgan nemohl z té hypnotizující tváře odtrhnout oči a teprve povědomý šustot tištěného záznamu soukajícího se z předoucího panelu ho vrátil do reality - pokud tohle vše vůbec bylo něco reálného...

„Napadlo mne, že byste si možná rád odnesl suvenýr na svou dnešní návštěvu,“ řekl Mahánájaké Théró.

Když Morgan bral podávaný arch do ruky, byl překvapen, že drží pergamen archivářské kvality, a nikoli obvyklý průklepový papír určený k zahození po pár hodinách použití. Přechystal nedokázal ani slovo; až na nevtíravé alfanumerické označení v levém dolním rohu byl celý dokument psán květnatými kudrlinkami, v nichž nyní poznával psanou taprobani.

„Děkuji mnohokrát,“ pravil s takovou dávkou ironie, na jakou se dokázal zmoci. „Co to je?“ Měl ovšem dosti přesnou představu, co to asi je; právní listiny jsou si navzájem velice podobné, ať již vznikly v jakémkoli jazyce - anebo věku.

„Kopie dohody mezi králem Ravindrou a Mahásanghou, datované o vaišákhu roku 854 vašeho letopočtu. Je v ní definována držba pozemku našeho chrámu - časově neomezená. Věčné vlastnické právo vymezené tímto dokumentem respektovali dokonce i kolonizátoři.“

„Ti z Kaledonie a z Holandska, ti snad. Ale Ibeřané nikoli.“

Pokud byl Mahánájaké Théró překvapen zevrubností Morganových znalostí, nedal to znát ani hnutím brvy.

„Ano, ti skutečně nectili řád ani zákony, zejména tam, kde šlo o jinověrce. Doufám, že vy jejich filozofii moc nesdílíte.“ Morgan se poněkud nuceně usmál. „Není to zrovna můj vkus,“ odpověděl. Ale kde tu existuje přesná hranice? ptal se v duchu. Jakmile jsou v sázce vitální zájmy velkých celků, dostává se konvenční morálka často až na druhou kolej.

Nejlepší právnícké mozky celého světa, živé i elektronické, se brzy soustředí na tenhle kousek světa. Jestliže nedokážou nalézt správné řešení, může se situace vyvinout velice nepříznivě - a on sám se z hrdiny rázem může stát padouchem.

„Když už jste uvedl jako argument tu smlouvu z roku 854, dovolte mi připomenout, že se dohoda vztahuje pouze na pozemek vymezený hranicemi chrámu - a ty jsou jasně definovány jeho zdmi.“

„Správně. Avšak zdi ohraničují celý vrcholek Hory.“

„Právo držby mimo tento areál nemáte ovšem žádné.“

„Máme práva náležející každému vlastníku. Pokud by soused jakýmkoli způsobem držbu rušil, uplatnili bychom právní formou námitky. Není to poprvé, co byla tato otázka předmětem jednání.“

„Já vím. V souvislosti se stavbou lanovky.“

Rty Mahánájaké Théra přelétly lehounkým úsměvem. „Domácí přípravu máte na výbornou,“ pochválil ho. „Ano, z mnoha důvodů jsme se stavbě úporně bránili - i když dnes musím připustit, že teď, kdy už byla realizována, máme za sebou nejednu chvíli, kdy jsme byli velice vděční, že existuje.“ Odmkl se a zamyslel a potom dodal. „Byly nějaké problémy, to je pravda, ale naučili jsme se jistému soužití. Turisté a náhodní zvědavci se spokojují s vyhlídkovým amfiteátre, a skutečné poutníky ovšem vždy velice rádi přivítáme zde na vrcholku.“

„Pak by se přece dala vypracovat nějaká konvence i pro tento případ. Nám by rozdíl několika set metrů výšky naprosto nevadil. Mohli bychom ponechat vrcholek nedotčen a zahloubit jenom další platů do úbočí, tak jako je to u konečné stanice lanovky.“

Pod dlouhým zkoumavým pohledem obou mnichů se Morgan necítil nijak dobře. Nepochyboval ani trochu, že i oni postřehli absurdnost tohoto návrhu; avšak pro záznam ho bylo nutné učinit.

„Máte prazvláštní smysl pro humor, doktore Morgane,“ odpověděl posléze Mahánájaké Théró. „Co by asi zbylo z ducha Hory, z osamění, pro které se sem uchylujeme již po tři tisíce let, kdybyste tu vztyčili tu monstrózní konstrukci? Čekáte snad, že zklameme důvěru všech těch miliónů poutníků, kteří přicházejí na tahle posvátná místa, často za cenu zdraví - ba i životů? Že je podvedeme?“

„Sympatizuji s vašimi pocity,“ odpověděl Morgan. (A je to snad lež? uvažoval.) „Učinili bychom samozřejmě maximum pro to, aby jakékoli rušivé jevy byly udrženy na minimu. Veškerá doprovodná technika by byla ukryta uvnitř Hory.

Vynořoval by se pouze elevátorový systém, a ten by byl zdola - z jakékoli vzdálenosti - prostě neviditelný. Celkový vzhled Hory by se absolutně nezměnil. Ani váš proslulý stín, jemuž jsem se právě obdivoval, by nebyl nijak dotčen.“

Mahánájaké Théró se obrátil na svého kolegu, jako by hledal potvrzení. Ctihodný Parákrama pohlédl zpřímá na Morgana a řekl: „A co hlučnost?“

K čertu, pomyslel si Morgan; nejchoulostivější bod vůbec. Kontejnery s nákladem se mají z nitra Hory vynořovat rychlostí několika set kilometrů za hodinu - čím větší urychlení jim bude možno udělit pozemními systémy, o to méně bude namáhána zavěšená věž. Pasažéři ovšem nebudou moci být vystavováni přetížení většímu než nějakého půl géčka, ale i přesto jejich kabiny povyskočí z Hory dosti podstatným zlomkem rychlosti zvuku.

„Jistý aerodynamický hluk se předpokládá,“ připustil Morgan. „Ale zdaleka se nebude blížit hladině, jaká je v blízkosti velkých letišť.“

„To mě uklidňuje,“ řekl Mahánájaké Théró. Morgan si byl naprosto jist, že šlo o sarkasmus, avšak přesto nebyl schopen odkrýt v jeho hlase sebemenší ironický tón. Buď předváděl klid vskutku olympský, anebo prostě testoval reakce svého hosta. Mladší z mnichů se naproti tomu nijak nenamáhal, aby zakryl svůj hněv.

„Celá léta,“ řekl pohoršeně, „protestujeme proti rušení, které způsobují kosmické lodi při návratu do atmosféry. A vy byste teď chtěl vyluzovat aerodynamické třesky přímo... přímo před našimi dveřmi.“

„Nebudeme operovat při transsonických rychlostech, alespoň ne v této výši,“ odpověděl Morgan pevně. „Ve skutečnosti,“ dodával ve snaze uplatnit to, co se mu náhle zazdalo být kladem, „my se v podstatě přičiníme o to, že nakonec budou návratové třesky kosmických lodí zcela eliminovány. Prostředí Hory se de facto zklidní.“

„Já vám rozumím. Namísto občasného zahřmění tu budeme mít trvalý řev.“



S tímhle chlapem se nedostanu nikam, pomyslel si Morgan; a to jsem čekal, že největší překážkou bude Mahánájaké Théro...

Někdy bývá nejlépe zménit zcela téma. Rozhodl se, že omočí palec jedné nohy v třasovisku teologie.

„A není snad to, oč se pokoušíme,“ řekl s vážností, „věc vyššího zájmu? Naše cíle mohou být různé, ale konečné výsledky mají mnoho společného. To, co my chceme postavit, je v jistém smyslu pokračováním vašeho schodiště. Mohu-li to tak vyjádřit, prodlužujeme je - až do nebes.“

Na okamžik se zdálo, že Ctihodný Parákrama nad takovou nestoudností není mocen slov. Ještě než se dokázal vzpamatovat, odpověděl jeho představený lehkým tónem: „To je zajímavý nápad - ovšem naše náboženství v žádná nebesa nevěří. Pokud existuje jakákoli spása, lze ji nalézt jen zde, na tomto světě, a dosti mě udivuje vaše úporná snaha opustit ho. Znáte příběh Babylónské věže?“

„Matně.“

„Doporučuji vám, abyste si ho našel ve staré křesťanské bibli - je to Genesis, kapitola 11. To byl také technický projekt, jak dosíci nebes. Ztroskotal na tom, že se tehdy nemohli mezi sebou domluvit. V podstatě komunikační problém.“

„Nás čekají jistě také problémy, ale tenhle myslím mít nebudeme.“

Ale když se podíval na Ctihodného Parákrama, nebyl si tím Morgan už tak zcela jist. Tady vznikala pro komunikaci mezera, jež se svým způsobem zdála větší než propast mezi Homo sapiens a Xenostellarem. Hovořili sice týmě jazykem, ale existovaly hlubiny neporozumění, jaké se nikdy nepodaří překlenout.

„Smím se zeptat,“ pokračoval Mahánájaké s neochvějnou zdvořilostí, „jak jste pořídil na ministerstvu lesoparků?“

„Vyšli nám mimořádně vstříc.“

„Příliš mě to nepřekvapuje; jsou trvale na štíru s rozpočtem, a tak vítají každý nový zdroj možných příjmů. Lanovka pro ně byla po finanční stránce právě požehnání, takže nepochybně doufají, že váš projekt ji ještě předčí.“

„Budou mít pravdu. A shodli se s námi, že nijak neohrozí životní prostředí.“

„Ani v případě, že by se konstrukce zřítíla?“

Morgan pohlédl mnichovi zpřímá do očí.

„Nežítí se,“ řekl se vši autoritou člověka, jehož obrácená duha nyní spojovala dva kontinenty.

Věděl však, a musel to vědět i nesmířitelný Parákrama, že v tomto směru neexistuje žádná absolutní jistota. Před dvěma sty dvěma lety, sedmého listopadu 1940, dostali technici takovou lekci, že na ni nikdy nezapomenou.

Morgan měl jen málo úzkostných snů, ale přesně takhle událost byla jeho věčnou můrou. Právě v těchto okamžicích se ji pokoušely počítače v Sekci pevninských konstrukcí zaplašit.

Ale veškerá výpočetní kapacita celého vesmíru nemohla poskytnout ochranu před problémy, které nepředvídal - před můrami dosud nezrozenými.

/18/ ZLATÍ MOTÝLCI

Navzdory ostrému slunci a nádherným pohledům, jež na něj dotíraly ze všech stran, Morgan tvrdě spal ještě dříve, než vůz dospěl do nížiny. Nevyburcovaly ho ani nesčetné serpentýny - až ho najednou vytrhlo k plnému vědomí ostré zabrzdění, které ho vrhlo do závěsu bezpečnostních pásů.

V okamžiku prvního oblužení se domníval, že stále ještě spí, že se mu to jen zdá. Větrík, který něžně povíval pootevřenými okny, byl tak teplý a vlhký, jako by byl unikal odněkud z turecké lázně; a přece vůz, jak se zdálo, zastavil uprostřed oslepující chumelenice.

Morgan zamžoural a obrátil oči v sloup, pak jimi opět pohlédl skutečnosti do tváře. Bylo to poprvé, kdy viděl padat zlatý sníh...

Hustý roj motýlů přelétával silnici a mířil k východu, v cílevědomé, vytrvalé migraci. Několik jich vlétlo do vozu a zběsile se třepetali uvnitř, dokud je Morgan rukou nevyhnal opět ven; mnoho jiných se rozplesklo o čelní sklo. Řidič vystoupil a okno čistil s komentářem v taprobani, bezpochyby to byl slovníček nadávek; když práci ukončil, ztenčil se mrak motýlků na pár osamocených opozdílů.

„Vyprávěli vám o té legendě?“ zeptal se a ohlédl se na svého pasažéra.

„Ne,“ odpověděl Morgan stroze. Neměl zájem o nic jiného, než co nejdřív pokračovat v přerušeném spánku.

„Ti zlatí motýlci - to jsou duše Kálidásových bojovníků - armády, kterou ztratil u Jakkagaly.“

Morgan jen cosi zabručel, nijak povzbudivě, a doufal, že se řidič dovtipí; ten však nemilosrdně pokračoval.

„Každý rok, asi tak toto dobou, se vrhají k Hoře, a do jednoho pomřou dole na jejích svazích. Někdy se s nimi setkáte až v půli trasy lanovky, ale to je nejvyšší, co se kdy dostali. Což je štěstí pro viháru.“

„Viháru?“ otázal se Morgan ospale.

„Pro templ. Kdyby někdy dolétli až k němu, pak Kálidása nakonec zvítězí a bhikšuoové - tedy mniši - se budou muset sebrat a jít. Tak je to aspoň v tom proroctví - je vytesáno do kamenné desky, která je v muzeu v Ránapuře. Mohl bych vás tam zavést.“

„Až zase někdy jindy,“ pospíšil si Morgan a uveleboval se opět v polštářovaném sedadle. Ale urazili mnoho kilometrů, než se mu opět podařilo usnout; neboť přízračný obraz, který před ním řidič vyčaroval, mu nešel z mysli.

Často se mu v příštích měsících vybavoval - za procitnutí, v okamžicích napětí anebo krizí. Znovu se budil do oné zlaté vánice, znovu milióny odsouzenců mařily síly v marném útoku na Horu a na vše, co symbolizovala.

I teď, kdy jeho vlastní tažení teprve začínalo, to byl až nepříjemně živý výjev.

/19/ NA BŘEZÍCH SALADINOVA JEZERA

Téměř všechny computerové varianty na bázi programu ALTERNATIVY HISTORICKÉHO VÝVOJE uvádějí, že bitva u Tours roku 732 byla jednou z klíčových katastrof lidstva. Kdyby býval Charles Martel poražen, islám by si byl snad dokázal vyřešit vnitřní rozbroje, které vyústěly v rozkol, a byl by pokračoval v konkvistě Evropy. Dějiny by se byly obešly bez mnoha set let barbarského křesťanství, průmyslová revoluce by byla započala o celou tisícovku let dříve a

my bychom dnes dosahovali namísto nejvzdálenějších planet už nejbližších hvězd...  
...Osud určil jinak a Prorokova vojska se vrátila do Afriky. Islám skomíral jako kuriózní živoucí fosilie až do konce dvacátého století. A pak se naráz rozplynul - v naftě...

(Z projevu předsedy Sympózia k dvousetletému toynbeeovskému výročí, Londýn, 2089)

„To už víte,“ pravil šejk Farruch Abdulláh, „že jsem se jmenoval velkoadmirálem saharské floty?“

„Vůbec mě to nepřekvapuje, pane prezidento,“ odpověděl Morgan. „Pokud to není tajemství válečného námořnictva - kolik lodí račte mít?“

„V tomto okamžiku deset. Největší je třicetimetrový hydroglizér, který pluje ve službách Červeného půlměsíce; tráví víkendy lovením námořnických nedouků. Naši lidé stále ještě nejsou na vodě doma - podívejte se na to nemehlo, jak se pokouší o přesmyk! Ono ovšem dvě stě let opravdu není dost dlouho na to přesedlat z velbloudů na lodi.“

„Mezitím jste měli osedlány také nějaké kadillaky a rolls-royce. Bylo by to snad mohlo přeškolení trochu usnadnit.“

„Máme je dodnes; Silver Ghost, co patřival mému pra-pra-pra-pradědečkovi, je pořád ještě jako nový. Ale abych byl spravedlivý - problémy tu mají hlavně naši hosté, když se pokoušejí vypořádat se s našimi místními větry. My se raději držíme elektrického pohonu. A já si příští rok pořídím ponorku, která je dimenzovaná pro ponor až do sedmdesáti osmi metrů, což je maximální hloubka jezera.“

„K čemu to?“

„Představte si, že nám teď začínají vykládat, co archeologických pokladů je ukryto v Ergu. Samozřejmě se nikdo neobtěžoval nám o tom říct dříve, než jsme to zatopili.“

Pokoušet se uspěchat prezidenta ANARu - Autonomní severoafrické republiky - bylo marné a Morgan byl natolik chytrý, že se o to ani nepokoušel. Ať si Ústava říkala cokoli, šejk Abduláh vládl mocí a bohatstvím, jaké neměl žádný jiný jedinec na celém světě. Co však bylo důležitější uměl obou náležitě užívat.

Pocházel z rodiny, která se nikdy nebála riskovat a zřídka kdy měla důvod podstoupených rizik litovat. Její nejrozsáhlejší a nejproslulejší hazard - který jí vynesl nenávisť celého arabského světa po téměř půl století - bylo investování nadbytku petrodolarů do izraelského vědeckého a technického rozvoje. Tato promyšlená a dlouhodobá spekulace vedla přímo k těžbě nerostného bohatství Rudého moře, k pokošení pouští a o mnoho později i k Gibraltarskému mostu.

„Není třeba ani říkat, Vane,“ spustil šejk konečně, „jak nesmírně mě váš projekt zaujal. A po tom všem, co jsme si spolu užili kolem stavby Mostu, jsem si jist, že jste schopni to dokázat - za předpokladu, že na to dostanete prostředky.“

„Díky.“

Ale mám pár otázek. Stále mi ještě není jasné, k čemu má být takzvaný Tranzit, nebo stanice Střed - a proč zrovna ve výši pětadvaceti tisíc kilometrů.“

„Důvodů je víc. Budeme přibližně v té výši potřebovat energetický zdroj, což by si v každém případě vyžádalo relativně masivní konstrukci. Pak se nám také zdálo, že sedm hodin je dost dlouhá doba na to, aby člověk seděl zavřen v trochu těsné kabině, a rozdělíme-li touto stanicí cestu na dvě části, výhod bude několik. Nebudeme muset cestující během jízdy krmit - najedí se a protáhnou si nohy na Tranzitu. Budeme také moci dále optimalizovat kabiny a kontejnery; aerodynamicky pak budou karosovány jen jednotky nižší sekce. Na horní sekci bude jejich konstrukce mnohem lehčí a jednodušší. Stanice Střed poslouží nejen k tranzitu, ale také jako technická ovládací centrála - a konečně, jak věříme, i jako obrovská turistická atrakce, jako cíl sám o sobě.“

„Ale není to přece žádný střed cesty! Vždyť je to skoro - eh - dvě třetiny dráhy k orbitální stanici.“

„Máte pravdu; skutečný střed by byl někde v osmnácti tisících kilometrech, ne v pětadvaceti. Jenomže tu je ještě jedno hledisko - bezpečnost. Kdyby došlo k odtržení horní sekce, Tranzit by se nezřítíl zpět na zemský povrch.“

„A proč ne?“

„Jeho moment setrvačnosti bude dostatečný, aby se udržel na stálé orbitě. Začne samozřejmě padat k Zemi, ale zůstane trvale vně její atmosféry. Bude tedy v naprostém bezpečí - stane se jednoduše kosmickou stanicí pohybující se na eliptické oběžné dráze s dobou obletu deset hodin. Dvakrát denně se objeví nad místem, odkud odstartovala, a případně by ji bylo možno opět připojit k systému. Teoreticky alespoň je to řešitelné...“

„A prakticky?“

„Určitě by se to dalo provést. V každém případě by bylo možno dopravit do bezpečí lidi i zařízení. A tuhle možnost bychom neměli, kdybychom stanici budovali v nižší poloze. Cokoli, co začne padat z prostoru pod hladinou pětadvaceti tisíc kilometrů, vnikne nejdéle v průběhu pěti hodin do atmosféry a shoří.“

„Chcete se s těmito fakty vydat, až budete inzerovat cestu na Tranzit?“

„Doufáme, že pasažéři budou tak okouzleni pohledem, že nebudou mít kdy se bát.“

„Mluvíte o tom, jako kdybyste chtěl stavět obyčejnou rozhlednu.“

„A proč ne? Až na to, že na nejvyšší vyhlídkové věži se panoramatickým elevátorem nesvezete výš než do tří kilometrů! A my tu hovoříme o čemsi desetitisíckrát vyšším.“

Šejk Abduláh o tom zauvažoval, pauza trvala dosti dlouho.

„Nechali jsme si ujit jednu příležitost,“ řekl posléze. „S využitím pilířů Mostu jsme mohli klidně mít pětikilometrovou panoramatickou vyjížďku - až nahoru.“

„Původní projekt ji předpokládal, ale pak jsme ji vypustili z obvyklých příčin, to jest z ekonomických důvodů.“

„Asi jsme udělali chybu. Vyhlídkové elevátory by se byly zaplýtily samy. A teď mě napadá ještě něco. Pokud by ten - hyperfilament - byl existoval už v době stavby Mostu, předpokládám, že by nás byla asi stála sotva polovinu.“

„Nerad bych vás obelhal, pane prezidento. Sotva pětinu. Ale stavba by se tím byla odsunula alespoň o dvacet let,

takže jste netratili.“

„Musím to znova probrat s našimi finančníky. Někteří ekonomové pořád ještě nejsou dostatečně přesvědčeni, že to byl moudrý záměr, třebaže nárůst dopravy po Mostě předstihuje všechny předpoklady. Já jim ale zase říkám, že peníze nejsou všechno - Republika potřebovala Most z psychologických a kulturních důvodů stejně naléhavě jako z důvodů ekonomických. Víte o tom, že osmnáct procent lidí, kteří Most přejíždějí, to činí jen proto, že tu Most stojí, a pro nic jiného? A že pak hned zase jedou zpátky, třebaže mýto musí platit oběma směry?“

„Pamatuji se,“ řekl Morgan suše, „jak jsem tyhle argumenty přednášel já vám, už je to dávno. Nebylo lehké vás přesvědčovat.“

„Máte pravdu. Vzpomínám si, že vaším oblíbeným srovnáním byla sydneyjská opera. Moc rád jste uváděl, kolikrát se zaplatila, o prestiži ani nemluvě.“

„A nezapomeňte také na pyramidy.“

Šejk se rozesmál. „Jak jste je to tenkrát nazval? Nejlepší investice v dějinách člověčenstva.“

„Přesně tak. Ještě po čtyřech tisících letech sypou turistické dividendy.“

„To je ovšem unfair porovnání. Jejich udržovací náklady nesnesou srovnání s Mostem - o té vaší navrhované Věži ani nemluvě.“

„Jenže ta Věž bude mít asi delší trvání než všechny pyramidy. Bude stát v mnohem méně agresivním prostředí.“

„To je pozoruhodná myšlenka. Doopravdy si myslíte, že by mohla být v činnosti po několik tisíc let?“

„Samozřejmě že ne ve své původní podobě. Ale jako princip určitě. Ať budoucnost přinese jakýkoli technický vývoj, nevěřím, že by se vyskytl účinnější a hospodárnější způsob dopravy do kosmu. Myslete na ni jako na další most. Tentokrát ovšem most ke hvězdám - anebo alespoň k planetám.“

„A vy byste od nás opět chtěl, abychom to financovali. Budeme ještě dvacet let platit na ten váš poslední most. A tohle navíc není situace, kdy by váš kosmický elevátor stál na našem teritoriu anebo pro nás měl bezprostřední význam.“

„Ale já myslím, že ho má, pane prezidente. Vaše republika je součástí terestrického ekonomického systému, a náklady na kosmickou dopravu jsou jedním z faktorů, které omezují jeho další růst. Pokud jste měl možnost podívat se na odhady pro padesátá a šedesátá léta...“

„Podíval jsem se, podíval. Jsou velice zajímavé. Ale i když nejsme právě chudí, nedokázali bychom dát dohromady ani zlomek plánovaných nákladů. Vždyť by ten projekt po několik let pohlcovал celosvětový hrubý společenský produkt!“

„A každých patnáct let by ho pak vracel, po všechny věky věků.“

„Pokud je váš projekt reálný.“

„Projekt Mostu reálný byl. Ale jinak máte samozřejmě pravdu, a já nežádám nic víc, než aby ANAR začala tu sněhovou kouli kutálet. Jakmile projevíte zájem vy, bude mnohem snazší získat podporu i ostatních.“

„Jako například?“

„Světová banka. Banky planet. Federální vláda.“

„A co vaši vlastní šéfové? Co Trust terestrických staveb? Co vy to máte vlastně za lubem, Vane?“

Konečně jsme u toho, pomyslel si Morgan, takřka s úlevným povzdechem. Teď se konečně může vypovídat někomu, komu lze plně důvěřovat, kdo se svou velikostí vymyká malicherným byrokratickým intrikám - ale kdo současně umí postřehnout jejich základy a háčky.

„Pracoval jsem na tom většinou ve svém privátním čase - jsem právě na dovolené. Mimochodem, právě takhle vznikl i Most. Nevím, jestli jsem měl příležitost říct vám, že jsem kdysi už dostal oficiální pokyn, abych na tu věc prostě zapomněl... Musel jsem se toho dost naučit, za těch posledních patnáct let.“

„Ta vaše zpráva si musela vyžádat dost velkou spotřebu computerového času. Kdo to platil?“

„Nu, mám k dispozici dosti velké nezúčtovatelné fondy. A v mém kolektivu se permanentně provádějí studie, v nichž se nikdo další nedokáže dost dobře vyznat. Po pravdě řečeno, mám pohromadě docela slušný tým, který se tou myšlenkou piplá už hezkých pár měsíců. Jsou to samí nadšenci, věnují tomu i většinu svého volného času. Ale teď tomu musíme dát oficiální podobu - anebo celý projekt vzdát.“

„A váš velevážený předseda už o tom ví?“

Morgan se usmál, ale byl to úsměv beze všeho humoru. „Samozřejmě že ne, a nemíním mu o tom nic povídat, dokud nebudu mít propracovány všechny detaily.“

„Některé z vašich komplikací si dovedu trochu představit,“ řekl prezident spiklenecky. „Jedna z nich - jak si alespoň představuji - je, která zabránit tomu, aby se k autorství nápadu najednou nepřihlásil senátor Collins, že?“

„To by šlo těžko - myšlenka je stará dvě stě let. Ale on, a spousta ostatních lidí, by její realizaci mohli dost zbrzdit. A já bych se rád dožil jejího uskutečnění.“

„A chcete, to je samozřejmě, práce řídit... Takže co od nás přesně řečeno očekáváte?“

„Tohle asi bude jen jeden z možných námětů, pane prezidente, možná že budete mít lepší nápad. Utvořilo by se konzorcium - zahrnovalo by dejme tomu Hlavní správu Gibraltarského mostu, Suezskou a Panamskou korporaci, Lamanšskou společnost, Korporaci Beringovy přehrady. Pak, až by bylo všechno základní dohodnuto, požádal by se Trust terestrických staveb o předprojektovou ověřovací studii. Investice až do této fáze by byly zanedbatelné.“

„Což znamená?“

„Necelý milión. Zejména proto, že devadesát procent práce jsem na tom už já sám udělal.“

„A pak?“

„A pak, s vaší podporou, pane prezidente, už si troufám zahrát zbytek bez not a z paměti. Buď zůstanu u TTS. Nebo z Trustu odejdu a vstoupím do konzorcia - řekněme, že to budou Astroinženýrské stavby. To už bude záležet na okolnostech. Udělám cokoli, co se bude jevit pro projekt nejlepší.“

„To je podle mého názoru dosti rozumný přístup. Myslím, že něco takového bychom připravit mohli.“

„Děkuji vám, pane prezidentě,“ odpověděl Morgan s upřímnou opravdovostí. „Je tu ovšem jedna jediná nepříjemná překážka, s níž se bude třeba vypořádat hned - patrně ještě dříve, než by se ono konzorcium ustavovalo. Musíme se obrátit na Světový soud a zajistit si jeho rozhodnutí ve věci práva držby k nejdražšímu kousku půdy na celém světě.“

## /20/ ROZTANCOVANÝ MOST

I v tomto věku okamžitého spojení a rychlé dopravy po celém glóbu bylo docela příjemné mít někde místo, jež by člověk mohl nazývat svou kancelář. Ne všechno se dalo uložit v podobě struktur elektrických nábojů; byly tu ještě takové věci jako staré dobré knížky, kvalifikační diplomy, ceny, vyznamenání, modely konstrukcí, vzorky materiálů, výtvarné pojednání projektů (ne sice tak přesné jako produkt počítače, ale o to pohlednější), a samozřejmě i koberec od zdi ke zdi, jaký potřeboval každý úředník ve vyšším postavení, aby poněkud ztlumil dopad vnější reality.

Morganova pracovna, kde se zpravidla vyskytoval asi tak deset dnů v měsíci, byla v šestém, pevninském patře rozlehlého komplexu ředitelství Trustu terestrických staveb v Nairobi. Poschodí pod nimi bylo oceánské, o patro nad nimi sídlila administrativa, což znamenalo předsedu Collinse a jeho království. Architekt v záchvatu naivního symbolismu umístil do nejvyššího poschodí sekci kosmických konstrukcí. Na střeše byla dokonce i malá observatoř vybavená třiceticentimetrovým dalekohledem, jenž byl ovšem trvale porouchaný, neboť se ho užívalo jenom při podnikových večírcích, a to zpravidla pro účely krajně neastronomické. Oblíbeným pozorovacím objektem byly totiž pokoje v horních patrech Triplanetárního hotelu, necelého půl kilometru vzdáleného, jelikož se v nich často vyskytovaly velice zvláštní formy života - nebo alespoň životních projevů.

Jelikož Morgan udržoval trvalý kontakt s oběma svými sekretářkami - lidskou i elektronickou -, neočekával žádná překvapení, když vstupoval do své kanceláře po krátkém letu z ANARu. Podle měřítek někdejších věků neřídil nijak velkou organizaci. Podléhalo mu necelých tři sta mužů a žen; ovšem kapacitě techniky pro výpočty a zpracování informací, kterou měli k dispozici, by se byly nemohly rovnat ani síly populace celé planety.

„Tak co, jak jsi pořídil u šejka?“ zeptal se ho Warren Kingsley, jeho zástupce a dlouholetý přítel, jakmile se ocitli o samotě.

„Docela dobře; myslím, že jsme se už dohodli. Jenom se mi pořád ještě nechce uvěřit, že by nás taková hloupost mohla zdržovat. Co k tomu řekl právní oddělení?“

„Skutečně si budeme muset vyžádat rozhodnutí Světového soudu. A pokud by soud souhlasil, že jde o věc mimořádného veřejného zájmu, budou se naši přátelé fráteri stěhovat... I když - pokud by se chtěli zatvrdit - z toho pořád ještě může vzniknout dosti nepěkná situace. Nemohl bys na ně poslat nějaké menší zemětřesení a pomoci jim v tom rozhodování?“

Skutečnost, že Morgan zasedal ve správní radě Společnosti pro všeobecnou tektoniku, byla odjakživa zdrojem žertů mezi ním a Kingsleym; ovšem Společnost pro všeobecnou tektoniku - neštěstí - jaktěživa neobjevila žádný způsob, jak ovládat a směřovat zemětřesení, a nechovala takovou naději ani do budoucna. Maximum, v co mohla doufat, byla schopnost předpovídat zemětřesení a odvádět včas jejich energii jiným směrem, tak aby nemohla napáchat rozsáhlejší škody. Ani v tomto směru nepřesahovaly ovšem úspěchy Společnosti sedmdesát pět procent.

„Hezký nápad,“ řekl Morgan. „Promyslím to ještě. A co náš problém číslo dvě?“

„Všechno je připraveno, jen to spustit. Chceš se taky podívat?“

„No dobře. Pojďme, jsem připraven na nehorší.“

Okna pracovny ztemněla a uprostřed místnosti se objevila síť planoucích čar.

„Dávej pozor na tohle, Vane,“ řekl Kingsley. „Tohle je ten provozní režim, při kterém vznikají nesnáze.“

V prázdném prostoru se zhmotnily řádky písmen a číslic - rychlosti, váha nákladu, urychlení, cestovní časy - a Morgan je přelétl jedním pohledem. Zemský glóbus s vyznačenými rovnoběžkami i poledníky tkvěl ve vzduchu, kousek nad kobercem, a z něho stoupal o něco výše než postava dospělého člověka světelný paprsek vyznačující umístění orbitální věže.

„Zobrazení rychlosti pětisetnásobně zvětšeno; horizontální měřítko vůči výškovému padesátinásobně. Začínáme.“ Světelnou čarou začala potrhávat jakási neviditelná síla a uchylovala ji od vertikály. Porucha se pohybovala po čáře vzhůru, kopírujíc - jako výsledek milionů výpočtů prováděných v computeru každou sekundu - cestu nákladu vzhůru zemským gravitačním polem.

„Kolik dělá ta výchylka?“ zeptal se Morgan oči napjatě upřeny na každou podrobnost simulovaného výstupu.

„Teď asi dvě stě metrů. Dosahuje až třiset, než -“

Vlákno prasklo. Zpomaleným a lenivým pohybem, který představoval skutečné rychlosti řádu tisíců kilometrů za hodinu, se obě části přervané věže začaly svíjet a vzdalovat jedna od druhé - dolní se stáčela k zemskému povrchu, druhá sebou švihla vzhůru a stoupala do kosmického prostoru... Ale Morgan už tuhle imaginární katastrofu, jež existovala pouze v myslí počítače, plně nevíminal; překrýval ji obraz skutečné havárie, který ho děsil již po celá léta. Viděl ten dvě stě let starý film snad už padesátkrát, a byly v něm záběry, které prostudoval políčko po políčku, až nakonec znal z paměti každý detail. Byla to koneckonců nejdražší metráž, jaká kdy byla natočena, alespoň v dobách míru. Za každou jeho minutu zaplatil stát Washington několik milionů dolarů.

Přes kaňon se klenula ladná a křehká (až příliš křehká!) konstrukce mostu. Nebylo na něm živé duše, žádný dopravní prostředek, jen jedno jediné auto, opuštěné řidičem v samém prostředku vozovky. A nebylo divu, neboť tenhle most se choval jako žádný před ním v celé dlouhé historii stavebnictví.

Zdálo se až nemyšlitelné, že by tisíce tun kovu dokázaly předvést takový vzdušný balet; pozorovatel by byl spíš uvěřil, že most je z gumy než z oceli. Celým rozponem probíhaly dlouhé pomalé vlny, skoro o metrovém rozkmitu, takže mostovka zavěšená mezi pylony se prohýbala nazad a zase kupředu jako podrážděný had. Vítr vanoucí kaňonem se rozezníval tónem přespřilíši hlubokým pro lidské ucho, avšak přesně ladícím s přirozeným knotočtem půvabné, k záhubě



spějící konstrukce. Torzní vibrace narůstaly hodinu za hodinou, nikdo však nedovedl odhadnout, kdy nastane konec. Vlekly smrtelný zápas sám o sobě byl svědectvím, že nešťastní stavitelé se již mohou vzdát všech nadějí.

Pak naráz praskla nosná lana a švihla sebou vzhůru jako smrtonosné ocelové biče. Za pádu dolů do řeky s mostovka kroutila a přetáčela, trosky konstrukce se rozlétávaly na všechny strany. I když byly záběry promítány normální rychlostí, vyhlížela konečná fáze katastrofy jako zpomalený film; rozměr havárie byl tak obrovitý, že lidské myslí scházela základna pro srovnání. Ve skutečnosti trval celý děj snad pět sekund; za tu chvíli si však Tacomský most získal neslavnou proslulost v dějinách stavitelství. Ještě o dvě stě let později si Morgan pověsil v kanceláři na stěnu snímek jeho posledních okamžiků; nesl titul: Jeden z našich méně úspěšných projektů.

Pro Morgana to nebyl ovšem žert, ale trvalé memento, že nečekaná zkáza dokáže kdykoli udeřit ze zálohy. Když byl projektován Gibraltarský most, prošel Morgan slovo za slovem von Kármánovou klasickou analýzou tacomského neštěstí, aby se co nejvíce poučil z jedné z nejzákladnějších chyb minulosti. Ani za nejhorších vichřic, ženoucích se s dravým řevem z Atlantiku, se pak taky nevyskytly žádné vážnější vibrační problémy, třebaže vozovka vykazovala až stometrovou stranovou odchylku - přesně podle propočtených předpokladů.

Avšak kosmický výtah byl tak obrovský skok do neznáma, že různá nepřijemná překvapení bylo s naprostou jistotou nutno předpokládat. Působení větru na úseku probíhající atmosférou nebylo těžké odhadnout, bylo však rovněž třeba vzít v úvahu vibrace způsobované zastavováním a opětným rozjížděním nákladů - a dokonce, vzhledem k nesmírnému rozměru konstrukce, i slapové účinky Slunce a Měsíce. Bylo nutno přihlídnout netoliko k účinkům izolovaným, ale k všem jejich kombinacím; a navíc bylo nutno připočíst ještě občasné zemětřesení, aby úkol nebyl příliš jednoduchý, čili vycházet z takzvané „analýzy nejhorší eventuality“.

„Všechny simulace za režimu řádově tunových nákladů za hodinu dávají stejný výsledek. Vibrace narůstají a sčítají se, až nakonec asi v pěti stech kilometrech dochází k lomu. Budeme muset drasticky zvětšit tlumicí element.“

„Toho jsem se obával. Kolik budeme muset přidat?“

„Dalších deset megatun.“

Morgan mohl cifru přijmout s jistým pochmurným zadostiučiněním. Těsně se blížila k jeho vlastnímu odhadu, který učinil na podkladě své inženýrské intuice a temných zdrojů kdesi v podvědomí. Nyní ho tedy potvrdil počítač; budou nuceni zvýšit hmotnost orbitální „kotvy“ o deset milionů tun.

Dokonce ani v podmínkách přemísťování zeminy na inženýrských stavbách by nešlo o nějaký zanedbatelný problém; rovnal by se kamenné krychli o straně asi dvě stě metrů. Morganovi náhle vyvstala před očima Jakkagala, jak ji naposledy spatřil vypínat se k taprobanské obloze. A teď ta představa, že by ji měl celou zdvihnout čtyřicet tisíc kilometrů do kosmického prostoru! Naštěstí to asi nebude nevyhnutelné; existovaly přinejmenším dvě alternativy.

Morgan zásadně nechával své podřízené myslet samostatně; byla to jediná cesta, jak je vést k odpovědnosti, snímalo to z něho četná břemena - a v mnoha případech jeho tým dospíval k řešení, která by on sám býval přehlédl.

„Co navrhuješ, Warrene,“ zeptal se tiše.

„Mohli bychom, eventuelně, využít lunárních odpalovacích zařízení pro nákladní dopravu a vyslat postupně do kosmu deset megatun měsíčních hornin. Byla by to ovšem dosti dlouhá a nákladná záležitost, a k tomu navíc bychom potřebovali zorganizovat rozsáhlou kosmickou operaci k odchyti tohoto materiálu a k jeho uvedení na konečnou oběžnou dráhu. Byly by tu i problémy psychologického rázu -“

„Ano, to chápu; nikdo z nás nechce zažít další San Luiz Domingo -“

San Luiz byla jedna jihoamerická - naštěstí malá - vesnička, na kterou dopadl zbloudilý náklad zpracovaného lunárního kovu určený pro nízkoorbitální kosmickou stanici. Konečné navedení na oběžnou dráhu selhalo a výsledkem byl prvý meteorický kráter způsobený člověkem - a k tomu navíc dvě stě padesát mrtvých. Od té doby byli obyvatelé planety Země poněkud přecitlivělí, pokud jde o kosmickou cvičnou střelbu.

„Mnohem lepším řešením by byl přesun asteroidu; začali jsme už hledat nějaké planetky s vhodnou orbitou a tři slibné kandidáty zatím máme. Potřebujeme ovšem uhlíkaté těleso - tak, abychom ho mohli užít současně jako surovinu, až tam nahoře rozjedeme výrobu. Čili dvě mouchy jednou ranou.“

„Trochu velká moucha, ale snad nebude mít žádné jiné ‚mouchy‘. To odpalovací zařízení na Luně pusť z hlavy - expedování milionu desetitunových zásilek by je zablokovalo na léta a některé náklady by nutně zbloudily. Pokud by se nenašel dostatečně velký asteroid, můžeme stále ještě tu dodatečnou masu poslat nahoru samotným výtahem - třebaže mrhání energií se mi přičí, mohu-li se mu vyhnout.“

„Byla by to možná nejlevnější cesta. Při účinnosti nejmodernějších fúzních elektráren bude stát doprava jedné tuny na orbitální stanici ani ne dvacet dolarů.“

„Můžeme tu cenu brát vážně?“

„Je přímo z firemních materiálů Energetického ústředí.“

Morgan několik minut mlčel. Potom řekl: „Ti hoši z aerokosmických provozů mě asi budou mít v žaludku.“ V duchu ještě dodal, že přibližně stejně jako Ctihodný Parákruma.

Ne, to nebylo spravedlivé. To, co spatřil v očích exdoktora Choama Goldberga nebyla jen nenávist - jen nesmířitelný odpor; ale i ten se ovšem mohl stát stejně nebezpečný.

## /21/ SOUDNÍ VÝROK

Jednou z méně příjemných libůstek Paula Saratha byly nenadálé telefonáty, kdy hlasem podle okolností rozjařeným anebo pochmurným vypálil stereotypní otázku: „Už to víš?“ Třebaže byl Rádžasinh mnohokrát v pokušení uchýlit se k všeobecné odpovědi „Ano - a vůbec mě to nepřekvapuje“, nikdy neměl to srdce připravit Paula o jeho prostinkou radost.

„Oč se tentokrát jedná?“ zeptal se bez přílišného nadšení.

„Maxine je na druhém světovém programu, má rozhovor se senátorem Collinsem. Řekl bych, že náš kamarád Morgan

vletěl do maléru. Ještě tě zavolám.“

Obraz rozčilené Paulovy tváře se ztratil z obrazovky, vystřídán po několika sekundách Maxine Duvalovou, když Rádžasinh přepnul na hlavní zpravodajský kanál. Seděla ve svém známém studiu a rozprávěla s předsedou Trustu terestrických staveb, jenž se zjevně necházel ve stavu jen těžko potlačovaného pohoršení - bezpochyby poněkud syntetického původu.

„- Senátore Collinsi, když teď bylo vydáno rozhodnutí Světového soudu -“

Rádžasinh přehodil program na záznam a zabručel: „Myslel jsem, že zasedání bude až v pátek.“ Když ztlumil zvuk a spojil se soukromou linkou s ARISTOTELEM, zvolal: „Proboha, vždyť on už je pátek!“

Jako vždy byl Ari okamžitě u aparátu.

Milý, nevzrušený hlas, nedotčený lidskými hlasivkami, se nezměnil za celých těch čtyřicet let, co ho Rádžasinh slyšel.

Ještě desítky - a možná i stovky - let po jeho smrti bude hovořit s jinými lidmi právě tak, jako teď mluví s ním.

(Mimochodem, kolik rozhovorů současně asi teď vede?) Kdysi tohle vědomí Rádžasinha skličovalo; ale teď už mu nevadilo. Nezáviděl ARISTOTELOVI jeho nesmrtelnost.

„Dobrý den, Ari. Chtěl bych dnešní rozhodnutí Světového soudu ve věci Astroinženýrské stavby versus Šrí Kanda Vihára. Stačí mi shrnutí rozsudku - plné znění mi může dát písemně později.“

„Rozhodnutí číslo jedna. Držba klášterního pozemku na neomezenou dobu potvrzena podle taprobanských i světových zákonů, v kodifikaci k roku 2085. Rozhodnutí přijato jednomyslně.“

Rozhodnutí číslo dvě. Stavbou navrhované Orbitální věže a jí vyvolaným hlukem, vibracemi a vlivy na lokalitu mimořádného historického a kulturního významu by došlo k rušení soukromé držby, jež kvalifikuje oprávnění k soudnímu zákazu podle Zákona na ochranu uživatelských práv. Hledisko postačujícího veřejného zájmu není v současné době tak převažující, aby rozhodnutí soudu mohlo ovlivnit. Rozhodnutí přijato čtyřmi hlasy proti dvěma, při jedné absenci.“

„Děkuji ti, Ari - ten písemný záznam už nedělej - nebudu ho potřebovat. Sbohem.“

A máme to tady, přesně tak, jak to očekával. Jenom si nebyl jist, zda se mu ulevilo anebo zda je zklamán.

Tkvěl kořeny pevně v minulosti, a tak byl rád, že staré tradice jsou ctěny a ochraňovány. Jestliže by z krvavých dějin lidstva mělo vzejít jen jedno jediné poučení, pak znělo, že záleží především na lidech, na konkrétních individualitách: ať jsou jejich přesvědčení sebevystřednější, jejich nositelé musí být chráněni, pokud se nedostanou do konfliktu se zájmy širšího celku, neméně zákonnými. Jak to říkal onen starý básník? „Žádná taková věc jako Stát neexistuje.“ Snad to zacházelo příliš daleko; ale bylo to lepší, než opačný extrém.

Ale zároveň pocíťoval Rádžasinh jistý pocit zklamání. Napůl už přesvědčil sám sebe (nebo to snad bylo pouhé přizpůsobení se nevyhnutelnostem?), že Morganův fantastický podnik by mohl být přesně tím, co může zachránit Taprobané (a snad celý svět, třebaže to už nyní nespádalo pod jeho odpovědnost) od postupného zpoždění a sebeuspokojení. Soud teď tuto cestu definitivně nebo alespoň po mnoho dalších let uzavřel.

Zajímalo ho, zda k tomu bude mít Maxine co říct, takže si zapnul zpožděné přehrávání. Na světovém druhém programu kanálu zpráv a komentářů k nim (říkávalo se mu hlavní kanál hlav), se rozpaloval senátor Collins víc a víc.

„- nesporně překročil své pravomoci a využíval kapacity a zdrojů svého oddělení k zpracování projektů, jež mu nepříslušely!“

„Ovšem nezastáváte v tomhle trochu formální hledisko, senátore Collinsi? Pokud jsem informována, hyperfilament byl vyvinut především pro využití v konstrukcích, zejména v konstrukcích mostů. A není tohle svým způsobem most?“

Slyšela jsem dr. Morgana tuto analogii užívat, třebaže jindy o stavbě hovoří jako o věži.“

„Já myslím, že formální hlediska hledáte teď právě vy, Maxino! Já dávám přednost názvu ‚kosmický výtah‘. A pokud jde o hyperfilament, jste zcela na omylu. Je to výsledek dvousetletého výzkumu v oboru letectví a kosmonautiky. Skutečnost, že problém byl nakonec vyřešen v Sekci pozemních konstrukcí mé - eh - organizace je bezpodstatná, třebaže jsem pochopitelně hrdý na to, že je to výsledek práce mých vědců.“

„Domníváte se, že by celý projekt měl být předán Sekci kosmických konstrukcí?“

„A jaký projekt? Jde tu o pouhou ideovou studii - jednu ze stovek prací, jaké jsou v Trustu neustále v běhu.“

Doslechnu se sotva o zlomku z nich, a víc si ani nepřejí - dokud nedospějí do stadia, kdy je možno přijmout nějaké zásadní a rozsáhlé rozhodnutí.“

„Což není tento případ?“

„Naprosto ne. Moji specialisté na kosmickou přepravu konstatovali, že jsou schopni zvládnout celý její plánovaný nárůst - alespoň v rozmezí předvídatelné budoucnosti.“

„Což přesněji znamená?“

„Dalších dvacet let.“

„A pak? Co bude pak? To je přesně doba, kterou by trvala podle dr. Morgana stavba Věže. Co bude, když ji do té doby nepostavíte?“

„Pak přijdeme s něčím dalším. Vedení mé organizace zkoumá celý okruh možností, a zdaleka není přesvědčeno, že kosmický výtah by byl tím nejsprávnějším řešením.“

„Ovšem myšlenka sama v podstatě správná je, že?“

„Zdá se, že ano, ovšem vyžadovalo by to ještě celou řadu studií.“

„Pak byste měl být dr. Morganovi vděčen, že již úvodní práce vykonal.“

„Dr. Morgana si já sám mimořádně vážím. Je to jeden z nejskvělejších konstruktérů v mé organizaci - ne-li na celém světě.“

„Nemyslím, pane senátore, že by právě tímhle byla zodpovězena otázka, tak jak jsem ji položila.“

„No tak dobře; já skutečně jsem vděčen dr. Morganovi za to, že na tento problém soustředil naši pozornost. Ovšem

naprosto nesouhlasím se způsobem, jakým to učinil. Mám-li mluvit bez obalu, pokusil se na mě vyvinout nátlak.“

„Jakým způsobem?“

„Tím, že jednal mimo rámec mé organizace - tedy i své organizace -, čímž prokázal nedostatek loajality. Výsledkem jeho taktizování byl nakonec zamítavý výrok Světového soudu, což vyvolalo řadu nepřilíživých komentářů. Za těchto okolností nemám jinou volbu, než mu navrhnout - a činím to s nesmírnou lítostí -, aby uvažoval o rezignaci na svou funkci.“

„Děkuji vám, senátore Collinsi. Popovídat si s vámi byli milé jako vždy.“

„Ty lhářko jedna prolhaná,“ řekl Rádžasinh, když vypínal aparát a bral hovor, který na sebe už dobrou minutu upozorňoval blikáním.

„Slyšels to všechno?“ ptal se profesor Sarath. „Takže to bychom měli. Konec doktora Vannevara Morgana.“ Rádžasinh se na svého dlouholetého přítele na několik okamžiků zadíval.

„Ale, Paule, proč musíš být se vším vždycky tak rychle hotov? Chceš se vsadit? O kolik?“

III / Zvon

/22/ ODPADLÍK

Dohnán k zoufalství bezvýsledným úsilím porozumět Všemohíru, mudrc Dévadása prohlásil posléze rozlíceně:

Veškeré výroky, jež obsahují slovo Bůh, jsou mylné.

Na to okamžitě odpověděl Sómasirí, žák nejméně blízký jeho srdci:

„Věta, kterou právě říkám, má na konci slovo Bůh. Avšak nevidím, ó Velebný Mistře, v čem se může tak jednoduchý výrok mýlit?“

Dévadása o tom přemýšlel po několik poyí. Poté odpověděl tentokrát se zjevným uspokojením:

Toliko výroky, které neobsahují slovo Bůh, mohou být pravdivé.

Po chvíli, co by sotva stačila vyhládlému lemurovi, aby polkl prosné zrno, Sómasirí opáčil: „Vztahuje-li se tento výrok i na sebe sama, pak, ó Ctihodnosti, nemůže být pravdivý, neboť slovo Bůh obsahuje. Pakliže je ovšem mylný -“ V tomto okamžiku rozbil Dévadása Sómasirímu o hlavu svou žebrací misku, a měl by proto být ctěn jako skutečný zakladatel Zenu.

(Z dosud neobjeveného úryvku Čúlavansy)

Za pozdního odpoledne, kdy již schody nesály plnou silou běsnícího slunce, počal Ctihodný Parákrama sestupovat dolů. Chtěl ještě do soumraku dosáhnout nejvýše položených útulen pro poutníky; nazítří chtěl být nazpět ve světě lidí.

Mahá Théró neradil, nerozmlouval, a pokud ho odchod jeho společníka zarmucoval, nedal to ničím najevo. Zanoval pouze „Všechno na světě je nestálost sama“, sepal ruce a dal mu své požehnání.

Ctihodný Parákrama, jenž byl kdysi doktorem Choamem Goldbergem a opět by se jím případně mohl stát, by býval své motivy vysvětloval jen nesnadno. „Přímá akce“ se lehko řekne; hůře se realizuje.

Šrí Kanda Mahá Vihára bylo místo, kde našel klid mysli - avšak to mu bylo málo. Vyzbrojen vědeckou přípravou nehodlal se uspokojit přijetím onoho vlašného vztahu k bohu, jaký přinášel Řád; takováto indiferentnost se mu jevila nakonec horší, než samo popření boha.

Pokud by mohlo existovat cosi jaké rabínský gén, pak ho dr. Goldberg určitě vlastnil. Jako už mnozí před ním hledal Goldberg-Parákrama boha pomocí matematiky, a nedal se odradit od této cesty ani bombou, kterou odpálil již v začátcích dvacátého století Kurt Gödel svým objevem nerozhodnutelných propozic. Nedokázal pochopit, jak může někdo zvažovat dynamickou asymetrii Eulerovy hluboké, avšak přesto překrásně prosté rovnice

$\text{epi} + 1 = 0$

aniž začne uvažovat, zda vesmír není výtvozem nějaké nezměrné inteligence.

Když si dobyl jména novou kosmologickou teorií, která vytrvala téměř deset let, než byla popřena, byl Goldberg v očích všech jednomyslně uznávaným novým Einsteinem nebo N'goyou. V éře naprosté ultraspecializace rovněž dospěl k pozoruhodným pokrokům v aerodynamice a v hydrodynamice - jež byly již dlouho považovány za disciplíny útlumové, neschopné přinášet nějaké nové překvapující výsledky.

Poté, na vrcholu tvůrčích sil, zažil náboženské obrácení ne nepodobné Pascalovu, ovšem bez doprovodu morbidních spodních tónů. Po další desetiletí dobrovolně zmizel v anonymitě šafránových říz a soustředil svou vynikající mysl na otázky učení Řádu a na filozofii. Nelitoval nijak tohoto přeryvu a nebyl si ani zcela jist, že teď opustí Řád nadobro; možná že ho obrovité schodiště jednoho dne opět uvidí stoupat vzhůru. Avšak byl přímo bohem nadaný, a dobře věděl jedno: čeká ho obrovitá práce, a bude k ní třeba nástrojů, jež nenalezne na Šrí Kandě - ba možná ani na celé Zemi. Necítil už k Vannevaru Morganovi téměř žádné nepřátelství. Ovšem přece jen to byl inženýr, kdo zažehl - třeba bezděčně - prvotní jiskru; křivolakými cestami se i on stal nástrojem božím. Chrám musí být plně ochráněn. Ať již kolo osudu vrátí někdy Parákramu do náručí jeho klidu či ne, byl teď dr. Goldberg nezvratně rozhodnut klášteru pomoci.

A tak, jako novodobý Mojžíš nesoucí dolů s hory desky s příkázáními, jež měly změnit osudy lidstva, Ctihodný Parákrama sestupoval do světa, jehož se už kdysi zřekl. Byl slepý vůči krásám země a oblohy, jež ho obklopovaly; byly naprosto všední ve srovnání s těmi, které dokázal vidět toliko on sám, v armádách rovin pochodu jejích hlavou.

/23/ MĚSÍČNÍ ÚKLID

„Váš problém, doktore Morgane,“ řekl muž v pojízdném křesílku, „je v tom, že žijete na nesprávné planetě.“

„Nemohu si pomoci,“ odvětil Morgan a významně se zadíval na vozík a ostatní podpůrné propriety svého hosta, „ale totéž by se dalo říci i o vás.“

Oficiální osobnost (Narodnýj Mars, Vice-prezident, Planetární správa investic) pobaveně vyprskla.

„Ovšem já tu jsem jen na týden - a pak honem zpátky na Lunu a do trochu civilizovanější gravitace. No, já bych jistě mohl chodit, kdybych musel, ale mně se prostě nechce.“

„Smím se zeptat, proč vůbec Zemi navštěvujete?“

„Vyhýbám se tomu, jak můžu, jenomže občas to chce vidět věci na vlastní oči. A třebaže na to tolik lidí spěchá - všechno se na dálku a jen s pomocí asistentů pořídit nedá. Však vy to jistě dobře znáte sám.“

Morgan jen kývl; byla to čirá pravda. Myslel na všechny ty chvíle, kdy struktura nějakého materiálu, našlápnutí na skálu anebo na hlinu, dusný dech džungle anebo sprška příboje na tváři náhle začaly hrát důležitou úlohu v jeho projektech. Možná že jednoho krásného dne bude snadné i takovéto pocity přenášet elektronicky - vždyť už vlastně v tomto směru jistě pokusy, byť nedokonalé, proběhly, a za jak obrovských nákladů! Ale realita se nedá nahradit ničím; a před náhražkami je třeba mít se na pozoru.

„Jestliže jste zavítal na Zemi jen proto, abyste mne navštívil,“ odpověděl Morgan, „budu si toho nesmírně vážit. Ale jestli jste mi přišel nabídnout místo na Marsu, máte čas. Užívám si důchodu, navštěvuji se s přáteli a s příbuznými, které jsem neviděl celá léta, a nehodlám načítnat novou pracovní dráhu.“

„To mě udivuje; je vám koneckonců teprve dvaapadesát. Čím chcete naplnit všechny svůj čas?“

„To nebude vůbec žádný problém. Mohu strávit zbytek života realizací alespoň tuctu záměrů. Odjakživa mě fascinovali inženýři starověku - Římané, Řekové, Inkové - a nikdy jsem neměl dost času prostudovat si jejich díla. Ze světové univerzity mě požádali o cyklus přednášek na téma vědeckého projektování a o skripta k němu. Mám smlouvu na publikaci o moderních směrech v konstrukci. Rád bych také propracoval některé myšlenky o užití aktivních elementů k vyvažování dynamických zátěží - větru, otřesů země a tak dále, jsem totiž i nadále konzultantem Společnosti pro všeobecnou tektoniku. A připravuji rozbor metod řízení Trustu terestrických staveb.“

„Z čího podnětu? Nemyslím, že by si ji objednal senátor Collins.“

„Neobjednal,“ odpověděl Morgan se zasmušilým úsměvem. „Myslel jsem si prostě - že by mohla být užitečná. A trochu se tím odreagovávám.“

„To věřím. Ale žádná z těchto činností není skutečné tvůrčí povahy. Dřív nebo později vás omrzí - zrovna tak jako tahle půvabná norská krajinka. Nakonec vám všechna ta jezera a jedle zevšední, zrovna tak, jako vám zevšední psaní a přednášení. Vy jste typ, doktore Morgane, který dokáže být skutečně šťastný jen tehdy, když má možnost přetvářet svůj mikrokosmos.“

Morgan neodpověděl. Ta diagnóza měla až nepříjemně blízko k pravdě.

„Mám podezření, že se mnou v duchu souhlasíte. Co byste tomu říkal, kdybych vám teď prozradil, že naše banka má zcela reálný zájem o váš projekt kosmického výtahu?“

„Byl bych dost skeptický. Když jsem s nimi začal jednat já, prohlásili, že myšlenka je to krásná, ale že do ní v současné době nemohou nic investovat. A že veškeré volné prostředky jsou nezbytné k financování rozvoje Marsu. Stará písnička - moc rádi bychom vám pomohli, zejména v tom případě, kdybyste žádnou pomoc nepotřeboval.“

„Ovšem to bylo před rokem; teď se vynořila nová hlediska. Byli bychom rádi, kdybyste kosmický výtah postavil - ale ne na Zemi. Na Marsu. Měl byste zájem?“

„Možná. Pokračujte.“

„Posuďte výhody sám. Třetina pozemské gravitace, tím také úměrně menší silové veličiny. Rovněž synchronní orbita je daleko blíže planetě - je to méně než polovina zdejší vzdálenosti. Takže to hned pro začátek obrovsky snižuje konstrukční náročnost. naši doma odhadují, že stejný systém na Marsu by stál sotva desetinu ceny pozemského.“

„To je docela pravděpodobné, ovšem musel bych si to nejdřív propočíst.“

„A to je teprve začátek. Máme sice na Marsu občas dosti prudké vichřice, i přes naši řídkou atmosféru - ale máme také hory, které se zvedají nad jejich dosah. Vaše Šrí Kanda je vysoká pouhých pět kilometrů. My u nás máme Mons Pavonis - jedenadvacet kilometrů, přesně na rovníku! Navíc žádné martánské mnichy, kteří by seděli na vršku s dlouhodobou nájemní smlouvou v kapse... A ještě jeden důvod, proč je Mars přímo předurčen pro stavbu kosmického výtahu. Deimos je vzdálen pouhé tři tisíce kilometrů nad synchronní orbitou. Takže u nás je přichystáno pár miliónů megatun přesně na správném místě pro kotvení elevátoru.“

„To sice s sebou ponese dosti zajímavé problémy synchronizace, ale jinak vám rozumím. Rád bych mluvil s lidmi, kteří to všechno zpracovali.“

„To nemůžete, alespoň ne přímo v reálném čase. Jsou všichni na Marsu. Budete se tam muset vydat.“

„Dost mě to láká, ale mám ještě pár dalších otázek.“

„Ven s nimi.“

„Země ten elevátor bezpodmínečně potřebuje, z mnoha důvodů, které vy jistě dobře znáte. Ale podle mého soudu by se Mars bez něho docela dobře mohl obejít. Vaše kosmická přeprava představuje jen zlomek pozemské, a také projektovaný nárůst je mnohem menší. Skutečně zatím nevidím dost důvodů pro takovou stavbu.“

„Čekal jsem, kdy se na to zeptáte.“

„Už jsem se zeptal.“



„Slyšel jste něco o projektu EOS?“

„Myslím, že ne.“

„EOS - řecky je to úsvit - je plán, jak omladit Mars.“

„Aha, ovšem že jsem o tom slyšel. Jeho součástí je rozpuštění polárních čepiček, že?“

„Přesně tak. Kdyby se nám podařilo roztavit veškerý led a zmrzlý kysličník uhličitý, docílili bychom několika věcí.

Zvýšila by se hustota atmosféry, až by nakonec dovolila pracovat lidem v terénu i bez hermetizovaných obleků; v další fázi bychom mohli atmosféru přeměnit na dýchatelný vzduch. Objevily by se říčky a řeky, malá moře - a především: vegetace - zárodky pečlivě plánovaných biotopů. Za pár století by se z Marsu mohl stát druhý Eden. Je to jediná planeta v celé sluneční soustavě, kterou můžeme přetvořit s nám dosud známou technickou výbavou. Venuše zůstane provždycky příliš žhavá.“

„A jakou úlohu by v tomhle ovšem hrál kosmický výtah?“

„Budeme muset dostat na oběžnou dráhu několik miliónů tun zařízení. Jediná praktická cesta, jak ohřát Mars, jsou zrcadla, řádově mnoho set kilometrů v průměru. A budeme je potřebovat natrvalo - nejprve k rozehrání polárních čepiček, později k tomu, abychom udrželi ovzduší v příjemné teplotě.“

„A nedal by se materiál na to všechno spíš opatřit z vašich dolů na asteroidech?“

„Něco z toho docela určitě. Ale nejvhodnější pro tento účel jsou zrcadla na bázi sodíku, a ten je v kosmu vzácný. Budeme ho těžit ze solných ložisek v Tharsis - a to je naštěstí rovnou na úpatí Pavonis.“

„Jak dlouho, myslíte, že vám to bude asi trvat?“

„Pokud se nevyskytnou závažné problémy, pak by první etapa mohla být hotova během padesáti let. Možná už o vašich stých narozeninách, na jejichž dožití máte podle statistik devětatřicetiprocentní naději.“

Morgan se zasmál.

„Obdivuji lidi, kteří se na své úkoly připravují do takovýchto podrobností.“

„Na Marsu přežívá jen ten, kdo si hlídá každý detail.“

„Mohu vám říct, že to na mě skutečně hluboce zapůsobilo, i když věc stále ještě posuzuji dost rezervovaně. Například finanční stránka...“

„To je moje věc, doktore Morgane. Já jsem finančník. A vy konstruktér.“

„To je v pořádku, ale vy, jak se zdá, toho víte o konstrukcích víc než dost, a já jsem se musel už leccemus přiučit z ekonomiky - často to byla dost tvrdá škola. Než budu vůbec uvažovat o tom, že bych se na takovém projektu podílel, budu chtít vidět zprávu o kompletním finančním zajištění -“

„Kterou můžete dostat -“

„- což by byl jen začátek. Vy si možná ani neuvědomujete, že před námi by byl ještě obrovský kus výzkumné práce alespoň v půl tuctu oborů - hromadná výroba hyperfilamentního materiálu, propočty stability, ovládací zařízení - a mohl bych takhle pokračovat celou noc.“

„To není nutné; naši projektanti už prostudovali všechny vaše zprávy. Co navrhuji: experiment v malém měřítku, který pomůže vyřešit řadu technických problémů a prokáže, že princip sám je reálný -“

„O tom není pochyb!“

„Já s vámi souhlasím, ale je neuvěřitelné, kolik dokáže změnit docela malá praktická zkouška. Takže co bychom od vás chtěli: navrhněte minimální uskutečnitelnou variantu systému - prostě drátek a na něm několikakilogramové závaží. Spusťte ho z geosynchronní dráhy k Zemi - ano, k Zemi. Půjde-li to zde, pak to bude na Marsu hračkou. Po drátku pusťte něco nahoru, jen tak, abyste předvedli, že rakety jsou zastaralé vehikly. Pokus bude relativně levný, poskytne základní informace a možnost elementárního zácvičení - a nám uspoří léta diskusí. Pak se můžeme obrátit na vládu planety Země, na Solární fond, na ostatní interplanetární banky - a poukázat prostě na provedený pokus.“

„Vy to máte ale promyšleno. Kdy ode mne chcete odpověď?“

„Pokud by šlo jen o chtění, pak řádově během sekund. Ale je jasné, že ta věc nijak nespěchá. Určete si na rozhodnutí tolik času, kolik budete považovat za přijatelné.“

„Dobrá. Nechte mi tu vaše předprojektové studie, nákladové analýzy a všechno ostatní, co máte k dispozici. Až se tím proberu, sdělím vám své rozhodnutí, nejpozději - no řekněme maximálně do týdne.“

„Děkuji. Tady je moje číslo. Dovoláte se mne kdykoli.“

Morgan zasunul bankéřovu identifikační kartu do paměťové šterbiny svého komunikátoru a počkal, až se na displeji objeví informace ZÁZNAM PROVEDEN. Ale ještě než kartu vrátil, byl rozhodnut.

Pokud v analýzách provedených na Marsu není žádná hrubá chyba - a byl by vsadil dosti velkou sumu na to, že není -, pak je jeho předčasný odchod do důchodu anulován. Často už u sebe pobaveně sledoval, jak sice dokáže dlouho a úporně rozvažovat nad problémy druhého řádu, jak ale nikdy ani na okamžik nezaváhá v rozhodujících okamžicích své životní dráhy. Vždycky přesně věděl, co udělat, a málokdy se přitom mýlil.

A přece, v této fázi hry, nebylo ještě dobré investovat příliš mnoho intelektuálního ani emocionálního kapitálu do projektu, jenž mohl vyznít naprázdno. Když se finančník na svém vozičku vydal k odletu na první část své zpáteční cesty k Port Tranquility (s mezipřistáním v Oslo a na Gagarinově kosmodromu), nedokázal se Morgan soustředit na žádnou z činností, které si původně naplánoval na dlouhý severský večer; hlavou mu prudce vířilo celé spektrum zčistajasna se otevírajících perspektiv.

Několik minut neklidně přecházel sem a tam, pak se posadil k psacímu stolu a začal si sepisovat úkoly a záměry, a to v obráceném pořadí důležitosti - na prvních místech ty, jež mohl nejsnáze stornovat. Kdesi hluboko v mysli ho cosi nepřestávalo znepokojovat, něco, co útočilo na jeho pozornost. Avšak jakmile se ji pokusil oním směrem zaostřit, unikal mu ten podnět jako dobře známé, ale pozapomenuté slovo.

S povzdechem odstrčil židli a vyšel na terasu táhnoucí se podél celé západní stěny hotelu. Třebaže bylo citelně

chladno, vzduch byl naprosto klidný a mrazivý chlad byl spíše povzbuzující než nepřívětivý. Obloha žhnula hvězdami a žlutý srpek měsíce se skláněl dolů k svému vlastnímu obrazu ve vodách fjordu, jehož hladina byla tak temná a tak nehybná, jako by to byla deska leštěného eбенu.

Před třiceti lety stál takřka na téže místě, s dívkou, jejíž tvář už si v paměti ani nedokázal jasně vyvolat. Oba slavili svá první rigoróza, a to také bylo v podstatě vše, co měli společného. Nebyl to žádný vážný vztah; oba byli mladí, cítili se spolu dobře - a to stačilo. A přece mu v tomto rozhodujícím okamžiku v životě v paměti nějak vytanula právě ona blednoucí vzpomínka na Trollshavenský fjord. Co by si byl tehdy asi onen dvaadvacetiletý student pomyslel, kdyby byl tušil, že ho osud zavede po třech desetiletích zpět na místa dávných radostí?

V Morganově retrospektivě nebylo nic nostalgického ani lítostivého - spíše ironický a pobavený tón. Ani na okamžik nikdy nezalitoval, že se s Ingrid tehdy ve všem přátelství rozešli a že ani nezařadili o obvyklém ročním zkušebním partnerství. Učinila pak ještě tři další muže dosti nešťastné, než si našla místo v Lunární komisi a než zmizela Morganovi nadobro. Snad se právě v tomto okamžiku pohybuje kdesi na onom zářivém srpečku, jehož barva se téměř shoduje s jejími zlatými vlasy.

Ale dost vzpomínek. Morgan upřel pozornost k budoucnosti. Kde je Mars? Se zahanbením doznával, že ani neví, je-li teď večer vůbec nad obzorem. Jak přebíhal očima po dráze ekliptiky, od Luny přes oslnivý jas Venuše a dál, neviděl v celé té zmrle zářivých perel nic, co by mohl s jistotou identifikovat jako rudou planetu. Byl to vzrušující pocit, že v nedaleké budoucnosti - on, kdo ještě nikdy nepřekročil oběžnou dráhu Luny - na vlastní oči popatří na úchvatné karminové krajiny, že bude sledovat drobné Marsovy měsíce, jak rychle procházejí svými fázemi.

A v tom okamžiku se celý cen rozplynul. Morgan stál chvíli jako ochromen, pak se vrátil nazpět do hotelu a nádherná noc byla zapomenuta.

Neměl v pokoji standardní informatický panel, musel dolů do vestibulu, chtěl-li získat údaje, které potřeboval. Jako naschvál byla kabinka obsazena nějakou starší dámou, které trvalo pátrání v informačních zdrojích tak dlouho, že Morgan už málem na dveře budky zabouchal. Ale nakonec se loudalka přece jen s nějakým omluvným zamumláním z kabiny vybatolila a Morgan stál tvář v tvář nashromážděným vědomostem a tvořivým silám celého lidstva.

Již za svých studentských let zvítězil v několika takových pátračských šampionátech, kdy o závod s časem lovil a vyhrabával nejasnější informace požadované testy; formulovali je až geniálně sadističtí sudí. („Jaké bylo množství srážek v hlavním městě nejmenšího jednonárodního státu světa v den, kdy v kolebním baseballovém mistrovství byl zaznamenán druhý největší počet celých oběhů?“ - tenhle mu snad nejvíc utkvěl v paměti i v srdci.) Léty se v této obratnosti ještě dále zdokonalil a otázka, kterou položil, byla naprosto jednoznačná. Displej se rozsvítila během třiceti sekund, šla mnohem dále do podrobností, než vůbec potřeboval.

Morgan obrazovku studoval snad minutu, pak zavrtěl v němém údivu hlavou.

„Tohle přece absolutně nemohli přehlédnout!“ zamumlal. „Ale co s tím chtějí podniknout?“

Stiskl klávesu TISK a odnesl si tenký aršík do pokoje, aby ho mohl prostudovat podrobněji. Problém byl tak nasnadě, tak evidentní, že zauvažoval, jestli snad sám nepřehlédl nějaké stejně snadné a evidentní řešení a jestli se nebude blamovat, když na toto téma zavede řeč. Ale nebyla kudy tomuto problému uniknout...

Pohlédl na hodinky; bylo již po půlnoci. Jenomže tohle chtělo vyřídit hned.

K Morganově úlevě neměl finančník zablokovan provoz tlačítkem NERUŠIT. Ozval se ihned, poněkud překvapeným hlasem.

„Doufám, že vás nebudím,“ řekl Morgan upřímně.

„Ne - budeme právě přistávat na Gagarinově kosmodromu. Máte nějaký problém?“

„Dost podstatný. O hmotnosti asi tak deseti terratun. Pohybuje se rychlostí dvou kilometrů za sekundu. Vnitřní Marsův měsíc, Phobos. Učiněný kosmický buldozer, každých jedenáct hodin bude výtah mjet. Nepočítával jsem ještě nijak přesně pravděpodobnost, ale kolize musí být každých pár let prostě nevyhnutelná.“

Na druhém konci bylo dlouho ticho. Potom viceprezident řekl: „I mne to mohlo napadnout. Takže snad na to někdo bude znát odpověď. Možná že budeme muset ten měsíc někam uklidit.“

„To je vyloučené; jde o příliš velkou hmotu.“

„Budu muset volat Mars. Zpoždění je v současné době asi dvanáct minut. Odpověď, ať bude jakákoli, bych měl mít během hodiny.“

To doufám, řekl si Morgan. A měla by to být pozitivní odpověď, alespoň pro ten případ, že bych měl to místo u vás opravdu vzít.

/24/ PRST BOŽÍ

Denbrobium macarthiae obvykle rozkvétalo s příchodem jihozápadního monzunu, ale tohoto roku si přispíšilo. Když se Johan Rádžasinh zastavil ve skleníku s orchidejemi nad jeho fialovorůžovými květy a obdivoval se jejich složité kráse, vzpomněl si, jak ho tu před rokem při stejné prohlídce prvních rozvíjejících se poupat na půl hodiny uvěznila průtrž mračen.

S obavami se rozhlédl po obloze; nikoli, dnes dešť ani v nejmenším nehrozil. Byl překrásný den, lehlé pásy vysokých mračen trochu mírnily prudký slunečný žár. Ovšem cosi na nich bylo divného...

V životě Rádžasinh nic podobného neviděl. Takřka kolmo nad hlavou byla vcelku rovnoběžná struktura oblačných pruhů porušená kruhovitým vírem. Vypadal jako miniaturní cyklon, sotva pár kilometrů v průměru, ale Rádžasinhovi připomínal ještě něco docela jiného - díru po suku v kresbě let do hladka vyleštěného prkna. Opustil své milované orchideje a vyšel ven, aby si jev mohl lépe prohlédnout. Venku uviděl, že ona zdobnělá smršť postupuje zvolna oblohou; její stopu zřetelně vyznačovala rozčuchaná pole mraků.

Člověk by si k tomu byl mohl lehko představit prst boží, jak sahá z výše nebes dolů a vyrývá v oblacích brázdu. I Rádžasinh, který toho o řízeném klimatu věděl dost a dost, si nedovedl představit, že už lze teď zasahovat do počasí s

takovouto přesností; ale pocíťoval současně i lehkou pýchu nad skutečností, že téměř před čtyřiceti lety tento úspěch pomáhal připravovat.

Nebylo jednoduché přesvědčit zbylé supervelmoci, aby se vzdaly svých orbitálních pevností a předaly je Světovému ústředí pro počasí, což představovalo - pokud lze známou metaforu dovádět tak daleko - konečnou a snad nejdramatičtější fázi překovávání meče v pluhy. A pak tedy lasery, které ohrožovaly do té doby celé lidstvo, zaměřily své paprsky do přesně zvolených oblastí atmosféry anebo na cílové plochy zvolené v odlehlých zemských koutech a předaly jim své teplo. Energie, kterou s sebou nesly, byla zpravidla jen nepatrná ve srovnání i s tou nejmenší bouří; ale stejně je tomu i s energií padajícího kamene, který uvolňuje lavinu, anebo neutronu, jenž má moc odstartovat řetězovou reakci.

O dalších technických podrobnostech nevěděl Rádžasinh takřka nic, až na to, že zahrnují síť družic, monitorujících počasí, a počítače, které ve svých elektronických mozcích uchovávají kompletní model zemské atmosféry nad pevninami i nad oceány. Připadal si téměř jako užaslý divoch, jenž zírá na nějaké divy moderní techniky, když pozoroval ono malé tornádo putovat cílevědomě k západu, až zmizelo za křehkou čarou palem lemujících zevnitř hradbu Zahrad blaženosti.

Pak pohlédl vzhůru, k neviditelným technikům a vědcům prohánějícím se kolem Země po nebesích, která si sami stvořili.

„Působivé je to až dost,“ řekl. „Doufám, že přesně víte, do čeho se tu pouštíte.“

/25/ ORBITÁLNÍ RULETA

„Mohl jsem si pomyslet,“ pravil finančník vzdorovitě, „že o tom bude řeč v některém z těch technických dodatků, do kterých se já jaktěživ nepodívám. Takže teď, když jste viděl zprávu celou, bych rád znal vaši odpověď. Měl jsem toho plnou hlavu, od chvíle, kdy jste na ten problém upozornil.“

„Řešení jako na dlani,“ odpověděl Morgan, „mělo napadnout i mne.“

A taky že by mne bylo napadlo - nakonec -, říkal si s naprostou sebedůvěrou. Před očima měl opět počítačovou simulaci celé té obrovité konstrukce, jak kmitá jako nějaká kosmická houslová struna celé hodiny trvajících záchvěvy, které probíhají od povrchu planety až k orbitální stanici a odrážejí se zase nazpět. K tomu navíc se mu snad posté v paměti promítal poškrabaný film s roztancovaným mostem. To byly veškeré podklady, které by byl k dořešení problému potřeboval.

„Phobos se mihne kolem věže každých jedenáct hodin a deset minut, ale naštěstí se nepohybuje přesně v téže rovině - jinak by ke kolizi docházelo při každém oběhu. Při většině oběhů věž míjí a rizikové časy lze přesně propočítat - s přesností na tisícinu sekundy, bude-li třeba. A teď k výtahu. Jako žádný výtvor techniky není ani elevátor naprosto tuhá konstrukce. Má přirozenou frekvenci vibrací, kterou lze propočíst takřka se stejnou přesností jako planetární oběhy. Takže všechno, co musí vaši technici udělat, je ladit elevátor, to jest jeho normální oscilaci - již se tak jako tak vyhnout nelze -, aby se věž vždycky Phobosu vyhnula. Kdykoli má družice konstrukci minout, nenalezne ji tam - ukročila právě z nebezpečné zóny o pár kilometrů stranou.“

Na druhé straně bylo dlouhé ticho.

„Neměl bych to prozrazovat,“ řekl Marťan posléze, „ale ježí se mi z toho vlasy.“

Morgan se zasmál. „Když to člověk popíše takhle drasticky, zní to, jako by šlo - jak se tomu říkávalo? - o ruskou ruletu. Ale pochopte, prosím, že my tady máme co dělat s dokonale předvídatelnými pohyby. Víme vždycky přesně, kdy bude v kterém okamžiku Phobos, a dokážeme i ovládat vychýlení věže, prostou regulací dopravy po ní.“

Prostou asi není zdaleka to pravé slovo, pomyslel si Morgan, ale každému musí být jasné, že možné to je. A pak mu probleskla hlavou analogie, která byla tak přesná, a přece tak nepřipadná, že se nad ní téměř nahlas rozřehtal. Ne - nebyl by to zrovna šťastný nápad vydat se s ní viceprezidentovi.

Znovu se ocitl zpátky u Tacomského mostu, tentokrát však ve světě čiré fantazie. Dejme tomu, že by existovala loď, která by pod ním měla proplovat podle naprosto pravidelného plavebního řádu, ale která by naneštěstí měla stožár o metr příliš vysoký.

Nebyl by to nijak neřešitelný problém. Těsně před jejím příjezdem by bylo třeba vyslat pár plně naložených nákladních aut plnou rychlostí přes most, v intervalech přesně spočtených ve vztahu k jeho rezonanční frekvenci. Od pilíře k pilíři by se dala do pohybu plavná vlna vzdouvající mostovku vzhůru a její vrchol by byl načasován přesně do místa a okamžiku průjezdu lodi. A tak by vrchol stěžně hladce proklouzl pod ní a ještě by pár centimetrů zbylo... V tisícínásobném měřítku měl takhle Phobos míjet konstrukci strmicí z Mons Pavonis do kosmu.

„Jsem rád, že jste mě takhle uklidnil,“ řekl finančník, „ale než podniknu tuhle cestu osobně, ještě si spočtu polohu Phobosu sám pro sebe.“

„Pak vás možná překvapí, že někteří vaši mladí a vynikající technici - vynikající jsou zcela určitě, a na jejich mládí soudím podle jejich konstrukční smělosti, ba drzosti - navrhuji využít kritických období jako turistické atrakce.“

Domnívají se, že budou moci účtovat zvláštní příplatky za pohled na Phobos, jak se na dosah ruky od cestujících řítí rychlostí pár tisíc kilometrů za hodinu. Podívaná to určitě bude, nemyslíte?“

„Radši si ji budu jen představovat, ale snad mají pravdu. Nicméně jsem rád, že tady řešení existuje. A těší mě také, že jste pochválil naše technické talenty. Znamená to, že můžeme vaše rozhodnutí očekávat v dohledné době?“

„Můžete je znát hned,“ řekl Morgan. „Kdy můžeme s pracemi začít?“

/26/ NOC PŘED VAIŠÁKHEM

Stále ještě, i po sedmadvaceti stoletích, to byl nejuctívanější svátek taprobanského kalendáře. O májovém úplňku, tak praví legenda, se Buddha zrodil, byl osvícen i zemřel. Třebaže pro většinu lidí už neznamenal vaišákh o nic víc než druhé hlavní svátky v roce, vánoce, byla to stále ještě příležitost k uklidnění, k meditacím.

Po mnoho let již Monzunové řídící středisko zaručovalo, že o vaišákh u a v noci před ním i po něm nespadne ani kapka

deště. A přibližně stejně dlouho už chodíval Rádžasinh dva dny před úplňkem do královského města, na pout', jež každoročně obcerstvovala jeho ducha. Vaišákh samému se vyhýbal; v ten den byla Ránapura přeplněna návštěvníky a někteří z nich by ho bývali zcela určitě poznali a vyrušili by ho z rozjímání.

Jen nejbystřejší zrak by byl dokázal postřehnout, že obrovský žlutý měsíc zvedající se nad zvonitými kopulemi starodávných dágb dosud nemá tvar plného kruhu. Jeho světlo bylo tak intenzivní, že na bezmračné obloze dávalo zářit jen několika nejjasnějším družicím a hvězdám. A vítr nezavanul sebemenším dechem.

Dvakrát, říkalo se, stanul Kálidása na této cestě, když navždy opouštěl Ránapura. Prvé zastavení bylo u hrobky Hanumána, mazlíčka jeho chlapeckých let; druhé patřilo Svatyni umírajícího Buddhy. Rádžasinh často zauvažoval, jakou útěchu zde asi šťvaný král načerpal - snad to bylo přesně v tomto místě, neboť odtud se dala nejlépe přehlédnout celá obrovitá socha vytesaná z rostlé skály. Ležící postava měla tak dokonale vyvážené proporce, že bylo třeba dojít až do její těsné blízkosti, než si člověk uvědomil její skutečné měřítko. Zdálo se, že byla vyloučená postřehnout, že sama kamenná poduška, na níž Buddha spočinul hlavou, je vyšší než pozorovatel.

Třebaže toho Rádžasinh na světě viděl hodně, neznal žádné jiné místo tak naplněné mírem a klidem. Někdy mívával pocit, že by zde dokázal sedět navěky, pod planoucím měsícem, všechny starosti a rozruch života zapomenuty. Nepokusil se nikdy bádat příliš do hloubky v tajemství Svatyně, bál se, že by je porušil, ale něco z jeho podstaty bylo dostatečně zřejmé. Sama poloha Osvíceného, jenž konečně po dlouhém a ušlechtilém životě uleh se zavřenýma očima k odpočinku, vyzařovala jas a mír. Táhlé záhyby roucha zklidňovaly a tišily kontemplanující mysl; zdálo se, jako by plynuly přímo z nitra skály, jako by tu byly ztuhly kamenné vlny. A podobně jako rozvlněné moře obracel se i přirozený rytmus jejich křivek k pracitům, o nichž racionální složky vědomí nemají ponětí.

Ve chvíli bezčasí, jako byla tato, o samotě s Buddhou a s téměř dospělým úplňkem luny, Rádžasinh cítil, že snad konečně dospívá na práh pochopení významu nirvány - stavu, jež lze definovat toliko zápornými pojmy. Pohnutky hněvu, touhy, žádostivosti pozbývaly svou moc, ba mizely kamsi do nedohledna. I vědomí vlastního já jako by se vytrácelo, podobno mlze v ranním slunci.

Zázitek měl pochopitelně jen omezené trvání. Náhle vstoupil do jeho vědomí bzukot hmyzu, zaštekání psů kdesi v dálce, chladný tlak kamene, na němž seděl. Vyrovnanost nebyl stav mysli, jež lze udržet nadlouho. S povzdechem Rádžasinh vstal a vydal se zpět k vozu, jež zaparkoval stovku metrů od okrsku svatyně.

Nastupoval právě do vozidla, když si povšiml nevelké a bílé skvrny, tak jasně vyznačené, jako by byla na obloze narýsována, a stoupající nad stromy na západním obzoru. Byl to snad nejpodivuhodnější oblak, jaký kdy Rádžasinh spatřil - dokonale symetrický elipsoid, ostře ohraničený, takže téměř vyhlížel jako objekt z pevné hmoty. Zapřemýšlel, jestli snad někdo brázdí nebe nad Taprobané vzducholoďi; nespatoval však kormidelní plochy a neozval se ani sebemenší zvuk motorů.

Pak, po prchavý okamžik, se ho zmocnila představa mnohem fantastičtější. Takže konečně přicházejí, Xenopolitáňané... Ale byla to samozřejmě absurdní myšlenka. I kdyby byli dokázali předstihnout své vlastní rádiové signály, sotva by byli mohli proletět celým solárním systémem - a vnořit se navíc do atmosféry Země! -, aniž by vzbouřili veškeré dopravní radary, co jich po světě existuje. Zprávy o tom by se byly rozletěly již před mnoha hodinami.

Rádžasinh si s pocitem překvapení uvědomil, že je poněkud zklaman. A jak se teď jev přibližoval, uviděl, že je to nepochybně oblak, neboť jeho okraje byly přece jen lehounce rozčechrány. Jeho rychlost byla úctyhodná; jako by byl hnán nějakým soukromým uragánem, po němž tady, v přízemních vrstvách, nebylo ani potuchy.

Takže páni vědci z Monzunového střediska se už zase činí, chtějí si odzkoušet svou dovednost v ovládání větrů. A co hodlají vymyslet příště, pomyslel si Rádžasinh.

## /27/ STANICE AŠÓKA

Jak nepatrný vypadal ostrov z této výše! Šestatřicet tisíc kilometrů pod nimi se Taprobané, rozkročená na obě strany rovníku, nejevila o mnoho větší než měsíční kotouč. Ani celá tato země se nezdála být dostatečně velkým terčem; a on přitom cítil na území v samém jejím středu, jež nebylo větší než obyčejný tenisový dvorec.

Ani teď si ještě Morgan nebyl zcela jist, jaké motivy ho vlastně vedou. Pro účely této ukázky by byl stejně dobře mohl operovat ze stanice Kinte a zamířit na Kilimandžáro anebo na Keňu. Skutečnost, že Kinte je umístěna v jednom z nejméně stabilních bodů celé stacionární orbity a že je nutno její pozici neustále korigovat, aby setrvala nad Střední Afrikou, by byla pro těch pár dní, co bude experiment trvat, nijak nevadila. Nějakou dobu byl v pokušení zvolit za cíl Chimborazo; Američané dokonce nabídli, za dosti značnou cenu, že přemístí stanici Kolumbus shodně s jeho přesnou délkou. Nakonec se ale, přes toto povzbuzení, vrátil k původní lokalizaci - k Šrí Kandě.

Naštěstí pro Morgana bylo v tomto věku computerizované jurisdikce možno získat i rozhodnutí světového soudu během pár týdnů. Vihára, jak bylo pochopitelné, vznesla protest. Morgan namítl, že krátký vědecký pokus, prováděný na pozemcích mimo hranice kláštera a neprovázený hlukem, škodlivými emisemi ani jinými rušivými vlivy nemůže představovat v žádném směru rušení držby. Pokud by mu v něm bylo zabráněno, byla by ohrožena celá jeho předchozí práce, neměl by možnost ověřit si své propočty a projekt vitálně důležitý pro Republiku Mars by utrpěl vážnou škodu. Byla to argumentace nadmíru věrohodná a Morgan jí povětšinou i sám věřil. Uvěřili i soudcové, převahou pěti ku dvěma. I když by se byli neměli dát takovými věcmi ovlivnit, zmínka o nedůtklivých Mart'anech byl chytrý tah. Mart'anská republika vedla již tři komplikované spory a soudní dvůr byl poněkud unaven vytvářením precedentů v meziplanetárním právu.

Avšak Morgan si byl vědom, kdesi v oné chladně analyzující části své mysli, že jeho činnost není diktována pouhou logikou. Nebyl z těch, kdo dovedou přijmout porážku s noblesou; vzdorovitě gesto mu poskytovalo jisté zadostiučinění. A přesto - v ještě hlubších vrstvách vědomí - tyto malicherné pohnutky odsuzoval; takové školácké gesto ho nebylo hodno. To, co doopravdy činil, bylo vpravdě obnovování vlastního sebevědomí, upevňování víry v konečný úspěch. Třebaže ještě vůbec nevěděl jak anebo kdy, říkal tím přesto jasně světu - i mnichům tvrdošíjně



setrávající uvnitř svých starobylých zdí - „Já se vrátím!“

Stanice Ašóka řídila prakticky veškeré spojení, meteorologii, ekologické monitorování a kosmický provoz v Hindokathajské oblasti. Kdyby přestala fungovat, miliarda životů by byla ohrožena strádáním, a pokud by služby stanice nebyly rychle obnoveny, byl by to jejich rozsudek smrti. Není proto divu, že Ašóka měla dva zcela nezávislé subsatelity, Bhaba a Sarabhai, stovku kilometrů vzdálené. A i kdyby nějaká nepředstavitelná katastrofa zničila všechny tři tyto stanice, byly by nouzový provoz schopny převzít Kinte a Imhotep na západě anebo Konfucius na východě. Lidstvo se už po trpkých zkušenostech naučilo nenosit všechna vejce v jednom košíku.

Zde, daleko od Země, nebyli žádní turisté, rekreanti a ani tranzitní pasažéři; ti si odbývali své záležitosti i turistiku ve výšce pouhých pár tisíc kilometrů a přenechávali vysokou geosynchronální dráhu vědcům a technikům - z nichž nikdo ještě nezavítal na stanici Ašóka s tak neobvyklým a s tak jedinečným vybavením.

Klíč k operaci Babí léto nyní volně plul vzduchem v jedné ze středně velkých napojovacích komor stanice, kde čekal na konečnou prověrku před vypuštěním. Nebylo na něm nic zvláštního a podle jeho vnějšího zjevu by byl nikdo neuhádl sumu let lidské práce a miliardy, jež do něho byly investovány.

Matně šedý kužel, dva metry v průměru u základny a čtyři metry dlouhý, vyhlížel, jako by byl zhotoven z masivního kovu; teprve při bližším ohledání bylo možno zjistit, že je to vlastně pevně navinuté vlákno, které kryje celý jeho povrch. Ve skutečnosti byl ovšem celý kužel, až na vnitřní jádro a plastické proklady oddělující každou stovku vrstev, tvořen toliko tímto tenounkým vláknem hyperfilamentu - o délce čtyřiceti tisíc kilometrů.

Dvě prastaré a navzájem si zcela nepodobné techniky tu byly vzkříšeny ke konstrukci onoho nenápadného šedivého kužele. Před třemi sty lety začal pracovat podmořský telegraf díky kabelům ponořeným na dno oceánů; lidé přišli o celá jmění, než se naučili navíjet tisíce kilometrů kabelů na cívky a klást je opět rovnoměrnou rychlostí od jednoho kontinentu k druhému, navzdory bouřím a dalším nebezpečnostem moře. Poté, právě o sto let později, bylo ovládnutí některých prvních primitivních řízených střel řešeno pomocí tenkých drátků, postupně odvíjených, jak střely letěly rychlostí několika set kilometrů za hodinu k cíli. Morgan se nyní pokoušel o tisíckrát větší vzdálenost a o rychlost padesátkrát větší. Některé výhody však přece jen měl na své straně. Až na posledních pár stovek kilometrů se bude jeho střela pohybovat v dokonalém vakuu; a také nebylo pravděpodobné, že by terč začal náhle ustupovat kamsi do bezpečí.

Operační vedoucí projektu Babí léto se dovolávala Morganovy pozornosti rozpačitým lehkým zakašláním.

„Pořád je tu ještě jistý problém, pane doktore,“ řekla. „Pokud jde o spouštění, je podle nás všechno v pořádku - veškeré zkoušky a computerová simulace dopadly příznivě, jak jste sám viděl. Ovšem bezpečnostní technici na stanici Ašóka si dělají starosti se zpětným navíjením.“

Morgan jen mžkl očima; téhle otázce zatím nevěnoval přílišnou pozornost. Zdálo se být zřejmé, že navinutí hyperfilamentu by mělo být ve srovnání s jeho odvíjením jednoduchým úkolem. Nebylo k němu zapotřebí nic než jednoduchý elektrický vrátek a k tomu pár speciálních úprav k manipulaci s tak jemným materiálem o proměnlivé tloušťce. Jenomže Morgan si byl dobře vědom toho, že v kosmu se nemá nic považovat za dané a samozřejmé, a že pouhá intuice - nadto intuice pozemsky myslícího technika - by mohla být zlým rádcem.

Takže se na to podívejme znovu: až budou zkoušky ukončeny, spoj u zemského povrchu se přeruší a Ašóka začne s navíjením. Samozřejmě, když zatáhnete - jakkoli velkou silou - za provaz čtyřiceti tisíc kilometrů dlouhý, po celé hodiny se ještě nic nebude dít. Bude trvat půl dne, než impuls dosáhne druhého konce hyperfilamentu a než se celá soustava začne pohybovat jako celek. Takže budeme tah zdržovat. Tah!

„Někdo to zběžně počítal,“ pokračovala inženýrka, „a uvědomil si, že až konečně dospějeme k plné navíjecí rychlosti, bude tu pár tun směřujících ke stanici rychlostí tisíc kilometrů za hodinu. A to se jim vůbec nelíbí.“

„Pochopitelně. A co nám navrhuji?“

„Program upravit na pomalejší navíjení a trvale přitom vyrovnávat bilanci hybnosti. V nejhorším případě by nás mohli vystěhovat po dobu navíjení mimo stanici.“

„Zdržel by se tím nějak průběh operace?“

„Ne; zpracovali jsme pro tuto alternativu plán na vysunutí celého zařízení z přechodové komory během pěti minut, pokud by to bylo nutné.“

„A budete tedy schopni navinout hyperfilament bez nesnází?“

„Samozřejmě.“

„Doufám, že se nemýlíte. Tenhle rybářský vlasec stál hodně peněz - a já bych ho ještě někdy rád užil.“

Jenomže kde? ptal se Morgan sám sebe, když pozoroval zvolna narůstající srpek Země. Snad by bylo lepší dokončit nejprve projekt pro Mars, i kdyby to znamenalo žít pár let v exilu. Jakmile bude Pavonis plně v provozu, Země bude muset následovat tohoto příkladu, a nepochyboval nijak o tom, že nějak se už podaří překonat i poslední překážky. Potom bude i propast, do níž teď hledí, překlenuta a sláva, jakou si před třemi stoletími vydobyl Gustave Eiffel, bude zcela zastíněna.

## /28/ PRVÉ SPOUŠTĚNÍ

Ještě nejméně dvacet minut nemohlo být vidět naprosto nic. Přesto každý, kdo nebyl v řídicí buňce nepostradatelný, stál již venku, hlavu zvrácenou k obloze. I Morgan s těžší tomuto nutkání odolával a co chvíli se připlétl ke dveřím. Jen zřídka se od něho vzdálil nejnovější asistent Maxine Duvalové, šlachovitý hoch, hodně přes dvacet, který se neustále držel na pár metrů od něho. Na ramenou měl připevněnou obvyklou výzbroj své profese - kameru-dvojče v obvyklém uspořádání „pravá dopředu - levá dozadu“ a nad nimi nevelkou kouli, jen o málo větší než grapefruit. Anténa ukrytá v kouli uměla provádět velice chytré věci, několikrát za sekundu, takže byla trvale napojena na nejbližší satelit i při nejkrkolomnějších přískocích technika, jenž jí byl vyzbrojen. Na druhém konci spojení, pohodlně usazena ve svém studiu, dívala se Maxine Duvalová skrze oči svého vzdáleného alter ego a poslouchala jeho ušima - aniž si

musela zatěžovat své vlastní plíce mrazivým vzduchem. V tomto případě na tom byla lépe ona; ale to neplatilo vždycky. Morgan se tomuto opatření podvolil trochu nerad. Věděl dobře, že jde o historickou událost, a přijal Maxinino ujištění, že „její člověk nebude překážet“. Ale jasně si také uvědomoval, jaká spousta věcí se může při experimentu s tolika novými prvky nepodařit - zejména v průběhu poslední stovky kilometrů, za vstupu do atmosféry. Na druhé straně věděl, že Maxině může důvěřovat, že jak triumf, tak i případné selhání bude umět traktovat bez senzacechtivosti. Jako všichni velcí reportéři, nebývala Maxine Duvalová citově nezúčastněna na událostech, jež sledovala. Dovedla poctivě uvést všechna hlediska a nepřekroutit ani nevypouštět žádná fakta, která považovala za závažná. Avšak nepokoušela se také skrývat své vlastní pocity; i když jim nedovolovala, aby diváka rušily. Nesmírně se Morganovi obdivovala, s trochou závistivou úctou člověka, jenž sám postrádá schopnost věčné tvořivosti. Od chvíle, kdy byl dostavěn Gibraltarský most, čekala, s čím se tento konstruktér vytasí příště; a nebyla zklamána. Ale třebaže přála Morganovi zdar, příliš ho v lásce neměla. Podle jejího názoru síla jeho ctižádostivosti a dravost s ní spojená mu dodávaly cosi nadlidského a nelidského zároveň. Nedokázala se ubránit srovnávání Morgana s jeho zástupcem Warrenem Kingsleyem. To byla dokonalá, ušlechtilá osobnost („A navíc lepší inženýr, než jsem já,“ jak jí Morgan jednou napůl v žertu, napůl vážně řekl). Ovšem o Warrenovi jaktěživ nikdo neuslyšel a neuslyší; navzdory to bude jen matný věrný soupeř své oslnivé vůdčí hvězdy. S kteroužto rolí je a bude zcela spokojen.

Byl to právě Warren, kdo jí trpělivě vysvětloval překvapivě složitý mechanismus spouštění. Na první pohled vypadal ten úkol dost jednoduše: upustit prostě něco z družice nepohnutě tkvící na geosynchronní dráze, tak aby to dopadlo přesně na rovník. Ale astrodynamika je plná paradoxů; pokusíte-li se brzdit, budete se pohybovat rychleji. zvolíte-li nejkratší trajektorii, propálíte nejvíc pohonných hmot. Zamíříte-li jedním směrem, pocestujete jiným... A to všechno se dotýkalo pouze mechaniky gravitačních polí. Tentokrát byly podmínky mnohem složitější. Ještě nikdo se nepokusil řídit kosmickou sondou, která za sebou vleče čtyřicet tisíc kilometrů drátu. Avšak na stanici Ašóka přesto probíhalo vše podle plánu, po celou trasu až na samou hranici atmosféry. Za pár minut převezmou řízení poslední fáze sestupu technici zde dole, na Šrí Kandě. Nebylo divu, že na Morganovi zračilo napětí.

„Vane,“ řekla Maxine Morganovi na soukromé lince jemně, ale s důrazem, „přestaň si cucat ten palec. Vypadáš jako nemluvně.“

Morgan u sebe konstatoval nejprve pohoršení, pak údiv - a nakonec se odreagoval rozpačitým smíchem.

„Děkuji za varování,“ řekl. „Nerad bych si pokazil reputaci u široké veřejnosti.“

Pohlédl s lítostivým úsměvem na chybějící článek palce a přemýšlel, kdy už přestanou duchaplní snobové vtipkovat o inženýrkovi, co si usekl paleček... Po všem tom napomínání ostatních k opatrnosti sám v obezřetnosti polevil a při jednom předvádění vlastností hyperfilamentu se skutečně pořádně ťal. Prakticky to ani nezabolelo, a nedělalo mu to ani pak nějaké zvláštní potíže. Jednou to nějak dá do pořádku; ale copak si může teď dovolit strávit týden napojen někde na orgánový regenerátor jen kvůli dvoucentimetrovému kousku palce?

„Výška dvě pět nula,“ pravil klidný, neosobní hlas z řídicí buňky. „Rychlost sondy jedna jedna šest nula metrů za sekundu. Tak na drátu devadesát procent nominální tenze. Dvě minuty do otevření padáku.“

Po chvíli uvolnění byl Morgan opět ve střehu a napjatý - jako boxer, neubránila se Maxine Duvalová srovnání, který pozoruje neznámého a nebezpečného soupeře.

„Předpověď větru?“ vystřelil otázku.

V odpověď se ozval jiný hlas, tentokrát měl do neosobnosti dosti daleko.

„Nechce se mi tomu věřit,“ pravil ustaraně. „Monzunové řídicí středisko právě odvysílalo hurikánovou výstrahu.“

„Tohle není zrovna okamžik na žertíky.“

„Oni nežertují; ověřil jsem to zpětným dotazem.“

„Ale nezaručovali nám přece, že ani v poryvech nestoupne rychlost větru nad třicet kilometrů za hodinu!“

„Právě tu hranici zvedli na šedesát - opravuji, už na osmdesát. Někde se zřejmě stal nějaký malér...“

„To tedy ano,“ zašeptala si Maxine Duvalová. A pak poslala pokyn svým vzdáleným očím a uším. „Zmiz někde do kulis - teď tě tam nemůžou potřebovat - ale nic nepropásni.“ Nechala asistentku kamery, aby si poradila s těmito poněkud protimluvnými pokyny, jak nejlíp umí, a přepojila na svou vynikající informační službu. Ani ne za třicet sekund věděla, která meteorologická stanice odpovídá za počasí v prostoru Taprobané. A s tím dostala rovněž mrzutou, třebaže nijak překvapivou zprávu, že na stanici přestali brát množící se telefonáty široké veřejnosti.

Přenechala svému hbitému štábu, aby se s touto překážkou nějak vyrovnal, a přepnula zpět na temeno Hory. Byla překvapena, do jaké míry se za tak kratičkou dobu může situace proměnit k horšímu.

Setmělo se; mikrofony registrovaly slabý, zatím ještě vzdálený rachot blížící se bouře. Maxine Duvalová zažila takové prudké zvraty počasí na moři, nejednou jich využila v jachtařských závodech na širém oceánu. Ale tohle byla neuvěřitelná směla; hluboce cítila s Morganem, jehož veškeré sny i naděje mohlo smést to neplánované - až do krajnosti nepravděpodobné - zadutí vichřice.

„Výška dva nula nula. Rychlost sondy jedna jedna pět metrů za sekundu. Tah na drátu devadesát pět procent nominální tenze.“

Napětí tedy narůstalo - a to v několika podobách. V této pozdní fázi již nemohl být experiment odvolán; Morgan prostě musí pokračovat a doufat v nejlepší. Maxine Duvalová by si byla přála říct mu pár slov, ale dobře věděla, že ho za takovéhle krizové situace vyrušit nemůže.

„Výška jedna devět nula. Rychlost jedna jedna nula nula. Tenze sto pět procent. Otevření prvního padáku - TED!“

Tak - teď už patřila sonda neodvratně Zemi, byla zajatcem její atmosféry. Troška paliva, které v ní ještě zbylo, musí být využita k navedení do záchytné sítě rozestřené na úbočí pod vrcholem hory. Lana napínající síť již drnčela vichrem, který se o ně otíral.

Morgan se vynořil z řídicí buňky a zadíval se k obloze. Poté se obrátil a upřel oči přímo na kameru.

„Ať se už teď stane cokoli, Maxino,“ říkal pomalu a zřetelně, „test už je z pětadevadesáti procent úspěšně za námi. Ne - z devětadevadesáti procent. Dokázali jsme urazit těch šestatřicet tisíc kilometrů, a zbývá nám jich už jen dvě stě.“ Maxine Duvalová neodpovídala. Věděla dobře, že slova nepatří vlastně jí, ale postavě v komplikovaném pojízdném křesítku zaparkovaném před buňkou. Vozítko dostatečně prozrazovalo svého pasažéra; takovéhle zařízení mohl potřebovat jen někdo, kdo je na Zemi na pouhé návštěvě. Lékaři už dávno dokáží vyléčit jakékoli svalové poruchy - ale fyzikové si s gravitací stále ještě poradit nedovedou.

Kolik sil a zájmů se v tomto okamžiku střetává na vrcholku téhle Hory! Síly samotné přírody - banka republiky Narodnyj Mars - Autonomní severoafrická republika - Vannevar Morgan (naprosto nezanedbatelná přírodní síla) - a posléze i ti tiší a nesmířitelní mniši ve svém větrném orlím hnízdě.

Maxine Duvalová dala šeptem pokyn svému trpělivému asistentovi a kamera zvolna panoramovala vzhůru. V obraze se objevil vrcholek, korunovaný oslnivě bílými zdmi templu. Tu a tam zahlédla Maxine Duvalová zášlehy oranžových říz třepetajících se ve větru. Jak předpokládala, i mniši se dívali.

Měnila plynule ohnisko, až je měla docela nablízku, tak že jim viděla do tváří. Třebaže nikdy neviděla Mahá Théra osobně (žádost o interview se setkala se zdvořilým odmítnutím), byla si jist, že by ho poznala. Ale po převorovi nebylo ani vidu; snad právě kdesi v nejsvětějším nitru svatyně soustřeďuje svou mocnou vůli na jakési duchovní cvičení.

Maxine Duvalová si nebyla zcela jista, zda se hlavní Morganův protivník uchyluje k tak naivní praktice, jakou je modlitba. Ale jestliže se právě teď modlil za seslání této divuplné bouře, pak jeho prosba nezůstávala oslyšena.

Bohové Hory se probouzeli z dřimot.

#### /29/ KONEČNÁ FÁZE

S rozdělením techniky narůstá naše zranitelnost; čím víc si člověk podrobuje (doslovná citace) přírodu, tím častěji se stává obětí umělé katastrofy. Historie nejnovější doby o tom poskytuje dostatek důkazů - jako příklad lze uvést potopení objektů Marina City (2127), zřícení kopule základny Tycho B (2098), arabský ledovec utržený z vlečných lan (2062) nebo roztavený reaktor na Thoru (2009). S jistotou lze předpokládat, že budoucnost tento seznam rozšíří o havárie ještě dramatičtější. Snad nejděsivější jsou ty krizové situace, kde se k selhávajícím technickým činitelům pojí navíc ještě faktory psychologické. zatímco dříve stačil jeden šílenec vyzbrojený odstřelovačskou puškou anebo náloží trhavín usmrtit jen pár lidí, dnes by pro duševně vyvinutého technika nebyl problém zahubit v okamžiku celé město. Existuje přesná dokumentace o tom, jak takovému osudu jen o vlas unikla kosmická kolonie O'Neill II v roce 2047. Nehodám tohoto druhu by - alespoň teoreticky - bylo možno předcházet pečlivým personalistickým výběrem, anebo koncepcí technicky absolutně bezrizikového provozu, což se ovšem může stát nejriskantnější fikcí vůbec.

Kromě toho se občas ještě vyskytuje, naštěstí dosti vzácně, jistý typ dějů, kde si jedinec získá takové postavení anebo tak obrovskou moc, že si okolí ani neuvedomí, co vlastně páše, až když už je příliš pozdě. Zkása natopená takovými šílenými fenomény (těžko se pro ně hledá vhodnější pojem) může dosáhnout globálních rozměrů, jako tomu například bylo v případě A. Hitlera (1889 až 1945). V překvapivě velkém počtu případů se svět o jejich činech nakonec ani nedozví, a to díky spiknutí mlčení mezi jejich vposledku nemálo zaraženými nohsledy.

Klasický doklad o tom poskytuje nedávne netrpělivě očekávané a dosti dlouho odkládané vydání paměti Dame Maxiny Duvalové. Ovšem některé aspekty jejich témat zůstávají i nadále nedovysvětleny.

(Civilizace a její nespokojenci, J. K. Golicyn, Praha, 2175)

„Výška jedna pět nula, rychlost devadesát pět, opakuji, devadesát pět. Tepelný štít odvržen.“

Takže teď již sonda vnikla bezpečně do atmosféry a pozbyla nadbytečnou rychlost. Ale na jásání bylo ještě brzy. Bude třeba ještě překonat nejen dalších sto padesát kilometrů vertikálním směrem, ale také tři stovky kilometrů horizontální odchylky - a to v podmínkách běsnící vichřice, aby věci nebyly tak docela jednoduché. Třebaže si sonda zachovala ještě zbytek paliva, její manévrovací schopnost již byla velice omezena. Pokud by naváděcí operátor minul vrchol Hory při prvním pokusu o dosed, neměl by už žádnou možnost zakroužit a opakovat pokus ještě jednou.

„Výška jedna dva nula. Dosud žádné stopy vlivu atmosféry.“

Sondička sešplhávala dolů z oblohy jako pavouk spouštějící se na svém hedvábném žebříku. Doufám, pomyslela si Maxine tajně, že drátu mají dost: Bylo by k zbláznění, kdyby jim došel nějakých pár kilometrů před cílem! Právě takové tragédie ovšem nastávaly při kladení prvních podmořských kabelů, před dávnými třemi sty lety.

„Výška osm nula. Sestup podle plánu. Tah sto procent. Nepatrné snášení stranou vlivem vzduchu.“

Takže horní vrstva atmosféry už o sobě dala vědět, třebaže zatím jen prostřednictvím citlivých přístrojů namontovaných na neveliké kosmické lodičky.

Poblíže řídicího stanoviště byl instalován malý, dálkově řízený teleskop, který teď již automaticky sledoval dráhu dosud neviditelné sondy. Morgan se pustil směrem k přístroji, Maxinin asistent v patách za ním jako stín.

„Je už něco vidět?“ šeptla Maxine Duvalová po několika sekundách. Morgan netrpělivě zavrtěl hlavou a setrval okem u mušle okuláru.

„Výška šest nula. Snos doleva - tah jedno sto pět procent - opravuji, jedno sto deset.“

To je pořád ještě v normě, říkala si v duchu Maxine Duvalová - ale zatím se na odvrácené straně světa už ve stratosféře cosi začínalo odehrávat. Zcela určitě, Morgan teď už musel mít sondu v dohledu -

„Výška pět pět - zapínám dvousekundovou korekci dráhy.“

„Mám ji!“ křikl Morgan. „Vidím zášleh trysky!“

„Výška pět nula. Tah jedno sto pět procent. Kurs se udržuje obtížně - trochu to s ní hází.“

Bylo jen těžko představitelné, že by sondička, když už jí zbývá pouhých padesát kilometrů letu, nedokončila svou pout' o délce šestatřicet tisíc kilometrů. Jenomže - kolik letadel i kosmických lodí už doplatilo i na posledních pár metrů?

„Výška čtyři pět. Silné větrné porывy. Už je opět mimo kurs. Třísekundová korekce.“

„Teď jsem ji zrovna ztratil,“ řekl Morgan znechuceně. „Mám v cestě mrak.“

„Výška čtyři nula. Silné stranové nárazy. Maxima tahu až jedno sto padesát procent nominální tenze - opakuji, jedno sto padesát.“

A tohle nebylo dobré; Maxine Duvalová věděla, že destrukční tah byl dvě stě procent. Jedno nešikovné trhnutí a bude po experimentu.

„Výška tři pět. Turbulence se dál zhoršuje. Jednosekundový korekční impuls. Palivo téměř vyčerpáno. Tah ještě stoupá - až na jedno sto sedmdesát.“

Ještě třicet procent, říkala si Maxine, a i ten neuvěřitelný materiál se přetrhne, právě tak jako každé jiné vlákno, jehož pevnost v tahu byla překročena.

„Vzdálenost tři nula. Turbulence se zhoršují. Utíká hodně doleva. Korekci nelze propočíst - pohyby jsou chaotické.“

„Mám ji zase!“ vyrazil Morgan. „Už je pod mraky!“

„Vzdálenost dva pět. Palivo nestačí k opětnému navedení na trajektorii. Odhaduji konečnou úchytku na tři kilometry.“

„To je jedno!“ křičel Morgan. „Nechte ji padnout kamkoli!“

„Hned to bude. Vzdálenost dva nula. Vítr zesiluje. Sonda ztrácí stabilizaci. Začíná se otáčet.“

„Odbrzdit - nechte vlákno odvíjet!“

„Provedeno,“ pravil onen k zbláznění studený hlas. Maxine by se byla mohla domnívat, že to hovoří stroj, kdyby nevěděla, že si na tenhle úkol Morgan obstaral prvotřídního technika z kosmických stanic. „Porucha na cílce zásobníku. Sonda provádí pět otoček za sekundu. Vlákno pravděpodobně zamotáno. Tah sto osmdesát procent. Sto devadesát. Dvě stě. Vzdálenost jedna pět. Tah dva jedna nula. Dva dva nula. Dva tři nula.“

Tohle nemůže trvat dlouho, blesko Duvalové hlavou. Poslední tucet kilometrů a to pitomé vlákno se muselo zaplést do rotující sondy.

„Tah nula - opakuji nula.“

Takže přece! Vlákno prasklo a v tomto okamžiku už se jako had svíjelo nazpět ke hvězdám. Operátoři na stanici Ašóka ho bezpochyby opět navinou, ale Duvalová už toho touto dobou pochytila z teorie dost na to, aby si dokázala představit, jak komplikovaný a zdoluhavý úkol to bude. A ta titěrná zátěž dopadne tam někam dolů, do taprobanských polí a džunglí. A přesto, tak jak to řekl Morgan, byl z pětadevadesáti procent pokus úspěšný. Příště, až nebude vát takový víchr...

„Tamhle je!“ zvolal někdo.

Na obloze, mezi dvěma korábí oblaků plachtících nebem, se rozžehla oslnivá hvězda; vypadala jako denní meteor padající k zemskému povrchu. Ironií osudu, jako by se posmívala svým tvůrcům, zažehla sonda automaticky světlice určené původně na pomoc přesnému navedení na cíl. Ale alespoň něčemu užitečnému ještě poslouží. Pomohou lokalizovat místo dopadu havarovaného plavidla.

Asistent kamery se zvolna otáčel, tak aby Maxine mohla pozorovat planoucí kometu přelétat Horu a mizet kdesi na východě. Potom řekla: „Zpátky k doktoru Morganovi. Řekneme si pár slov.“

Měla v úmyslu utrousit pár povzbudivých sentencí - tak nahlas, aby to slyšel i marťanský finančník - chtěla vyjádřit svou důvěru a přesvědčení, že příště už bude spouštění korunováno naprostým úspěchem. Ještě si v hlavě rovnala slova pro tento uklidňující proslov, když ji náraz opustily všechny myšlenky na něj. Přehrávala si později události nejbližších třiceti sekund tak dlouho, až je znala nazpaměť. Ale nikdy nenabyla jistoty, že plně pochopila, oč v nich vlastně šlo.

### /30/ KRÁLOVSKÉ LEGIONY

Vannevar Morgan byl zvyklý na občasné neúspěch - ba i na havárie - a tahle, jak věřil, nebyla ta nejhorší, k jaké mohlo dojít. Co ho skutečně zneklidnilo, když pozoroval světlici na sondě klesat za hřbet Hory, byla obava, že Narodnyj Mars bude považovat své investice za vyhozené peníze. Pozorovatel usazený v rafinované konstrukci křesílka se jen přísně díval před sebe a po celou dobu pokusu byl skoupý na slovo; jako by pozemská gravitace znesnadňovala stejnou měrou pohyb jeho jazyka jako jeho údů. Teď však oslovil Morgana, ještě dříve, než se na něj konstruktér mohl obrátit sám.

„Jenom jednu otázku, doktore Morgane. Vím, že tahle víchřice je naprosto výjimečná - ovšem přece jen se tu vyskytla. Takže se může i opakovat. Co kdyby nastala v době, kdy tu budete stavět Věž?“

Morgan rychle uvažoval. V tak krátké lhůtě bylo těžké formulovat přesnou odpověď, a navíc sám ještě těžko mohl uvěřit tomu, co se stalo.

„V nejhorším případě bychom museli nakrátko přerušit montáž; mohlo by dojít k deformaci trasy. Ale žádná víchřice, jaká se tu kdy může vyskytnout, by nestačila na to, aby nějak ohrozila samu konstrukci Věže. I tomto pokusné vlákno by bylo perfektně obstálo - jen kdyby se nám ho podařilo včas ukotvit!“

Věřil, že jeho analýza je poctivá; během pár minut by mu měl Warren Kingsley podat zprávu, zda má pravdu či ne. K jeho úlevě Marťan se zjevným uspokojením odpověděl: „Děkuji; to bylo všechno, co jsem chtěl vědět.“

Ale Morgan byl rozhodnut z tohoto kapitálu těžit dále.

„Na Mount Pavonis pochopitelně žádný takový problém vzniknout vůbec nemůže. Hustota atmosféry tam činí méně než jednu setinu -“

Snad celá desetiletí neuslyšel zvuk, který ho v tomto okamžiku udeřil do uší, ale byl to hlas, na nějž nikdo v životě nemohl zapomenout.

Jeho velitelský tón Morgana rázem přenesl na druhou stranu světa. Nestál už na úbočí drásaném orkáne; byl pod kopulí chrámu Hagia Sofia a s úctou a obdivem vzhlížel vzhůru, k dílu lidí, kteří zemřeli před šestnácti stoletími. A do uší mu znělo dunění mohutného zvonu, jenž kdysi zval věřící k modlitbě.



Vzpomínka na Istanbul bledla; byl opět zpátky na Hoře, zmatenější a udivenější než kdykoli předtím.

Co mu to vyprávěl tehdy ten mšíšek - že Kálidásův nevítaný dar mlčel po celá staletí a že mu bylo dovoleno zaznít pouze v čase neštěstí? Ale tady přece k žádnému neštěstí nedošlo; naopak, pokud jde o klášter, dalo by se to hodnotit zcela opačně. Na okamžik vytanula Morganovi před očima nepříjemná představa, že se snad sonda zřítíla na pozemky kláštera. Nikoli, tohle bylo mimo vši pochybnost; když sonda míjela vrcholek, dělily ji od Země celé kilometry. A v každém případě byla příliš malá na to, aby způsobila nějakou vážnější škodu, když napůl padala a napůl přilétala klouzavým letem z nebes.

Zadíval se ke klášteru, z něhož se stále ještě ozýval hlas velkého zvonu a přehlušoval i bouři. Z ochozů zmizely veškeré oranžové kutny; mnicha nebylo vidět ani jednoho.

Něco se zlehka otřelo Morganovi o tvář a on mechanicky mávl rukou, aby to odehnal. Ani přemýšlet se nedalo, dokud to žalostivé zvonění rozechvívalo všechn vzduch a bušilo až kdesi v mozku. usoudil, že by snad bylo nejlépe vystoupit vzhůru ke klášteru a zeptat se Mahá Théra, co se vlastně stalo.

Znovu ten příjemný, hedvábný dotyk na tváři, a tentokrát navíc ještě koutkem oka zpozorovaný zákmit čehosi žlutého. Měl odjakživa velice rychlé reakce; mávl rukou, a tentokrát se nemínil.

Pomačkaný motýlek mu ležel na dlani a před jeho zraky dožíval poslední vteřiny svého kratičkého života - a Morganovi bylo, jako by se i celý vesmír kolem něho náhle zachvíval a rozpíval. Jeho mysteriózní porážka se proměňovala v ještě nepochopitelnější vítězství, a přesto nezakoušel pocit nějakého triumfu - jenom zmatek, údiv, úžas.

Neboť se teď rozpomenul na legendu o zlatých motýlech. Přihánáni smrtí byli po stovkách a tisícovkách vichrem vyneseni vzhůru po úbočí Hory, aby na jejím vrcholku zahynuli. Kálidásovy legiony dosáhly konečně svého cíle - a své odplaty.

/31/ EXODUS

„Co se přihodilo?“ zeptal se šejk Abduláh.

To je otázka, na kterou asi nikdy nebudu schopen odpovědět, říkal si Morgan. Ale odvětil: „Hora je naše, pane prezidente; mnichové ji už začali vyklízet. Je to prostě neuvěřitelné - jak jen může legenda stará dvě tisíciletí...?“ Zavrtěl v údivu nevěřicně hlavou.

„Pokud legendě uvěří dostatek lidí, stává se realitou.“

„Zřejmě ano. Ale musí v tom být ještě něco jiného - že by šlo o řetěz náhodných událostí mi stále připadá nemožné.“

„Užití toho slova s sebou vždycky nese jisté riziko. Jestli dovolíte, budu vám na to téma vyprávět kratičkou historii. Jeden z mých nejlepších přátel, významný vědec, který už nežije, mě škádlil takovým aforismem: politika je prý uměním možného, a jako taková přitahuje toliko duchy druhého řádu. Prvořadě intelektu, jak říkal, láká jen to, co je označováno za nemožné. A víte, co jsem mu na to vždycky odpovídal?“

„Nevím,“ odpověděl Morgan zdvořile, jak se dalo předpokládat.

„Že je velké štěstí, že je nás tolik - někdo se totiž musí starat o řízení světa... Nicméně - když už se to nemožné stalo skutkem, měl byste to s povděkem přijmout jako fakt.“

Však já to také tak беру, pomyslel si Morgan - třeba dost nerad. Je to dost divný svět, když pár mrtvých motýlů se dokáže stát protiváhou věže o hmotnosti miliardy tun.

A neméně zvláštní byla tragikomická úloha Ctihodného Parákramy, jenž nutně musel nabýt pocitu, že je nástrojem v rukou jakýchsi zlomyslných božstev. Ředitel Monzunové regulace projevil mimořádně kající postoj a Morgan naopak vyslechl jeho omluvy s krajně neobvyklou velkomyslností. Ochotně přijal vysvětlení, že dr. Choam Goldberg mikrometeorologii sice zcela zrevolucionizoval, že ovšem prakticky nikdo nebyl s to sledovat všechny pokusy, které dr. Goldberg podnikal, a že ho konečně v průběhu experimentů postihlo nervové zhroucení. Je vyloučeno, že by se to ještě někdy opakovalo. Morgan vyjádřil - zcela upřímně míněnou - naději, že se badatel opět brzy uzdraví, a neopomněl s instinktem zkušeného byrokrata připomenout, že se v budoucnu bude těšit na případné kompenzující zvýhodnění ze strany Monzunové regulace. Ředitel to s vřelými díky potvrdil a nepochybně se podívoval Morganově blahovolnému postoji.

„Jen pro zajímavost,“ zeptal se šejk, „kam vlastně ti mniši odcházejí? Mohl bych jim u nás nabídnout útulek. Naše kultura odedávna vítá příchozí jinověrce.“

„To nevím. A velvyslanec Rádžasinh to také neví. Ale když jsem se ho na to ptal, řekl mi: „Nemějte o ně strach. Řád, který šetrně hospodáří už tři tisíce let, se určitě neocitne jen tak na mizině.“

„No právě. Možná, že bychom část jejich majetku mohli docela dobře investovat. S každou vaší novou návštěvou je ten váš krásný projekt dražší a dražší.“

„Ale to snad ne, pane prezidente. Do poslední kalkulace byly z čistě účetních důvodů zahrnuty náklady na operace v kosmickém prostoru, a ty se uvolil financovat Narodnyj Mars. Vyhledají pro nás uhlíkatý asteroid a navedou ho na zemskou orbitu - mají v tomto ohledu mnohem víc praktických zkušeností a pro nás to bude znamenat vyřešení jednoho z našich hlavních problémů.“

„A kde vezmou uhlík na svou vlastní věž?“

„Mají ho neomezenou zásobu na Deimosu - přesně tam, kde ho potřebují. Narodnyj už začal s průzkumem vhodných těžebních lokalit, s tím, že vlastní zpracování ovšem stejně bude probíhat někde mimo tuto družici.“

„Smím se zeptat proč?“

„Kvůli gravitaci. I Deimos má gravitaci, třebaže je to jen pár centimetrů za sekundu na druhou. Hyperfilament se dá vyrábět jen v podmínkách, kde g je rovno absolutní nula. Jinak nelze zajistit dokonale krystalickou stavbu s dostatečně dlouhými strukturami.“

„Děkuji za vysvětlení, Vane. Nebude nezdvůřilé, když se ještě zeptám, proč jste pozměnil základní koncepci? Musím přiznat, že se mi ten prapůvodní svazek čtyř trubic docela líbil, dvou pro každý směr, nahoru a dolů. Pro mou

představivost byla taková podzemní dráha nejpříjemnější, i když měla být o devadesát stupňů pootočená vzhůru. Ale prosím -“

Nebylo to poprvé - a bezpochyby ani naposledy -, co Morgana udivila paměť starého pána a jeho postřeh pro detaily. Nebylo radno spoléhat se, že se spokojí s jakýmkoli důvody; třebaže jeho dotazy byly leckdy motivovány pouhou zvědavostí - anebo tu a tam spíše trochu zlomyslnou zvědavostí sebejistého člověka, který se pranic nepotřeboval ohlížet na svou důstojnost -, nikdy nepřehlédl nic, co by mělo sebemenší závažnost.

„Obávám se, že naše první představy byly přece jen trochu poplatné pozemské praxi. Byli jsme v podobné situaci jako první konstruktéři samohybů, kteří prostě navrhovali kočáry bez koní. Náš nový projekt tedy předpokládá dutou čtyřbokou věž, s jednou dráhou na každé vnější stěně. Představte si to jako čtyři vertikální železniční tratě. Na orbitálním konci bude jedna strana měřit čtyřicet metrů, u zemského povrchu se bude zužovat až na dvacet metrů.“

„Jako stalak - stalag -“

„Stalaktit. Taky jsem si to musel najít. Z inženýrského hlediska by vhodnější analogií teď byla Eiffelovka - postavená na špičku a hlavně sto tisíckrát protažená.“

„Tolikrát?“

„Ano, přibližně to souhlasí.“

„Doufám, že se nenajde žádný zákon, podle něhož by bylo zakázáno zavěšovat věž opačným směrem.“

„Nezapomínejte, že budeme mít ještě jednu, postavenou tradičně na základnu - od synchronní orbity vzhůru, zabudovanou do kotevní hmoty, která bude udržovat celou konstrukci v potřebném tahu.“

„A co stanice Střed, Tranzit? Doufám, že jeho koncepci jste nezměnil?“

„Ne, ten je stále umístěn tam, kde byl - v pětadvaceti tisících kilometrech.“

„Výborně. Vím sice dobře, že se tam nikdy nedostanu, ale přesto se k té myšlence rád vracím...“ Dodal cosi polohlasem v arabštině. „To je další taková legenda, víte? Mohamedova rakev zavěšená mezi nebem a zemí. Podobně jako Tranzit.“

„Jakmile zahájíme provoz, uspořádáme pro vás na Tranzitu banket, pane prezidente.“

„J v tom případě, že se vám podaří splnit časový harmonogram stavby - a připouštím, že v případě Gibraltarského mostu jste měli jen roční skluz -, bylo by mi tou dobou osmdesát. Pochybuji, že bych se toho dočkal.“

Zato já se dočkám, řekl si v duchu Vannevar Morgan. Neboť teď už vím, že bohové jsou na mé straně; ať už jejich božství spočívá v čemkoli.

#### IV / Věž

##### /32/ KOSMOS EXPRES

„Aspoň ty mi prosím tě neříkej,“ prosil Warren Kingsley, „že se tohle jaktěživ nemůže odlepit od Země.“

„Už jsem to měl na jazyku,“ culil se Morgan a prohlížel si maketu provedenou ve skutečné velikosti. „Ono to opravdu trochu vypadá jako železniční vagón postavený na nárazníky.“

„To je přesně představa, jako bychom rádi lidem vnukli,“ odpověděl Kingsley. „Na nádraží si koupíte jízdenku, podáte si zavazadla, usadíte se v otáčivém křesle a dál už se jenom těšíte rozhledem. Anebo se odeberete do restauračního oddělení a následujících pět hodin strávíte u baru intenzivním popíjením, až vás na Tranzitu odnesou. Mimochodem, jak se ti líbí nápad našeho oddělení designu - přizpůsobit interiéry stylu Pullmanů z devatenáctého století?“

„Moc ne. Pullmany přece neměly kruhová kupé, nastavená jedno na druhém.“

„Tak to vysvětlí architektům - ti se zbláznili do plynových lamp.“

„Jestli chtějí něco s patinou, co by přece jen mělo blíž k realitě, tak si vzpomínám na nějaký starožitný film z kosmu, viděl jsem ho kdysi v muzeu starého umění v Sydney. Tam se objevoval takový vehíkl, který měl vyhlídkový salónek s kruhovou galerií - přesně to, co bychom tu potřebovali.“

„Nevzpomínáš si na jméno?“

„Počkej - myslím - něco jako Hvězdné války 2000. Režisér ti to určitě sežene.“

„Povím o tom šéfovi designu, ať si to najde. Pojď se podívat dovnitř - budeš chtít přílbu?“

„Ne,“ odpověděl úsečně Morgan. Tohle byla jedna z mála výhod, když už měl člověk o deset centimetrů méně, než byl průměr.

Když vstupovali do makety, zakoušel téměř klukovské vzrušení a nedočkavost. Měl už dávno prostudovány všechny plány, sledoval, jak počítač vytváří varianty výkresů a dispozice - všechno mu tu bylo už dokonale známé. Avšak tohle bylo přece jen zhmotnělé - reálné. Pravda, zemský povrch tahle maketa skutečně nikdy neopustí. Ale jednoho krásného dne se její naprosto identičtí sourozenci vyřítí vzhůru do oblak a dostoupají za pouhých pět hodin až na stanici Střed, pětadvacet tisíc kilometrů daleko od Země. A to všechno při spotřebě energie v ceně asi tak jednoho dolaru na jednoho cestujícího.

Ani teď ještě nebylo možné domyslet všechny důsledky nadcházející revoluce. Prvně v dějinách se měl kosmický prostor stát stejně dostupný jako kterékoli místo na staré dobré známé Zemi. Za pár desetiletí, pokud si bude průměrný občan přát strávit víkend na Luně, bude si to moci klidně dovolit. Ani Mars nebude tak docela mimo jeho možnosti; nadále vlastně vůbec nebudou v tomto směru platit žádná omezení.

Morgan byl náhle radikálně vrácen zpět na Zemi, neboť klopýtl o špatně přilepený koberec a téměř upadl.

„Promiň,“ řekl jeho průvodce. „To je další myšlenka našich architektů - ta zeleň má lidem připomínat Zemi. Stropy budou do modra, čím vyšší podlaží, tím temnější. A všude se užívá nepřímého osvětlení, tak aby byly viditelné hvězdy.“

Morgan zavrtěl hlavou. „Nápad je to hezký, ale fungovat to nebude. Pokud bude osvětlení dostatečné, aby se při něm dalo číst, přezáří světlo hvězd. Pro vyhlídkovou galerii budete potřebovat sekci, která bude totálně zatemněná.“

„To už se plánuje pro část baru - objednáš si pití a zmizíš za záclonami.“

Stáli teď v nejnižším podlaží vertikálního hypervagónu, v kruhové kabině o průměru osm metrů, tři metry vysoké. Byla plná nejrůznějších skříněk, válců a ovládacích panelů označených štítky a tabulkami jako KYSLÍKOVÁ REZERVA, BATERIE, ŠTĚPENÍ CO<sub>2</sub>, LÉKÁRNA, REGULACE TEPLOTY. Všechno mělo zjevně provizorní a dočasný charakter, u všeho se předpokládalo přeskupování podle okamžitých dispozic.

„Každý by usuzoval, že tu stavíme kosmickou loď“, poznamenal Morgan. „Mimochodem, jaký je poslední propočet systémové výdrže?“

„Pokud bude zajištěna dodávka proudu, dá se tu přežít nejméně celý týden, a to při plném obsazení padesáti pasažéry. Což je až nesmyslně předimenzováno, protože záchranné týmy by byly na místě během tří hodin, ať už ze Země, anebo z Tranzitu.“

„Ovšem s výjimkou rozsáhlé katastrofy, jako například poškození drah anebo samotné věže.“

„Pokud by došlo až na tohle, tak by stejně podle mého názoru nebylo koho zachraňovat. Ale jestliže vagón někde z jakýchkoli důvodů uvízne a jestliže se cestující nezblázní a nesnědí nám naráz železnou zásobu našich lahůdkových potravinových komprimátů, pak bude jejich jediným skutečným problémem nuda.“

Druhé podlaží bylo zcela prázdné, nebylo v něm ani žádné dočasné vybavení. Na zakřivený plastový panel obvodové stěny kdosi načmáral křídou velký obdélník a tiskacími literami do něj vepsal: PŘECHODOVÁ KOMORA?

„Tohle má být zavazadlový prostor - i když si nejsme docela jisti, jestli pro něj vůbec budeme potřebovat tolik místa. Jinak ho můžeme využít pro nadpočetné cestující. Tohle další patro bude mnohem zajímavější.“

V třetím podlaží byl namontován tucet křesel nejrůznějších typů, jakými bývají vybavovány kabiny dopravních letadel, dvě byla obsazena velice realisticky provedenými figurínami, mužskou a ženskou, které se tvářily, jako by je testování křesílek dosti nudilo.

„Už jsme se prakticky rozhodli pro tenhle model“, řekl Kingsley a ukázal na luxusně vyhlížející otočnou a naklápěcí klubovku s připojeným stolečkem, „ale nejprve proběhne obvyklé proměřování.“

Morgan vrazil do sedačkového polštáře pěst.

„A už někdo zkusil v tom doopravdy pět hodin sedět?“ zeptal se.

„Ale ano - stokilový dobrovolník. Žádné proleženiny. A kdyby si snad lidé moc stěžovali, tak jim připomeneme pionýrské doby letecké dopravy, kdy pět hodin trval obyčejný přelet Pacifiku. A navíc samozřejmě poskytujeme pohodlí sníženého gé takřka po celou dobu cesty.“

Následující patro bylo zcela identické, jenom křesla v něm scházela. Rychle jim prošli a vystoupili do dalšího podlaží, jemuž architekti zjevně věnovali nejvíc pozornosti.

Bar vyhlížel, jako by byl takřka plně v provozu, a skutečně v něm fungovalo automatické espresso. Nad ním visela ve zdobném zlaceném rámu rytina tak omračující souvislosti, že Morgan takřka zatajil dech. Jejimu levému kvadrantu dominoval obrovský Měsíc v úplňku a k němu uháněl jakýsi vlak - měl tvar projektilu se čtyřmi připřaženými vagónky. Za okny kupé s označením „I. třída“ bylo vidět viktoriánské gentlemany v cylindrech, jak se obdivují pohledu, jenž se jim naskýtal.

„Kde jste přišli k tomuhle?“ vydýchl Morgan s překvapením a úžasem.

„To už zase zřejmě spadl popisek“, omlouval se Kingsley a zalovil za barovým pultíkem. „Á, tady ho máme.“

Podal Morganovi kartónek, na němž bylo starým typem písma vytištěno:

Projektilový vlak k Měsíci

Rytina z knihy Julese Verna

Ze Země na Měsíc za 97 hodin a 20 minut

a výlet kolem Luny

Vydání z roku 1881

„Škoda že jsem ji nikdy nečetl“, řekl Morgan, když informaci vstřebal. „Mohlo mi to ušetřit spoustu starostí. Ale rád bych věděl, jak to vyřešil bez použití jakýchkoli kolejí...“

„Nesmíme Julínka brát moc vážně. Ostatně ani ten obrázek nebyl míněn vážně - spíš to byl jen takový vtip výtvarníka.“

„Ale přesto - že oddělení designu děkuji; tenhle nápad jim vyšel.“

Morgan s Kingsleyem se odvrátili od snů minulosti a kráčeli k realitě budoucnosti. Za širokým panoramatickým oknem poskytoval systém zadní projekce ohromující pohled na Zemi - a nebyl to prostě nějaký náhodný pohled, jak Morgan s potěšením zaznamenal, nýbrž záběr přesně volený. Taprobané pochopitelně neviděli, byla přesně pod nimi; ale viděli celý indický subkontinent, až po oslnivé svahy Himaláje.

„Viš“, řekl Morgan pojednou, „bude to totéž jako s Mostem, všechno se bude opakovat. Lidé tu cestu podstoupí jenom proto, aby zažili ten pohled. Tranzit by se mohl stát největší turistickou atrakcí všech dob.“ Pohlédl vzhůru k azurově modrému stropu. „Je nahoře ještě něco zajímavého, v posledním patře?“

„Ani ne - dokončuje se horní přechodová komora, ale ještě jsme se nerozhodli, kam umístit vzduchotechniku a ostatní systémy zajišťující životní funkce posádky - a také elektroniku pro automatické centrování vagónu na dráze.“

„Máte s tím problémy?“

„S těmi novými magnety už ne. V záběru i při volnoběhu už můžeme zajistit přesné dodržení odstupu až do osmi tisíc kilometrů za hodinu - to je o padesát procent víc, než je maximální návrhová rychlost.“

Morgan si v duchu dopřál imaginární odfouknutí. Tohle byla oblast, v níž byl zcela nechopen si učinit jakýkoli úsudek sám a musel se plně spolehnout na doporučení spolupracovníků. Od samého počátku bylo zřejmé, že uvažovaným rychlostem může vyhovět toliko nějaká forma magnetického pohonu; sebemenší fyzický dotyk s dráhou - při rychlosti více než kilometr za sekundu! - by měl za následek havárii. A přesto zůstávala ve čtyřech párech vodičích drážek, které

probíhaly vzhůru po stěnách věže, okolo magnetů jen několikacentimetrová mezera; musely být konstruovány takto, aby po sebemenším odklonu hypervagónu od středové přímky mohl okamžitě následovat zásah obrovských korekčních sil.

Když Morgan následoval Kingsleye dolů spirálovým schodištěm, které se vinulo celou maketou, vetřela se mu pojednou do hlavy pochmurná myšlenka. Stárnu, říkal si. Ale samozřejmě, mohl bych klidně došplhat i do toho šestého podlaží bez jakýchkoli potíží; ale jsem rád, že jsme se rozhodli jinak.

A přece jen - je mi devětapadesát, a bude trvat nejméně pět let, pokud všechno půjde podle předpokladů, než první hypervagón vyjede vzhůru k Tranzitu. Potom další tři roky zkoušek, testování, kalibrace, doladování systémů.

Řekněme tedy raději deset let, abychom nebyli příliš optimisté...

Třebaže bylo teplo, zamrazilo ho. Poprvé Vannevara Morgana napadlo, že triumf, na nějž vsadil celou svou duši, by pro něho samého mohl nadejít příliš pozdě. A zcela nevědomky přitiskl dlaň k tenkému kovovému kotoučku skrytému pod košili.

/33/ ISIS

„Proč jsi to, prosím tě, odkládal až doted?“ zeptal se ho dr. Sen tónem, jakým se hovoří s poněkud retardovaným dítětem.

„Z obvyklých důvodů,“ odpověděl Morgan a přejížděl si zdravým palcem zapínání na košili. „Měl jsem spoustu práce - a když jsem někdy nemohl popadnout dech, připisoval jsem to té výšce.“

„Zčásti to samozřejmě taky způsobuje výška. Měli byste dávat vyšetřit všechen váš personál, který tam pracuje. Ale jak jsi mohl přehlédnout něco tak evidentního?“

To je vlastně pravda, pomyslel si trochu zaraženě Morgan, jak jsem mohl?

„Ale ti mniši tam - řadě z nich bylo přes osmdesát! Vypadali tak zdravě, že mě vůbec nenapadlo...“

„Ti mniši, ti tam žili celá léta - ti už byli kompletně adaptováni. Zato ty sis jezdil nahoru a dolů několikrát za den -“

„- maximálně dvakrát denně -“

„- střídal sis tlakové poměry v nulové nadmořské výšce s púlatmosférou tam nahoře. No, nic moc se nestalo a nestane - pokud budeš od této chvíle poslouchat. Mne a ISIS.“

„ISIS?“

„Ischemickou signalizaci, preinfarktové varování.“

„Á - takový ten -“

„Takový ten, co zachraňuje asi tak deset miliónů životů ročně. Převážně špičky státní správy, náčelníky všeho možného, přešlechtné vědce, šéfinženýry a podobná nedochůdčata. Často mě napadá, jestli je to vůbec účelné vynaložená námaha. Jestli se nám tu příroda nepokouší něco pošeptat a jestli my si jen nezacpáváme uši.“

„Pamatuj na Hippokratovu přísahu, kterou jsi taky skládal, Bille,“ odrážel ho Morgan pousmáním. „A to mi musíš přiznat, že jsem odjakživa dělal všechno, cos mi uložil. Vždyť jsem za posledních deset let například nepřibral jediné kilo.“

„Mno... Nejsi nejhorší pacient, jakého mám,“ obměkčoval se poněkud lékař. Zalovil v zásuvce a vytáhl velkou holografickou planšetu. „Můžeš si vybrat - tady máš všechny standardní modely. Můžeš si dokonce poručit i barvu, za předpokladu, že to bude zdravotnický karmín.“

Morgan si pouštěl jeden obrázek za druhým a s nechutí je pozoroval.

„Kde se to nosí?“ zeptal se. „Nebo mi to snad chceš implantovat?“

„To zatím není zapotřebí. Za nějakých pět let, možná, ale stejně dobře to ani pak nemusí být nutné. Já bych ti navrhl, abys začal tímhle typem - nosí se to přímo pod hrudní kostí, takže nepotřebuješ žádné dlouhé přívody ke snímačům. Za chvíli o tom nebudeš ani vědět. A nebude tě nijak znepokojovat, pokud to nebude nutné.“

„A pak?“

„Poslechni si to.“

Doktor cvakl jedním z mnoha spínačů na stolním panelu před sebou a sladký mezzosoprán poznamenal konverzačním tónem: „Myslím, že byste se měl na deset minut posadit a trochu si odpočinout.“ Po krátké pauze pokračoval: „Bylo by výborné, kdybyste si na půlhodinku lehl.“ Další pauza: „Jakmile se vám to bude hodit, zajděte za doktorem Senem.“ A pak: „Vezměte si, prosím, okamžitě jednu červenou tabletu.“

„Volám ambulanci; lehněte si a uvolněte se. Všechno bude zase v pořádku.“

Morgan si téměř bezděčně zakryl uši dlaněmi, aby unikl pronikavému hvizdu.

„VOLÁ ISIS! VOLÁ ISIS! RIZIKO INFARKTU! RIZIKO INFARKTU! KDOKOLI JSTE V DOSLECHU TOHOTO HLÁŠENÍ, PŘIJEĎTE IHNEDE POSKYTNOUT POMOC! VOLÁ ISIS! VOLÁ ISIS! KDOKOLI -“

„Myslím, že všeobecnou představu sis už udělal,“ řekl lékař, když obnovil v ordinaci ticho. „Programování a hlášení jsou samozřejmě střídány na míru každého uživatele individuálně. Existuje také široká paleta hlasatelů - jsou mezi nimi i hlasy náramně slavné.“

„Mně tenhle úplně vyhovuje. Na kdy mi můžeš ten můj přístroj připravit?“

„Zavolám tě asi tak za tři dny. Ještě něco - na jednu výhodu tohoto typu nošeného na hrudi jsem málem zapomněl.“

„A ta je?“

„Jeden z mých pacientů je vášnivý tenista. Vykládal mi, že stačí trochu si rozepnout košili, a pohled na tu červenou krabičku soupeře předem úplně odrovná...“

/34/ ZÁVRAT

Bývaly doby, kdy k pravidelným drobným anebo i rozsáhlejším pracem každého civilizovaného člověka patřila aktualizace adresáře. Po zavedení univerzálního identifikátoru osob ztratila tato činnost opodstatnění, neboť jakmile bylo známo kódové číslo, které k člověku patřilo po celý jeho život, bylo možno ho lokalizovat během několika sekund.



A i kdyby toto číslo známo nebylo, standardní vyhledávací program je dovedl poměrně brzy nalézt, jakmile bylo udáno alespoň přibližné datum narození, povolání a pár dalších detailů. (I nadále ovšem trvaly jisté problémy se jmény jako Smith, Sinh anebo Muhammad...)

S rozvojem světového informačního systému bylo možno odložit do veteše i další takový mrzutý úkol. Stačilo záznamem označit ty přátele, jimž chtěl člověk pogratulovat k narozeninám anebo k jiným příležitostem a o ostatní se už staral domácí minicomputer. V příslušný den byl automaticky odvysílán (anebo také nebyl, jak se dost často stávalo pro nějakou drobnou hloupost v programování) příslušný text na příslušné místo. A třebaže příjemce se mohl bystře domyslet, že za vřelá slova na své obrazovce má co děkovat toliko elektronice - odesílatel si na něj třeba už celá léta jinak nevzpomněl - přece jen to bylo milé gesto.

Ovšem táž technika, která lidstvo dokázala zbavit jedné práce, vytvářela okamžitě jiný, ještě náročnější soubor úkolů. Snad nejvýznamnější z nich bylo sestavování profilu individuálních zájmů neboli PIZ.

Většina lidí aktualizovala svůj profilový záznam na Nový rok anebo o svých narozeninách. Morganův vlastní výběr zahrnoval padesát témat; slyšel o lidech, kteří si jich registrovali celé stovky. Zřejmě pak strávili všechnen čas vyjma spánku bojem se záplavou informací, pokud to ovšem nebyli jen vtipálci, kteří se bavili objednávkou rešeršních upozornění, dodávaných na domácí panel, s tak klasicky nepravděpodobnými náměty jako:

Vejce dinosaurů, vysezení  
Kruh, kvadratura  
Atlantis, znovuvynošení  
Kristus, druhý příchod na svět  
Lochnesská nestvůra, polapení

anebo posléze

Svět, konec

Zpravidla ovšem egocentrismus spolu s profesionálními potřebami vedl k tomu, že v čele každého profilového seznamu bylo jméno uživatele.

Morgan v tomto směru nečinil výjimku, ale hesla, která následovala, byla poněkud neobvyklá:

Věž, orbitální  
Věž, kosmická  
Věž, (geo) synchronní  
Výtah, kosmický  
Výtah, orbitální  
Výtah, (geo) synchronní

Tyto pojmy zahrnovaly většinu variant běžně užívaných sdělovacími prostředky a zabezpečovaly, že se mohl seznámit přinejmenším s devadesáti procenty zpráv týkajících se jeho projektu. Převážnou většinou šlo o články a relace zcela plytké, takže si občas kladl otázku, stojí-li za to sledovat je - ty, které naopak měly podstatnější význam, k němu tak jako tak dospěly s postačující aktuálností samy.

Morgan si ještě ani pořádně neprotřel oči a lůžko se sotva stačilo zanořit do stěny jeho skromného bytu, když si povšiml, že na obrazovce panelu bliká signál pilné zprávy rešeršní služby. Stiskl současně oba knoflíky, KÁVA i TELETEXT a čekal, jaká senzace se přes noc urodila.

## PALBA NA ORBITÁLNÍ VĚŽ

pravil titulek.

„Přejete si další text?“ zeptal se panel.

„To bych řekl,“ odpověděl Morgan, naráz čilý.

V příštích sekundách, jak sledoval text běžící na obrazovce, měnila se jeho reakce od nedůvěřivosti přes rozhořčení až k znepokojení. Predisponoval celý blok zpráv Warrenu Kingsleyovi s dovětkem „Zavolej, prosím, co nejdřív“ a posadil se k snidani, z níž se dosud kouřilo.

Ani ne za pět minut se Kingsley objevil na panelu.

„Tak co, Vane,“ pravil s rezignovaným veselím, „měli bychom to vlastně považovat za štěstí. Celých pět let mu trvalo, než se k nám propracoval.“

„Něco tak absurdního a směšného jsem snad ještě v životě neslyšel! Neměli bychom to prostě ignorovat? Když odpovíme, poskytneme mu jediné publicitu. A přesně na tu on čeká.“

Kingsley přikývl. „Bylo by to asi nejmoudřejší, alespoň pro tuto chvíli. Naše reakce by neměla být v žádném případě přehnaná. Ovšem v tom, co říká, může být i kus pravdy.“

„Co tím chceš říct?“

Kingsley naráz zvážněl, a dokonce na něm byly patrné i jisté rozpaky.

„Psychologické problémy jsou totiž stejně reálné jako technické,“ řekl. „Pouvažuj o tom sám. Ohlásím se ti v kanceláři.“  
Obraz potměl a také Morganova nálada byla spíše zasmušilá. Na kritiku byl zvyklý, věděl, jak se k ní stavět;

nelítostné šarvátky s vlastním štábem, tu výměnu technických argumentů padni komu padni, měl dokonce docela rád, ale nevyvedla ho z míry ani občasná, ostatně dosti vzácná prohra. Ovšem vyjít s Kačerem Donaldem nebude takhle jednoduché.

Nebylo to samozřejmě jeho pravé jméno, ale ta zvláštní a specifická směsice opozičnictví a trvalé dopálenosti, jakou se dr. Donald Bickerstaff vyznačoval, přímo volala po srovnání s onou téměř již mýtickou kreslenou postavíčkou z hlubin dvacátého století. Jeho rigorózním oborem byla čistá matematika (promoval hladce, ale bez velké slávy); k jeho aktivům patřil především reprezentativní vzhled, medový hlas a neotřesitelná sebedůvěra, že je povoláním soudcem a rozhodčím jakýchkoli vědeckých problémů. Ve svém oboru byl bezesporu perfektní; Morgan si dosud s potěšením připomínal staromódně proslovenou páně doktorovu přednášku, kterou si kdysi šel poslechnout do Královské společnosti. Ještě celý týden potom měl pocit, že téměř pochopil osobité vlastnosti transfinitečních čísel...

Naneštěstí Bickerstaff nedokázal odhadnout meze svých schopností. Třebaže měl kruh oddaných ctitelů, kteří byli abonenty jeho informační služby - v předchozích dobách by si byl vysloužil ohodnocení „pop-vědec“ -, měl ještě rozměrnější okruh kritiků. Vlnnější z nich usuzovali, že byl podroben vzdělávání bez ohledu na limit daný přirozenou inteligencí. Ti druzí hovořili o idiocii způsobené vlastním zaviněním. Škoda, říkal si Morgan, že dr. Bickerstaffa nemůžu zamknout do jedné místnosti s dr. Goldbergem-Parákramou; snad by se navzájem anihilovali jako elektron s pozitronem - genialita jednoho by se rušila s principiální stupiditou druhého. S onou stupiditou, s níž i bohové, jak si posteskl Goethe, vedou marný boj. A jelikož žádný bůh nebyl momentálně k dispozici, bylo Morganovi jasné, že se tohoto úkolu bude muset ujmout osobně. Třebaže by byl uměl využít času k řadě lepších věcí, snad si při té komedii alespoň trochu oddychne; existovala ostatně povzbudivá analogie z minula.

V hotelovém pokoji, jenž Morganovi sloužil již téměř celé desetiletí za jeden z jeho čtyř „dočasných“ domovů, bylo jen pár obrázků. Nejvýraznější byla umístěna fotografie tak dokonale podvržená, že leckdo z návštěvníků nedokázal uvěřit, že všechny její složky jsou reálné a původní. Věvodila jí ušlechtilá, dokonale restaurovaná parolod' - přímý předek všech plavidel, která přišla až po ní a která si činila nárok na označení moderní. Vedle ní, na doku, kam se po jednom a čtvrt století po svém spuštění na vodu jakoby zázrakem vrátila, stál dr. Vannevar Morgan. Prohlížel si její zdobnou, čerstvě natřenou příd'; a o pár metrů dál se na něj díval osobně Isambard Kingdom Brunel - ruce v kapsách, doutník sevřený pevně v zubech, na sobě velice zmačkaný oblek, celý zastříkaný blátem.

Všechno na snímku bylo naprosto skutečné; Morgan doopravdy stanul vedle Great Britain v Bristolu, za slunného dne, rok poté, co byl dokončen Gibraltarský most. Ale Brunelovo místo bylo ovšem kdesi v roce 1857; spuštění svého pozdějšího a mnohem slavnějšího obra, jehož nešťastné osudy ho měly zlomit na těle i na duchu, měl teprve před sebou.

Fotomontáž dostal Morgan darem o svých padesátých narozeninách a patřila ze všeho jeho majetečku k nejmilejším věcem. Kolegové v ní viděli dobromyslný žert; Morganův obdiv k největšímu z inženýrů devatenáctého století byl všeobecně znám. Byly ovšem chvíle, kdy si nebyl jist, jestli tato volba postavy nebyla případnější, než přátelé tušili. Great Eastern svého tvůrce pohltila. A totéž může s ním učinit i Věž.

Brunel byl samozřejmě obklopen samými Kačery Donaldy. Nejúporněji se prosazoval jakýsi doktor Dionysius Lardner, který prokázal nade vše pochybnost, že žádná parolod' nikdy nedokáže přeplout Atlantik. Konstruktor se může vypořádat s jakýmikoli kritickými připomínkami, které pramení z mylné interpretace faktů aneb i z chybného výpočtu. Ale námitka, s níž přišel Kačer Donald, byla rafinovanější a nebylo tak lehké ji vyvracet. Náhle Morganovi svítilo, že i jeho vzor a hrdina musil před třemi stoletími čelit čemusi velice podobnému.

Došel si k malé, ale převládající sbírce skutečných knih, kterou vlastnil, a sáhl po svazku, který čítal snad nejčastěji ze všech - po Roltově klasickém životopisu nazvaném prostě Isambard Kingdom Brunel. Rychle zalistoval ohmatanými stránkami, až našel, co si před chvílí vybavil v paměti.

Brunel byl autorem projektu na železniční tunel o délce téměř tří kilometrů - plánu „kuriózního a obludného, krajně nebezpečného a hlavně nepoužitelného“. Nelze si představit, tak pravili kritici, že by člověk snesl muka takového pohroužení do hlubin přímo styžských. „Nikdo na světě nepřivolí být zbaven světla denního, u vědomí, že nadto mu hrozí nesmírnost skal nad hlavou, jež by ho zavalily v pádu neštěstí jakéhokoli... sám zvuk dvojice souprav proti sobě se ženoucích a míjejících by ho o nervy připravoval... ni žádný pasažér by pak podruhé v životě svém onu cestu podniknouti nechtěl...“

Jak známý tón to byl. Jako by společným motem všech Lardnerů a Bickerstaffů bylo: „Nic na světě nesmí být podniknuto poprvé.“

A přece - někdy i oni mívali pravdu, byť to byl jen nevyhnutelný důsledek počtu pravděpodobností. V pojetí Kačera Donalda znělo všechno tak nesmírně racionálně! Úvodem, se skromností stejně neobvyklou jako podezřelou, ujistil, že nehodlá podrobovat kritice technické momenty kosmického výtahu. Přál by si jen pohovořit o některých psychologických aspektech, jež jsou s projektem spojeny. Lze je shrnout do jediného pojmu: závrť. Normální člověk, tvrdil, trpí oprávněnou úzkostí z výšek; jenom akrobati a provazolezci jsou proti této přirozené reakci immunni. Dosud nejvyšší stavby světa nedosahuje ani pětikiletrové výše - a přesto je patrně jen málo těch, kdož by si přáli být na ni dopravováni vertikálním směrem, po pilířích Gibraltarského mostu.

To ovšem neznamená absolutně nic ve srovnání s úděsnou představou orbitální věže. „Kdo z nás nestál,“ rozhňoval se Bickerstaff, „u paty nějaké výškové stavby a nedíval se na její holé a strmé stěny tak dlouho, až se mu zdálo, že se konstrukce kácí a řítí k zemi? představme si tedy takovou budovu, která šplhá výš a výš, skrze mraky a do temnot kosmického prostoru, ionosférou a za oběžné dráhy všech velkých kosmických stanic - a ještě výš, až překoná podstatný zlomek vzdálenosti k Měsíci. Triumf inženýrského umu, to je nesporné, avšak pokud jde o psychologické důsledky - čirá noční můra. Podle mého soudu může dojít k psychickým poruchám již při pouhé hlubší úvaze o takové stavbě. A kolik lidí se asi odhodlá k mukám závratě z takové jízdy - cesty vertikálním směrem, k pětadvaceti tisícům

kilometrům v závěsu, s ničím než prázdnotou pod sebou, až k první zastávce na stanici Transit? Není odpověď, jestliže někdo říká, že zcela normální člověk létá kosmickými loděmi do stejných výšek a ještě dál. Tam je situace zcela odlišná - stejně jako při běžném letu v atmosféře. Onen normální člověk nepocítí únavu ani v otevřené gondole balónu plujícího vzduchem pár kilometrů nad zemí. Postavte ho však na okraj útesu o stejné výšce a studujte tam jeho reakce!

Příčina těchto rozdílů je zcela prostá. V jakémkoli letadle chybí fyzické pouto mezi pozorovatelem a zemským povrchem. Je tedy z hlediska své psychiky zcela odloučen od pevné a tvrdé země pod sebou. Možnost pádu ho přestává děsit; dokáže pozorovat zdrobnělou, vzdálenou krajinu pod sebou, na niž by se neodvážil pohlédnout z jakéhokoli pevného stanoviště. Ono spásné fyzické odloučení od země je přesně to, co bude kosmickému výtahu naprosto chybět. Nebohý cestující, vlečený vzhůru po holé stěně nekonečné věže, si bude až příliš dobře vědom pout, která ho víží k Zemi. Kde je tedy záruka, že lidé tento zážitek přečkají, aniž museli být předem uspani anebo omámeni nějakými drogami? To je otázka pro dr. Morgana, na jehož odpověď netrpělivě čekáme.“

A dr. Morgana stále ještě napadalo mnoho odpovědí, málokterá z nich zdvořilá, když se obrazovka rozžehla znovu, neboť kdosi opět volal. Když stiskl knoflík PŘIJEM, byl nemálo překvapen, koho vidí - Maxinu Duvalovou.

„Tak co, Vane,“ řekla bez jakéhokoli úvodu, „co chceš podniknout?“

„Svrbí mě sice jazyk, ale myslím, že se nakonec s tím idiotem přit nebudu. Mimochodem, nezdá se ti, že by ho byla mohla ponouknout některá z aerokosmických leteckých společností?“

„Moji hoši už na tom pracují; dám ti vědět, kdyby na něco přišli. Osobně si myslím, že je to veskrze jeho práce - charakteristické rysy původního článku já rozpoznat umím. Ale ještě jsi mi neodpověděl na mou otázku.“

„Dosud jsem se nerozhodl; pokusím se v klidu strávit snídani. Co si myslíš ty, že bych měl dělat?“

„To je jednoduché. Zorganizovat ukázkovou jízdu. Na kdy jsi schopen ji připravit?“

„Do pěti let, pokud půjde všechno podle programu.“

„To je nesmysl. Máš už přece první z kabelů fixován...“

„Žádný kabel - pás!“

„Nehádej se se mnou o slovíčka. Jakou zátěž unese?“

„No - dole u Země to nebude víc než pět set tun.“

„Tak vidíš. Nabídní Kačeru Donaldovi, že ho svezí.“

„Nemohu se plně zaručit za jeho bezpečí.“

„A za mě by ses zaručil?“

„To nemyslíš vážně.“

„V tuhle ranní hodinu nemluvím jinak než vážně. Už je stejně načase, abych dala dohromady nějakou novou relaci o tvé Věži. Ta maketa hypervagónu je sice půvabná, ale nic neumí. Naši diváci mají rádi pohyb, akci, a já ostatně taky. Když jsme se naposledy viděli, ukazovals mi výkresy těch minikabinek, kterých budou užívat tví technici pro pojiždění nahoru a dolů po kabelech - chci říct po těch pásech. Jak jsi jim říkal?“

„Spider. Pavouk.“

„Ano, to bylo ono. Mě ta myšlenka prostě fascinovala. To je konečně něco, co až dosud nebylo absolutně proveditelné, jakoukoli dosavadní technikou. Poprvé bude člověk moci tiše sedět vysoko ve vzduchu, dokonce i nad hranicí atmosféry, a pozorovat Zemi pod sebou - a to je něco, co nedokáže žádná kosmická loď. Byla bych hrozná ráda první, do ten pocit vyličit. A taky bych při té příležitosti ráda Kačeru Donaldovi trochu přistříhla křídla.“

Plných pět sekund Morgan čekal a díval se Maxině zpřímá do očí, než si uvědomil, že mluví smrtelně vážně.

„Docela dobře si umím představit,“ řekl pak unaveně, „jak velice ráda by jistá mladá, ambiciózní, začínající reportérka, která si za každou cenu chce udělat jméno, skočila po takové šanci. Nechtěl bych sice hatit tak slibnou kariéru, ale to ne je definitivní.“

Doyenka reportérů všech možných médií vychrlila pár slůvek, jaká se zpravidla nesvěřují dopravě veřejnými pojiťky a jaká se nehodí pro dámy - ba ani pro pány.

„Ještě než tě uškrtím tvým vlastním hyperfilamentem, Vane,“ pokračovala potom, „řekni mi jednu věc: proč ne?“

„Protože - zkrátka kdyby došlo k jakékoli nehodě, v životě bych si to neodpustil.“

„Šetři těmi krokodýlími slzami. Pochopitelně, můj případný předčasný odchod ze světa by znamenal obrovskou tragédii - pro tvůj projekt! Ale mě by samozřejmě ani nenapadlo podniknout to dřív, než si odbydete veškeré nezbytné zkoušky a než budete mít bezpečnost stoprocentně zajištěnou.“

„Stejně to bude vypadat jako vědomý hazard.“

„Na což se říkávalo ve viktoriánské době (nebo snad to byla alžbětinská doba?) - no a co?“

„Poslyš, Maxino - myslím, že nableskovém kanálu běží relace, jak se právě teď potápí Nový Zéland - budeš asi muset do studia. Ale stejně ti děkuju za tu velkorysou nabídku a ochotu.“

„Pane doktore Morgane Vannevare - mně je úplně jasné, proč jsem dostala košem. První chceš být samozřejmě ty sám.“

„Jak se říkávalo za časů královny Viktorie - no a co?“

„Bod pro tebe. Ale já tě stejně varuju, Vane - jak ti začne první pavouček šplhat, máš mě znova na krku.“

Morgan vrtěl hlavou. „Je mi líto, Maxino,“ odpověděl, „opravdu nemáš žádnou šanci.“

/35/ ROKU OSMDESÁTÉHO PO XENOSTELLARU

Výňatek z publikace Bůh a Xenostellar (Mandala Press, Moskva, 2149)

Přesně před osmdesáti lety vstoupil do Solárního systému sondážní robot známý nyní pod jménem Xenostellar a absolvoval krátký, avšak historicky významný dialog s lidskou rasou. Poprvé jsme měli možnost si ověřit to, co jsme odevždy tušili: že naše inteligence není samojediná ve vesmíru, že v hvězdných dálkách existují civilizace mnohem

starší a pravděpodobně i mnohem moudřejší.

Nic už po onom setkání nemělo stejnou tvář, jako před ním. A přesto jsme svědky paradoxu, že v mnoha směrech se nezměnilo téměř nic. Člověčenstvo se dál ubírá za svými každodenními záležitostmi, tak jak to činilo odedávna. Jak často staneme a zamyslíme se nad tím, že kdesi na své rodné planetě Xenopolidáné již osmadvacet let vědí o naší existenci - anebo nad tím, že téměř s naprostou jistotou můžeme očekávat jejich první přímé sdělení již za čtyřadvacet let? A co když již oni sami, jak mnozí soudí, jsou na cestě sem k nám?

Člověk má zvláštní, zřejmě dosti šťastnou schopnost eliminovat ze svého vědomí i ty nejmurnější perspektivy.

Římský rolník zaorávající poličko na úpatí Vesuvu ani nepomyslel na dmýchající vrcholek za sebou. Celá druhá polovina dvacátého století se naučila spoluzít s vodíkovou bombou, polovina jedenadvacátého s virem Golgota. A my jsme se šli s hrozbou - anebo možná s příslibem - Xenopolidánů.

Xenostellar nás seznámil s mnoha prazvláštními světy a jejich obyvateli, ale nesvěřil se nám s ničím z oblasti technického pokroku, a měl tedy zatím jen minimální vliv na výrobnětechnickou stránku naší kultury. Byla to náhoda, anebo výsledek nějakého hlubšího záměru? Je nesmírně mnoho otázek, které by se nám chtělo Xenostellaru klást nyní, kdy už je příliš pozdě - anebo příliš brzy.

Na druhé straně se Xenostellar věnoval diskusi v řadě filozofických a teologických témat, a v tomto směru bylo jeho působení velice hluboké. Třebaže se takový výrok nikde v protokolech o komunikaci s ním nevyskytuje, přisuzuje se všeobecně právě Xenostellaru aforismus, podle něhož „Věra v boha je evidentně vedlejším psychologickým produktem savčího principu rozplozování.“

A je-li tomu skutečně tak? Pro otázku vlastní existence Boží je tento fakt zcela irrelevantní, jak bych rád dovodil následujícím...“

Svámi Krišnamúrti

(Dr. Choam Goldberg)

/36/ KRUTÉ NEBE

Okem se pás sledoval mnohem snáze za noci než ve dne. Po západu slunce, když byla rozžehnutá výstražná světla, stal se rozžhavenou tenkou stužkou, která se zvolna vytrácela ve výši, až v jakémsi neurčitě bodě mizela na pozadí hvězd. Už nyní to byl nejužasnější div světa. Dokud tomu Morgan osobně neučinil přítrž a neomezil návštěvy staveniště jen na nejnezbytnější technický personál, proudiv tam nepřetržitý přívál hostů - „poutníků“, jak je kdosi ironicky přezval - přicházejících se poklonit nejposlednějšímu zázraku posvátné Hory.

Všichni se chovali naprosto stejně. Nejprve natáhli ruku a zlehka si sáhli na pěticentimetrový pás, jen konečky prstů po něm přejeli, opatrně a uctivě. Poté se zaposlouchali s uchem přitisknutým na hladký a studený materiál stuhu, jako by doufali, že se jim podaří zaslechnout samu hudbu sfér. Někteří dokonce tvrdili, že vnímají jakýsi hluboký basový tón, na samém prahu slyšitelnosti, ale byl to pouhý sebeklam. I nejvyšší harmonické knity přirozených vibrací pásu ležely hluboko pod spodní hranicí sluchových vjemů člověka. Byli i takoví, kteří odcházeli s vrtěním hlavy a se slovy: „Na něco takového mne v životě nedostanete!“ Ale to byli ovšem stejní lidé, jací v minulosti trousili stejné poznámky o fúzní raketě, o kosmoplánu, o letadlu, o automobilu - ba i o parní lokomotivě...

Pro tyto skeptiky existovala jediná odpověď: „Nebojte se - tohle je pouze jedna ze součástí lešení, jeden ze čtyř pásů, po nichž bude Věž naváděna dolů k Zemi. Cesta po definitivní konstrukci bude naprosto stejná jako jízda výtahem v jakémkoli mrakodrapu. S tím rozdílem, že tenhle výlet bude o něco delší - a o mnoho pohodlnější.“

Vyjíždka Maxiny Duvalové měla naproti tomu být velice krátká a bez zvláštního pohodlí. Ale jakmile Morgan kapituloval, učinil alespoň maximum pro to, aby proběhla bez nehod.

Křehký pavouček Spider - zkušební prototyp vozítka, které se trochu podobalo motorizovanému pojízdnému křesílku - měl už za sebou desítku výstupů až do dvacetikilometrové výše, s dvojnásobnou zátěží, než jakou měl nést nyní.

Objevily se obvyklé drobné dětské nemoci, ale žádný vážnější problém; posledních pět jízd proběhlo bez jediné komplikace. A co také by se mohlo zkomplikovat? Pokud by došlo k přerušení dodávky proudu - u tak jednoduchého systému bateriového pohonu ostatně takřka nemyslitelnému -, pak by Maxinu bezpečně dovedla nazpět gravitace a automatické brzdy by regulovaly rychlost sestupu. Jediné skutečné riziko představovala možnost zablokování hnacího mechanismu, takže by Spider i s pasažérkou uvízl v horních vrstvách atmosféry. Ale Morgan byl i na tuto možnost připraven.

„Jen patnáct kilometrů?“ protestovala Maxine. „I obyčejný větroň může výš!“

„Větroň může, ale ty ne, protože nemáš nic než kyslíkovou masku. Samozřejmě, kdyby sis chtěla počkat rok, až budeme mít pohromadě kompletní montážní jednotku i s potřebnými fyziologickými systémy...“

„Ale proč si tedy nemůžu na sebe vzít kosmický skafandr?“

Morgan nedovoli, a měl pro to dobrý důvod. Třebaže doufal, že nic takového nebude zapotřebí, byl na úpatí Šrí Kandy zaparkován malý montážní tryskový letoun. Zkušební operátoři tohoto mobilního jeřábu měli zkušenosti s nejkurióznějšími úkoly; zachránit uvízlou Maxinu by pro ně nebyl žádný problém, ani ve dvacetikilometrové výši. Avšak neexistoval dopravní prostředek, který by se k ní mohl přiblížit ve dvojnásobné výši. Nad čtyřiceti kilometry se rozprostíralo území nikoho, příliš nízko pro rakety, příliš vysoko pro balón.

Teoreticky by se ovšem mohla vedle ní raketa i zastavit, na pouhých pár minut, než by spotřebovala veškeré palivo.

Ale navigační problémy a technika vlastního kontaktu se Spiderem byly tak úděsně komplikované, že se Morgan vůbec neobtěžoval promýšlet je. Ve skutečném životě k ničemu takovému dojít nemohlo, a doufal jen, že žádného videodramatika nenapadne inspirovat se tím jako vděčnou látkou pro alpinistický horor. Bez takové publicity bylo lépe se obejít.

Když se Maxine Duvalová vydala ke čekajícímu Spideru obklopenému skupinkou techniků, vypadala v třpytivém



metalizovaném termoobleku jako typická turistka z Antarktidy. Čas si zvolila pečlivě; slunce vyšlo teprve před hodinu a v šikmém osvětlení bude taprobanská krajina vyhlížet nejlépe. Její asistent, ještě mladší a pěknější než při poslední nezapomenutelné příležitosti, zachycoval sled událostí pro celookruhový přenos.

Jako obvykle si Maxine všechno důkladně nazkoušela. Takže nedošlo k sebemenšímu prodlení anebo zmatku, když se poutala, když stiskla tlačítko BATERIE, když si z masky zhluboka lokla kyslíku a když kontrolovala monitory všech svých televizních a zvukových kanálů. Potom, jako stíhač z nějakého starobylého historického filmu, dala signál vztyčenými palci a zvolna povolovala regulátor stoupavého pohybu.

Z kroužku shromážděných techniků se ozvalo trochu ironické zatleskání, mnoho z nich už si pro zábavu vyjelo pár kilometrů vysoko. Kdosi křikl: „Žážeh! Odlepili jsme se!“ a pak se Spider asi stejnou rychlostí jako mosazné výtahové klíčky z časů královny Viktorie I. vydal na svůj majestátní vzestup.

Takhle musí vypadat let balónem, říkala si Maxine. Plynulý, bez jakéhokoli zjevného úsilí, tichý. Ne - tichý tak docela nebyl; slyšela jemné bzučení motorů pohánějících soupravy hnacích kol, která svírala plochu pásu. Ale nedostavilo se ono pohupování ani vibrace, které očekávala; navzdory nepatrné tloušťce byl pás, po němž stoupala vzhůru, tuhý jako ocelová traverza a gyroskopy udržovaly vozík v naprosto klidné poloze. Kdyby byla zavřela oči, byla by si lehce dovedla představit, že stoupá už po dokončené Věži. Jenomže Maxine by samozřejmě nebyla oči zavřela ani za nic; až příliš mnoho toho bylo, co bylo třeba vidět a vstřebávat. Bylo toho i dost slyšet; až podivuhodně jasně se nesl zvuk, neboť stále ještě slyšela rozmluvy vedené hluboko pod ní.

Zamávala Vannevaru Morganovi, pak se rozhledla, kde by mohl být Warren Kingsley. K svému překvapení ho nemohla nikde vypátrat; třebaže jí pomáhal nastupovat do Spidera, zmizel teď, jako by e vypařil. Pak se upamatovala na jeho otevřené přiznání - někdy je vyslovoval až s trochou exhibicionismu -, že jako nejznamenitější inženýr výškových konstrukcí na celém světě nesnáší výšky... Každý člověk má nějaký svůj tajený - a někdy nepříliš tajný - děs. Maxine neměla v lásce pavouky a moc by si přála, aby se bylo Spideru dostalo jiné jméno; ale pokud to bylo nezbytné, dovedla si i s pavoučkem poradit. Tvor, jehož dotyk absolutně nesnášela - třebaže jich na svých potápěčských výpravách potkala dost a dost -, byla plachá a neškodná chobotnice.

Teď již bylo vidět celou Horu, jen její skutečnou výši bylo nesnadné z této perspektivy vytušit. Obě prastará schodiště vinoucí se po jejích úbočích by byla stejně dobře mohla být i kuriózně propletenými pěšinami kdesi v rovinách; po celé jejich délce, kam jen Maxine dohlédla, nebylo ani živáčka. V jednom úseku byla stezka dokonce zatarasena vyvráceným stromem - jako by ještě po třech tisících letech dávala příroda na vědomost, že je připravena kdykoli se dožadovat svých práv.

Kameru číslo jedna nechala Maxine hledět přímo dolů, dvojkou začala zvolna panorámovat. Na obrazovce monitoru se sunula pole, lesy, poté vzdálené bílé kopule Ránapury - pak temné vody vnitrozemského moře. A posléze Jakkagala... Transfokátorem si přiblížila Skálu, bylo možno rozeznat drobnokresbu ruin pokrývajících celý vrcholek. Zrcadlová stěna byla dosud ve stínu, stejně tak Galerie princezen - z této vzdálenosti bylo tak jako tak beznadějně pokoušet se dostat je do záběru. Avšak architektura Zahrad blaženosti, s jejich jezírky a promenádami a s mohutným vodním příkopem, který je obepínal, byla jasně viditelná.

Na okamžik ji zmátla řádka jakýchsi titěných peříček, až si uvědomila, že hledí na další ze symbolů Kálidásovy provokace proti božstvům - na jeho takzvané Rájské fontány. Napadlo ji, co by si asi onen král pomyslel, kdyby ji viděl tak snadno a bez námahy vystupovat do místa jeho závistivých snů, do samých nebes.

Byl tomu téměř rok, co naposledy hovořila s velvyslancem Rádžasinhem. Vedena okamžitým impulsem zavolala do jeho vily.

„Buď zdrav, Johane,“ oslovila ho. „Jak se ti zamlouvá pro změnu tenhle pohled na Jakkagalu?“

„Tak jsi Morgana přece jen umluvila. Jaký je to pocit?“

„Rozjařující - jinak se to nedá vyjádřit. A nezaměnitelný; já už jsem jezdila a létala na všem možném, ale tohle je naprosto jiný zážitek.“

„Kruté nebe sedlat...“

„Co, prosím?“

„Citát, z jednoho anglického básníka, ze začátku dvacátého století -

Já oceány krotit nechci

a kruté nebe sedlat pro bezpečný let...“

„Tedy pokud jde o mne, tak já chci. A bezpečná se taky cítím. Teď už vidím celý ostrov - i indické pobřeží. Jak už jsem vysoko, Vane?“

„Končíš dvanáctý kilometr, Maxino. Těsní ti kyslíková maska dobře?“

„Hlásím: maska těsná. Doufám, že mi netlumí hlas.“

„Neměj starost - každý pozná tvůj hlas mezi tisíci jinými. Zbývají ti tři kilometry.“

„Jakou mám ještě zásobu kyslíku?“

„Vystačí ti. Ale jestli se pokusíš vyjet nad patnáctý kilometr, vypnu ti řízení a stáhnou tě dolů sám.“

„To by mě ani ve snu nenapadlo. Mimochodem - gratuluji ke skvostné pozorovatelně. Na tohle ti budou stát zákazníci fronty.“

„Už jsem na to taky mysleli - hoši z komunikací a z meteorologie už přišli s nabídkami. Můžeme jim umístit senzory a retranslační jednotky v jakékoli výšce, kterou si budou přát; a nám to pomůže platit nájemné.“

„Vidím tě!“ vykřikl náhle Rádžasinh. „Právě jsem zachytil záblesk tvého termooděvu. Teď máváš rukou... Nepřipadáš si tam nahoře osamělá?“

Na chvilku zavládlo ticho, pro Maxinu zcela necharakteristické. Potom tiše odpověděla: „Zdaleka ne tak osamělá, jako si musel připadat Jurij Gagarin o sto kilometrů výš. Vane, ty jsi opravdu přivedl na svět něco úplně nového. Nebe snad dokáže být kruté - ale ty jsi ho zkrotil. Budou asi lidé, kteří strach z takovéhle jízdy nikdy nepřekonaají - jenže těch je mi už předem líto.“

/35/ DIAMANT - MILIARDA TUN

Sedm let, za kterých bylo mnoho vykonáno - ale stejně mnoho práce ještě čekalo. Celé hory - nebo přinejmenším celé asteroidy - byly přemístěny. Země nyní měla již druhý přirozený měsíc, který kolem ní kroužil těsně nad synchronní orbitou. Měl v průměru necelý kilometr a rychle se zmenšoval, jak byl postupně zbavován uhlíku a dalších lehkých prvků. Všechno ostatní, co zbývalo, železné jádro, hlušina a struska mělo vytvořit protizávaží, jež bude Věž udržovat v potřebném tahu. Bude to kámen ve smyčce praku dlouhého čtyřicet tisíc kilometrů, který se nyní spolu s planetou otáčel jednou za čtyřadvacet hodin.

Padesát kilometrů na východ od stanice Ašoka se vznášel obrovitý průmyslový komplex, který produkoval megatuny hmoty - bez tíhy, ale přesto s hmotností - a proměňoval je v hyperfilament. Vzhledem k tomu, že konečný produkt obsahoval více než z devadesáti procent uhlík, s atomy uspořádanými v přesné krystalické mřížce, získala Věž velice populární přezdívku Diamant miliarda tun. Amsterodamská Klenotnická asociace dotčeně poukazovala na to, že a) hyperfilament vůbec diamantem není, b) pokud by diamantem i byl, pak by bylo váhu Věže třeba uvádět údajem pět krát deset na patnáctou karátů.

Ať měřeno v karátech anebo tunách, představovaly tyto obrovité masy materiálu krajní zatížení zdrojů kosmických kolonií a schopností orbitálních techniků. Do automatizovaných dolů, do výrobních komplexů a montážních zařízení pro beztlisový stav bylo nutno vložit téměř všechno umění techniky, pracně nashromážděné člověkem za dvě století kosmických výprav. Již brzy měly být všechny montážní díly Věže - jen pár standardizovaných modulů vyráběných v milionových sériích - shromážděny v mohutných volně plujících skladištích, kde budou k dispozici montážním robotům.

A pak začne Věž růst v obou protilehlých směrech současně - dolů k Zemi a zároveň vzhůru k orbitálnímu kotevnímu satelitu; postup montáže bude takový, že obě složky budou v trvalé rovnováze. Průřez Věže se bude postupně od synchronní dráhy - kde namáhání konstrukce bude největší - zmenšovat až k povrchu Země; zužovat se bude i směrem k ukotvení v protizávaží.

Až bude dokončena tato etapa prací, celý výrobní a konstrukční komplex bude vypuštěn na orbitu směrem k Marsu. Právě tato část kooperačních dohod začínala pálit pozemské politiky a finančníky, kteří si nyní, poněkud pozdě, počali uvědomovat význam kosmického výťahu.

Marťané si tak vybojovali cennou výhodu. Třebaže budou muset dalších pět let čekat na návratnost svých investic, získají pak doslovný monopol na obdobné konstrukce nejméně pro desetileté období. Morgan měl jisté podezření, že věž na Pavonis bude jen prvou z mnoha dalších; Mars by se docela dobře mohl stát výrobcem systémů pro kosmické výťahy, a jeho energičtí obyvatelé si sotva dají takovou příležitost ujít. A jestli ze svého světa učiní v budoucnosti centrum meziplanetárního obchodu, nechť jim štěstí přeje; Morgan měl zatím jiné problémy a řadu z nich bylo třeba teprve řešit.

Věž, přes své impozantní rozměry, byla pouze nosičem mnohem složitějších systémů. Na každé z jejích stěn je třeba vytvořit dráhu o délce šestatřiceti tisíc kilometrů, trať schopnou provozu za rychlosti, o jaké se dosud nikdo na světě nepokusil. Po celé své délce musí být trať napájena supravodivými kabely napojenými na mohutné fúzní generátory, a celý tento megasystém je třeba řídit neuvěřitelně složitou, absolutně spolehlivou sítí počítačů.

Orbitální terminál, kde převezmou cestující i náklady kosmické lodi parkující u této stanice, byl sám o sobě ojedinělý projekční čin. Stejně tak stanice Tranzit. A nejenak tomu bylo i s terminálem Země, jenž byl nyní lasery zahlubován do nitra Hory svatosti. A k tomu všemu tu byla ještě Operace úklid...

Po dvě stě let se na oběžné dráze kolem Země hromadily umělé družice všeho druhu, od zatoulaných matek a šroubů až po celé kosmické vesnice. Vše, co by se mohlo kdykoli nyní anebo v budoucnosti dostat na dráhu nižší, než bude krajní bod Věže, bylo teď třeba brát v úvahu, neboť všechno toto smetí představovalo možné riziko. Přitom to ze tří čtvrtin byl dávno zapomenutý odpad. Nyní bylo třeba ho kus po kusu lokalizovat a nějak odstranit.

Naštěstí byly pro takový úkol perfektně vybaveny staré kosmické pevnosti. Jejich radary - konstruované tak, aby dokázaly zjistit nalétávající rakety již v extrémních vzdálenostech a bez jakéhokoli předběžného varování - mohly snadno vyhledávat toto smetí z raného kosmického věku. Svými lasery pak menší obíhající předměty odpařovaly, zatímco větší byly vysunovány na vyšší, neškodné oběžné dráhy. Některé družice historického významu byly zachyceny a dopraveny zpět na Zemi. V průběhu této operace nebyla nouze o překvapení - například tři čínští kosmonauti, kteří zahynuli za jakéhosi utajeného letu, a několik špionážních družic smontovaných z takové směsice součástí, že bylo vyloučeno zjistit, který stát je vlastně vypustil. Vadilo to ovšem pramálo, neboť byly vesměs již přes sto let staré.

Množství činných družic a kosmických stanic - které z funkčních důvodů musily obíhat blízko u zemského povrchu - bylo třeba prověřit pokud jde o jejich orbity a v některých případech jejich oběžné dráhy modifikovat. Zcela nic ovšem nebylo možno podniknout na ochranu proti náhodným a nepředvídatelným návštěvníkům, kteří mohou každým okamžikem přitřhnout z vnějších oblastí sluneční soustavy. Tak jako všechny výtvořky člověka i Věž bude vystavena meteoritům. Několikrát denně zaznamená její síť seizmometrů miligramové impakty; jednou nebo dvakrát do roka lze očekávat menší poškození konstrukce. A dříve nebo později, v průběhu příštích staletí, se může střetnout i s obrem, který vyřadí jednu nebo více drah na čas z provozu. V nejhorším případě by Věž mohla být v některé části zcela přerušena.

Pro tuto eventualitu existovala zhruba stejná pravděpodobnost jako dopad velkého meteoritu na Londýn nebo Tokio -

kteře představovaly přibližně stejnou cílovou plochu. Nedá se říct, že by obyvatelé těchto měst byli kdy trpěli kvůli takovému riziku obzvláštní nespavosti. Netrápila ani Vannevara Morgana. Ať ho ještě čekaly jakékoli problémy, už nikdo teď nepochyboval, že čas k realizaci myšlenky Orbitální věže uzrál.

V / Cesta vzhůru

/38/ PROSTOR TICHÝCH BOUŘÍ

(Výňatek z přednášky, kterou proslovil profesor Martin Sessui u příležitosti převzetí Nobelovy ceny za fyziku dne 16. prosince 2154.)

Mezi nebem a zemí se rozprostírá říše, která je neviditelná a o níž se starým filozofům ani nesnilo. Do světa lidí vstoupila svým přímým působením teprve na úsvitu dvacátého století - lze to dokonce vyjádřit naprosto přesně: dvanáctého prosince roku devatenáct set jedna.

Toho dne odeslal Guglielmo Marconi tři tečky Morseova kódu pro písmeno „S“ rádiem přes Atlantik. Mnoho odborníků prohlašovalo, že to je neproveditelné, jelikož elektromagnetické vlny se šíří pouze přímým směrem a nejsou schopny přizpůsobit se zakřivení Země.

Marconiho úspěch nejenže ohlásil nástup éry celosvětových komunikací, ale dokázal také, že vysoko v atmosféře Země existuje elektricky aktivní zrcadlo schopné odrazet rádiové vlny zpět k zemskému povrchu.

Brzy bylo zjištěno, že ona Kennelly-Heavisideova vrstva, jak byla původně pojmenována, je v podstatě oblast velice složitá, že zahrnuje přinejmenším tři vrstvy hlavní, vesměs variabilní co do výše a intenzity. Svou horní hranicí splývají až s Van Allenovými radiálními pásy, jejichž objev byl prvním triumfem raného kosmického věku.

Tato obrovská prostora, která začíná přibližně ve výši padesáti kilometrů a sahá až do vzdálenosti několika zemských poloměrů, je nyní známa pod názvem ionosféra; její zkoumání pomocí raket, družic a rádiových vln neustalo po téměř celá dvě století. Chtěl bych zdát čest dílu předchůdců na tomto úseku vědy Američanům Tuvemu a Breitovi, Angličanovi Appletonovi, Norovi Störmerovi - a zvláště pak muži, který v roce 1970 získal stejnou cenu, kterou dnes jako velkou poctu přijímám já, vašemu krajanu Hannesu Alfvénovi...

Ionosféra je dosti svévolné dítě našeho Slunce; ani dnes ještě nelze její chování vždy zcela přesně předvídat. V dobách, kdy rádiové spojení na dlouhých vlnách bylo odvislé od jejich nálad, přispěla k záchraně mnoha životů - avšak daleko více lidí, než se kdy dovíme, bylo odsouzeno k záhubě, když beze stopy pohlcovala jejich zoufalá volání o pomoc.

Pod dobu kratší než jedno století, dokud žezlo nepřevzaly komunikační satelity, byla naším neocenitelným ale vrtošivým služebníkem - dotud netušený přírodní jev měl pro následující tři generaci, které jeho existenci začaly využívat, cenu bezpočtu miliard dolarů.

Přímý význam pro lidstvo měla tedy jen po krátký okamžik jeho historie. A přece - kdyby jí nebylo, neexistovali bychom ani my! Neboť v jednom směru měla vitální důležitost i pro předtechnickou éru člověka, dokonce již i pro opočlověka - a vlastně lze jít ještě dále, až k prvním živým tvorům na této planetě. Neboť ionosféra tvoří část štítu, který nás chrání před smrtícím rentgenovým a ultrafialovým zářením našeho Slunce. Pokud by záření těchto oborů spektra pronikalo až k mořské hladině, byl by sice přesto mohl na souši nějaký život vzniknout; ale nebyl by se mohl vyvinout v cokoli alespoň vzdáleně nám podobného...

Ježto ionosféra, stejně jako atmosféra nacházející se pod ní, je ovlivňována Sluncem, má i ona své proměny počasí. V obdobích slunečních poruch je brázděna vichřicemi nabitých částic obíhajících celou planetu a je zkrucována zemským magnetickým polem do smyček a vírů. Tehdy přestává být neviditelná, objevuje se nám v planoucích drapériích polární záře - jednoho z nejúžasnějších pohledů v celé přírodě - a prosvětluje chladnou polární noc svým přízračným svitem.

Ani dnes jsme ještě neporozuměli všem procesům v ionosféře probíhajícím. Jednou z příčin, proč je její zkoumání tak obtížné, je to, že všechny naše aparatury, ať již jsou nesené raketou anebo družicemi, jí prolétávají rychlostí tisíců kilometrů za hodinu; až dosud jsem nikdy neměli možnost stanout na místě a pozorovat. A nyní, poprvé vůbec, nám konstrukce navrhované Orbitální věže dává možnost zřídit v ionosféře pevnou pozorovatelnu. Je rovněž možné, že Věž do jisté míry ovlivní charakteristiky ionosféry - i když ji zcela určitě nemůže zkratovat, jak se obával dr. Bickerstaff. K čemu je dobré studium této oblasti, nyní, kdy už nemá význam pro spojové techniky? Odhlédneme-li od její krásy, od její výjimečnosti a poutavosti pro vědce, je její chování úzce spjata s projevy Slunce - pána našich osudů. Víme již, že Slunce není onou klidnou spořádanou hvězdičkou, v jakou věřili naši předkové; podléhá jak dlouhodobým, tak i krátkodobým proměnám. V současné době se stále ještě vynořuje z takzvaného Maunderova minima proběhnuvšího v letech 1645 až 1715; výsledkem toho je, že podnebí má nyní nejmírnější charakter od dob raného středověku. Ale jak dlouho může trvat tento příznivý vývoj? A co je ještě důležitější, kdy nastane nevyhnutelný obrat a jaký bude mít dopad na podnebí, na počasí a na veškeré aspekty lidské civilizace - a to nejen na této planetě, nýbrž i na ostatních? Neboť i ony jsou dětmi Slunce...

Podle některých spíše spekulativních teorií vstupuje Slunce nyní do období instability, která může mít za následek novou ledovou dobu, mnohem rozsáhlejší, než byly všechny předchozí. Pokud by tomu tak bylo, budeme potřebovat každou sebemenší špetku informací, abychom se na takové údobí mohli dobře připravit. Ani varování skutečně o celé století předem by možná neznamenal postačující předstih.

Ionosféra nám pomohla v samém našem zrodu; odstartovala komunikační revoluci; může ještě v mnohém směru rozhodovat o naší budoucnosti. Proto tedy je třeba pokračovat ve zkoumání této ohromné, vroucí arény slunečních a elektrických sil - onoho tajemného prostoru tichých bouří.

/39/ RANĚNÉ SLUNCE

Když Morgan viděl Deva naposledy, byl jeho synovec ještě malý chlapec. Teď už to byl vytáhlý hoch, a pokud se

nezmění frekvence jejich setkání, příště to bude dospělý chlap.

Inženýr nad tím pociťoval jen nevelkou vinu. Rodinná pouta za poslední dvě století slábla; neměl se svou sestrou společného téměř nic, kromě náhodné genetické shody. Třebaže se asi tak jednou měsíčně pozdravili a vyměnili pár konverzačních vět, nepamatoval se už ani, kdy a kde se naposledy osobně setkali.

Přesto však, když ho ten dychtivý a inteligentní kluk (jak se zdálo, ani v nejmenším neomráčený slávou svého strýce) pozdravil, uvědomil si Morgan záchvňv jistého pocitu sladkého i trpkého zároveň. Neboť on sám neměl syna, jenž by nesl dál jeho jméno; bylo to již dávno, kdy se rozhodl mezi prací a životem, neboť v blízkosti vrcholů lidského snažení se této volbě lze zřídka kdy vyhnout. Třikrát celkem - nepočítaje v to jeho vztah k Ingrid - měl příležitost si vybrat jinou životní cestu; avšak náhody i osobní ctižádost ho z ní vždycky svedly.

Znal podmínky této dohody s osudem dobře a přijal je; teď už bylo příliš pozdě reptat proti jejím různým dodatkům tištěným malým písmem kdesi na rubu. Předávat dál geny umí každý hlupák, takže většina jich to také činí. Ale ať už jeho dílo bude historií uznáno či ne, jen málo lidí na světě dokázalo to co on - a co ještě dokázat chce.

Za poslední tři hodiny toho dne Dev uviděl z terminálu Země víc než všechny oficiální návštěvy před ním. Vstoupil do nitra Hory vchodem v jejím úpatí, téměř dokončenou přístupovou chodbou k Jižní stanici, a absolvoval rychlou prohlídku všech zařízení pro odbavování cestujících a zavazadel, řídicího střediska a úvratňového prostoru, kudy budou vagóny přesouvány z Východní a Západní tratě, určených pro směr dolů, na Severní a Jižní tratě směřující vzhůru. Zadíval se vzhůru pětikilometrovou šachtou - vypadala jako obří dělová hlaveň namířená na hvězdy, jak tady tlumeným hlasem poznamenala již víc než stovka reportérů - skrze níž bude doprava proudit dolů i vzhůru. Jeho dotazy vyčerpaly tři průvodce, než ho poslední z nich s úlevou předal strýci.

„Tady ho máš, Vane,“ řekl Warren Kingsley, když dorazili rychlovýtahem na amputovaný vrchol Hory. „Někam si ho odveď, než mě připraví o místo a sedne si na mou židli.“

„To jsem ani nevěděl, Deve, že jsi do techniky tak žhavý.“

Chlapec dotčeně a trochu překvapeně vzhlédl. „Copak ty už se, strejdo, nepamatuješ na tu velkou stavebnici, cos mi poslal k desátým narozeninám?“

„Ale pamatuju, to víš, že pamatuju. Dělal jsem si legraci.“ (A popravdě: na onu konstrukční stavebnici skutečně nezapomněl; jenom mu na okamžik vypadla z paměti.) „Není ti tady nahoře zima?“ Na rozdíl od dobře zachumlaných dospělých chlapec obvyklý lehký termoplášť odmítl.

„Kdepak, je mi báječně. Co je tohle za tryskáč? Kdy už bude ta šachta v provozu? Smím si taky sáhnout na ty pásy?“

„Takže vidíš, co jsem měl na mysli,“ zubil se Kingsley.

„Tak za prvé: to je speciál šejka Abdulláha - jeho syn Fajsal přiletěl na návštěvu. Za druhé: tohle víko bude na šachtě tak dlouho, dokud Věž nedosáhne k vrcholku Hory a nepronikne dál do šachty; potřebujeme ho jako pracovní plošinu, a pak - neprší pod ním. Za třetí: na pásy si sáhnout smíš, a neutíkej, v téhle výšce to člověku škodí.“

„Pokud je mu dvanáct, tak asi ne,“ prohodil Kingsley za rychle se vzdalujícími Devovými zády. Šli pomalu za ním a připojili se k němu u kotevního pásu východní stěny.

Tak jako už tisíce jiných před ním hleděl hoch upřeně na matně šedivý úzký proužek, jakoby vyrůstající ze země, který strměl kolmo k obloze. Devovy zraky ho sledovaly vzhůru - dál - ještě dál, až se mu hlava zvrátila do nejzazšího záklonu. Morgan ani Kingsley nenásledovali jeho příkladu, třebaže pokušení, i po tolika letech, bylo stále ještě silné. Nevarovali ho také nijak, neřekli mu, že byli návštěvníci, kterých se z onoho pohledu zmocnila taková závrať, že se zhroutili a nebyli schopni odejít odsud bez pomoci.

Ale tohle byl kluk s pevnými nervy: hleděl upřeně k zenitu téměř minutu, jako by doufal, že přece jen zahlédne ty tisíce pracovníků a milióny tun materiálu vznášející se až někde za hlubokou modří oblohy. Pak zamhouřil oči a stáhl tvář do grimasy, prudce zavrtil hlavou a na okamžik se podíval na své nohy, jako by se chtěl ujistit, že stále ještě stojí na pevné a spolehlivé půdě Země.

Opatrně vztáhl ruku a pohlídl neširokou stuhu spojující planetu s jejím novým měsícem.

„A co by se stalo,“ zeptal se, „kdyby to prasklo?“

Stará otázka, a mnoho lidí bylo překvapeno odpovědí.

„Takřka nic. V tuto chvíli není pás prakticky ještě vůbec napjatý. Kdybys ho ustříhl, zůstal by tu prostě viset, jenom vítr by s ním trochu mával.“

Kingsley se zatvářil poněkud rozmrzele; oba dva samozřejmě věděli, že je to notně přehnané zjednodušení. V daném okamžiku byl každý z pásů zatížen tahem asi stovky tun - ale to byla zanedbatelná hodnota ve srovnání s navrhovaným namáháním, až bude systém fungovat a kotvící pásy do něho budou zabudovány. Nemělo však smysl mást chlapce těmito detaily.

Dev o tom chvíli uvažoval; potom do pásu za zkoušku ťukl, jako by doufal, že z něj vyloudí hudební tón. Ale jediným výsledkem bylo fádňí klepnutí, které v mžiku opět utichlo.

„Kdybys do pásu uhodil pořádným perlíkem,“ řekl Morgan, „a vrátil se sem asi tak za deset hodin, přišel bys právě včas, abys slyšel ozvěnu až od Tranzitu.“

„Teď už ne,“ namítl Kingsley. „V konstrukci je už příliš mnoho tlumících prvků.“

„Ty mi musíš všechno zkazit, Warren. Teď pojď se mnou, Deve, ukážu ti něco doopravdy zajímavého.“

Došli do středu kruhové kovové desky, která nyní korunovala Horu a přikrývala šachtu jako nějaká obrovitá poklička. Přesně uprostřed mezi všemi čtyřmi pásy, po nichž byla Věž naváděna k Zemi, stála malá geodetická chatička, která vypadala ještě mnohem provizorněji než plocha, na níž byla umístěna. V ní byl dosti kuriózně konstruovaný binokulár, zaměřený kolmo vzhůru a zjevně nepřestavitelný do žádného jiného směru.

„Teď před západem slunce je nejvhodnější doba pro pozorování; základna Věže je v tuto dobu pěkně osvětlena.“

„Když už je řeč o Slunci,“ řekl Kingsley, „podívejte se. Je to vidět ještě jasněji než včera.“ V jeho hlase zaznívala téměř



bázeň, když ukazoval prstem na zářivou zploštělou elipsu nížící se do oparu nad západním obzorem.

Kouřmo ztlumilo její jas natolik, že do ní bylo možno bez nesnází pohlédnout.

Víc než sto let nebyla pozorována taková skupina skvrn; pokryly téměř polovinu zlatavého disku, až se zdálo, jako by Slunce bylo zasaženo jakousi zhoubnou chorobou anebo prodáváveno řítícími se světy. Ani sám mohutný Jupiter by byl ovšem nemohl vytvořit takovou jizvu ve sluneční atmosféře; největší ze skvrn měřila v průměru čtvrt miliónu kilometrů a byla by pohltila několik stovek Zemí.

„Předpověď na dnešní noc slibuje další velkou podívanou na polární záři - profesor Sessui a jeho mládenci to mají dobře načasované.“

„Podívám se, jak se jim vede,“ řekl Morgan a nastavoval cosi na okuláru. „Deve, mrkni se na ně.“

Chlapec se chvíli upřeně díval a pak odpověděl: „Vidím jen čtyři pásy, běží doprostředka - totiž nahoru - a pak se nějak ztrácejí.“

„Uprostřed nevidíš nic?“

Další odmlka. „Ne - žádnou Věž není vidět.“

„To je v pořádku - je ještě šest set kilometrů vysoko a na dalekohledu je nastaveno nejslabší zvětšení. Popojedu teď transfokátorem. Připoutejte se, nekuřte.“

Dev vyprskl smíchy nad tou starobylou formulkou, dobře známou z řady historických dramat. Ale žádnou změnu zprvu neviděl, jen ony čtyři linky mířící do středu zorného pole poněkud zneostřily. Trvalo mu několik vteřin, než si uvědomil, že pohled nemůže doznat změny, třebaže se rovina zaostření řítí vzhůru podél osy celého systému; kvarteto pásů pochopitelně muselo vyhlížet zcela stejně z jakéhokoli bodu v kterémkoli místě osy.

A pak se náhle zjevila, zaskočila ho svou přítomností, třebaže ji předem očekával. Přesně uprostřed zorného pole se projasnila malá světlá skvrnka; pozoroval ji, jak roste, a naráz teď poprvé ucítil skutečný vjem pohybu.

O několik sekund později už rozeznával nepatrný kroužek - nikoliv, oko i mozek už se teď shodovaly, že je to čtvereček. Hleděl přesně vzhůru na základnu Věže, která se sunula směrem k Zemi podél vodících pásů tempem několika kilometrů za den. Čtveřice stuh nyní zmizela, na tuto vzdálenost již nebyla viditelná. Ale onen čtverec, jakýmsi kouzlem tkvící na obloze, rostl stále dál, třebaže teď již při maximálním zvětšení znejasněl.

„Co vidíš?“ ptal se Morgan.

„Jasný malý čtvereček.“

„Výborně - to je spodní strana Věže, je ještě plně osvětlena Sluncem. Když se tu setmí, můžeš ji další hodinu pozorovat i prostým okem, dokud se nedostane do zemského stínu. A jiného nevidíš nic?“

„Ne...“ odpověděl chlapec po dlouhé pauze.

„Ale měl bys vidět. Je tam skupina vědců, jsou právě v nejnížší sekci, umisťují v ní nějaké aparáty. Právě tam dorazili z Tranzitu. Když se podíváš pozorněji, uvidíš jejich transportér - je na Jižní trati - to znamená na pravé straně obrazu.

Hledej jasnou skvrnu, velikostí to bude asi tak čtvrtina základny Věže.“

„Nezlob se, strejdo - já to nemůžu najít. Podívej se ty sám.“

„No, to se mohla zhoršit i viditelnost. Někdy Věž zmizí docela, třebaže vzduch vypadá -“

Ještě než si Morgan stačil vyměnit s Davem místo u okuláru, ozvalo se z jeho osobního přijímače dvakrát ostré dvojité zapísknutí. O vteřinu později zazněl poplachový signál i z Kingsleyova zápěstí.

Bylo to vůbec poprvé, kdy Věž vyhlášovala poplach čtvrtého stupně.

/40/ KONEČNÁ STANICE

Nebylo divu, že se trati říkalo Transsibiřská magistrála. I nenáročná cesta dolů, z Tranzitu k základně Věže, trvala samospádem padesát hodin.

Jednou to bude pouhých pět hodin, ale do onoho dne scházely ještě celé dva roky, tratím chyběla energetická trakce a aktivizace jejich magnetických polí. Vozidla pro inspekci a údržbu, která zatím pojížděla po bocích Věže, byla poháněna prostřednictvím staromódních pneumatik, rozpírajících se zevnitř ve vodících drážkách tratě. Překračovat s tímto systémem rychlost pět set kilometrů za hodinu, i kdyby to omezené bateriové zdroje dovolily, nebylo radno.

Všichni však měli tak napilno, že jim na nějakou nudu nezbyval čas. Profesor Sessui a jeho tři studenti konali pozorování, hlídali si přístroje a připravovali se na přestup do Věže, a tak aby pak nezmařili ani minutu. Řidič hermetizované jednotky, jeho strojní asistent a steward, kteří představovali celou posádku, měli také plně ruce práce, neboť toto nebyl žádný rutinní výlet. Takzvaný Suterén, pětadvacet tisíc kilometrů hluboko pod Tranzitem - a teď už jen šest set kilometrů vysoko nad Zemí - nikdo nenavštívil ode dne, kdy byl dobudován. Až dosud nebyl důvod vypravit se až tam, neboť souprava monitorů nikdy nehlásila žádnou závadu ani problém. K poruchám nebylo ani příliš mnoho příležitostí, celý Suterén tvořila vlastně pouhá vzduchotěsná čtvercová komora o straně patnáct metrů - byl to jeden ze stovek nouzových úkrytů rozmístěných po celé délce Věže.

Profesor Sessui musel vynaložit veškerý svůj nemalý vliv, aby získal souhlas k využití této ojedinělé pozorovatelné, jež se nyní rychlostí dvou kilometrů za den sunula ke svému setkání se Zemí. Bylo nezbytné, jak rozhorleně dokazoval, mít přístroje na místě, ještě než výskyt slunečních skvrn dospěje k svému pravidelnému maximu.

Sluneční aktivita již dosahovala nebývalé hladiny a pro Sessuiho mladé asistenty bylo někdy nesnadné soustředit se jen na aparatury; nádherné divadlo polárních září vně transportéru bylo příliš velkým lákadlem. Po celé hodiny koncem jejich cesty byla severní i jižní polokoule přeplněna zvolna se pohybujícími drapériemi a pentlicemi zelenavého světla, krásnými i děsivými - přesto však pouhými odlesky nebeských ohňostrojů odehrávajících se kolem obou pólů. Byl to vzácný jev, že se aurora zatoulala tak daleko od své říše; na rovníkové nebe pronikala jen jednou za mnoho generací. Sessui zaháněl studenty nazpět k jejich práci a napomínal je, že na dlouhé zpáteční cestě k Tranzitu budou mít na dívání času dost a dost. Pozoruhodné ovšem bylo, že i profesor sám se čas od času na celé minuty zastavil u pozorovacího okna, očarován pohledem na nebeské požáry.

Kdosi tento projekt pokřtil na „Expedice k Zemi“ - což byl, alespoň pokud jde o vzdálenosti, název z devadesáti osmi procent správný. Jak se jejich kabina plazila rychlostí pět set kilometrů po boku Věže dolů, začínala se rostoucí blízkost planety pod nimi zřetelně připomínat. Gravitace zvolna narůstala, od příjemné sublunární lehkosti, jaká vládla na Tranzitu, až téměř k plné hodnotě běžné na zemském povrchu. Pro každého zkušeného cestovatele kosmem to byl zvlášť divný pocit; pociťovat jakoukoli tíži ještě před vstupem do atmosféry se zdálo obracet naruby všechny ustálené pořádky.

Až na občasné stížnosti na jídlo, které přepracovaný steward snášel se stoickým klidem, probíhala cesta bez jakýchkoli příhod. Sto kilometrů před Suterénem začalo pozvolné brzdění a rychlost byla snížena na polovinu. Ve vzdálenosti padesáti kilometrů od cíle byla zmenšena opět na polovinu - což komentoval jeden ze studentů: „Ta ostuda, kdybychom na samém konci vykojili.“

Řidič (trval na tom, aby se mu říkalo pilot) odpověděl, že je to vyloučeno, jelikož vodící drážky řídící sestup kabiny končí několik metrů před koncem Věže; kromě toho je tam umístěn i složitý systém nárazníků, pro případ, že by všechny nezávislé brzdy na všech čtyřech kolech najednou selhaly. Všeobecně se shodli na tom, že to byl vtip nejen zcela absurdní, ale navíc i nezapadlý.

/41/ METEOR

Ohromné umělé jezero, po dva tisíce let známé jako Parávanovo moře, leželo v klidu a míru pod kamenným pohledem svého tvůrce. Třebaže teď již jen zřídka někdo z návštěvníků zavítal k osamělé soše Kálidásova otce, jeho dílo - když už ne jeho sláva - přetrvávalo stavby jeho syna a navíc sloužilo Parávanově vlasti neskonale lépe; pro stovky lidských generací bylo zdrojem potravy, hasilo jejich žízeň, dalo obživu ještě mnohem většímu počtu generací ptáků, vysoké, buvolů, opic. Živilo i tvory, jimž tihle všichni slouží za potravu, šelmy, jako byl pružný leopard, který právě pil na břehu, u samé jezerní hladiny. Tyhle velké kočky tu až příliš zdomácněly a začínaly být trochu na obtíž, zejména teď, kdy už se nemusely bát lovců. Nenapadaly však nikdy člověka, pokud je lidé nedráždili anebo pokud se neocitly zaskočeny někde v koutě.

S důvěrou ve své bezpečí se leopard v klidu a dosyta napil, kolem něho se dloužily stíny a z východu se už začínalo šerit. Vtom náhle nastražil slechy a rázem celý zpozorněl; lidské ucho by zatím nebylo postřehlo nic neobvyklého, na zemi, ve vodě ani ve vzduchu. Večer byl stejně klidný jako vždy.

A pak, přesně z oblasti zenitu, se ozval tichý svist, jenž zvolna sílil až do chraptivého burácení podbarveného praskotem a rachotem a znějícího zcela jinak než vstup kosmické lodi do atmosféry. Vysoko na obloze se cosi kovově zalesklo v posledních paprscích zapadajícího slunce, rostlo, zvětšovalo se a zanechávalo za sebou kouřovou stopu. A pak se zmohutnělý objekt začal rozpadat; kusy z něho vystřelovaly na všechny strany, některé z nich se rozhořivaly plamenem. Zrak tak ostrý, jako byl leopardův, by byl po několika sekund, těsně předtím, než se těleso v explozi rozletělo na tisíc stěpin, dokázal rozeznat předmět zhruba válcové podoby. Avšak leopard na závěr katastrofy nečekal; zmizel mezitím v džungli.

Parávanovo moře jako by s hromovým úderem explodovalo. Gejzír vody a bahna se vymrštil stovku metrů do vzduchu - fontánou daleko předstihující všechna zřídla Jakkagaly, ba dostupující téměř do výše Skály. Na okamžik zůstala jakoby viset ve vzduchu, v marné vzpouře proti přitažlivosti, a pak se zřítila nazpět do rozbouraného jezera.

Oblohou zatím už zakroužilo poděšené vodní ptactvo na úprku. K němu se přidávalo téměř stejně velké hejno velkých kaloňů, pleskajících se mezi ptáky jako kožovíti pterodaktylové, kteří přetrvávali věky. Za normálních okolností vzlétali až po soumraku; nyní se všichni stejně vylekáni, ptáci i kaloni, svorně dělili o oblohu.

Poslední ozvěny dopadu odumíraly v okolních pralesích; nad jezero se opět snášelo ticho. Ale uplynuly dlouhé minuty, než se hladina znovu ustálila do zrcadlového lesku a než neklidné vlnky přestaly přebíhat sem a tam před nevidoucími zraky Parávany Velikého.

/42/ SMRT NA ORBITĚ

Říká se, že každá velká stavba si vyžádá lidský život; na pylonech Gibraltarského mostu bylo vyryto čtrnáct jmen. Avšak díky téměř fanatické kampani za bezpečnost byl počet obětí při stavbě Věže pozoruhodně nízký. Proběhl dokonce celý jeden rok, kdy nedošlo k žádnému smrtelnému úrazu.

Ale byl i takový, v němž se udály čtyři - dva z nich obzvláště mučivé. Montážní revizor z kosmické stanice zapomněl, že sice je v kosmu, avšak nikoli na orbitální dráze - a tak ho celoživotní zkušenost zradila. Padal více než patnáct tisíc kilometrů, než shořel jako meteor při vstupu do atmosféry. Naneštěstí zůstala vysílačka jeho skafandru zapojena i po tyto poslední minuty...

Pro Věž to byl smolný rok; druhá z těchto tragédií byla mnohem zdoluhavější a proběhla rovněž před očima celého světa. Inženýrka pracující na protizávaží, značně daleko za synchronní orbitou, si neupevnila řádně bezpečnostní pás a byla vymrštnuta do prostoru jako kámen z praku. Nehrozilo jí v této výši žádné nebezpečí, nemohla se ani zřítit zpět na Zemi ani se nemohla dostat na únikovou trajektorii; naneštěstí však měl její skafandr zásobu vzduchu na pouhé dvě hodiny. Nebyla cesta, jak ji v tak krátké době zachránit; a přes protesty veřejnosti nebyl ani žádný pokus o záchranu podniknut. Oběť nehody se zachovala statečně. Odvysílala pozdravy na rozloučenou a pak - třebaže měla zásobu kyslíku ještě na třicet minut - skafandr otevřela. Její tělo bylo zachyceno o několik dní později, když je neúprosné zákony nebeské mechaniky dovedly nazpět k perigeu jeho dlouhé eliptické dráhy.

Tyto tragédie probleskly Morganovi hlavou, když se hnál k rychlovýtahu vedoucímu dolů do operačního centra; v patách ho následoval zachmuřený Warren Kingsley a nyní již téměř zapomenutý Dev. Tahle katastrofa byla zřejmě zcela jiného charakteru; provázel ji buď výbuch v Suterénu anebo v jeho těsné blízkosti. Že se transportér zřítil na Zem bylo jasné ještě dříve, než kdosi rozšířil zmatenou zprávu, že kdesi ve středu Taprobané došlo „k mohutnému meteorickému dešti“.

Morgan chápal, že je zbytečné oddávat se spekulacím, dokud nebude mít po ruce více faktů; a v tomto případě, kdy

zřejmě vzalo za své všechno, co by pomohlo k objasnění, nebudou už fakta patrně vůbec k dispozici. Věděl také dobře, že nehody v kosmu zřídka mívají jen jednu jedinou příčinu; bývají zpravidla výsledkem celého řetězce událostí, jež každá o sobě je zcela neškodná. Veškerá předvídatost bezpečnostních techniků není nikdy s to zaručit absolutní spolehlivost; a dokonce někdy jejich vlastní předimenzovaná opatření a omezení vedou k neštěstí. Morgan si nijak neváhal přiznat, že bezpečí projektu ho v tomto okamžiku zajímá mnohem víc než jakékoli ztráty na životech. Pro mrtvé by tak jako tak nebylo možno udělat už nic, jen zajistit, aby se havárie stejného charakteru nemohla nikdy opakovat. Ale eventualita, že téměř již dokončená Věž by mohla být případně ohrožena v samé své existenci, byla představa tak strašná, že se mu na ni ani nechtělo pomyslet.

Výtah plynule zastavil a Morgan vběhl do operačního centra - právě včas, aby si vyposlechl druhé ohromující překvapení tohoto večera.

#### /43/ HAVÁRIE

Pět kilometrů před koncovým bodem zvolnil strojvedoucí (a pilot) Rupert Chang znovu rychlost. Poprvé teď cestující uviděli bok Věže jako cosi reálného, ne již beztvorou šmouhu mizící v obou směrech v nekonečnu. Směrem vzhůru se dvě hluboké drážky, po nichž sjížděli, sice stále ještě táhly dál a dál jakoby bez konce a navěky - nebo aspoň pětadvacet tisíc kilometrů, což z hlediska lidských měřítek znamenalo totéž. Avšak dole pod nimi byl již cíl v dohledu. Komolá základna Věže se jasně rýsovala proti šťavnaté zeleni ostrova Taprobané, jehož má dosáhnout a spojit se s ním za dobu jen o málo delší než jeden rok.

Na displeji se teď znovu rudě rozblíkal signál ALARM. Chang symbol zamračeně a znechuceně pozoroval, pak sáhl na klávesu ANULOVAT ZÁZNAM, litery ještě jednou kmitly a pak zmizely.

Když se varování objevilo poprvé, o dvě stě kilometrů výše, proběhla spěšná konzultace s řídicím střediskem na Tranzitu. Rychlá kontrola všech systémů neprokázala žádnou závadu; pokud by byla jednotlivá čtení jistících přístrojů správná, byli by také už všichni cestující v transportéru mrtví. Veškeré parametry totiž byly překročeny tak, že stav každého byl neslučitelný s přežitím.

Chyba byla zjevně v samotných poplachových signalizačních okruzích a vysvětlení profesora Sessuiho všichni přijali s ulehčením. Vozidlo se už nepohybovalo v absolutním vakuu, pro něj bylo navrhováno a zkonstruováno; a ionosférický zmatek, do něhož se právě vnořilo, spontánně zapojoval citlivá čidla varovných systémů.

„To ale taky mělo někoho napadnout už dřív,“ vrčel Chang. Jelikož už však zbývala necelá hodina jízdy, nijak zvlášť se neznepokojoval. Rozhodl se periodicky kontrolovat všechny kritické parametry pomocí ručního řízení; Tranzit souhlasil, jiná alternativa ostatně neexistovala.

Nejvíce starostí mu dělал stav baterií. Nejbližší nabíjecí stanice byla o dva tisíce kilometrů výše, a pokud by nebyli schopni vystoupit zpátky až k ní, znamenalo by to dosti vážný problém. Ale v tomto směru měl Chang štěstí; procesem brzdění působily hnací motory transportéru rekuperačně, jako dynamo, a devadesát procent gravitační energie tak bylo nahuštěno zpět do baterií. Teď, kdy už byly plně nabitý, bylo nadbytečným stovkám stále ještě produkovaných kilowatů určeno vyžářit svou energii do kosmu prostřednictvím velkých křídlových chladičů na zadní části vozidla. Kolegové se Changovi občas posmívali, že s těmito křídélky vyhlíží jeho vehíkl jako starodávná letecká bomba. Touto dobou, v závěru brzdící fáze, by byla křídla měla už žhnout do ruda. Chang by se byl jistě nemálo vyděsil, kdyby se byl dověděl, že chladiče jsou dosud tak studené, že by si na ně klidně mohl sáhnout rukou. Neboť energii nelze zničit; někam se prostě přelít musí. A velice často se pak dostává na nesprávné místo.

Když se již potřetí objevilo hlášení POŽÁR - BATERIOVÁ SEKCE, Chang je rovněž bez váhání smazal. Skutečný oheň, to dobře věděl, by byl okamžitě automaticky zapojil hasící přístroje; vlastně se celou tu dobu nejvíce obával, aby právě k tomu nedošlo bezdůvodně. Jakmile bude mít cestu za sebou a transportér bude stabilizován, chtěl Chang vyšplhat do motorové sekce a osobně všechno důkladně a postaru zrevidovat „hlavoruční“ technikou.

Takto se však stalo, že teprve čich ho varoval, když už měl před sebou sotva kilometr cesty. Již v prvních okamžicích, kdy nevěřícíma očima hleděl na tenounký proužek dýmu deroucího se z ovládacího panelu, chladně analyzující složka jeho mysli to ihned komentovala: „To je ještě štěstí, že to počkalo až na samý konec jízdy.“

Potom si vybavil kvanta energie vyráběné v průběhu konečného brzdění a okamžitě přesně odhadl, co se asi odehrálo. Ochranné obvody zřejmě vypověděly službu a baterie tak byly nabíjeny nad svou kapacitu. Pomáhala je ničit celá série selhání; a na pomoc jim přišla ještě ionosférická bouře, slepá schválnost živelných dějů.

Úderem pěsti zapojil Chang spínač hasících automatů v bateriové sekci; alespoň ty fungovaly správně, neboť uslyšel přidušené burácení expandujícího dusíku na druhé straně přepážky. O deset vteřin později stiskl tlačítko VAKUIZACE a uvolnil tak plynu cestu ven do prostoru - i s většinou tepla absorbovaného z požářiště, jak doufal. I tato operace řádně proběhla; bylo to poprvé, kdy Chang s úlevou naslouchal zvuku, jež nelze zaměnit s žádným jiným - jakotu atmosféry unikající z kosmického plavidla; doufal, že ho slyší i naposledy.

Netroufal si spolehnout na automatický brzdící program, když vozidlo konečně dojíždělo do konečné stanice; naštěstí měl dojezd dokonale nacvičen a rozpoznával veškeré optické signály, takže dokázal zastavit na centimetr přesně u stykového uzlu. V divokém spěchu byly propojeny vstupy Suterénu a transportéru a do komory byly spojovacím tunýlkem chvatně nasoukány zásoby a výzbroj.

A posléze, spojeným úsilím pilota, technika a stewarda, tam byl násilím vecpán i profesor Sessui, který se pokoušel vrátit se pro nějaké své drahocenné přístroje. Stačili přirazit závěr vstupu jen pár sekund předtím, než přepážka strojní sekce povolila.

Pak už ztroskotanci nemohli dělat nic jiného, než čekat v pusté komoře, patnáct krát patnáct metrů, která měla podstatně chudší vybavení než slušně zařízená věžeňská cela, a doufat, že oheň nakonec stráví sám sebe. Snad bylo dobře pro klid mysli všech cestujících, že jenom Chang a jeho technik dokázali správně posoudit osudově důležitou hodnotu: plně nabitá baterie se rovnaly svou energií velké pumě s klasickou chemickou výbušninou a odtikávající

roznětkou, umístěné na vnější straně Věže.

Deset minut po jejich kvapném příjezdu bomba konečně explodovala. Ozval se tlumený rachot, doprovázený slabou vibrací Věže, a po něm zvuk praskajícího a trhajícího se kovu. Třebaže akustické projevy destrukce nebyly nijak zvlášť působivé, zmrazilo posluchače až v srdci; bortil se jejich jediný dopravní prostředek a zůstávali sami, pětadvacet tisíc kilometrů daleko od nejbližší pomoci.

Zaduněla další, protáhlejší exploze - poté se rozhostilo ticho; trosečníci se domysleli, že se transportér utrhl od boku Věže. Ještě stále ohromeni začali přehlížet své zásoby; a pomalu si počínali uvědomovat, že jejich téměř zázračný únik jim patrně nebude nic platný.

/44/ NEBESKÉ ÚTOČIŠTĚ

Hluboko v nitru Hory, mezi displeji a spojovací technikou operačního střediska stanice Země, stál Morgan se svým technickým štábem kolem desetinásobně zmenšeného hologramu nejnižší části Věže. Byl perfektní až do posledního detailu, až po čtyři tenounké pentle vodicích pásů vybíhající z každé ze čtyř stěn. Rozplývaly se ve vzduchu kdesi nad podlahou a bylo dost těžké si představit, že i při tomto zmenšení by musely pokračovat dál a dál dolů, dalších šedesát kilometrů - napříč celou zemskou kúrou.

„Potřebujeme řez,“ řekl Morgan, „a zvedněte trochu Suterén, asi do výše očí.“

Věž ztratila svou zdánlivou reálnost, stal se z ní zářící přízrak - dlouhá čtvercová krabice s tenkými stěnami, prázdná, jen se supravodivými kabely elektrického vedení. Nejnižší část - Suterén bylo skutečně nevhodnější jméno, třebaže v současné době se nalézal ve výši stokrát přesahující výšku Hory - byla od ostatní konstrukce hermeticky oddělena, tak aby vytvořila jedinou komoru o čtvercovém půdorysu, se stranou dlouhou patnáct metrů.

„Stykovací uzly!“ dožadoval se Morgan.

Dvě místa na zobrazení začala zářit jasněji. Na severní a jižní stěně, uprostřed mezi vodicími drážkami byly jasně vyznačeny vnější dveře dvojitých přechodových komor - umístěných co nejdále od sebe, jak odpovídalo běžným bezpečnostním zásadám pro všechna kosmická zařízení určená k pobytu lidí.

„Dostali se dovnitř samozřejmě jižním vstupem,“ vysvětloval službu konající operáční. „Jestli byly potom závěry poškozeny výbuchem, nevíme.“

No, máme ještě tři další vchody, pomyslel si Morgan - a zajímala ho především dvojice spodních stykovacích uzlů. Byla to jedna z dodatečných korektur provedených v dosti pokročilé fázi projektu. Celý Suterén vlastně představoval dodatečnou úpravu plánů; v jedné projekční etapě převládala názor, že je zbytečné budovat bezpečnostní komoru zde, v té části Věže, která se časem stane součástí pozemské konečné stanice.

„Obraťte spodek dnem ke mně,“ nařizoval Morgan.

Věž se převrátila v plavném světelném oblouku a zůstala horizontálně viset ve vzduchu, spodním koncem otočena k Morganovi. Nyní si mohl prohlédnout všechny podrobnosti onoho čtvercového dna - anebo střechy, pokud by východiskem byl pohled budovatelů na orbitální stanici.

Poblíž severního a jižního okraje byly vstupy vedoucí do dvou nezávislých přechodových komor, oba přístupné zespodu. Jediný problém byl, jak jich ve výši šesti set metrů dosáhnout.

„Vitální systémy?“

Prostupy ztemněly a zanikly opět v konstrukci; vizuální zvýraznění se přesunulo na malou skříňku uprostřed komory.

„To je ten problém, pane doktore,“ řekl operáční zamračeně. „Je tam jen zařízení na udržování tlaku. Žádné pohlčovače a samozřejmě ani žádný proud. Neumím si představit, jak přečkají noc, teď, když přišli o transportér. Teplota už tam klesá - o deset stupňů od západu slunce.“

Morganovi bylo, jako by kosmický chlad zamrazil i jeho samého až do nitra srdce. Rozjaření nad tím, že z posádky havarovaného transportéru jsou dosud všichni naživu, rychle vyprchávalo. I kdyby v Suterénu byl dostatek kyslíku, aby mohli vydržet několik dnů, ztrácí to význam, pokud ještě před úsvitem všichni pomrznou.

„Chtěl bych mluvit s profesorem Sessuiem.“

„Nemůžeme ho volat přímo - nouzový telefon ze Suterénu je propojen jen na Tranzit. Ale to nebude problém.“

Ukázalo se, že ani to není tak docela pravda. Když dostali spojení, přišel k telefonu strojvedoucí a pilot v jedné osobě Chang.

„Lituji,“ řekl, „ale pan profesor nemá čas.“

Po chvilce nevěříčího mlčení Morgan odpověděl, s pauzami za každým slovem a s důrazem na své jméno. „Řekněte mu, že s ním chce hovořit dr. Vannevar Morgan.“

„Já mu to povím, pane doktore - ale to nepomůže. Přípravuje se svými studenty nějaké zařízení. Byla to jediná věc, kterou se jim povedlo zachránit - nějaký spektroskop - a teď ho zaměřují jedním s pozorovacích okének...“

Morgan se s námahou ovládl. Už měl na jazyku: „Zbláznili se?“, když ho Chang předešel.

„Vy pana profesora neznáte - já jsem s ním strávil teď celý týden. On je - no, vy byste asi řekl zažraný do svého oboru. Tři jsme ho museli držet, když se chtěl ještě jednou vrátit do kabiny pro aparáty. A před chvílí mi právě řekl, že když už musíme tak jako tak zemřít, chce mít jistotu, že alespoň ten jediný zbylý přístroj z celé jeho výbavy bude fungovat, a za to že dá třeba krk.“

Morgan vyrozuměl z tónu Changova hlasu, že i při všech potížích, které se svým význačným a nijak příjemným pasažérem má, chová k němu mimořádnou úctu. Profesor měl vskutku logiku na své straně. Zachránit co se dalo z celých těch dlouhých let úsilí investovaného do nešťastné výpravy, v tom opravdu nějaký smysl byl.

„No dobrá,“ řekl posléze Morgan, podvoluje se - ač nerad - nevyhnutelnému. „Když tedy pro mne nemá čas on, tak mi podejte zprávu o situaci vy. Zatím mám jen samé informace z druhé ruky.“

Mezitím mu došlo, že od Changy dostane patrně mnohem užitečnější hlášení, než jaké by byl s to poskytnout profesor. Třebaže Chang svým naléháním na pilotské titulování občas budil veselí skutečných astronavigátorů, byl to vysoce



kvalifikovaný technik s výbornou elektrikařskou i strojní průpravou.

„Moc vám toho neřeknu. Měli jsme při poplachu tak málo času, že jsme nestačili zachránit takřka nic - kromě toho zatraceného spektrometru. Řeknu vám otevřeně - vůbec jsem nevěřil, že se tím průlezem stačíme evakuovat všichni a včas. Máme jen to, co jsme právě měli na sobě - a to je všechno. Jedna ze studentek ještě stačila chytit do ruky svou tašku. A představte si, co v ní bylo - koncept její diplomky, psaný na papíře, hrom aby do ní uhořel! Dokonce ani ne na nehořlavém, naprosto proti všem předpisům. Kdybychom na tom nebyli tak blbě s kyslíkem, tak bychom ho aspoň spálili a trochu se ohřáli.“

Morgan naslouchal tomu hlasu z kosmu, hleděl na průsvitný - a přece zdánlivě hmotný - model Věže a podléhal podivné iluzi. Dokázal si docela dobře představit, že uvnitř jsou živí, na jednu desetinu skutečné velikosti zmenšení človíčkové a že se henží tam dole v nejnižší části Věže; stačilo jen natáhnout ruku a odnést je do bezpečí...

„Kromě chladu je tu jeden velký problém - vzduch. Nevím, jak dlouho to může trvat, než nás začne skládat kyslíčnick uhlíčitý - to si u vás asi spočítáte líp. Ať už ale bude výsledek jakýkoli, bojím se, že bude stejně až moc optimistický.“ Chang ztlumil hlas o několik decibelů a začal mluvit téměř spikleneckým šepotem, zřejmě si nepřál, aby ho někdo uvnitř komory slyšel. „Profesor ani studenti o tom ještě nevědí, ale jižní přechodová komora utrpěla při explozi nějaké poškození. Je tam porušená hermetizace - kolem těsnění to trvale syčí. Jak moc vážné to je, to nedovedu odhadnout.“ Hlas přešel opět k normální síle. „Takže situace vypadá asi takhle. Čekáme, že nás zase zavoláte.“

A co vám, k čertu, asi tak budeme schopni říct, pomyslel si Morgan. Sbohem?

Řízení krizových štábů patřilo k těm uměním, která Morgan sice obdivoval, avšak nikomu nezáviděl. Odpovědnost měl v dané situaci nyní Janos Bartok, vedoucí bezpečnostní techniky Věže, nahoře na Tranzitu; lidé v nitru Hory, o pětadvacet tisíc kilometrů níže - a pouhých šest set kilometrů od místa havárie - mohli toliko vypoaslechnout zprávy, rozdávat neocenitelné rady a uspokojovat zvědavost sdělovacích prostředků, jak nejlépe dokázali. Není třeba říkat, že Maxine Duvalová s nimi navázala kontakt hned v prvních minutách po neštěstí a že její otázky šly jako obvykle na tělo.

„Dostanou se k nim včas z Tranzitu?“

Morgan zaváhal; odpověď na tuhle otázku byla jednoznačně záporná. Ale nebylo by moudré, by dokonce by bylo drastické, vzdávat se naděje už v tomto okamžiku. Jednou jim koneckonců už přece štěstí přálo.

„Nerad bych vyvolával falešné naděje, ale možná, že Tranzit nebudeme vůbec potřebovat. Jedna z čet pracuje mnohem blíže, na stanici 10 K - to je na desetitisícím kilometru. Jejich transportér by mohl dorazit k Suterénu během dvaceti hodin.“

„Tak proč ještě nevyjel?“

„Bartok, to je šéf bezpečnostní techniky, přijme potřebná rozhodnutí v nejbližších chvílích - ale tohle by patrně bylo předem zmařené úsilí. Podle našeho propočtu mají vzduch jen na polovinu té doby. A ještě vážnější problém představuje teplota uvnitř.“

„Co tím chceš říct?“

„Nahoře mají noc, a jsou bez jakéhokoli zdroje tepla. Tohle ještě pro zpravodaje neuvolňuj, Maxino, ale mohl by se z toho stát i dostih mezi zmraznutím a udušením.“

Následovala několikasekundová pauza, než se Maxine Duvalová opět ozvala, nezvykle ostýchavým tónem. „Možná že jsem na to hloupá, ale přece ty meteorologické družice s jejich obrovskými infračervenými lasery...“

„Dost! Víc už nemusíš říkat, Maxino, děkuju. To já jsem hlupák! Počkej moment, volám na Tranzit...“

Bartok byl sice docela zdvořilý, když se mu Morgan ozval, ale jeho úsečná odpověď jasně napověděla, co si asi myslí o amatérech, kteří se mu pletou do řemesla.

„Tak se tedy nezlobte, že jsem vás vytrhl z práce,“ omlouval se Morgan a vrátil se k rozhovoru s Maxinou. „Někdy jsou experti docela na svém místě a vědí si rady,“ pravil kajícíně. „Ten náš alespoň na svém místě je. Má už deset minut spojení s Monzunovou regulací. Teď propočítávají na computeru potřebnou intenzitu paprsku - neradi by to přehnali, bojím se, aby je tam nahoře neusmažili.“

„Takže jsem přece jen měla správný nos,“ pravila Maxine sladce. „Tohle tě ale napadnout mohlo, Vane! A na co všechno jsi ještě zapomněl?“

Na takovou otázku neexistovala odpověď, a Morgan se o žádnou také nepokoušel. Dovedl si představit, jak Maxinin počítačový mozek pracuje na plné obrátky a domyslel se, nač se asi zeptá teď. Hádal správně.

„A Spidery použít nemůžete?“

„I nejnovější typy jsou omezeny v dostupu - jejich baterie je dokáže vynést jen do tří set kilometrů. Jsou koncipovány pro inspekci Věže, až vnikne do atmosféry.“

„Tak do nich dejte větší baterie.“

„Za těch pár hodin? Ale to by nebyl jediný problém. Jediný prototyp, který v současnosti prodělává zkoušky, není schopen vzít na palubu pasažéra.“

„Mohli byste ho tam poslat prázdný.“

„Lituju - i na to jsme už mysleli. Ve Spideru musí být operátor, aby zajistil napojení, až by ten pavouček došplhal k Suterénu. A stejně by to trvalo několik dní, než bychom ty lidi po jednom dopravil na Zemi.“

„Ale nějaký plán přece mít musíte!“

„Máme jich dokonce několik, jeden bláznivější než druhý. Jestli se některý ukáže proveditelný, dám ti vědět. Zatím bys pro nás mohla něco udělat.“

„Co to má být?“ zeptala se Maxine podezřívavě.

„Vysvětlit svým posluchačům, proč se sice může jedna kosmická loď napojit na druhou v šesti stech kilometrech, ale

proč se absolutně nemůže spojit s Věží.“

Když už se Maxinina tvář, s výrazem lehkého podráždění, ztrácela z obrazovky, a když se Morgan znovu obracel k dobře organizovanému zdánlivému chaosu operačního centra, pokusil se všestranně uvolnit mysl a bez zábran ještě jednou projít veškerá hlediska problému. I přes zdvořilé odmítnutí bezpečnostního technika, který se zdatně činil nahoře na Tranzitu, by snad i on přece jen mohl mít nějaký užitečný nápad. A třebaže se nedomníval, že existuje řešení zázračné, rozuměl přesto Věži lépe než kdokoli jiný na světě - možná s výjimkou Warrena Kingsleye. Ovšem Warren ovládal spíše podrobnosti; Morgan měl zase lepší celkový přehled.

Sedm mužů a žen uvízlo uprostřed nebe, v situaci, která zatím v kosmické technice neměla obdoby. Musí se najít cesta, jak je dopravit do bezpečí dříve, než je otráví kyslíčnick uhlíčitý anebo než tlak poklesne tak nízko, že se komora stane doslova rakví podobnou Mohammedově - zavěšenou mezi nebesy a Zemí.

/45/ ÚKOL PRO JEDNOHO

„Dokážeme to!“ řekl Warren Kingsley a zešířila se usmál. „Spider přece jen dojede až k Suterénu.“

„Podařilo se vám přidat dostatečnou kapacitu baterií?“

„Ano, ovšem je to spočteno na chlup. Musíme to řešit dvoustupňově, jako bývaly konstruovány staré rakety. Jakmile bude přídavná baterie vyčerpána, je nutno ji odhodit, aby si Spider odlehčil od neužitečného zatížení. To bude asi ve čtyřech stech kilometrech. Zbytek cesty už dokáže Spider ujet na svou vlastní baterii.“

„A kolik zbývá pro užitečné zatížení?“

Usměv z Kingsleyovy tváře mizel.

„Opravdu jen zbytek. Asi padesát kilo, i při těch nejlepších bateriích, co máme.“

„Jenom padesát? K čemu to bude dobré?“

„Mělo by to stačit. Dvě z těch nových bomb na tlak jednoho tisíce atmosfér, každá s pěti kilogramy kyslíku. Masky s molekulárními filtry, k odfiltrování kyslíčnicku uhlíčitého. Trochu vody a potravinových komprimátů. Nějaké zdravotnické potřeby. Dá se to všechno vtěsnat do pětačtyřiceti kilogramů.“

„A jste si jisti, že to bude stačit?“

„Ano - pomůže jim to vydržet až do chvíle, než k nim dorazí transportér ze stanice 10 K. A kdyby bylo třeba, může Spider podniknout tu cestu ještě jednou.“

„Co si o tom myslí Bartok?“

„Souhlasil. Koneckonců žádné lepší řešení není.“

Morgan měl pocit, jako by mu z ramenou někdo snímal obrovskou tíhu. Řada věcí ještě nemusí vyjít, ale byl tu alespoň prvý paprsek naděje. Pocit naprosté bezmoci byl zahnán.

„Kdy budete mít Spidera připraveného?“

„Když nám do toho nic nepřijde, tak asi za dvě hodiny. Maximálně za tři. Naštěstí jde vesměs o zcela standardní vybavení. Spidera teď právě kontrolují. Je už třeba rozhodnout jen jednu...“

Vannevar Morgan zavrtěl hlavou. „Není, Warrene,“ odpovídal pomalu, klidným, neodvratně rozhodnutým hlasem, jakým ho jeho přítel dosud neslyšel promluvit. „Tady už není co rozhodovat.“

„Nehraju si tu na šéfa, Bartoku,“ říkal Morgan. „Je to záležitost holé logiky. Samozřejmě že Spidera může v podstatě řídit kdokoli - ale jen asi tak pět lidí zná do detailu všechny technické záležitosti, o které půjde. Až se Spider dostane těsně k Věži, může dojít k různým operačním problémům, a ty jsem já s to řešit nejlíp.“

„Dovolte, doktore Morgane,“ pravil hlavní bezpečnostní technik, „abych vám připomněl, že je vám pětašedesát. Bylo by mnohem rozumnější poslat někoho mladšího.“

„Mně není žádných pětašedesát! Je mi šedesát šest. A můj věk s tím nemá naprosto nic společného. Nehrozí mi tam žádné nebezpečí a úkol nevyžaduje žádnou zvláštní fyzickou sílu.“

A byl by mohl ještě dodat, že psychologické faktory jsou tu mnohem důležitější než fyziologické. Takřka každý by dokázal pasívně vyjet nahoru a dolů, tak jako to dokázala Maxine Duvalová a jak to budou od této chvíle za rok činit milióny lidí. Docela jiná věc však bude čelit situacím, které mohou snadno vzniknout tam nahoře, šest set kilometrů vysoko, uprostřed prázdnoty nebe.

„Přesto se domnívám,“ říkal bezpečnostní technik Bartok s jemnou naléhavostí, „že nejlepší by bylo poslat někoho mladšího. Například dr. Kingsleye.“

Těsně za sebou Morgan uslyšel (anebo se mu to jen zdálo?), jak se jeho kolega sípavě nadechuje. Po léta mezi sebou vtípkovali nad Warrenovou úzkostí z výšek, tak silnou, že se Warren nikdy nevydal na inspekci žádné z konstrukcí, které navrhoval. Od jeho strachu zbýval sice ku skutečné akrofobii ještě nějaký krůček, a Warren ho dokázal překonat, pokud to bylo nezbytné; doprovodil koneckonců Morgana na jeho pěší cestě z Afriky do Evropy. Avšak to byla také jediná příležitost, kdy ho kdo viděl na veřejnosti opilého, a celých čtyřiaadvacet hodin poté nebyl k spatření vůbec. Warren tedy nepřipadal v úvahu, třebaže Morgan věděl, že je připraven na cestu nastoupit. Ovšem jsou chvíle, kdy věcné předpoklady a odvaha sama o sobě nepostačují; nikdo není schopen utlumit strach, který mu byl vrozen anebo který mu byl navozen v nejranějším dětství.

Naštěstí tohle všechno nebylo třeba bezpečnostnímu technikovi vysvětlovat. Existoval jednodušší a stejně pádný argument, proč by Warren Kingsley jet neměl. Jen zřídka kdy měl Morgan důvod k uspokojení z toho, že je malý; a taková chvíle teď nastala.

„Jsem o patnáct kilo lehčí než Kingsley,“ řekl Bartokovi. „V akci s tak těsným propočtem byl to mělo jako důvod stačit. Takže už nemaňte čas diskusemi, je ho málo.“

Trochu ho hryzlo svědomí, věděl, že to nebylo docela fair. Bartok konal toliko svou povinnost, a to se vši důkladností, a chyběla ještě hodina, než bude aparatura připravena. Časem nikdo neplýtvat.

Po dlouhé sekundy si oba dva hleděli do očí, jako by ani neexistovalo oněch pětadvacet tisíc kilometrů mezi nimi. Pokud by se z toho mělo stát měření sil, nastala by dost zapeklitá situace. Funkčně velel operaci Bartok a byl by teoreticky mohl zrušit jakékoli rozhodnutí inženýra projektu, ba i ředitele projektu. Ale byl by asi dosti obtížně tuto svou autoritu uplatňoval; jak Morgan, tak i Spider byli hluboko dole na Šrí Kandě, a držba, jak známo, zakládá devět desetin práva.

Nakonec Bartok pokrčil rameny. Morganovi se ulevilo.

„Něco na tom je. Mám sice pořád ještě své pochybnosti, ale jdu do toho s vámi. Hodně štěstí.“

„Děkuju,“ odpověděl Morgan tiše, když obraz již zmizel z plochy. Obrátil se k stále ještě mlčícímu Warrenovi a řekl:

„Jdem.“

Teprve když už vycházeli z operačního střediska, cestou zpátky na vrcholek, hmátl Morgan automaticky po nevelkém přívěsku skrytém pod košilí. ISIS ho už celé měsíce nechala na pokoji, a dokonce ani Warren Kingsley neměl tušení o její existenci. Nezahrával si snad s životy druhých, stejně tak jako se svým, jen aby ukojil svou vlastní ješitnost?

Kdyby tak hlavní bezpečnostní technik Bartok věděl o tomhle...

Teď už bylo pozdě. Ať ho vedly jakékoli motivy, Morgan už couvnout nemohl.

/46/ SPIDER

Jak se Hora proměnila, říkal si Morgan, od chvíle, kdy ji spatřil poprvé! Její vrcholek byl zcela odříznut, zbyla po něm dokonale hladká plošina; v jejím středu tkvěla obrovitá „poklička“, která uzavírala šachtu, již bude zanedlouho proudit dopravní provoz mnoha světů. Je to zvláštní představa, že největší kosmický přístav celé sluneční soustavy bude hluboko v srdci obrovité hory...

Nikdo by byl neuhádl, že tu kdysi stával starobylý klášter, k němuž se soustřeďovaly naděje i obavy miliard po dobu nejméně tří tisíc let. Jediná připomínka, která tu po něm ještě zůstala, byl poněkud licoměrný odkaz Mahá Théra, nyní již zabalený a čekající na transport. Zatím však ani úřady v Jakkagale ani feditel muzea v Ránapuře nejevili o Kálidásův zlověstný zvon příliš nadšený zájem. Když se naposledy ozval jeho hlas, zadula na vrcholu Hory ona kratičká, ale světodějná vichřice - která vpravdě odvála minulost do zapomenutí. Teď, kdy Morgan a jeho pobočníci zvolna kráčeli k čekající kabině, byl vzduch naopak téměř nehybný, jen Spider se třeptal pod reflektory svítícími při poslední předstartovní prohlídce. Kdosi vyvedl na spodku kapoty umný nápis: SPIDER MARK II; a pod ním bylo už jen chvatně naškrábáno: DODÁME COKOLI KAMKOLI. Doufejme, že i kdykoli, pomyslel si Morgan...

Pokaždé, když vyjel až sem, míval vždy potíže s dechem, a již teď se těšil na příliv kyslíku, který mu brzy zaplaví vyhladovělé plíce. Avšak ISIS, k jeho překvapení i radosti, za návštěv vrcholku nikdy nehlásila ani předběžné varování; léčebný a životní režim, který mu dr. Sen předepsal, měl zřejmě znamenité účinky.

Spider už byl naložen a nadzdvížen heverem, tak aby dospod bylo možno namontovat přídatnou baterii. Mechanici ještě spěšně dokončovali poslední operace a odpojovali přírodní kabely pozemských zdrojů; změt' vodičů vytvářela pro člověka nenavýklého pohybu ve skafandru poněkud rizikové prostředí.

Morganova flexikombinéza dorazila z kosmoportu Gagarin teprve před třiceti minutami, a inženýr jednu chvíli vážně uvažoval o tom, má-li ji vůbec brát s sebou. Spider Mark II byl transportérek neskonale dokonalejší než jednoduchá sedačka, na níž se kdysi svezla Maxine Duvalová; byla to vlastně miniaturní kosmická loď s vlastní kompletní klimatizací. Pokud všechno půjde podle plánu, Morgan ji bude moci bez nesnázi napojit na spodní stykovací uzel Věže, již před lety konstruovaný pro takovýto případ. Ovšem skafandr mu zaručí nejen bezpečí při odstraňování eventálních potíží s napojením; poskytne mu i mnohem větší volnost pohybu. Flexikombinézy padly téměř na míru, velice málo připomínaly neohrabané brnění prvních kosmonautů, a ani pod tlakem nijak neomezovaly pohyblivost. Morgan kdysi viděl reklamní ukázkou, kdy v těchto kosmických kombinézách proběhl celý akrobatický program, včetně šermu a baletu. Ten byl, pravda, trochu komický - ale plně potvrdil parametry hlášené výrobcem.

Inženýr vystoupil po žebříku, v nízkých dveřích vozítka se na okamžik zastavil, otočil se a opatrně zacouval dovnitř.

Když se posadil a zapjal pojistné pásy, byl příjemně překvapen množstvím prostoru, který kabinka poskytovala.

Třebaže Mark II bylo nesporně vozítko toliko jednosedadlové, nepůsobilo nijak klaustrofobicky, jak se zprvu obával - a to ani při všem přídatném vybavení, které do něho bylo nutno naskládat.

Obě bomby s kyslíkem byly zastrčeny pod sedadlo, masky proti kysličníku uhličitému byly v krabici uskladněné za žebříkem vedoucím k hornímu průlezu. Zdálo se nepochopitelné, že tak nepatrná hromádka výstroje může znamenat rozdíl mezi životem a smrtí pro tolik lidí.

Morgan si s sebou vzal jeden jediný předmět osobní výbavy, upomínku na svůj první den strávený v Jakkagale, před dávnými a dávnými lety, kdy vlastně tohle všechno začalo. Spinnereta nezabírala prakticky žádné místo a vážila necelý kilogram. V průběhu let se pro něj stala čímśi jako talismanem; stále ještě to byl jeden z nejúčinnějších způsobů, jak předvést vlastnosti hyperfilamentu, a kdykoli ji zapomněl doma, takřka vždy zjišťoval, že právě ten den by ji byl potřeboval. A ze všech myslitelných cest by mu právě na téhle, kterou nastupoval, mohla být užitečná.

Zacvakl rychlozávěř spojovací trubice skafandru na kabinový přípoj a přezkoušel zásobení vzduchem ze skafandru i z vnějšího zdroje. Venku zatím odpojili poslední kabel; Spider byl volný.

Duchaplné řeči při takovýchto příležitostech zpravidla nikoho nenapadají - a tohle, koneckonců, měla být dosti jednoduchá akce. Morgan se jen na Warrena trochu stísněně usmál a řekl: „Tak to tady opatruj, Warreně, než se vrátím, a dobře zamykej.“ A pak si povšiml osamocené postavičky v kruhu lidí kolem kabinky. Pro pána, na toho chudáka kluka skoro úplně zapomněl... „Deve,“ zavolal. „Mrzí mě, že jsem se ti teď nemohl víc věnovat. Dohoníme to, až se vrátím.“

A taky že dohoníme, říkal si v duchu. Jakmile bude Věž hotová, bude čas na všechno - i na ty mezilidské vztahy, které tak hanebně zanedbával. Dev stojí za to, aby si ho člověk všiml; kluk, který ví, kdy nemá překážet, dává víc než záruku, že z něho něco bude.

Oblá dvířka vozítka - horní část byla z průhledného plastiku - tiše dosedla na těsnění. Morgan stiskl tlačítko REVIZE SYSTÉMU a na obrazovce se začaly jeden po druhém objevovat údaje o životně důležitých funkcích Spideru. Byly vesměs zelené; čísla tedy nebylo třeba vnímat. Pokud by se kterákoli hodnota odchýlila od normálu, rozblikala by se červenými kmity, dvakrát za sekundu. Přesto však Morgan s navykou inženýrskou opatrností sledoval, jak u zásoby kyslíku naskočilo 102 procent, u napětí hlavní baterie 101 procent, u přídatné baterie 105 procent...

Do uší mu dolehl tichý a klidný hlas operačního technika, téhož experta, který řídil nezdařené první spouštění před lety a jehož naprosto nic nedokázalo vyvést z míry. „Všechny systémy na nominálních hodnotách. Převzmete řízení.“

„Beru řízení. Počkám se startem na celou minutu.“

Těžko si představit větší kontrast s vypouštěním starodávných raket, s pracným odpočtem času, s potřebou načasovat start až na zlomky sekund, s jeho řevem a bésněním. Morgan si teď prostě počkal, až na obou posledních místech digitálních hodin naskočily nuly, a pak zapnul proud na nejnižší stupeň.

Hora pod jeho nohama, zalitá září reflektorů, se začala kamsi propadat, plynule - a nehlasně. Ani výstup v balónu by nebyl mohl být tišší. Zaposlouchal-li se bedlivě, uslyšel předení obou motorů, které poháněly veliká frikční kola svírající pás nad kabinkou i pod ní.

Rychlost výstupu pět metrů za sekundu, říkal indikátor rychlosti; pomalými, plynulými krůčky zvyšoval Morgan výkon motorů, až ukazatel došplhal k padesátce - čili necelých dvě stě kilometrů za hodinu. Při nákladu, jaký Spider právě teď nesl, to byla optimální rychlost; až bude odhozena pomocná baterie, bude možno ji zvýšit o dalších pětadvacet procent, až na dvě stě padesát kilometrů.

„Tak nám, Vane, něco povídej!“ ozval se ze světa ležícího tam dole rozjařený hlas Warrena Kingsleye.

„Dej mi pokoj,“ odpověděl mu klidně Morgan. „Chtěl bych si teď pár hodin odpočinout a užít si toho výhledu.“

Kdybyste byli stáli o reportážní přenos, měli jste poslat Maxinu Duvalovou.“

„Ta už tě hodinu nepřetržitě volá a shání.“

„Že ji líbám a že teď nemám čas. Snad až se dostanu k Věži... Jaké odtamtud máte poslední zprávy?“

„Teplota se ustálila na dvaceti - Monzunová regulace je každých deset minut olízne nějakým megawattem. Ale profesor Sessui je z toho vzteky bez sebe - stěžuje si, že mu to ruší přístroje.“

„A jak to tam mají se vzduchem?“

„To už je horší. Tlak prokazatelně poklesl, a samozřejmě narůstá obsah kyslíčnicku uhličitého. Ale pokud dorazíš podle plánu, budou naprosto v pořádku. Omezili veškeré zbytečné pohyby, aby ušetřili kyslík.“

S výjimkou profesora Sessuiho, to se vsadím, pomyslel si Morgan. Čeká mě asi dost zajímavé setkání s tím člověkem, jemuž se pokouším zachránit život. Četl kdysi pár jeho popularizujících knížek, které došly značné obliby, a zdály se mu poněkud květnaté i povadlé zároveň. Morgan měl podezření, že literární i životní styl toho vědce k sobě mají blízko.

„A situace na stanici 10 K?“

Potřebují ještě dvě hodiny, než budou schopni s transportérem vyjet; instalují speciální obvody, aby měli naprostou jistotu, že tentokrát jim nechytne nic.“

„Chytré - to bude asi Bartokův nápad, že?“

„Pravděpodobně. A sjíždět budou po severní trati, pro případ, že by jižní byla poškozena tou explozí. Pokud bude všechno klapat, budou dole za - no, asi za jednadvacet hodin. To bohatě postačí i kdybychom nevypravili Spidera s dalším nákladem podruhé.“

Přes lehký tón poznámek, které si s Kingsleyem vyměňoval, věděl Morgan velice dobře, že na vydýchnutí je ještě příliš brzy. Ale všechno se zdálo probíhat tak dobře, jak jen si bylo možno přát; a v příštích hodinách skutečně neměl nic lepšího na práci než kochat se stále se šířícím rozhledem.

Dosáhl už výše třiceti kilometrů a neslyšně s rychle stoupal tropickou nocí dál. Měsíc nebyl nad obzorem, ale zemský povrch pod ním se prozrazoval mihotavými souhvězdími svých měst a vesniček. Když se Morgan zahleděl na hvězdy nad sebou a na hvězdičky pod sebou, bylo snadné si představit, že je vzdálen všem světům, ztracen v hlubinách kosmu. Brzy už obsáhl zrakem celý ostrov Taprobané, jehož obrys byl slabě vyznačen světélky pobřežních osad.

Daleko na severu začínal vystupovat nad obzor matně zářící oblouk, jakoby předehra chybně umístěného úsvitu. Lámal si chvíli hlavu, než si uvědomil, že se dívá na jedno z velkoměst Jižního Hindustánu.

Byl už teď výše, než kam by dostoupilo jakékoli letadlo; zažívá tedy historickou chvíli v dějinách dopravy. Třebaže Spider a jeho předchůdci vykonali nespočetně cest do výše dvaceti kilometrů, nikomu nebylo dovoleno tuto hranici překročit, vzhledem k tomu, že dále už neexistovala možnost jakékoli záchranné operace. Žádný významnější provoz tu nebyl ani plánován až do doby, kdy Věž sestoupí mnohem níže; existovali přinejmenším dva takoví pavoučci, jako byl Spider, schopni pojíždět po zbývajících pásech systému. Myšlenku na to, co by se stalo, kdyby se náhodou pohonný mechanismus zasekl, Morgan jednoduše odsunul někam stranou; znamenalo by to konec pro všechny trosečníky v Suterénu stejně tak jako pro něj.

Padesát kilometrů; právě dosáhl hladiny, jaká by za normálních okolností byla nejnižší hranicí ionosféry.

Nepředstavoval si samozřejmě, že bude něčím vyznačena; byl ovšem na omylu.

Předzvěstí bylo lehké zapraskání v kabinovém reproduktoru; poté zahlédl koutkem oka jakýsi světelný záblesk.

Vycházel odněkud zespodu a odrážel se ve vnějším zrcátku zaměřeném dolů pod Spidera. Natočil je tak daleko, jak to jeho mechanismus dovolil, až je nasměroval do místa několik metrů pod kabinku. Utkvěl tam na okamžik překvapeným pohledem, nemálo vylekán; poté zavolal Horu.

„Mám tu návštěvu,“ řekl. „Ale patří spíš do oboru profesora Sessuiho. Po pásu těsně pode mnou mě sleduje světelná koule - asi tak dvacet centimetrů v průměru. Udržuje si zatím konstantní odstup od Spidera a doufám, že zůstane při tom. Ale musím říct, že je krásná - září příjemně modře, po několika sekundách vždycky zamrká. A je ji slyšet v přijímači.“



Trvalo celou minutu, než mu Kingsley chlácholivým hlasem odpověděl.

„Nemusíš se znepokojovat - je to Eliášův oheň. Tuhle podívanou jsme tu na pásech už měli za bouřek; na Marku I se člověku při tom úplně ježily vlasy. Ale na tebe to působit nebude - ty jsi už perfektně odstíněn.“

„Neměl jsem tušení, že k tomu může dojít ještě v téhle výši.“

„My taky ne. To si budete moci probrat s profesorem, nahoře.“

„Ale už slábne - narůstá sice, ale bledne - teď už je pryč - asi je tu příliš řídký vzduch - škoda -“

„To byla jenom overtura,“ řekl Kingsley. „Podívej se, co se teď děje přímo nad tebou.“

Když Morgan natočil zrcátko k zenitu, objevil se obdélník hvězdného nebe. Zprvu neviděl nic, takže vypnul všechna světla na ovládacím panelu a chvíli čekal v úplné tmě.

Pozvolna si oči zvykaly a v hlubinách zrcátka se začala rozhořivat slabá rudá záře, šířila se a pohlcovala hvězdu za hvězdou. Byla stále jasnější, vytryskla už mimo rámec zrcátka; viděl ji teď přímo, neboť zasahovala až na půl cesty k obzoru. Dolů k Zemi se kolem něho snášela světelná klec s mihotavými a pohyblivými mřížemi; nyní už Morgan chápal, jak takový člověk, jako je profesor Sessui, může celý život věnovat jen odkrývání jejích tajemství.

Aurora, na jedné ze svých vzácných výprav daleko od pólů, právě dospěla k rovníku.

/47/ AŽ NAD POLÁRNÍ ZÁŘÍ

Morgan si říkal, že takový nádherný pohled není možná dopřán ani profesoru Sessuimu; pochyboval o tom alespoň. Sluneční bouře rychle nabývala na síle; v těchto chvílích už jistě selhává veškeré krátkovlnné spojení na celé planetě - užívalo se ho dosud pro méně náročné přenosy. Morgan si rovněž nebyl jist, není-li občas slyšet lehké šelestění, jako šepot sypajícího se písku anebo praskot suchých větviček. Na rozdíl od poruch vyvolaných před chvílí ohnivou koulí v komunikačním systému tento zvuk nepochybně pocházel odjinud, neboť se neztrácel, ani když Morgan spojení vypnul.

Jako by nějaká neviditelná ruka zatahovala přes celou oblohu záclony ze světlounce zelených plamenů, karmínové lemované, a pak se jimi probírala a urovnávala je. Zachvíly se pod nápor slunečního větru, ve vířivici ženoucí se od Slunce rychlostí miliónu kilometrů za hodinu k Zemi a pak dál a dál. I kolem Marsu nyní prokmitávala duchovitá aurora; a na opačné straně, směrem k Slunci, bylo vidět jedovatou atmosféru Venuše v jednom plameni. Nad nařasenými drapériemi přebíhaly obzorem vějířovitě rozložené dlouhé světelné pruhy; občas zasvítily Morganovi do očí jako paprsky obrovitého světlometu a na dlouhé minuty ho oslňovaly. Teď už nebylo třeba vypínat vnitřní osvětlení kabinky, aby mu nevadilo v pozorování; při světle toho nebeského ohňostroje by se bylo dalo i číst.

Dvě stě kilometrů; Spider stále v tichosti a bez námahy stoupal. Bylo nesnadné uvěřit, že Zemi opustil právě před hodinou. Bylo nesnadné i uvěřit, že někde nějaká Země existuje; neboť právě projížděl vzhůru mezi stěnami jakéhosi ohnivého kaňonu.

Iluze trvala pouhých pár sekund; pak chvilková a nestálá rovnováha mezi magnetickými poli a přilétajícími elektrickými mračky zanikla. Avšak po tu chvilku by se býval Morgan skutečně mohl domnívat, že vystupuje z propastí, vedle nichž by se zcela ztrácel i obrovitý kaňon Valles Marineris na Marsu. Pak začaly zářivé stěny, vysoké nejméně sto kilometrů, průsvitnět a pronikal jimi svět prvých hvězd. Prozrazovaly, čím vlastně jsou - pouhými fantomy fluorescence. A teď už se Spider, jako letadlo prorážející příkrývku nízké oblačnosti, šplhal nad tuto scénérii. Morgan se vynořoval ze žhnoucích mlh, které v hloubce pod ním vřely a převalovaly se. Kdysi, před mnoha lety, se plavil na turistické lodi tropickou nocí a dosud se pamatoval, jak se s ostatními cestujícími shromáždili na zádi, okouzleni udivující nádhrou bioluminiscence v kýlové brázdě. Mnohé odstíny zeleně a modří, které teď mihotavě zářily tam dole, se blížily barevnému přísvitlu, jaký tehdy vyzařoval mořský plankton, a bylo lehké si představit, že opět vnímá vedlejší zplodiny jakéhosi života - hru obrovitých, neviditelných tvorů, obyvatel horních vrstev atmosféry...

Zapomněl téměř, kde je a jaká má poslání, a ulekl se, když mu bylo náhle připomenuto.

„Jak jsi na tom s napětím?“ zeptal se Kingsley. „Na přídavné baterii zbývá už jen dvacet minut do úplného vyčerpání.“ Morgan pohlédl na přístrojovou desku. „Kleslo na pětadevadesát procent - ale rychlost výstupu se naopak o pět procent zvýšila. Stoupám dvěstědesátkou.“

„To odpovídá propočtu. Spider už zaregistroval nižší gravitaci. Ve výšce, kde teď jsi, je rozdíl asi deset procent.“

To nestačilo, aby si toho povšiml i člověk, zejména když je upoután v sedačce a má na sobě několikakilogramový kosmický skafandr. Avšak přesto pocíťoval Morgan nespornou povznesenost, a zauvažoval, jestli náhodou nedýchá kyslíkem příliš bohatou směs.

Ne, průtok byl normální. Byl to zřejmě pouhý důsledek rozjaření z té nádherné podívané pod ním - jejíž intenzita teď již ovšem slábla a která opět mizela k severu i k jihu, jako by se stahovala do svých polárních pevností. A kromě toho i důsledek uspokojení z dobře začaté operace a z využití techniky v extrémních podmínkách, až dosud nikým nedosažených.

Bylo to naprosto racionální vysvětlení, a přesto ho neuspokojovalo. Nepostihovalo plně ten pocit radosti - ba štěstí, který zažíval. Warren Kingsley, nadšený potápěč, mu často vyprávěl, že takový stav zažívá v beztlákovém prostředí moře. Morgan ho nikdy nezakusil, ale nyní tušil, jaký zážitek to asi je. Jako by byl nechal veškeré starosti tam dole na planetě, ukryty pod blednoucím krajkovým polární zář.

Hvězdy se opět ujímaly své vlády, neohrožovány už přízračnými nájezdníky od pólů. Morgan bez přílišného optimismu zapátral v zenitu, zda snad už nespátí Věž. Ale rozeznával toliko nejbližších pár metrů pásů, ozařovaných dosud slabým odleskem aurory, tenkou stuhu, po níž Spider rychle a nehlasně šplhal vzhůru. Onen úzký proužek, na němž teď závisel jeho život - a sedm životů dalších -, byl tak dokonale stejný a jednotvárný, že vůbec nedal možnost vnímat skutečnou rychlost kabinky; Morganovi připadalo téměř neuvěřitelné, že se vlivem nějakého hnacího mechanismu řítí rychlostí dvou set kilometrů za hodinu. A s tímto pomyšlením se rázem opět ocitl v dětství a pochopil pramen svého uspokojení.

Ze ztráty prvního dráčka se rychle vzpamatoval a pokročil ke stavbě větších a složitějších modelů. Potom, krátce předtím, než pro sebe objevil konstrukční stavebnice a s modelařinou a draky se rozloučil navždy, si ještě krátce zaexperimentoval s padáčky. Morgan si rád představoval, že to byl jeho vlastní vynález, i když se s jeho principem klidně mohl setkat kdekoliv v časopise anebo i ve skutečnosti. Technika to byla tak jednoduchá, že každá nová klukovská generace si patrně tento objev opakovala pro sebe znovu.

Přičinil si nejprve asi pěticentimetrovou špejli a upevnil na ni dvě kancelářské svorky. Zavěsil ji pak na provázek, na němž byl drak upoután, tak aby mohla jako vozík lehce klouzat po provázku nahoru i dolů. Pak vyrobil z hedvábného papíru padáček velký asi jako kapesník, s hedvábnými šňůrkami; na ně uvázal jako závaží čtvereček lepenky. Gumičkou připevnil čtvereček ke špejli - uchycení muselo být dosti volné - a byl s přípravou hotov.

Hnán větrem plachtil padáček vzhůru po provázku a stoupal po půvabné řetězovce až k draku. Pak Morgan provázkem prudce trhl a lepenkové závažíčko se z gumičky vysmeklo. Padáček vzletl k modrému nebi a špejlový vozík se mu rychle vracel po provázku rovnou do ruky, připraven k dalšímu vypouštění.

S jakou závistí pozoroval, jak jeho křehké dílo lehounce plachtí pryč, nad širé moře! Většina padáčeků sice klesala do vody, dříve než překonala pouhý kilometr, ale tu a tam některý statečně držel výšku ještě když definitivně mizel z dohledu. Rád si představoval, jak tito šťastní poslové dospívají až k čarovným ostrovům Pacifiku; ale třebaže na kartónky vždycky psal své jméno a adresu, žádnou zprávu nikdy nedostal.

Musel se té dávno zasuté vzpomínce zasmát, a přece mu dokázala tak mnoho vysvětlit. Skutečnost jeho dospělosti mnohonásobně předstihla všechny dětské sny; ono uspokojení tedy pocíťoval plným právem.

„Budeš brzy na tři sta osmdesátí,“ ozval se Kingsley. „Jak je to s napětím?“

„Začíná klesat - pět osmdesát procent - baterie začíná slábnout.“

„To je dobré; jestli ti vydrží dalších dvacet kilometrů, odvedla dobrou práci. Jak je ti?“

Morgan už měl na jazyku nějaký superlativ, ale pak v něm zvítězila navyklá opatrnost. „Dobře,“ řekl. „Pokud by se nám takovéhle divadlo podařilo zajistit pro všechny budoucí pasažéry, tak ten nával vůbec nezvládnem.“

„To by se snad dalo zařídit,“ zasmál se Kingsley. „Mohli bychom třeba požádat pány z Monzunové regulace, aby si vybrali správné místo a prskli tam pár dávek elektronů. Nemají to sice v ceníku, ale zato dovedou šikovně improvizovat, nemyslíš?“

Morgan se smíchy zakuckal, ale neodpověděl. Upíral oči na přístrojovou desku, kdy nyní zřetelně klesala hodnota stoupavosti i napětí baterie. Nebyl to žádný důvod k znepokojení; Spider dosáhl tři set osmdesátí pěti kilometrů z předpokládaných čtyř set a přídavná baterie si stále ještě uchovávala trochu sil.

Ve výši 390 kilometrů Morgan začal ubírat rychlost, až se Spider na své cestě vzhůru už sotva plížil, a nakonec se těsně před dosažením hodnoty 405 zcela zastavil.

„Odhazuji baterii,“ informoval Morgan. „Pozor na hlavy.“

O možnosti záchrany těžké a nákladné baterie se vedlo mnoho úvah, ale nebyl čas improvizovat brzdný systém, který by jí umožnil vrátit se bezpečně k Zemi, jako se vracely špejlové jezdce po provázku Morganových draků. A třebaže by byl samozřejmě jako alternativa k dispozici také padák, převládly obavy, aby se jeho šňůry nezamotaly kolem vodících pásů. Naštěstí ležela oblast předpokládaného dopadu v husté džungli, asi dvacet kilometrů východně od Terminálu Země. Nějaké to riziko muselo zkrátka tvorstvo Taprobané podstoupit. Na diskuse s ministerstvem pro ochranu životního prostředí, říkal si Morgan, je času dost až potom.

Otočil klíčem bezpečnostní pojistky a stiskl červený knoflík ovládající odpalovací nálož; Spider se při detonaci trochu zachvěl. Pak Morgan přepnul na vnitřní baterii, pomalu uvolnil frikční brzdy a znovu zapojil proud do hnací jednotky. Kabinka se zvolna vydala na poslední úsek výstupu. Ale jediný pohled na panel Morganovi prozradil, že cosi není v pořádku a že jde o vážnou závadu. Spider byl měl stoupat rychlostí opět přes dvě stě kilometrů; zatím však nedosáhl ani celé stovky, přestože motory pracovaly na plný příkon. Nebylo třeba nic zkoušet ani přepočítávat; Morgan byl s diagnózou okamžitě hotov, neboť čísla hovořila sama za sebe. Zničeným hlasem informoval Zemi.

„Je tu problém,“ řekl. „Nálože fungovaly - ale baterie se neoddělila. Něco ji zřejmě drží.“

Bylo samozřejmě zbytečné dodávat, že pokus o záchranu tím selhává. Každému muselo být jasné, že Spider nemohl dospět až k základně Věže, když teď vlekl několik set kilogramů mrtvé váhy.

/48/ NOC VE VILE

Velvyslanec Rádžasinh ve svém věku už mnoho spánku nepotřeboval; zdálo se, jako by mu laskavá příroda z jeho zbývajících let chtěla dopřát co nejvíc času. A pak, za noci, jako byla tahle, kdy nebe nad Taprobané plálo zázrakem staletí nevidaným, kdo by dokázal zůstat v posteli?

Jak by si byl přál mít tu Paula, aby se s ním mohl o tu podívanou rozdělit! Postrádal svého starého druha víc, než by si byl kdy dovedl představit; nikdo jiný ho neuměl tak vydráždit a současně tak povzbudit, jako to dokázal právě Paul Sarath - a neexistoval nikdo, k němuž by ho poutaly společné prožitky sahající minulostí nazpět až do chlapeckých let. Rádžasinh si nikdy nepomyslel, že Paula přežije a že ještě uvidí, jak onen fantastický stalaktit, vážící miliardy tun, už bude téměř u konce svého růstu z orbitálních základů až k Taprobané, šestatřicet tisíc kilometrů níže. Až do konce života měl Paul proti projektu námitky; nazýval ho Damoklovým mečem a nepřestával prorokovat, že se jednou zřítí na Zemi. Ale i Paul musel připustit, že Věž již přinesla první kladné výsledky.

Snad poprvé v dějinách si svět uvědomil, že nějaká Taprobané vůbec existuje, a začínal objevovat její pradávnu kulturu. Pozornost přitahovala zejména Jakkagala, zadumaná ve své přítomnosti a se svými chmurnými legendami; výsledkem bylo, že se Paulovi podařilo získat podporu pro některé ze svých nejhýčkanějších záměrů. Záhadná postava tvůrce Jakkagaly dala už vzniknout početným knihám a videodramatům, a představení son-et-lumiére na úpatí Skály bývala bez výjimky vyprodána. Krátce před smrtí se jednou Paul ušklíbl, že se rodí cosi jako kálidásovský průmysl a že je čím dál tím obtížnější rozeznávat fikci od fakt.

Brzy po půlnoci, kdy už bylo zřejmé, že kulminace aktivity polární záře minula, přenesli Rádžasinha opět do ložnice. Jako pokaždé, než dal pracovníkům své domácnosti dobrou noc, dopřál si na uklidněnou ještě sklenici horkého punče a pustil si přehled posledních zpráv. Jediné, co ho z nich vůbec zajímalo, byl průběh Morganovy cesty; touto dobou by se už měl Morgan blížit k základně Věže. Zpravodajská redakce už zpracovala a odvysílala poslední událost; opakovaně blikající řádka písmen sdělovala:

#### MORGAN UVÍZL 200 KILOMETRŮ OD CÍLE

Rádžasinhovy prsty se dožádaly podrobností, ulehčilo se mu, když si přečetl, že jeho první obavy byly bezpředmětné. Morgan neuvízl; toliko nebyl schopen svou cestu dokončit. Mohl se vrátit na Zemi, kdykoli si přál - ovšem pokud by to učinil, byl by osud profesora Sessuiho a jeho kolegů zpečetěn.

Němé drama se odvíjelo přímo nad jeho hlavou a právě v těchto okamžicích. Rádžasinh přepnul z textového zpravodajství na obrazové, ale tam nic nového nebylo - dokonce se k rekapitulaci zpráv promítal výstup Maxiny Duvalové před mnoha lety, v předchůdci Spidera.

„To snad i já dokážu víc,“ zabručel Rádžasinh a přepnul obraz na svůj milovaný dalekohled.

Prvé měsíce poté, co byl upoután na lůžko, ho nemohl uživat vůbec. Pak, na jedné ze svých krátkých zdvořilostních návštěv, postřehl tuto situaci Morgan a hned rozhodl o nápravě. Asi za týden, k Rádžasinhově překvapení a radosti, přijela do Vily Jakkagaly malá parta techniků a upravila dalekohled pro dálkové ovládání. Mohl teď klidně ležet v posteli a přesto sledovat hvězdné nebe i strmou stěnu Skály. Byl Morganovi hluboce vděčen za toto gesto; ukázalo mu jednu ze stránek inženýrový osobnosti, o níž neměl ani potuchy.

Nebyl si jist, co se mu v noční temnotě podaří uvidět - ale věděl přesně, kde hledat, neboť již dlouho sledoval pozvolný sestup Věže. Když stálo Slunce ve správném úhlu, dařilo se mu zahlédnout čtyři vodící pásy sbíhající se kdesi v zenitu, kvarteto zářících vlasových čar vyrytých do oblohy.

Vyreguloval dalekohled dálkovým ovládáním do azimutální polohy a otáčel jím, až byl zaměřen na vrcholek Šrí Kandy. Pozvolna stoupal od obzoru vzhůru, hledaje nějakou stopu po kabině, a uvažoval přitom, co si asi myslí o posledních událostech Mahá Théró. Rádžasinh sice s představeným kláštera - nyní už bezmála devadesátníkem - nehovořil od chvíle, kdy se řád přemístil do Lhasy, ale dověděl se, že se pro něj Potala nestala vysněným útlukem. Ohromný palác zvolna chátral, zatímco se správci dalajlámovy pozůstalosti handrkovali s čínskou federální vládou o náklady na údržbu. Podle Rádžasinhových posledních informací teď Mahá Théró jednal s Vatikánem - který byl sice rovněž v chronických finančních nesnázích, ale zůstával alespoň pánem ve svém vlastním domě.

V ničem tedy skutečně nevládla stálost, a bylo i nesnadné odhalit zákonitosti nějakého cyklického opakování ve vývoji. Snad matematický génius Parákramy-Goldberga by to byl dokázal; když ho Rádžasinh viděl naposledy, přejímal Goldberg právě nějakou významnou vědeckou cenu za svůj přínos k meteorologii. Rádžasinh by ho ani nepoznal; byl hladce oholen a měl na sobě oblek šitý podle nejnovější neonapoleónské módy. Jenom, jak se zdálo, už opět přestoupil k nějaké nové víře... Hvězdy na velké projekční ploše v nohou postele zvolna putovaly dolů, jak se dalekohled zvedal směrem k Věži. Ale po kabině nebylo ani památky, třebaže si Rádžasinh byl jist, že už ji musí mít v zorném poli.

Právě když chtěl znovu přepnout na zpravodajský kanál, jedna z hvězdiček u dolního okraje obrazu se zablýžtěla. Na okamžik se Rádžasinh ulekl, že snad kabina vybuchla; ale pak uviděl, že svítí naprosto klidným a rovnoměrným jasnem. Zaměřil přístroj tak, aby ji měl ve středu obrazu, doostřil a nastavil maximální zvětšení.

Před dávnými lety viděl dvě stě let starý videodokumentární materiál o prvních válkách vedených ve vzduchu, a teď si náhle připomněl sekvenci ukazující noční nálet na Londýn. nepřátelský bombardér byl uchopen chvosty světlometů a trčel na obloze jako rozžhavená okuje. Stejný jev měl před očima nyní, ve stonásobném zvětšení; tentokrát však se veškeré pozemské síly spojily nikoli k tomu, aby zničily nočního vetřelce, nýbrž aby pomohly odhodlanému pionýru temnot.

#### /49/ VYTŘÁSÁNÍ

Warren Kingsley už zase ovládal hlas; zněl už teď toliko hluše a nepovzbudivě.

„Hlídáme toho mechanika, aby se nám nezastřelil,“ říkal. „Ale je těžké mu něco vytýkat. Musel práci přerušit kvůli jiné spěšné úpravě kabiny, a tak tu druhou zajišťovací spojku prostě zapomněl demontovat.“

Takže, jako obvykle, selhání lidského faktoru. Po dobu, kdy byly připevňovány detonační závěsy, byla baterie fixována dvěma kovovými pásky. A jenom jeden pak byl odšroubován... Takovéhle věci se děly a dějí s pravidelností až únavnou; někdy jen dopalují, jindy jsou zdrojem katastrof, a člověk, který je má na svědomí, pak v sobě nosí pocit viny po celý zbytek života. Tak či onak, rekrimínovat nemělo smysl. Jediná důležitá otázka byla co dál.

Morgan nastavil vnější zrcátko do krajní polohy pro pohled dolů, ale příčinu závady se mu spatřit nepodařilo. Poté, co pohláso divadlo polární záře, zůstala spodní část kabinky v naprosté tmě a Morgan neměl nic, čím by si mohl posvítit. Ale přinejmenším tenhle problém bylo možno jistě řešit. Jestliže Monzunová regulace dokázala chrlit infračervené kilowatty na spodek Věže, vyšetřili by snad i pro něho pár viditelných fotonů.

„Mohli bychom použít našich vlastních světlometů,“ řekl Kingsley, když ho Morgan požádal, aby jeho návrh tlumočil dál.

„To bude k ničemu - budou mi svítit rovnou do očí a já neuvídím nic. Potřebuju světlo zezadu a hlavně shora - někdo přece v tom prostoru být musí.“

„Ověřím to,“ odpověděl Kingsley, zjevně rád, že může být alespoň gestem užitečný. Vypadalo to, jako by se nesmírně dlouho neozýval, ale když se Morgan podíval na chronograf, uviděl, že uběhly pouhé tři minuty.

„Monzunová regulace říká, že by to šlo, ale museli by dřív přeladit frekvence a rozostřit paprsek - myslím, že mají strach, aby tě náhodou nepřipekli. Zato Kinte může posvítit okamžitě; mají pseudobilý laser - a jejich umístění je

perfektní. Mám jim říct, aby to spustili?“

Morgan si překontroloval orientaci - Kinte by měla být hodně vysoko, západním směrem - to byl šlo.

„Já jsem připraven,“ řekl a zavřel oči.

Vzápětí kabina jako by explodovala prudkou září. Morgan velice opatrně pootevřel víčka. Paprsek přicházel z vysokého úhlu od západu, oslepujivě ostrý, třebaže musel proletět vzdálenost čtyřicet tisíc kilometrů. Zdál se být čistě bílý, ale Morgan věděl, že je to ve skutečnosti směs tří přesně vyladěných čar v červené, zelené a modré části spektra.

Několik sekund nastavoval zrcátko a pak se mu podařilo zaměřit je na provinilý kovový pásek, asi půl metru pod jeho nohama. Konec, na který ještě viděl, byl přitažen ke spodní části Spidera velkou křídlatou matkou; stačilo by ji pouze odšroubovat, a baterie by odpadla...

Morgan tiše seděl a analyzoval situaci tak dlouho, že ho Kingsley znovu zavolal.

„Něco jsme tu spočítali, Vane... Co si myslíš o tomhle nápadu?“

Morgan ho vyslechl a pak tiše hvízdal. „A jste si naprosto jisti, že zůstaneme pod krajní mezí namáhání materiálu?“

„Samozřejmě,“ odpověděl Kingsley trochu dotčeným tónem; Morgan mu ho ani neměl za zlé, ovšem nebyl to Warren, kdo bude riskovat krk.

„No dobrá - zkusím to. Ale napoprvé jen jednu sekundu.“

„To nebude stačit. Ale asi máš pravdu - aspoň si to trochu ohmatáš.“

Morgan s citem povoloval frikční brzdy, které Spidera pevně přichycovaly k vodicím pásům. Naráz ucítil, jak pocit tíhy mizí, a vnímal, že se zvedá nad sedačku. „Dvacetjedna,“ odpočítal a zabrzdil.

Spider sebou škubl a po zlomek sekundy Morgana setrvačností zatlačila opět do křesílka. Brzdy hrozivě zaskřípěly a pak už kabinka opět nepohnutě stála, až na lehké torzní vibrace, které však brzy dozněly.

„Pěkně mě to nadhodilo,“ řekl Morgan. „Ale vydržel jsem to - a ta pitomá baterie ovšem taky.“

„Vždyť jsem ti to říkal. Musíš jí dát větší impuls. Alespoň dvě sekundy.“

Morgan si byl vědom, že se mu asi nepodaří pouhým odhadem překonat výpočty, k nimž měl Kingsley dole k dispozici veškerá potřebná data a computerovou techniku, ale přesto se chtěl alespoň trochu ujistit svým vlastním jednoduchým propočtem z hlavy. Dvě sekundy volného pádu - k tomu řekněme ještě půl sekundy než plně zaberou brzdy - to všechno při hmotnosti Spidera - to znamená jedna tuna... Otázka byla: co povolí dřív - pásek držící baterii, anebo pásy, které drží jeho tady nahoře, čtyři sta kilometrů vysoko? Za normálních okolností byla běžná ocel proti hyperfilamentu v takové zkoušce naprosto neměla šanci obstát. Jenomže kdyby se brzdy zasekly - ať už svou funkcí anebo jeho vlastní neobratností - může povolit obojí. A pak by dopadli na Zemi přibližně ve stejný okamžik, baterie i on sám.

„Dvě sekundy,“ potvrdil Kingsleyovi. „Jedu.“

Škubnutí tentokrát bylo tak prudké, že otřásl i Morganovými nervy, a také torzní oscilace doznívaly mnohem déle.

Morgan si byl jist, že odlomení zajišťovací spojky by byl ucítil - anebo uslyšel. Nebyl překvapen, když mu pohled do vnějšího zrcátka potvrdil, že baterie je dosud na místě.

Nezdálo se, že by to Kingsleye znepokojovalo. „Bude se to muset zkusit dvakrát nebo třikrát po sobě,“ řekl.

Morgan byl v pokušení odsekнуть mu: „Nemáš náhodou zásluku na mou funkci?“ ale pak si to rozmyslel. Warren by to jistě bral jako dobrý vtíp; což ovšem nemuselo platit pro neznámé další posluchače.

Po třetím volném pádu - měl pocit, že proletěl celé kilometry, ale byla to jenom asi stovka metrů - začal i Kingsley ve svém optimismu ochabovat. Bylo zřejmé, že tenhle trik se asi nepodaří.

„Vyříd' laskavě mé uznání té firmě, která zajišťovací spojku vyráběla,“ řekl Morgan kysele. „Co navrhuješ teď?“

Třísekundový pád, než dupnu na brzdy?“

Téměř před sebou Warrena viděl, jak vrtí hlavou. „To by bylo příliš velké riziko. O vodicí pásy bych se tak nebál, spíš o brzdový systém. Na takovéhle věci nebyl konstruován.“

„No, zkusili jsme, co jsme mohli,“ odpověděl Morgan. „Jenomže já to nevzdávám. Nebudu přece kapitulovat před pitomou křídlatou matkou, půl metru před mým vlastním nosem. Jdu ven a něco s ní udělám.“

/50/ SVĚTLUŠKY VE VOLNÉM PÁDU

01 15 24

Volá Friendship 7. Pokusím se popsat, co tu vidím kolem sebe. Jsem uprostřed spousty nepatrných částíček, které září tak jasně, jako by byly luminiscentní. Míjejí loď a vyhlížejí jako malé hvězdičky. Letí jich teď kolem celá sprška...

01 16 10

Pohybují se velice pomalu; nevzdalují se ode mne větší rychlostí než tři nebo čtyři míle za hodinu...

01 19 38

V periskopu mám právě za sebou vycházející Slunce... Když jsem vyhlédl z okna, kroužily kolem lodi doslova tisíce těch malých světélkujících částíček...

(Kapitán John Glenn, Friendship 7 - Mercury, 20. 2. 1962)

Ve starém typu kosmonautického skafandru by bylo zcela vyloučeno ohnout se tak, aby na matku dosáhl. Ani ve flexiskafandru, který na sobě Morgan měl, to asi nebude jednoduchá záležitost - ale stálo to přinejmenším za pokus. Velice pečlivě, neboť na tom záviselo mnohem víc životů než pouze jeho vlastní, si opakoval sled úkonů. Musí nejprve odzkoušet skafandr, dekomprimovat kabinku a otevřít průlez - naštěstí dvířka dosahovala téměř k podlaze. Poté musí odpojit bezpečnostní pás, kleknout si - podaří-li se mu to - a ohnout se k té křídlaté matce. Všechno záleží na tom, jak pevně je utažena. Na palubě Spideru nebylo žádné nářadí, ale Morgan si troufl konkurovat svými prsty - třebaže vězely v kosmonautických rukavicích - běžnému malému hasáku.

Právě chtěl začít podrobně popisovat svůj operační plán, pro případ, že by v něm někdo na Zemi náhodou objevil



nějakou fatální chybu, když si uvědomil jistou drobnou obtíž. Byl by to klidně vydržel ještě o mnoho déle, kdyby bylo třeba, ale nemělo smysl podstupovat zbytečná rizika. Pokud použije sanitární instalace v kabině, nebude se muset obtěžovat s trochu nešikovným potápěčovým přítelem, zamontovaným do skafandru...

Když skončil, otočil rukojetí označenou URINOEMISE - a polekala ho lehká exploze poblíž podlahy. K jeho překvapení se téměř okamžitě v prostoru kolem něho vytvořil oblak třpytivých hvězdiček, jako by tam byla náhle stvořena mikroskopická galaxie. Morgan měl klamavý pocit, že na okamžik, snad jen na zlomek sekundy, setrvává mračno nehnutě kolem kabinky; poté však začalo padat strmě dolů, tak rychle jako na Zemi kámen upuštěný z výše. Během sekund se změnilo v pouhý bod a pak zmizelo.

Nic nemohlo jasněji připomenout Morganovi skutečnost, že stále tkví v zajetí zemského gravitačního pole. Upamatoval se, jak kdysi, v prvních dnech pilotovaných orbitálních letů, kosmonauty nejprve mátl a pak rozveselovaly svatozáře ledových krystalků, které je doprovázely na jejich oběžích kolem planety; kdosi se zmohl na chabý žertík - souhvězdí Urion. Nic takového se tady stát nemohlo; cokoli upustil, ať si to bylo sebelehčí, všechno se okamžitě řítilo nazpět k hustým vrstvám ovzduší. Na to nesmí ani na okamžik zapomenout - že přes dosaženou výšku není kosmonautem, který může vychutnávat volnost beztlížného stavu. Byl v situaci člověka v budově čtyři sta kilometrů vysoké, který se právě chystá otevřít okno a vystoupit ven na římsu.

/51/ NA PRAHU

Třebaže na vrcholku Hory bylo chladno a nevlídno, zástup lidí tam stále narůstal. Na oně planoucí hvězdičce v zenitu bylo cosi hypnotického a byl na ni zaměřen nejen laserový paprsek z Kinte, ale i myšlenky celého světa. Jak návštěvníci přijížděli, každý šel nejprve k severnímu pásu a trochu plaše, trochu vzdorovitě ho pohladil, jako by tím říkal: „Já vím, že je to hloupé, ale mám takhle pocit, že jsem s Morganem v přímém kontaktu.“ Pak se shlukli u espressa a pozorně naslouchali zprávám, které přinášely reproduktory. Od trosečníků z Věže nepřišlo nic nového; všichni spali - anebo se pokoušeli spát - ve snaze ušetřit kyslík. Jelikož čas předpokládaného Morganova příjezdu dosud neuplynul, nebyla jim odeslána žádná informace o vzniklé zdržení, ale nejdéle za hodinu už budou nepochybně volat Tranzit a vyptávat se, co se přihodilo.

Maxine Duvalová dorazila na Šrí Kandu až deset minut poté, co Morgan odstartoval. Bývaly doby, kdy by ji tak těsné zmeškání navýsost rozčílilo; teď jen pokrčila rameny a uklidňovala se pomyšlením, že zato bude první, kdo inženýra obejmě, až se Morgan vrátí dolů. Kingsley jí nedovolil s ním promluvit, a Maxine přijala i toto rozhodnutí mírumilovně. Ano, je to tak, stárne...

Posledních pět minut se veškerý přenos z kabiny omezil jen na suchá hlášení expertovi na Tranzitu, jimiž Morgan doprovázel prověrku skafandru. Byla nyní u konce; všichni napjatě čekali na další rozhodující krok.

„Vypouštím vzduch,“ říkal Morgan hlasem teď lehce podbarveným ozvěnou, když uzavřel průzor v přílbě. „Tlak v kabině nula. Dýchání bez obtíží.“ Třicetisekundová pauza; potom dále: „Otevírám přední dvířka - povolila. Teď uvolňuji bezpečnostní pás.“

Mezi diváky to bezděčně zašumělo, hlouček se zavlnil. V představách byl každý z nich tam nahoře v kabině a uvědomoval si, jaká propast se před ním náhle otevírá.

„Otevírám přezku rychlouzávěru. Už můžu vstát a natáhnout si nohy. Moc místa tu na postavení není...“

Zkouším, jak se to mohu ve flexiskafandru pohybovat - docela to jde - vystupuji na práh - nebojte se - bezpečnostní pás jsem si omotal kolem levé paže...

Fuj, dá to práci, jít do takového předklonu. Ale už tu matku vidím, je pod mřížkovým schůdkem před prahem. Zkouším, jak by se na ni dalo dosáhnout...

Klekl jsem si... pohodlně to zrovna není - už ji držím! Teď se ukáže, jestli s ní půjde otočit...

Posluchači ztuhli, zmlkli - pak jedním rázem, doslova unisono vydechli ulehčením.

„Jde to! Otáčím s ní naprosto bez nesnází. Už mám dvě plné otáčky za sebou - musí už sklouznout - ještě kousíček - cítím, jak se uvolňuje - POZOR TAM DOLE!“

Propukl jásot a potlesk; tu a tam někdo zvedl v předstíraném úleku ruce nad hlavou a přikrčil se. Jeden nebo dva z diváků, kteří plně nepochopili, že letící matice nemůže dopadnout dříve než za pět minut a že se snese o deset kilometrů výšodněji, vypadali opravdu vyděšeně.

Jenom Warren Kingsley se k nadšení nepřipojil. „Nejásajte předčasně,“ řekl Maxině. „Ještě nejsme z lesa venku.“

Sekundy se vlekly - minuta... dvě minuty...

„Bylo to na nic,“ řekl Morgan konečně, hlas příškrčený zklamáním a vztekem. „Nedokážu spojku stáhnout z toho šroubu. Baterie je těžká a drhne to na závitech. Tím opakovaným trhnutím asi došlo k vakuovému přivaření.“

„Vrať se tak rychle, jak je to možné,“ řekl Kingsley. „Posílají sem nové baterie a výměnu stihneme za necelou hodinu. Takže se můžeme dostat k Věži asi tak - řekneme během šesti hodin. Pokud ovšem nedojde k nějaké jiné závadě.“

Přesně tak, pomyslel si Morgan; představa nového výstupu se Spiderem, dříve než bude provedena důkladná inspekce jeho utýraných brzd, se mu nezamlouvala. A ani by si byl netroufl podstoupit cestu podruhé; začínal již cítit napětí posledních pár hodin a co nevidět se únava projeví na zpomalení duševní i tělesné činnosti, právě ve chvílích, kdy budou na obojí kladeny maximální nároky.

Seděl opět v křesílku, ale dveře k vesmíru byly dosud otevřeny dokořán a nezapjal zatím ani bezpečnostní pás. Upoutat se by znamenalo přiznat porážku; a to nebyla pro Morgana nikdy snadná věc.

Planoucí záře laseru z Kinte ho stále ještě zhůry zasahovala nemilosrdným jasem. Pokusil se soustředit mysl na daný problém stejně intenzívně, jako byl na něho zaostřen onen paprsek.

Nepotřeboval nic víc než jakýkoli řezný nástroj na kov - pilku, nůžky - jímž by mohl spojku přetnout. Znovu proklínal, že na Spideru není žádná souprava nářadí; ale kdoví, stejně by v ní asi nebylo to, co potřebuje.

V hlavní baterii Spideru byly uskladněny celé megawatthodiny energie; nemohl by jich nějak využít? Zafantazíroval

krátce, že by snad nějak mohl improvizovat oblouk a spojku přepálit; ale i kdyby byl měl k dispozici potřebné silové vodiče - a ty samozřejmě neměl - hlavní zdroj proudu byl z kabiny nepřístupný.

Warren ani všechny ty moudré hlavy shromážděné dole okolo něho nepřišly na žádné řešení. Byl odkázán sám na sebe, fyzicky i duševně. Ale koneckonců to byla situace, jaké on osobně dával přednost.

A pak, právě když už se chtěl natáhnout a dveře kabiny opět zavřít, Morgan naráz věděl, co dělat. Celou tu dobu měl řešení doslova na dosah ruky.

/52/ SPOLUCESTUJÍCÍ

Morganovi se zdálo, jako když mu někdo snímá z ramen břemeno. Pociťoval naprostou, až iracionální sebedůvěru.

Tentokrát to vyjde, zcela určitě to musí vyjít.

Přesto se však nehnul ze sedačky, dokud si nepromyslel akci do posledního detailu. A když ho Kingsley, teď už trochu znepokojeně, pobízěl k návratu, odpověděl mu vyhýbavě. Nechtěl v nikom probudit plané naděje - na Zemi ani nahoře ve Věži.

„Chtěl bych ještě něco zkusit,“ řekl. „Chvilku mě nechte.“

Sáhl pro cívku s hyperfilamentem, kterou už tolikrát užil k předvádění vlákna - pro tutéž malou spinneretu, s jejíž pomocí dokázal před lety sestoupit po skalní stěně Jakkagaly. Jen jednu změnu cívka z bezpečnostních důvodů prodělala; první metr byl opatřen plastickým potahem, takže vlákno už nebylo zcela neviditelné a dalo se s ním při troše opatrnosti zacházet i holými prsty.

Morgan si malou krabičku v dlani prohlížel a uvědomoval si, do jaké míry už na ni začal hledět jako na suvenýr - téměř jako na talisman pro štěstí. Samozřejmě že doopravdy na nic takového nevěřil; vždycky také měl nějaký naprosto logický důvod, proč by měl spinneretu brát s sebou. Při tomto výstupu Spiderem se mu například zdálo, že by se mu mohla hodit pro svou sílu a únosnost. Zapomněl téměř, že hyperfilament má ještě jiné vlastnosti...

Znovu se vyškrábal ze sedačky, klekl si na kovovou mřížku Spiderova miniaturního zápražíčka a zkoumal příčinu všech nesnází. Překážející šroub byl sotva deset centimetrů pod mřížkou, a třebaže pruty mříže byly příliš blízko u sebe, než aby jimi mohl prostrčit ruku, ověřil si už, že na šroub bez nesnází dosáhne kolem mřížky.

Povytlhl první metr vlákna potaženého plastikem a užívaje kroužku jako závažička spustil je mřížkou dolů. Spinneretu odstrčil do bezpečí v koutě kabiny, aby ji náhodou neshodil dolů, poté sáhl za mřížku a natahoval se, až se mu podařilo chytit houpající se prstýnek. Nebylo to tak snadné, jak očekával, neboť ani tak vynikající skafandr nedovoloval ohnout ruku zcela podle potřeby, a také kroužek se mu vysmekával, jak se kýval sem a tam.

Asi po pěti pokusech - spíše únavných než zoufalých, neboť věděl, že dřív nebo později se mu to podařit musí - přehodil vlákno přes dřív šroubu, těsně za spojovacím kovovým páskem baterie, který na něm dosud seděl. Teď ho teprve čekala skutečně nesnadná část úkolu...

Odvinul ze spinnerety právě takový kus nechráněného vlákna, aby dosáhlo ke šroubu a otočilo se kolem něho; pak napínal oba konce vlákna, až ucítil, že se smyčka zachytila v závit. Ještě nikdy tento trik nezkoušel s roubíkem temperované oceli přes centimetr silným, a neměl také představu, jak dlouho to může trvat. Vzepřel se proti veřejí a dal se do práce se svou neviditelnou pilou.

Po pěti minutách byl zalit potem a nedokázal říct, zda vůbec nějak pokročil. Báł se povolit v tahu, aby mu vlákno nevyklouzlo ze stejné neviditelného řezu, který si - jak doufal - zatím vyhloubilo v šroubu. Warren ho několikrát volal, jeho hlas byl čím dál tím znepokojenější, a Morgan ho krátce uklidňoval. Brzy si teď oddychne, popadne opět dech - a pak jim vysvětlí, co tu zkouší provést. Tím byl aspoň svým starostlivým přátelům povinen.

„Vane,“ ozval se Kingsley, „co to tam vlastně děláš? Z Věže už volali - co jim mám říct?“

„Dej mi ještě pár minut - zkouším ten šroub přerážnout -“

Klidný, ale energický ženský hlas, který ho přerušil, jím tak trhl, že téměř drahocenné vlákno pustil. Slova byla přitlumena skafandrem, ale na tom nezáleželo. Znal je nazpaměť, třebaže už je neslyšel celé měsíce.

„Pane doktore,“ pravila ISIS, „lehněte si laskavě na deset minut a odpočiňte si.“

„Neslevila byste na pět?“ odpověděl. „Mám teď zrovna hrozně moc práce.“

ISIS se k odpovědi neměla; byly sice modely, které už dokázaly vést jednoduchou konverzaci, ale ten jeho k nim nepatřil.

Morgan dodržel slib, celých pět minut zhluboka a pravidelně dýchal. Pak začal opět řezat. Sem tam, sem a tam tahal za vlákno, přikrčen nad mřížkou a nad Zemí čtyři sta kilometrů hluboko pod ním. Vnímál citelný odpor, musel se tedy už do té tvrdošíjné oceli zakousnout. Ale nedalo se říct, jak hluboko.

„Doktore Morgane,“ ozvala se ISIS, „skutečně si musíte na půl hodiny bezpodmínečně lehnout.“

Morgan v duchu zaklel.

„Jste na omylu slečno,“ odsekl. „Cítím se báječně.“ Ale byla to lež; a ISIS dobře věděla o bolesti v hrudi...

„S kým si to tam k čertu vyprávíš, Vane?“ zeptal se Kingsley.

„Nějaký anděl tu letěl kolem,“ odpověděl Morgan. „Omlouvám se, že jsem zapomněl vypnout mikrofon. Musím si chvilku odpočinout.“

„Jak jsi hluboko?“

„To nedovedu říct. Ale podle mě je už teď zářez dost hluboký. Měl by aspoň být...“

Byl by si přál, aby mohl ISIS vypnout, ale to bylo samozřejmě vyloučeno, i kdyby ji neměl z dosahu, schovanou někde mezi skafandrem a hrudní kostí. Kardiální monitor, který by se dal umlčet, by byl víc než zbytečný - byl by nebezpečný.

„Doktore,“ pohoršovala se teď už nezakrytá ISIS, „trvám na tom. Alespoň půlhodinku naprostého klidu!“

Tentokrát neměl Morgan chuť diskutovat. Věděl sice, že ISIS má pravdu; nedalo se však očekávat, že by pochopila, že nejde jen o jeho vlastní život. A byl si kromě toho jist, že podobně jako jeho mosty má i ona v sobě zabudován jistý bezpečnostní faktor. Její diagnózy jsou nevyhnutelně poněkud pesimistické; jeho stav asi zatím nebude tak zlý, jak mu

ho líčí. Nebo v to alespoň zbožně doufal.

Zdalo se, že se bolest za hrudní kosti nezhoršuje. Rozhodl se ignorovat jak ji, tak i ISIS a dal se opět do řezání smyčkou hyperfilamentu, zvolna, ale vytrvale. Budu zkrátka pokračovat, říkal si zarytě, tak dlouho, jak bude třeba.

Výstraha, na kterou spoléhal, se nedostavila. Spider sebou náhle prudce trhl, když se urvalo čtvrt tuny mrtvé váhy, a Morgana to bezmála vymrštilo z kabiny ven do hlubiny. Pustil spinneretu a chňapl pravou rukou po bezpečnostním pásu.

Události probíhaly jakoby zpomaleným, snovým tempem. Necítil strach, jen krajní vypětí vůle nepodat se gravitaci bez boje. Bezpečnostní pás nenahmátl; zřejmě při ořesu zapadl zpátky do kabiny...

Ani si neuvedomil, že by si nějak pomáhal druhou rukou, ale pak najednou vnímal, že levičkou křečovitě svírá závěsy otevřených dveří. Přesto se stále ještě nedokázal vtáhnout nazpět do kabinky; jako hypnotizován pozoroval padající baterii, zvolna rotovala jako nějaké kuriózní nebeské těleso a pomalu mizela z dohledu. Ale trvalo dlouho, než se ztratila úplně; teprve pak se Morgan vysoukal do bezpečí kabinky a zhroutil se do sedačky.

Seděl v křesílku dlouho, srdce mu bušilo a očekával, že se ISIS ozve s dalším rozhořčeným protestem. K jeho překvapení zůstala zticha, jako by se i ona byla stejnou měrou vylekala. Nevadí, teď už jí nezavádá příčinu ke stíznosti; od této chvíle už bude jen tiše sedět u řízení a bude se pokoušet uklidnit pocuchané nervy.

Když se opět trochu sebral, zavolal Horu.

„Baterku jsem shodil,“ řekl a uslyšel, jak ze Země stoupá jásot. „Jen co zavů vstup, vydám se na další cestu. Nahoře budu asi tak za hodinku, vyřídíte to laskavě Sessuimu a spol. A Kinte že děkuji za světlo - už ho nebudu potřebovat.“ Obnovil v kabině tlak, otevřel průzor přílby a dopřál si dlouhý doušek vychlazené a fortifikované oranžády. Pak zapnul pohon a odbrzdil, a když Spider nabral plnou rychlost, uleh do křesílka s pocitem obrovské úlevy.

toupal už několik minut, když si uvědomil, že cosi postrádá. S nadějí a s napětím vyhlédl ven na kovovou mřížku před prahem. Ne, nebylo tam nic. Co se dá dělat, obstará si jinou spinneretu, za tu, která teď následuje odhozenou baterii v jejím letu k Zemi; byla to přece nepatrná oběť za takový úspěch. Udivovalo ho jen, jak ho to vyvedlo z míry, že se ani nedokáže plně těšit ze svého triumfu... Měl pocit, jako by byl ztratil starého věrného přítele.

/53/ VYČERPÁNÍ

Informace, že má pouhou půlhodinu zpoždění, se zdála být až neuvěřitelně optimistická; Morgan by byl hotov odpřisáhnout, že se kabina zastavila nejméně na hodinu. Nahoře ve Věži, teď už necelých dvě stě kilometrů daleko, se asi zatím uvítací výbor chystá na slavnostní přijetí. Morgan přestal uvažovat o riziku jakýchkoli dalších nesnází.

Když míjel křepce a svižně pětistý kilometr, přijal ze Země pozdravné poselství. „Mimochodem,“ dodával Kingsley, „opatrovník zvěře z ruhanské rezervace ohlásil, že mu tam asi spadlo nějaké letadlo. Tak jsme ho uklidnili - jestli se nám podaří tu díru najít, máš u nás suvenýr.“ Morgan se nemusel nijak přemáhat, když nedal najevo přílišné nadšení; byl šťasten, že se s tou baterií mohl jednou provždy rozloučit. Spíš kdyby se jim tak podařilo najít spinneretu - jenže to by asi byl beznadějný úkol...

Prvé známky obtíží se vyskytly na pětistém padesátém kilometru. Rychlost výstupu v tu chvíli měla být přes dvě stě kilometrů; činila však pouze jedno sto devadesát osm. Nebyl to velký rozdíl - ve vztahu k včasnosti jeho dojezdu k cíli byl téměř zanedbatelný - ale Morgana znepokojil.

Když mu k Věži scházelo třicet kilometrů, dokázal už problém bezpečně určit, a věděl, že tentokrát nemůže podniknout absolutně nic. Třebaže baterie měla mít ještě postačující rezervu, začínala slábnout. Snad měly na jejím ochabnutí vinu ta prudká zabrzdění a opětné starty; mohlo dojít i k mechanickému poškození jejího křehkého ústrojí. Ať již bylo vysvětlení jakékoli, proud zvolna slábl a s ním klesala i rychlost kabinky.

Dole na Zemi ustrnuli, když Morgan hlásil údaje na přístrojích.

„Máš asi bohužel pravdu,“ bědoval Kingsley, a zdálo se, jako by neměl daleko ke skutečným slzám. „Náš návrh je snížit rychlost na sto kilometrů. Pokusíme se životnost baterie spočítat - ovšem bude to stejně jenom pouhý odhad, i při vši naší technice.“

Už jen pětadvacet kilometrů - čili jen patnáct minut, i za této snížené rychlosti! Kdyby to byl Morgan uměl, byl by se modlil.

„Podle průběhu poklesu proudu jsme odhadli, že by ti zbývalo něco mezi deseti až dvaceti minutami. Bude to o vlasek, pokud to vyjde.“

„Mám ještě zkusit snížit znovu rychlost?“

„Zatím ne; pokusíme se optimalizovat průběh vybíjení a zdá se, že tahle rychlost odpovídá.“

„Tak můžete zapnout ten svůj světlomet. Jestli se k Věži nedostanu, rád bych ji aspoň uviděl.“

Kinte ani ostatní orbitální stanice mu teď nebyly nic platné, pokud se chtěl podívat na spodek Věže. Byl to přesně úkol pro reflektor na Šrí Kandě směřující vertikálně k zenitu.

V příštím okamžiku už kabínu probodával oslnivý paprsek ze samého srdce Taprobané. Pár metrů od něho - tak blízko, až měl pocit, že by na ně snadno dosáhl rukou - se proměnily zbývající tři vodící pásy ve světelné stuhy sbíhající se někam směrem k Věži. Sledoval tu vytrácející se perspektivu - a tam už bylo Věž konečně vidět!

Pouhých dvacet kilometrů! Za dvanáct minut by tam teoreticky mohl být a obtěžkán dárky jako nějaký pravěký Mikuláš prolézat prostupem v podlaze toho nepatrného čtvercového objektu, který teď zahlédl třeptit se na obloze. Nedokázal splnit své předsevzetí, že vyhoví ISIS a odpočine si, bylo to vyloučené. Přistihl se, jak mu hrají svaly, jako by svým vlastním fyzickým vypětím mohl dokázat pomoci Spideru překonat ten zbyteček vzdálenosti.

Deset kilometrů před cílem se náhle výrazně změnil tón motoru pohonné jednotky; Morgan na to byl připraven a okamžitě reagoval. Bez čekání na pokyn zdola srazil rychlost na padesát kilometrů. Při tomto tempu měl znova před sebou dvanáct minut jízdy a zoufale přemýšlel, jestli mu náhodou není souzeno asymptotické přibližování. Byla to jakási varianta závodu mezi Achillem a želvou. Kdyby musel snížit rychlost na polovinu pokaždé, když se na polovinu

zmenší i zbývající vzdálenost k Věži, mohl by Věže vůbec dosáhnout v konečném čase? Kdysi by býval uměl na tuto otázku odpovědět okamžitě; teď si připadal příliš unaven na to, aby úlohu řešil.

Ze vzdálenosti pěti kilometrů už začal rozeznávat konstrukční detaily Věže, ochoz a zábradlí i zcela zbytečnou ochrannou síť - přidanou na uchlášení veřejného mínění. Ale ač namáhal zrak, nedokázal dosud rozpoznat stykový uzel, k němuž se nyní tak mučivě pomalu blížil.

Jenomže už na tom patrně příliš nezáleželo. Dva kilometry před cílem zmlkly motory Spideru nadobro. Kabina dokonce sjela o pár metrů zpátky, než Morgan stačil zabrzdit.

Avšak tentokrát, k Morganově překvapení, se tím Kingsley nezdál být deprimován.

„Pořád bys to ještě mohl dokázat,“ říkal. „Nech baterii deset minut zotavit. Na ty dva zbývající kilometry je v ní ještě energie dost.“

Bylo to snad nejdelších deset minut, jaké kdy Morgan prožil. Třebaže by mu byly uběhly snáze, kdyby vyhověl stále naléhavějším prosbám Maxiny Duvalové o rozhovor, cítil se duševně tak vyčerpan, že se mu nechtělo ani mluvit.

Litoval toho ze srdce a doufal, že mu Maxine porozumí a odpustí.

Měl kratičkou rozmluvu se strojevedoucím a pilotem Changem, který mu podal zprávu, že trosečníci v Suterénu jsou v poměrně dobrém stavu a že je povzbuzuje, jak už je Morgan blízko. Střídají se prý u malého průzoru na vnějších dveřích průlezu a pozorují ho, nechce se jim prostě uvěřit, že by tak nepatrnou vzdálenost neměl sílu překonat.

Morgan poskytl baterii pro jistotu ještě další minutu navíc. K jeho úlevě motory reagovaly energicky a s povzbudivou silou. Spider se dostal až na půl kilometru k Věži, než se opět zastavil.

„Příštím záběrem už tam budeš,“ řekl Kingsley, ačkoli se Morganovi zdálo, že sebedůvěra v přítelově hlase zní poněkud nuceně. „Je mi líto, že tě trápíme těmi pauzami...“

„Zase deset minut?“ zeptal se Morgan rezignovaně.

„Obávám se, že ano. A tentokrát zapínej jen krátce, po třiceti sekundách, vždycky s minutovou přestávkou. Tímhle způsobem vyždímáme baterii do posledního ergu.“

A mě taky, pomyslel si Morgan. Je zvláštní, že ISIS už tak dlouho mlčí. Ovšem teď se on sám fyzicky nijak nenamáhá; jenom pocít má týž jako předtím.

Starostmi o Spidera zapomínal na péči o sebe. Poslední hodinu úplně zapomněl brát bezreziduální energetické glukózové tablety a nevyпил si ani další z plastikových lahviček s ovocnou šťávou. Když obojí zkonzumoval, bylo mu hned lépe a přál si jen, aby dokázal nějaké nadbytečné jouly přenést do dokonávající baterie.

A nyní měl nastat okamžik pravdy - poslední vzepětí sil. Selhání bylo přece nemyslitelné, když byl už tak blízko u cíle. Osud snad nemohl být tak zlomyslný, když mu zbývaly jenom stovky metrů...

Věděl však, že je to, jako by si pískal v lese, aby se nebál. Kolik letadel už se rozbilo na samém okraji přistávací dráhy, poté, co bezpečně přeletělo oceán? Kolikrát už selhaly stroje anebo svaly, když chyběly toliko milimetry? Náhody i nehody šly a potkávaly lidi bez výběru, kohokoli, kdekoli. Neměl právo předpokládat pro sebe žádnou výjimku.

Kabinka popojížděla v záškubech, vzpínala se a opět zastavovala jako dohasínající zvíře, které si hledá svůj poslední pelíšek. Když posléze baterie vypověděla nadobro, zdálo se, že základna věže vyplňuje polovinu viditelné oblohy.

Ale byla stále ještě dvacet metrů nad ním.

/54/ TEORIE RELATIVITY

Morganovi sloužilo ke cti, že považoval svůj vlastní osud za zpečetěný okamžikem, kdy byly vyčerpany poslední zbytečky energie a kdy pohasla světla i na přístrojové desce Spideru. Trvalo mu celé dlouhé sekundy, než si uvědomil, že stačí pouze povolit brzdy a sjet zpátky k Zemi. Za tři hodiny už by mohl být pohodlně v posteli. Nikdo na světě by mu nemohl vytknout nezdar jeho poslání; učinil přece vše, co vůbec bylo v lidských silách.

Krátkou chvíli zíral s tupým vztekem na ten nedostupný čtverec, na nějž se teď promítal stín Spideru. V myšlenkách se mu honily nejrůznější plány, jeden bláznivější než druhý, a Morgan jeden po druhém zavrhoval. Kdyby tu ještě měl svou věrnou spinneretu... jenomže stejně neexistovala cesta, jak ji dopravit do Věže. Kdyby měli trosečníci alespoň jeden skafandr, někdo by mu mohl spustit lano... jenomže na vynášení skafandrů z hořícího transportéru tehdy pochopitelně čas neměli.

Samozřejmě, kdyby tohle bylo jen videodrama, a ne problém skutečného života, tak by se jistě obětoval nějaký hrdinný dobrovolník - anebo ještě lépe dobrovolnice - a šel by i bez skafandru do přechodové komory a hodil by mu dolů lano během těch patnácti sekund, kdy by si ve vakuu zachoval ještě vědomí. Bylo to do jisté míry svědectví o míře Morganova zoufalství, že se po kratičký okamžik touto variantou vážně zabýval, než v něm opět převládá střízlivý rozum.

Od okamžiku, kdy Spider vzdal svůj souboj s gravitací, až do chvíle, kdy si Morgan připustil, že už nemůže udělat naprosto nic, neuběhla snad ani celá minuta. Pak se ho Warren Kingsley zeptal na něco, co v daném okamžiku vypadalo jako nepřiměřené a nehorázné puntičkářství.

„Udej nám ještě jednou tu vzdálenost, Vane - jak jsi vlastně přesně daleko od Věže?“

„Copak na tom, k čertu záleží? Klidně by to mohly být i světelné roky.“

Na Zemi bylo chvilku ticho; pak se Kingsley ozval znovu, tónem, jakým se mluví s malým dítětem anebo s popudlivým nemocným. „Záleží na tom všechno na světě. Říkal jsi dvacet metrů?“

„Ano - bude to asi tak dvacet.“

Bylo to sice neuvěřitelné, ale nemohl se mýlit - Warren si se slyšitelnou úlevou oddychl. V jeho hlase zaznívala dokonce i radost, když odpovídal: „A já jsem si, Vane, celá ta léta myslel, že ty jsi hlavním inženýrem tohoto projektu. Dejme tomu, že to skutečně je přesně dvacet metrů.“

Morganova výbušná reakce mu nedovolila větu dokončit. „Já idiot! Řekni Sessuimu, že přistávám asi tak - no, za patnáct minut.“



„Čtrnáct třicet, pokud jsi vzdálenost odhadl přesně. A nic na světě už ti to nemůže překazit.“

Bylo to stále ještě trochu riskantní tvrzení a Morgan by si byl přál, aby ho Kingsley raději ani nevyslovil. Stykovací uzly přechodových komor občas správně nezapadnou, třeba jen kvůli nepatrným odchylkám v toleranci při výrobě. A přezkoušet právě tuto dvojici nebyla samozřejmě nikdy příležitost.

Jen docela málo ho zaráželo chvilkové selhání vlastního úsudku. Koneckonců, člověku v krajním stresu může vypadnout z paměti i vlastní telefonní číslo, ba i vlastní datum narození. A až do tohoto okamžiku byl onen faktor, který je nyní nejdůležitější, tak podružný, že mohl být pomíjen.

Všechno je otázka relativity. Morgan nemohl dospět k Věži; ale Věž spěla k němu - nezadržitelným tempem dvou kilometrů za den.

/55/ STYKOVÁNÍ

Při montáži nejužší a nejméně hmotné části Věže byl denní rekord v postupu prací třicet kilometrů. Nyní, když se na orbitální dráze blížila ke konci stavba nejmasivnější sekce celé konstrukce, kořenů a základů Věže, snížil se denní postup na dva kilometry. Nebyla to rychlost nijak malá; Morganovi poskytovala jen nejnutnější čas provést kontrolu shodného a přesného nastavení stykovacích uzlů a v duchu si zopakovat náplň oněch ošidných sekund mezi dosednutím, napojením a odbrzděním. Kdyby nechal Spiderovy brzdy přitaženy příliš dlouho, došlo by k velmi nerovnému měření sil mezi kabinkou a pohybujícími se megatunami Věže.

Bylo to přesto dlouhých patnáct minut, ale dovolily i oddech - dostatečně dlouhý, jak doufal Morgan, aby usmířily ISIS. K závěru se pak všechno zdálo probíhat nesmírně rychle, a v posledních okamžicích, když se nad ním již jakoby snášela sama klenba oblohy, si připadal jako mravenec, jemuž hrozí zamačknutí ve stoupě. V jednom okamžiku byla základna Věže ještě celé metry vzdálena; vzápětí ucítil a uslyšel náraz stykovacích uzlů.

Mnoho životů teď záviselo na zručnosti a přesnosti inženýrů a mechaniků, s jakou před mnoha lety odvedli svou práci. Pokud by stykové plochy nedosedly s potřebnou tolerancí... pokud by nefungovaly přesně západky... pokud by nepřilehlo někde těsně... Morgan se pokoušel analyzovat směsici šramotů doléhající k jeho sluchu, ale neměl dostatek praxe na to, aby je dokázal přesně interpretovat.

A pak jako vítězný signál zablikal na displeji nápis NAPOJENÍ DOKONČENO. Měl k dispozici ještě interval deseti vteřin, po který byly teleskopické tlumiče schopny absorbovat pohyb sunoucí se Věže; využil pěti z nich, poté obezřetně uvolňoval brzdy. Byl připraven je okamžitě opět zablokovat, kdyby Spider začal klesat - ale všechna čidla mluvila pravdu. Věž a Spider byly teď už pevně spojeny. Zbývalo vyšplhat po několika příčkách žebříku a dosáhne cíle. Poté, co podal hlášení jásajícím posluchačům na Zemi i na Tranzitu, zůstal ještě chvilku sedět, aby nabral dech. Bylo to zvláštní - měl Věž navštívit již podruhé, ale z první návštěvy, která se uskutečnila před dávnými dvanácti lety a šestatřicet tisíc kilometrů daleko odtud, mu zůstalo jen pramálo vzpomínek. Během oslavy události, které se z nedostatku lepšího pojmenování říkalo kladení základního kamene, vyprýštilo nemálo přípitků za beztržného stavu. Neboť nešlo jen o prvou sekci Věže vůbec, která byla smontována; měla být také prvou, která se dotkne Země, až dokončí svůj předlouhý sestup z geosynchronní orbitální dráhy. Proto se také zdálo, že nějaká menší ceremonie by byla na místě, a Morgan si teď vybavoval, že se jí milostivě zúčastnil i jeho starý nepřítel senátor Collins a že mu poněkud pichlavým, avšak přesto celkem dobromyslným proslovem popřál mnoho zdaru. Dnes bylo důvodů k oslavám mnohem víc.

Už bylo slyšet z druhé strany průlezu zabubnování na přivítanou. Morgan rozepnul bezpečnostní pás, nejistě se postavil, vylezl na sedačku a začal stoupat po žebříku. Závěr horního průlezu kladl ještě náznak odporu, jako by se síly, které se proti němu spikly, pokusily ještě alespoň o chabé závěrečné gesto. Zasyčel vzduch, jak se vyrovnával tlak v obou prostorách. Pak kruhové víko povolilo a odklápělo se dolů a už mu nedočkavé ruce pomáhaly vzhůru do Věže. Když se Morgan prvně nadýchl zkaženého vzduchu, nedovedl si představit, jak tu vůbec někdo dokázal přežít; pokud by bývala jeho akce selhala, by si jist, že druhý pokus by už byl nevyhnutelně přišel pozdě.

Holý a pochmurný prostor byl osvětlen pouze fluorescentními solárními panely, které po více než desetiletí trpělivě střádaly a opět uvolňovaly sluneční záření pro případ havarijního použití, k němuž posléze došlo. V jejich přísvitu se objevila scéna jako z dávných válek; choulili se tu všichni jako vybombardovaní uprchlíci v protiletectvém krytu, bez přístřeší, nečesání, kolem sebe pár svršků, které se jim podařilo zachránit. Ovšem málo uprchlíků by asi bývalo mělo brašny polepené štítky jako LUNÁRNÍ HOTELY, A. S., nebo MAJETEK FEDERÁLNÍ REPUBLIKY MARS anebo všudypřítomné SMÍ (NESMÍ) BÝT UCHOVÁVANO VE VAKUU. A také by nebyli takhle rozjařeni; i ti, kteří leželi, aby šetřili kyslíkem, se zmohli alespoň na úsměv a na náznak zamávání. Morgan stačil pozdrav právě jen opětovat, když se pod ním podlomily nohy a zatmělo se mu před očima.

V celém svém životě dosud neomdlel, a když se teď probíral přílivem chladivého kyslíku, měl pocit nesmírných rozpaků. Zvolna byl schopen zaostřit zrak a spatřil, jak se nad ním sklánějí jakési postavy v maskách. Na okamžik se domníval, že snad je v nemocnici; pak se mu funkce zraku i mozku plně obnovily. Jeho drahocenný náklad byl zřejmě vyložen, dříve než se on sám probral k vědomí.

Masky byly molekulární filtry, které do Věže přivezl; nosily se přes nos a ústa a zadržovaly kysličník uhličitý, zatímco kyslíku dovolovaly průchod. Byly jednoduché svým principem, třebaže technicky značně rafinované, a dovolovaly člověku přežívat v ovzduší, v němž by se bez nich okamžitě zadusil. Dýchání skrze ně vyžadovalo sice jisté úsilí, ale příroda málokdy poskytuje něco zdarma - a tato námaha představovala ostatně to nejmenší výkupné za život.

Morgan vrávoravě vstával, ale odmítal jakoukoli pomoc; s malým zpožděním byl představován mužům a ženám, kterým právě zachránil život. Trápilo ho jedno pomyšlení: neměla snad ISIS jeden ze svých proslavů, zatímco byl v bezvědomí? Nechtěl se na to sice ptát, ale byl by se přece jen rád dozvěděl...

„Chtěl bych vám jménem nás všech,“ pravil profesor Sessui trochu slavnostně, zároveň však s ostychem člověka, který jen zřídka vyslovuje zdvořilůstky, „poděkovat za to, co jste vykonal. Vděčíme vám za naše životy.“

Reagovat jakoukoli věcnou odpovědí, i kdyby byla sebelogičtější, by bylo mělo přichut' falešné skromnosti, a tak Morgan jen předstíral, že si upravuje masku, a cosi nesrozumitelného přitom zamumlal. Právě chtěl začít kontrolovat, zda byl vyložený celý náklad, když profesor Sessui neklidně dodal: „Je mi líto, že vám nemůžeme nabídnout ani židli - tohle je maximum, co jsme dokázali udělat.“ Ukázal na pár bedniček od přístrojů srovnaných na sobě. „Měl byste si skutečně trochu odpočinout.“

Věta mu připadala odněkud známá; ISIS si tedy pověděla svoje. Nastala chvíle rozpaků, než to Morgan postřehl, než i ostatní připustili, že o tom vědí, a než dal Morgan najevo, že ví, že vědí; všechno bez jediného slova, v oně zvláštní, nekonečné psychologické zpětné sekvenci, jaká nastává, když skupina lidí plně sdílí nějaké tajemství, o němž se už nikdo z jejích členů nikdy nikomu nezmíní.

Několikrát se zhluboka nadýchl - bylo neuvěřitelné, jak rychle člověk masce přivykl - a pak se posadil na nabídnuté místo. Už nesmím omdlít, říkal si zarytě. Předám náklad a vypadnu odtud, jak nerychleji budu moci - doufejme, že dřív, než si ISIS zase vzpomene s dalším kázáním.

„Tohle je na utěsnění,“ řekl a ukázal na nejmenší z kontejnerů, které přivezl, „mělo by to na tu škvíru stačit. Nastříkejte to na těsnění kolem průlezu, za pár vteřin je to tuhé. Kyslíku užívejte jen v nejnnutnějším případě; možná že ho budete potřebovat alespoň po dobu spánku. Pro každého je tu jedna filtrační maska proti CO<sub>2</sub>, a nějaké rezervní navíc. A máte tu jídlo a vodu na tři dny - to by mělo bohatě stačit. Transportér ze stanice 10 K by tu měl být zítra. Pokud jde o zdravotnickou soupravu - tu doufám nebudete potřebovat vůbec.“

Odmkl se, aby mohl nabrat dech; nebylo jednoduché mluvit s nasazenou maskou, a navíc v něm narůstal pocit, že by měl šetřit silami. Sessui a jeho lidé se o sebe už teď dokáží postarat sami, ale jeho čekal ještě jeden úkol - a čím dřív se s ním vypořádá, tím líp.

Morgan se obrátil k řidiči a pilotovi Changovi a řekl mu tiše: „Pomozte mi laskavě znovu zpátky do skafandru. Chtěl bych venku zkontrolovat tu trať.“

„Ale vždyť máte jen třicetiminutovou výstroj!“

„Potřebuju deset minut - maximálně patnáct.“

„Doktore Morgane - kvalifikaci pro výstup do kosmického prostoru mám já; vy ji nemáte. Nikdo nesmí ven s třicetiminutovým vybavením, pokud nemá s sebou rezervní soupravu anebo pokud není s lodí spojen kompletním umbilikálním přívodem. S výjimkou akutního nebezpečí, samozřejmě.“

Morgan se zmohl na unavený úsměv. Chang měl samozřejmě pravdu; dokonce ani žádné okamžité riziko už nehrozilo a nemohlo výstup ospravedlnit. Jenomže o tom, co je a co není akutní nebezpečí, rozhodoval přece jenom hlavní inženýr.

„Chci se podívat, jaké škody tam vznikly,“ odpověděl, „a prohlédnout trať. Byla by škoda, kdyby se k vám ti lidé z 10 K nedostali jen proto, že nedostali včas výstrahu před nějakou překážkou.“

Chang zjevně neměl z této situace příliš velkou radost (copak to asi ISIS všechno vyžvatlala, zatímco byl Morgan bez sebe?), ale nenamítal už nic a následoval Morgana do severního průlezu.

Ještě než Morgan doklapl průzor na přílbě, zeptal se: „S profesorem už jste další obtíže neměl?“

Chang zavrtěl hlavou. „Myslím, že ho trochu přibrzdil ten kysličník. A kdyby začal znova - no, je nás na něj šest, i když si nejsem jistý, jestli se dá na ty jeho posluchače spoléhat. Pár jich je zrovna tak střelených jako on sám. Všimněte si toho děvčete tamhle v koutku - všechen čas tráví psaním. Je přesvědčená, že Slunce dohasíná, anebo snad že má vybuchnout - nevíم přesně, co z toho -, a chtěla by před tím varovat svět, dřív než zemře. To by nám asi náramně pomohlo. Já osobně dávám přednost tomu nevědět nic.“

Morgan se sice neubrnil úsměvu, ale přesto si byl jist, že nikdo z profesorových posluchačů není blázen. Výstřední - to snad, ale zato také vynikající mozky; jinak by ani u Sessuiho neobstáli. Bude třeba se dovědět jednoho krásného dne trochu víc o těch mužích a ženách, jimž zachránil život; ale to počká, až se všichni - byť různými cestami - vrátí dolů na Zemi.

„Podniknu jen rychlou obchůzku kolem Věže,“ řekl Morgan, „a popíšu vám všechny případné škody, abyste informaci mohl předat na Tranzit. Nezapere mi to víc než deset minut. A kdyby snad přece... tak se mě nepokoušejte dostat nějak zpátky.“

Odpověď řidiče a pilota Changa, když už se za ním zavíraly vnitřní dveře průlezu, byla stejně stručná jako věcná. „A jak taky?“ zeptal se jen.

/56/ POHLED Z GALÉRIE

Vnější dveře severního průlezu se otevřely bez nesnází; zářmován obrysem otvoru se objevil obdélník naprosté temnoty. Horizontálně napříč tmou probíhala plamenná čára - bezpečnostní zábradlí ochozu, planoucí v paprscích světlometu mříčícího z Hory v hlubinách pod nimi strmě vzhůru. Morgan se zhluboka nadechl a přezkoušel pohyblivost ve skafandru. Cítil se naprosto v pořádku, kývl ještě na pozdrav Changovi, který na něho hleděl okénkem ve vnitřních dveřích, a potom vykročil z Věže ven.

Ochoz, který obkružoval celý Suterén, byla asi dva metry široká mříž; za ní se ještě dalších třicet metrů do šíře táhla ochranná síť. Do té její části, kterou Morgan dokázal přehlédnout, se za celá léta trpělivého čekání nechytilo naprosto nic.

Vydal se na cestu kolem Věže; stínil si oči před oslepujícím jasným deroucím se zpod jeho nohou. V šikmém osvětlení vyvstával každý sebemenší hrbolek a nerovnost na ploše, která se nad ním táhla jako silnice ke hvězdám - což bylo do jisté míry přesné vyjádření skutečnosti.

Jak očekával a doufal, exploze na protilehlé stěně Věže nezpůsobila na této straně žádné škody; k tomu by také bývalo třeba atomové pumy, a ne pouhé elektrochemické. Dvojitá rýha trati, která právě očekávala dotek prvních kol, se vypínala v panenské neporušenosti do výše bez konců. A padesát metrů pod galerií - tam ovšem bylo pro záři světlometů obtížné pohlédnout - dokázal rozeznat koncové zářáčky, plně v pohotovosti pro případ, který by vlastně už

nikdy neměl nastat...

Bez spěchu, přitisknut k strmicímu boku Věže, kráčel Morgan zvolna směrem k západu, až dospěl k prvému nároží.

Otočil se a pohlédl nazpět k otevřeným dvířkům přechodové komory a k bezpečí - jak relativní je to pojem! -, jež představovala. A pak se troufale pustil dál podél prázdnosti západní stěny.

Zažíval kuriózní směsici pocitů, rozjaření i strach, takový, jaký nepoznal od dob, kdy se učil plavat a poprvé zjistil, že je na hloubce, kde nestačí. A třebaže si byl jist, že mu nehrozí žádné nebezpečí, rizika tu být mohla. S naléhavostí se mu vnucovala připomínka ISIS, čekající na svůj čas; jenomže Morgan odjakživa nerad odcházel od nedokončené práce, a tento svůj nynější úkol dosud nesplnil.

Západní stěna se navlas podobala severní, jenom přechodová komora tam nebyla. Ani zde nebyly žádné stopy po explozi, třebaže tato stěna byla blíže k místu výbuchu.

Morgan potlačoval nutkání ke spěchu - byl koneckonců v prostoru teprve pouhé tři minuty - a kráčel k dalšímu rohu. Mnohem dříve, než k němu došel, uviděl, že zamýšlenou obchůzku celé Věže nebude moci dokončit. Chodníček tam byl urván a visel volně do prostoru jako vyplazený kovový jazyk. Bezpečnostní síť zmizela nadobro, bezpochyby ji utrhli padající transportér.

Nebudu pokoušet štěstí, říkal si Morgan. Ale nedokázal odolat pokušení alespoň nahlédnout za roh, pevně svíraje zbylý kus zábradlí.

V rýze jižní trati trčely četné trosky a výbuchem ožehnutá stěna hrála všemi barvami. Avšak pokud Morgan dohlédl, nebylo ani tady nic, co by pár lidí s řezacím hořákem nedokázalo za několik hodin dát do pořádku. Pečlivě vše popsal Changovi; pilot a řidič se netajil tím, jak se mu ulevilo, že se Morgan konečně ozval, a naléhal na něj, aby se co nejrychleji vrátil do Věže.

„Žádný strach,“ řekl Morgan. „Zbývá mi ještě deset minut a mám to sotva třicet metrů daleko. To už bych dokázal ujít i se vzduchem, který teď mám v plicích.“

Ale nechtěl raději nic takového zkoušet. Rozruchu, jaký měl za sebou, bylo na jedinou noc až dost. A víc než dost, pokud se dalo věřit všemu, co mu napovídala ISIS; od této chvíle už hodlal být bezvýhradně poslušen jejích pokynů.

Když se navracel k otevřeným dveřím přechodové komory, stanul na několik posledních okamžiků u zábradlí, zalit fontánou světla tryskající z vrcholku Šrí Kandy hluboko dole. Vrhlo jeho stín, do nestvůrnosti prodloužený, přesně podél Věže, vertikálně vzhůru ke hvězdám. Jeho silueta se teď musela promítat na tisíce kilometrů daleko; uvědomil si, že možná dosahuje až k transportéru spouštějícímu se teď rychle ze stanice 10 K. Kdyby zamával pažemi, zachránci by možná jeho znamení uviděli; mohl by jim tak docela dobře signalizovat morseovkou.

Zábavná představa vyvolala mnohem vážnější úvahu. Nebylo by pro něho nejlépe, kdyby tu počkal s ostatními a neriskoval osamocený návrat na Zemi ve Spideru? Jenomže cesta vzhůru k Tranzitu, kde by se mu mohlo dostat všestranné lékařské péče, by trvala týden. To nebyla rozumná alternativa, neboť zpět na Šrí Kandu dorazí za méně než tři hodiny.

Čas vrátit se dovnitř. Zásoba vzduchu se touto dobou asi ztenčila na minimum a stejně už není, co by se víc dalo vidět. Trochu trpká ironie osudu při pomyšlení, jaká nádherná vyhlídka tu normálně musí být, ve dne i za noci. Nyní však měl pohled na planetu pod sebou i na oblohu nahoře zcela přezářen oslepivým jasnem ze Šrí Kandy; plul svým vlastním malým světelným vesmírem, ze všech stran obklopen temnotami. Nechtělo se mu ani věřit, že stojí v prázdnosti kosmu, už sám pocítí váhy to vyvracel. Cítil se tak bezpečný, jako by byl opřen oběma nohama přímo o vrcholek Hory a nestál šest set kilometrů nad ním. Myšlenka, kterou bylo třeba plně vychutnat a uchovat pro dobu, až bude zpátky na Zemi. Popleskal hladký, nepoddajný povrch Věže, která ve srovnání s ním byla nesmírnější než slon vůči tvoru velikosti améby. Jenomže žádná améba na světě si nedokáže slona ani představit - natož vytvořit ho.

„Nashledanou za rok, dole na Zemi,“ zašeptal Morgan a zvolna za sebou zavřel dvířka přechodové komůrky.

/57/ POSLEDNÍ ÚSVIT

V Suterénu se Morgan zdržel sotva pět minut; nebyla to pravá chvíle na společenskou konverzaci a hlavně jim nechtěl spotřebovávat cenný kyslík, který jim sem s takovými obtížemi dopravil. Všem ještě stiskl ruku a nasoukal se zpátky do Spideru.

Byla to pohoda dýchat opět bez masky - pocit o to příjemnější, když už teď bylo definitivně jasné, že své poslání dokončil se zdarem a že za necelé tři hodiny bude zpátky na Zemi. A přece - po všem úsilí, jež musel vynaložit, aby se probojoval až k Věži - se mu nějak nechtělo odrazit od tohoto přístaviště a poddat se opět zemské přitažlivosti, byť ho její síla měla dovést nazpět domů. A pak naráz uvolnil západky stykovacího uzlu a spustil se volným pádem dolů, na pár sekund ve stavu naprosté beztíže.

Když tachometr došplhal ke třem stům kilometrům, zapojil se automaticky brzdný systém a tíže se opět projevila.

Brutálně vydrancovaná baterie se tím začínala opět nabíjet, ovšem poškození, která utrpěla, budou sotva napravitelná a bude zřejmě nutno ji vyřadit z provozu.

Vnucovala se chmurná paralela: Morgan se nedokázal ubránit pomyšlení na své vlastní tělo utýrané nadměrnou zátěží, ale hrdost mu stále ještě bránila, aby oznámil, že bude potřebovat lékařskou pomoc, až konečně dorazí dolů. Uzavřel malou sázku sám se sebou; požádá o ni, pokud by se ISIS znovu ozvala.

Mlčela však a Morgan rychle klesal nocí dolů. Uvolnil se, vypřáhl, nechal Spidera, aby se staral sám o sebe, zatímco on sám hltal pohled na noční oblohu. Jen málo kosmických lodí umožňovalo takový panoramatický výhled a nemnoho lidí mělo až dosud možnost pozorovat hvězdy za tak vynikajících podmínek. Polární záře už pohasla nadobro, zhasly i světlometry a nic už nesoupeřilo se souhvězdími.

Až na jedinou výjimku; ještě tu byly hvězdy stvořené člověkem. Téměř přesně v nadhlavníku plála jako maják oslnivou září stanice Ašóka, provždy zavěšená nad Hindustánem - pouhých pár set kilometrů vzdálená od komplexu Věže. V půli cesty dolů k východnímu obzoru tkvěl Konfucius a ještě níže pod ním Kamehameha, zatímco ve výšinách na západě

žhnuly Kinte a Imhotep. To byly ovšem jen nejjasnější milníky rozestavěné podél zemského rovníku; kromě nic existovaly doslova desítky dalších a všechny svým jasem předčily i Siria. Jak překvapen by asi byl každý ze starých astronomů, kdyby mohl spatřit tento náhrdelník rozložený kruhem po nebesích; a jaký by byl jeho údiv po hodině pozorování, kdyby zjistil, že se tato tělesa po obloze vůbec nepohybují, že nevycházejí ani nezapadají, zatímco staré známé stálice zvolna plynou svými po věky neproměnnými drahami.

Dál a dál upíral oči na dýmavý náhrdelník napjatý oblohou a v jeho chvílemi podřimující mysli se začínal formovat v cosi mnohem většího, ohromujícího. Bez přílišných nároků na představivost se tyto člověkem stvořené hvězdy stávaly světlý titánskému mostu... Myšlenkami se zatoulával k vidině ještě fantastičtější. Jak se jen jmenoval onen most do Valhally, po němž hrdinové severských ság přecházeli z tohoto do onoho světa? Nedovedl si jeho jméno vybavit, ale sen to byl nádherný. A nepokusili se snad jiní tvorové, dávno před člověkem, překlenout již dříve oblohy svých vlastních světů? Měl před očima představu nádherných prstenců obepínajících Saturna, duchovité kruhy kolem Urana a Neptuna. Třebaže přesně věděl, že žádná z oněch planet nikdy nepocítila dotyk života, pohrával si přesto s myšlenkou, že jsou to jen trosky mostů, jejichž stavba nějak ztroskotala.

Byl by si přál usnout, ale i proti jeho vůli se toho obrazu dále zmocňovala jeho imaginace. Připadal si jako pes, který našel novou kost a nedokáže ji pustit, vzdát se jí. Koncepce to nebyla nijak absurdní. Mnohé z geosynchronních stanic přece měly rozměry celých desítek kilometrů, anebo byly pospojovány kabely, které už přemostovaly dosti podstatné části orbitálních drah. Spojit je všechny dohromady a vytvořit tak prstenec kolem celé Země by nebyl po technické stránce zdaleka tak složitý úkol, jako stavba Věže, a vyžádal by si mnohem méně materiálu.

Ne, nikoli prstenec - kolo! Jeho Věž v něm představovala toliko prvý z jeho paprsků. Muselo by jich být víc (kolik? čtyři? šest? dvacet?), rozmístěných podél rovníku. Až by byly nahoře na orbitě pevně spojeny v jeden tuhý celek, zcela by odpadl problém stability, který tolik komplikoval konstrukci jediné věže. Afrika, Jižní Amerika, Gilbertovy ostrovy, Indonésie - ty všechny by dokázaly poskytnout v případě potřeby základny pro pozemské terminály. A jednoho dne, až budou dále zdokonaleny potřebné materiály a až pokročí ještě dále i výzkum, bude možno stavět věže nezanositelné hurikány a nebude už třeba vyhledávat pro jejich patu horské výšiny. Kdyby byl mohl počít ještě sto let, byl by možná nemusel rušit klid Mahá Théra...

Do jeho snů se nad východním obzorem zatím tiše vnesl tenký srpeček couvající Luny a obloha kolem něho se rozžihala prvním zářivým úsvitem. Země, takřka v úplňku, zalévala celý měsíční disk popelavým svitem tak intenzivním, že Morgan dokázal rozpoznat mnohé známé detaily krajin ležících v lunární noci; napínal zrak v naději, že spatří i pohled nejpůsobivější, nikdy v minulosti nevidaný - hvězdičku v objetí měsíčního srpku. Avšak žádné z měst onoho druhého domovského světa člověka nebylo této noci viditelné.

Už jen dvě stě kilometrů - méně než hodina cesty. Nemělo smysl pokoušet se bdít; Spider byl vybaven programem pro plně automatizovaný dojezd a přistane tak jemně, že ho ani nevyruší ze spánku...

Bolest ho probudila první; ISIS se opozdila jen o zlomek sekundy. „Nesnažte se vstávat,“ konejšila ho. „Už jsem zavolala pomoc rádiem. Ambulance je na cestě.“

To je komedie. Ale nesmíš se smát, nařizoval si Morgan, ISIS dělá, co umí. Nepocit'oval strach; třebaže bolest za hrudní kosti byla intenzivní, nevyrazovala ho z činnosti. Pokusil se plně na ni soustředit pozornost a tento volní akt sám o sobě přispěl k tomu, že symptomy poněkud ustoupily. Už dávno přišel na to, že s bolestí se člověk vypořádává nejlíp tím, že ji začne objektivně studovat.

Volal ho Warren, ale jeho slova zůstávala kdesi daleko a nějak jim chyběl význam. Rozpoznával v přítelově hlase úzkost a byl by rád učinil něco, čím by jí ho zbavil; jenomže už mu nezbývaly síly, aby vyřešil tento problém - ani žádný jiný. Teď už přestával slyšet i slova sama; slabounké, ale vytrvalé hučení začalo překrývat všechny ostatní zvuky.

Třebaže věděl, že existuje toliko v jeho představách - anebo v labyrintu kanálků jeho sluchu -, zdálo se být zcela reálné; byl by se mohl domnívat, že stojí na úpatí nějakého velikého vodopádu.

Pak hukot slábl, zjemněl v šumění - nabylo zcela určité melodie. A náhle ji rozpoznal. Jak sladké bylo uslyšet ještě jednou, tady na hranici němeého vesmíru, tóny, které si pamatoval ještě od své první návštěvy v Jakkagale!

Gravitace si ho přitahovala do své moci, stejným způsobem, jako po staletí její neviditelná ruka formovala i tvar vodního paprsku prýstíciho z Rajských zřídél. Jenomže on vytvořil cosi, čeho se chtěla zemská přitažlivost už nezmocnit nikdy, dokud alespoň člověku nebude scházet umění a vůle uchovat toto dílo.

Proč jen je mu taková zima na nohy? Co se to děje s autoregulací Spidera? Ale brzy už začne svítat; a pak již bude tepla dost.

Hvězdy se začínaly někam ztrácet, mnohem rychleji, než by byly měly. To je zvláštní; třebaže den už je tak blízko, všechno kolem něho jako by potmělo. A Rajské fontány se níží k zemi, slábne jejich hlas... slábne... slábne...

Tu se ozval hlas zcela jiný, avšak Vannevar Morgan ho už nevnímal. V přestávkách mezi jednotlivými úsečnými a pronikavými hvízdami volala ISIS do nadcházejícího úsvitu:

POMOC! VOLÁM VŠECHNY, KDO JSOU  
VDOSLECHU! PŘIJĎTE PROSÍM  
OKAMŽITĚ POSKYTNOUT POMOC!  
AKUTNÍ NEBEZPEČÍ INFARKTU! ISIS!  
POMOC! VOLÁM VŠECHNY, KDO JSOU  
VDOSLECHU! PŘIJĎTE PROSÍM  
OKAMŽITĚ POSKYTNOUT POMOC! ISIS!

Volala bez přestání, ještě když už slunce vyšlo nad obzor a jeho první paprsky pohladily vrchol hory, jež kdysi byla



Horou, Horou svatosti. Hluboko dole náraz vyvstal na moři oblaků stín Šrí Kandy, jejího dokonalého kužele, stále ještě v neporušené kráse přes všechno to, co s ní člověk již učinil.

Nebyli tu poutníci, aby se stali svědky toho, jak se symbol věčnosti znovu klade na tvář probouzející se Země. Avšak uvidí ho ještě milióny a milióny, ve staletích, která teprve nadějdou, až v bezpečí a v pohodlí pojedou vzhůru ke hvězdám.

#### /59/ EPILOG: KÁLIDÁSŮV TRIUMF

V posledních dnech onoho posledního a kratičkého léta, ještě než čelisti ledovců sevřely ze severu i z jihu pevně rovník, přibýlo do Jakkagaly poselstvo z Xenopolisu.

Bylo jedno samojediné, mělo hodnotu Organizátora rojů a rekonstituovalo se do lidské podoby. Až na jeden detail to byla celkem zdařilá kreace; ovšem tucet dětí, které Xenopolidon doprovázely v autoptěře, byl trvale v rozpoložení jakési mířoučké hysterie - ti mladší se dokonce tu a tam rozhihňaly.

„Copak je tu tak legračního?“ zeptalo se Xenopolidon svou dokonalou solární výslovností. „Nebo snad je to nějaký soukromý žertík?“

Ale děti se nedaly pohnout, aby Xenopolidonu, jehož barevné vidění bylo normálně limitováno hranicemi infračerveného oboru spektra, vysvětlily, že lidská pokožka není pouhá náhodná mozaika rozmanitých zelení a červení a modří. A i když jim pak zahrozilo, že se promění ve strašlivého Tyrannosaura Rexe a všechny je sežere, odmítaly uspokojit jeho zvědavost. Nejen to, ještě Je spěchaly poučit - Je, které připutovalo dálkami desítek světelných let a shromažďovalo vědění po třicet století -, že z materiálu o hmotnosti sotva sto kilogramů by se těžko tvořil jen trochu působivý dinosaur.

Xenopolidon se nezlobilo; mělo trpělivost a děti Země pro Ně byl nezměrně zajímavé, jak svou biologii, tak i psychologicky. Taková byla ostatně mláďata všech tvorů - to jest všech, kteří nějaká mláďata měli. Xenopolidon prostudovalo již devět rozličných druhů takových bytostí a dovedlo si již téměř představit, jaké to asi je vyrůstat, dozrávat, a umírat... téměř, ale přece jen ne docela.

Před těmito dvanácti lidskými bytostmi a jednou bytostí non-lidskou se rozprostírala pustina země, jejíž někdejší bujná pole a lesy sežehl ledový dech ze severu i z jihu. Již dávno zmizely graciézní kokosové palmy, a dokonce i ze zachmuřených borovic, jež nastoupily na jejich místa, už zbývaly jen holé kostry, s kořeny udolanými šířícím se permafrostem. Na celém povrchu Země už nezbyval žádný život; toliko v hlubinách oceánů, kde vnitřní teplo planety zadržovalo postupující led, dosud plavalo a popolézalo a požíralo se navzájem pár slepých, hladomřivých tvorečků. Ovšem pro tvora, jehož domovem byl svět kroužící kolem slabě žhnoucí rudé hvězdy, se Slunce planoucí na bezmračné obloze zdálo být nesnesitelně jasné. Třebaže se z jeho záře vytratilo veškeré teplo již před tisíci lety, pohlceno chorobou, jež napadla jeho jádro, jeho prudký chladný svit odkrýval kdejakou podrobnost zničené krajiny a třeptil se v nádhře postupujících ledovců.

Pro děti, které se stále ještě dokázaly bouřlivě radovat ze sotva probuzené síly svých myslí, představovala teplota pod bodem mrazu zdroj nebyvalého rozjaření. Nahé tancovaly závěsemi, holýma nožkami je rozkopávaly v prachová oblaka zářících krystalků, až je jejich symbioti museli občas varovat: „Pozor, nepokoušejte se potlačit vůli signály omrzlin!“ Neboť ještě nebyly dostatečně vyspělé, aby dokázaly replikovat bez pomoci starších nové údy.

Nejstarší z chlapců se právě začal předvádět; zaútočil na chlad, ohlásil to a oznámil k tomu hrdě, že je ohňovým ementálem. (Xenopolidon si termín zaznamenal pro pozdější probádání, jež Je pak uvedlo do nemalého zmatku.) Z malého exhibicionisty na chvíli nebylo vidět nic než sloup plamene a páry poskakující sem a tam po starobylém zdivu; ostatní děti však tuhle poněkud vulgární produkci ostentativně ignorovaly.

Ale pro Xenopolidon představovala zajímavý paradox. Proč jen se tihle lidé stáhli na vnitřní planety, když by byli silami, jež se teď již naučili ovládat, dokázali proti chladu účinně bojovat - tak jako to ostatně dělali jejich příbuzní na Marsu? Byla to otázka, na niž dosud marně hledalo uspokojivou odpověď. Přemítalo znovu o hádankovitém vyjádření, kterého se Mu dostalo od ARISTOTELA, té entity, s níž se Mu až dosud nejsnáze komunikovalo.

„Všechno má svůj čas.“ odpověděl globální mozek. „Je čas bojovat s přírodou a čas ji poslechnout. Pravá moudrost spočívá v umění správné volby. Až dlouhá zima přejde, člověk se vrátí na Zemi omládlý a svěží.“

A tak během několika posledních století celá populace Země proudila vzhůru po ekvatoreálních Věžích a hnula se blíž k Slunci, vstříc mladým oceánům Venuše, do úrodných plání mírného pásu Merkura. Za pět set let, až se Slunce opět zotaví, se exulanti začnou navracet. Merkur bude, až na polární oblasti, opět opuštěn; avšak Venuše se jim natrvalo stane druhým domovem. Pohasnutí Slunce poskytlo impuls i příležitost zkrotit tu pekelnou planetu.

Třebaže to byly závažné problémy, dotýkaly se Xenopolidonu jen nepřímo; Jeho zájem byl soustředěn na mnohem jemnější předivo lidské kultury a společnosti. Každý druh sám o sobě je jedinečný, skrývá překvapení sobě vlastní, má své specifické idiosynkrasie. Lidský rod postavil před Xenopolidon ohromující jev pseudoinformace - anebo, vyjádřeno místním pojmoslovím, fenomén humoru, fantazie, mýtu.

Mnohokrát si Xenopolidon říkalo, když se s těmito podivnými koncepcemi potýkalo: Ne, lidstvu nedokážeme porozumět nikdy. Chvillemi prožívalo tak zoufalé krize, že se obávalo samovolné rekonstituce, se všemi riziky, jež v sobě skrývala. Nyní však už dosáhlo nesporného pokroku; dosud mělo v paměti uspokojení, jaké Mu přinesla chvíle, kdy formulovalo první žert - a kdy Mu děti přizvukovaly smíchem.

Pracovat s dětmi znamenalo získat pro řešení hlavní vodítko, a opět to byl ARISTOTELES, kdo mu je napověděl. „Existuje staré úsloví: dítě je otcem dospělého muže. Třebaže biologické pojetí ‚otce‘ je nám oběma cizí, slovo má v tomto kontextu dvojí význam -“

A tak tedy bylo Xenopolidon zde mezi nimi a doufalo, že Mu děti pomohou pochopit dospělé, v něž se nevyhnutelně časem proměňovaly. Někdy říkaly čistou pravdu; ale i když v nich převládla hravost (další krajně obtížná pojmová kategorie) a hýřily pseudoinformacemi, dokázalo si už nyní Xenopolidon vybrat.

V jistých chvílích ovšem ani děti, ani dospělí, ba ani ARISTOTELES nevěděli, co vlastně pravda je a co není. Zdálo se, že mezi absolutní fantazií a pevnými historickými fakty existuje plynulá škála a že toto spektrum dovoluje vyjádřit i jejich nejjemnější odstíny. Na jednom konci tohoto vidma byly takové osobnosti jako Kolumbus a Leonardo a Einstein a Lenin a Newton a Washington, u nichž byly mnohdy uchovány i jejich podoby a hlasy. Na druhém pólu pak byl Zeus a Alenka a King Kong a Gulliver a Siegfried a Merlin, kteří absolutně nikdy nemohli v žádném reálném světě existovat. Ale co si myslet o takovém Robinu Hoodovi anebo Tarzanovi či Kristovi nebo Sherlocku Holmesovi anebo Odysseovi a Frankensteinovi? I oni by bývali mohli - při jisté licenci - být považováni za osobnosti víceméně historické.

Sloní trůn se za tři tisíceletí změnil jen pramálo, avšak nikdy za celou tu dobu ještě nehostil návštěvníka tolik cizího. Xenopolidon pohlíželo na jih a srovnávalo půl kilometru široký sloup trčící z vrcholku hory s vrcholnými technickými díly, jaké spatřilo na jiných světech. Na rasu tak mladou to byl bezpochyby vynikající výkon. Třebaže se odjakživa zdálo, že se Věž musí každým okamžikem překotit a zřítit, stála tu již po patnáct století.

Ne ovšem ve své nynější podobě. Prvých sto kilometrů nyní tvořilo vertikální město - v některých prostorných podlažích stále ještě obývané - skrze něž kdysi šestnáct tratí vozilo často až milión cestujících denně. Teď již byly v provozu pouze dvě; za pár hodin se už Xenopolidon i jeho doprovod vydají po onom rýhovaném obrovitém tělese vzhůru, zpět do Kruhového města, které obepínalo celou zeměkouli.

Xenopolidon vyklenulo oční čočky, aby si zajistilo teleskopické vidění, a zvolna zapátralo v zenitu. Ano, bylo tam - nepříliš zřetelné za dne, ale jasně viditelné v noci, kdy je dosud ozařoval sluneční svit proudící kolem zastíněné části Země. Svítivý tenký pás, jež rozděloval oblohu ve dvě polokoule, byl světem sám o sobě, kde si půl miliardy lidí zvolilo život v beztlžném stavu.

A tam nahoře, poblíž Kruhového města, byla zaparkována i hvězdná loď, jež přenášela Poselstvo a ostatní druhy z Úlu napříč mezihvězdnými propastmi. Právě v těchto chvílích byla připravována k odletu - bez spěchu, s předstihem celých let ji chystali na další šestisetletý skok v její pouti. Pro Xenopolidon byl tento čas bezvýznamný, neboť se nemělo rekonstruovat dříve než na konci oné cesty, zato však Je pak očekával nejsložitější okamžik celé jeho existence. Poprvé vůbec byla hvězdná sonda, Xenostellar, zničena anebo alespoň umlčena, brzy poté, kdy vstoupila do soustavy cizího slunce. Snad konečně navázala dotyk s tajuplnými Lovci úsvitu, kteří zanechali své stopy na tolika světech, tak nevysvětlitelně blízko samému Počátku. Kdyby bylo Xenopolidon schopno bázně či strachu, bylo by je zakoušelo současně, když teď přemýšlelo o budoucnosti šest set let ještě vzdálené.

Zatím však bylo na zasněženém vrcholku Jakkagaly a hledělo na lidskou cestu ke hvězdám. Svolalo všechny děti k sobě (věděly naprosto přesně, kdy si Ono přeje, aby Je bezvýhradně poslechl) a ukázalo na horu na jihu.

„Víte přece velice dobře,“ pravilo s únavou, jež byla jen zčásti předstírána, „že Geoport 1 byl vybudován o dva tisíce let později než tenhle rozkotaný palác.“ Všechny děti vážně pokývaly na souhlas. „Tak proč tedy,“ ptalo se Xenopolidon a sledovalo onu svislou linii od zenitu až po vrcholek hory, „proč prosím vás říkáte tomuhle sloupu zrovna Kálidasova věž?“

Doslov

#### PRAMENY A PODĚKOVÁNÍ

Autor historického příběhu na sebe bere mimořádný závazek vůči svým čtenářům, zejména pokud si zvolil málo známé údobí a prostředí. Nesmí si dovolit nic pozměňovat na doložených faktech a událostech; pokud cokoli dokomponovává - a bez této nutnosti se často neobejde -, je jeho povinností vést zřetelnou dělicí čáru mezi fakty a fikcí.

Autor science-fiction musí pracovat s druhou mocninou této odpovědnosti. Věřím, že následujícími poznámkami učiním nejen zadost této povinnosti, ale že pro čtenáře nebudou ani bez zajímavosti.

#### TAPROBANÉ A CEJLON

Z režijních důvodů jsem si dovolil tři úpravy v geografii Cejlonu, nynější Šrí Lanky. Posunul jsem tento ostrov o osm set kilometrů k jihu, tak aby ležel přímo na rovníku - jak tomu bylo před dvaceti milióny let a jak bude možná jednoho dne opět situován. V současné době se rozkládá mezi šestým a desátým stupněm severní šířky.

Kromě toho jsem zdvojnásobil výšku Hory svatosti a přemístil ji blíže k „Jakkagale“. Obě totiž existují a jejich tvárnost jsem respektoval.

Šrí Pada neboli Adamova hora je nápadný kuželovitý vrcholek, v jehož posvátnost věří buddhisté, muslimové, hinduisté i křesťané; na jeho temeni stojí nevelký chrám. Uvnitř svatyně je kamenná deska s prohlubeninou, o níž se věří - ač měří na délku dva metry -, že je to šlápota samého Buddhy.

Po mnoha staletí vystupují na vrchol do výšky 2240 metrů tisíce poutníků. Dnes již není výstup nebezpečný, neboť tu existují dvoje schody zezdola až k samotnému temeni (bezpochyby je to nejdelší schodiště na světě). Vyprovokován Jeremy Bernsteinem z New Yorkeru (připomínám jeho Vědu na vlastní oči) jsem kdysi tento výstup podnikl a nohy jsem měl po několik následujících dní jako ochrnuté. Ale námaha stála za to, měli jsme štěstí a zažili jsme onu úchvatnou podívanou na stín vrcholku za rozbřesku - je to dokonale symetrický trojúhelník viditelný jen pár minut po východu slunce a promítající se na oblaka dole, takřka až k samému obzoru.

Později jsem si pak mohl prohlédnout tuto horu mnohem pohodlněji, na palubě helikoptéry vojenského letectva Šrí Lanky, a ke svatyni jsme se přiblížili natolik, že bylo možno pozorovat rezignovaný výraz na tvářích mnichů, dnes již takovému rámusení přivklých.

Skalní pevnost Jakkagala je ve skutečnosti Sigirija (anebo Sigiri, Lví skála), jejíž skutečná podoba je tak ohromující, že jsem na ní nepotřeboval měnit pranic. Jediné licence, které jsem si dovolil, byly v dataci, neboť palác na jejím vrcholu byl (podle sinhalské kroniky Čulavansa) vybudován za vlády krále otcovraha Kašjápy I. (478 - 495 n. l.). Zdá se však

téměř neuvěřitelné, že by tak rozsáhlé dílo mohlo být dokončeno v průběhu pouhých osmnácti let, a to uzurpátorem, jenž každým okamžikem musí očekávat útok legitimistů, takže historie Sígirije může docela dobře sahat i o několik století dále do minulosti.

O charakter, motivaci a skutečné osudy Kašjápy se vedlo mnoho sporů a vášně byly znovu rozdmýchány posmrtným vydáním Příběhu Sígiri (Lake House, Colombo, 1972) sinhalského vědce profesora Senerata Paranavitany. Čerpal jsem rovněž z jeho monumentální dvousvazkové studie o nápisích na Zrcadlové stěně, Sígiri Graffiti (Oxford University Press, 1956). Některé z citovaných veršů jsou autentické, na jiných jsem provedl jen nevelké úpravy.

Fresky, nejproslulejší ozdoba Sígirije, byly dokonale reprodukovány v díle Cejlon: malby z chrámů, svatyní a skal (New York Graphic Society - UNESCO, 1957). Na páté straně přílohy je nejzajímavější z nich - která byla bohužel v roce 1960 zničena neznámými vandaly. Komorná na ní zcela zjevně naslouchá záhadné krabičce s víčkem na pantíky, kterou drží v pravé dlani; obraz rozšířován nebyl, mou domněnku, že jde o raný typ sinhalského tranzistorového přijímače, odmítli místní archeologové brát vážně.

Legenda o Sígiriji se nedávno objevila i na plátně filmu Dimitriho de Grunwalda Bohokrál s Leighem Lawsonem jako velice výrazným představitelem Kašjápy.

#### KOSMICKÝ VÝTAH

Na Západě byla tato zdánlivě bláznivá myšlenka poprvé publikována ve formě dopisu Johna D. Isaacse, Hughu Bradnera a George E. Backuse ze Scrippsova oceánografického institutu a Allyn C. Vinea z oceánografického ústavu Wood's Hole, uveřejněného v časopise Science ze dne 11. února 1966 pod titulkem „Satelity s prodlouženým dosahem - kosmický jeřáb“. Pokud by se zdálo divné, že se tímto nápadem zabývají právě oceánologové, je třeba si uvědomit, že jsou (poté, co pominuly nezapomenutelné dny balónových přehrad) patrně jediní, kdo se setkává s problémem velice dlouhých lan zatěžených svou vlastní vahou. (Dr. Allyn Vine mimochodem zajistil svému jménu nesmrtnost v názvu proslulé hloubkové ponorky „Alvin“.)

Později se ovšem ukázalo, že se nápad zrodil již šest let předtím - a to v mnohem citižádostivější podobě - v hlavě leningradského inženýra J. N. Arcutanova (Komsomolskaja pravda, 31. července 1960). Arcutanov formuloval představu „nebeské lanovky“, abychom užili toho přitažlivého termínu, která by denně dokázala vynést na geosynchronní dráhu přinejmenším 12 000 tun. Je překvapující, že jeho odvážná myšlenka měla poměrně malou odezvu; jediná zmínka o ní, se kterou jsem se kdy setkal, byla ve sličném svazku obrazů Alexeje Leonova a Sokolova Čekají na nás hvězdy (Moskva 1967). Jedna z barevných tabulí (strana 25) ukazuje „kosmický výtah“ v činnosti; v popisu k ní se říká: „...družice setrvává takřka stabilně na svém místě na obloze. Jestliže z této družice spustíme lano k zemi, je lanovka připravena. Poté už lze dále budovat zdviž ZEMĚ - SPUTNIK - ZEMĚ pro dopravu osob i nákladů, která se obejde bez jakéhokoli raketového pohonu.“

Třebaže mi generál Leonov věnoval výtisk své knihy na vídeňské konferenci o mírovém využití kosmického prostoru v roce 1968, tuto myšlenku v ní obsaženou jsem prostě nějak nezaregistroval - třebaže zobrazený výtah je přímo v prostoru nad Šrí Lankou! Zřejmě jsem se domníval, že si kosmonaut Leonov, člověk známý svým humorem\*, jen tak zažertoval.

Kosmický výtah je zřejmě principem, jehož čas prostě nadešel, jak o tom svědčí skutečnost, že během desetiletí od publikování Isaacsova dopisu v roce 1966 byl nezávisle znovu objeven přinejmenším třikrát. Podrobné pojednání, bohaté na mnoho nových aspektů, bylo uveřejněno Jeromem Pearsonem z Wright-Pattersonova leteckého ústavu v zářijovém čísle Acta astronomica v roce 1975 („Orbitální věž; startovací zařízení využívající rotační energie Země“). Dr. Pearson byl překvapen, když se dověděl o předchozích studiích, které unikly i rešerši zadané počítači; uslyšel o nich při četbě mé výpovědi před kosmickým výborem Sněmovny reprezentantů v červnu 1975 (viz Pohled ze Serendipu). Šest let předtím (Journal of the British Interplanetary Society, sv. 22, str. 442-457, 1969) již A. R. Collar a J. W. Flower dospěli v podstatě k týmž závěrům v článku „Čtyřicetihodinový satelit na (relativně) nízké dráze“. Zkoumali v něm možnost, jak zavěsit geosynchronní komunikační družici mnohem níže, než je přirozenými podmínkami daná výše 36 000 kilometrů, při čemž sice neuvažovali o prodloužení lana na celou tuto vzdálenost až k zemskému povrchu, ovšem to už by bylo toliko zjevně se nabízející domyšlení takového záměru.

Nyní by bylo na místě skromné zakašlání. Kdysi v roce 1963, ve studii, kterou mi zadalo UNESCO a kterou otiskly Astronautics v únoru 1964 pod názvem „Svět komunikačních družic“ (lze si ji přečíst v Hlasech shůry), jsem napsal: „Mezi perspektivami značně dlouhodobějšími lze uvést, že existuje celá řada teoretických možností, jak získat čtyřicetihodinový satelit na nízké oběžné dráze; jsou však vesměs závislé na technickém rozvoji, jakého bude sotva dosaženo v tomto století. Promyšlení těchto možností doporučuji zájemcům o tento obor jako užitečné cvičení.“ Prvou z těchto „teoretických možností“ byl samozřejmě zavěšený satelit uvažovaný Collarem a Flowerem. Již první hrubý propočet jen tak na rubu jakési obálky, opřený o únosnost existujících materiálů, ve mně vyvolal takovou skepsi, že jsem se ani nenamáhal jít do dalších podrobností. Kdybych býval o něco méně konzervativní - anebo kdyby snad ta obálka byla o něco většího formátu -, byl bych patrně předstihl všechny ostatní, ovšem s výjimkou Arcutanova.

Jelikož tahle knížka má (jak doufám) mnohem blíže k beletrii než k technickému pojednání, mohu doporučit těm, kdo by si přáli technické otázky probrat detailněji, studium rychle narůstající odborné literatury o tomto tématu. Mezi posledními příspěvky k ní je studie Jeroma Pearsona „Využití orbitální věže k rutinnímu vysílání těles únikovou rychlostí“ (Protokoly 27. kongresu Mezinárodní astronautické federace, říjen 1976) a dále pozoruhodný článek Hanse Moravce „Non-synchronní orbitální jeřáb“ (výroční schůze Americké astronautické společnosti, San Francisco, 18. až 20. října 1977).

Za cenné poznámky k otázce orbitální věže jsem vděčen svým přátelům, zesnulému A. V. Cleaverovi ze společnosti Rolls-Royce, dr. ing. Harrymu O. Ruppemu, profesoru astronautiky z katedry kosmických zařízení na mnichovské

technice a dr. Alanu Bondovi z Culhamových laboratoří. Nikdo z nich není odpovědný za mé vlastní modifikace řešení. Walter L. Morgan (který, pokud vím, není v příbuzenském vztahu k Vannevaru Morganovi) a Gary Gordon z laboratoří COMSATU stejně tak jako L. Perek z Úřadu pro otázky kosmického prostoru mi poskytli neocenitelné informace o stabilních oblastech geosynchronních drah; poukázali hlavně na to, že přirozené vlivy (zejména působení Slunce a Měsíce) by zcela určitě způsobovaly značné oscilace, zvláště v severo-j jižním směru. „Taprobane“ by proto možná zdaleka nepředstavovala tak optimální lokalizaci, jakou jsem jí přisoudil já; přesto by to však pořád ještě bylo umístění ze všech nejlepší.

Diskusí je i volba místa s velkou nadmořskou výškou; jsem zavázán Samu Brandovi z Výzkumného ústavu válečného loďstva pro předpovědní služby v Monterey za informace o rovníkových větrech. Pokud se ukáže, že Věž by přece jen mohla být bezpečně spuštěna až k mořské hladině, pak by se mohl maldivijský ostrov Gan (který Royal Air Force vyklidila v poměrně nedávné době) stát ve dvaadvacátém století nejvzácnějším pozemkem na celé zeměkouli.

Konečně se mi zdá být velice zvláštní - ba znepokojující - ta shoda okolností, která způsobila, že celé roky předtím, než jsem začal o tomto příběhu uvažovat, jsem již podvědomě tíhl k jeho dějišti. Neboť dům, který jsem získal před deseti lety na svém oblíbeném šrilanském pobřeží (viz Poklad Velkého útesu a Pohled ze Serendipu), je přesně v místě, které ze všech pevnin a ostrovů leží nejbližší bodu maximální geosynchronické stability.

Takže až se odeberu do důchodu, doufám, že budu moci pozorovat i ostatní vysloužilé pamětníky raného kosmického věku, jak se lenivě převalují v orbitálním Sargasovém moři, přesně nad mou hlavou.

Colombo

1969-1978

A teď ještě další z oněch prazvláštních shod, na které už jsem si téměř zvykl čekat...

Při práci na korekturách tohoto příběhu jsem dostal od dr. Jerome Pearsona výtisk Technického memoranda NASA TM-75174, „Kosmické ‚korále‘ okolo Země“ od G. Poljakova. Je to překlad článku „Ožerleje‘ Zemli“, otištěného v časopise Těchika mloděži č. 4 z roku 1977, str. 41-43.

V tomto nedlouhém, ale inspirujícím článku popisuje dr. Poljakov z Astrachaňského pedagogického institutu až do přesných technických podrobností Morganovu závěrečnou vizi spojitého prstence kolem celé Země. Chápe ho jako přirozené pokračování kosmického výtahu, jehož konstrukci a chod rovněž pojednává zcela shodně s mou vlastní koncepcí.

Zdravím tovariše Poljakova a začínám se ptát sám sebe, zda jsem opět jednou neprojevil až příliš mnoho konzervatismu. Možná že se Orbitální věž stane skutkem již v jednadvacátém, a ne v dvaadvacátém století.

Naši vlastní vnukové by mohli dokázat, že gigantické je - někdy - už samo o sobě krásné.

Colombo, 18. září 1978

## CLARKOVY CESTY DO BUDOUCNOSTI

Kdyby měl Arthur Charles Clarke možnost změřit svou autorskou oblibu v naší čtenářské (a divácké) obci exaktními metodami, jaké by odpovídaly jeho profesi astrofyzika, byl by patrně před dvanácti lety dospěl k závěru pro sebe uspokojivému: že totiž tato přízeň dosáhla kritické hodnoty a dále už se šíří samovolnou řetězovou reakcí. Od úst k ústům se tehdy mezi příznivci kosmických vizí rozléla chvála filmu 2001: Vesmírná odysea, který vznikl z Clarkovy spolupráce s režisérem Stanleyem Kubrickem, i popularita knižní verze, kterou Clarke napsal na podkladě filmového scénáře. Byl to ohlas spontánní, neovlivněný patrně ani v nejmenším tím, že filmu byl roku 1969 udělen v St. Louis Hugo. Jednak je popularita této ceny za díla z oblasti science-fiction do značné míry omezena na angloamerickou půdu, jednak sdílí Hugo osud některých pravidelně udílených poct - nezřídka ozdobí i výtvoř, u nichž po čase nelze najít jiné zdůvodnění, než že všechna ostatní produkce daného roku byla horší. Avšak přijetí Vesmírné odysey ve světě i u nás bylo prostě všeho snobismu a pozoruhodná poznámka sovětského kosmonauta Alexeje Leonova k tomuto filmu (kterou A. C. Clarke cituje v doslovu k Rajským fontánám) jen dokresluje upřímnost těchto reakcí.

Ostatně i dřívější, ba hned první Clarkovy literární práce byly přijímány čtenáři mimořádně dychtivě. Jeho Předehra ke kosmu (Prelude to Space, 1951) zahájila řadu odborně fundovaných románů, které přesto nepostrádaly invenci ryze beletristickou, básnivou jiskru nezbytnou k tomu, aby se tato tvorba zařadila do literatury jako partner rovnocenný všem ostatním odvětvím a žánrům. Doložily to i jeho pozdější práce, Pisky Marsu (The Sands of Mars, 1952), Země svítí (Earthlight, 1955) i řada mistrovsky pointovaných krátkých povídek. Kultivované slovo je ještě cennějším prvkem v Clarkových pracích popularizačních, z jejichž tří desítek lze jen jako příklad uvést Voices from the Sky anebo The Treasure of the Great Reef (Hlasy zhůry, Poklad velkého útesu).

Autorův životopis nabízí zdánlivě jednoduché vysvětlení jeho úspěchů v této žánrové oblasti. Narodil se v Mineheadu, v Somersetu, 16. prosince 1917. Poněkud pozdní absolutorium ve fyzice a v matematice na Londýnské univerzitě roku 1948 je třeba přičíst dějům druhé světové války. Nebyly pro Clarka bez významu a bez vlivu na jeho odbornou i pozdější literární práci. Jako poručík RAF konal službu instruktora u první britské pozemní naváděcí radarové stanice. A koncem války, v roce 1945, předložil návrh na využití umělých satelitů pro komunikační účely - dnes je to předčasně zevšeobecněná myšlenka, tehdy to byl nepochybně nápad spadající zcela do oblasti science-fiction. Tou dobou (1946-1947) byl již jako třicátník předsedou Britské meziplanetární společnosti, tedy organizace řazené podle soudobých měřítek rovněž spíše k fantasknu. Zabýval se ovšem i mnohem praktičtějšími činnostmi. Obohatil své zkušenosti o redigování londýnských Physics Abstracts v letech 1949-1950, čili o sisyfovskou dřinu při zvládání přívalu vědeckých informací a publikování úsporných extraktů. Za zásluhy o popularizaci vědy, za četné články a



studie i rozhlasové a televizní pořady mu udělilo UNESCO v roce 1962 v Dillí cenu Kalinga, kterou z podnětu Indie na paměť podporovatele věd krále Ašóky (jenž v třetím století před našim letopočtem vládl říši Kalinga) obdrželi mj. i Louis de Broglie, Bertrand Russel a nejnověji i Sergej Kapica, syn Petra Kapici. Jeho zájem se přitom neomezil jen na vnější kosmický prostor (Clarke je řádným členem Královské astronomické společnosti), ale intenzivně se obracel i k podmořským výzkumům a zejména k podmořské fotografii. Z tohoto paralelního proudu zážitků a informací čerpal zejména pro romány Podmořský hřbet (The Deep Range, 1957) a Ostrov delfinů (Dolphin Island, 1963). Těžiště Clarkovy tvorby však přesto spočívá především v dráždivé sféře kosmických výzkumů a anticipací a tam je jeho odborná kvalifikace nejprůkaznější.

Ovšem příliš jednoznačné a jednoduché odvozování přesvědčivosti uměleckého díla toliko z životní empirie tvůrce by bylo ošidné, jako zpravidla simplifikace bývají. Clarkův ještě erudovanější krajan a ctihodný kolega z oboru, jen o dva roky starší sir Fred Hoyle, astronom z Mt. Palomaru, vychází ze stejných pramenů informací, volí bezmála stejné látky jako A. C. Clarke (někde až na nebezpečném pomezí epigonství), a přece nakonec z jeho fabulačně bujných kosmických dobrodružství nepříjemně vyčnívají růžky spekulativních konstrukcí. Čtenář se takovými hroty nerad dává zraňovat; oprávněně žádá fikci uměleckou, rád přiznává autorovi právo na vytvoření plně iluzivní mystifikace. Před podobnými nezmary si samozřejmě není jistý nikdo, a ani A. C. Clarke nečiní výjimku: například i jeho další Hugo (1974) za literární dílo Setkání s Ramou připadl knize vyžadující od čtenáře jistou shovívavost, pokud jde o přesvědčivost nabízené kulisy i fabule. Sama profese astrofyzika tedy zřejmě není jedinou, ani hlavní oporou Clarkovy tvorby a jejích nejlepších výsledků.

Naštěstí tvorbou věrohodné scenerie a věrohodné kulisy A. C. Clarke zdaleka nevyčerpává svůj myšlenkový arzenál. A je-li už řeč o myšlence a myšlení, je třeba především ocenit, že Clarke nepřemýšlí jen sám, že aktivní myšlenkovou spolupráci provokuje i u svých diváků, posluchačů, čtenářů. Filozofický aspekt Clarkových témat se zpravidla přímo podílí na stavbě pointy a nedopřeje čtenáři toliko lenivě absolvovat dráhu vnějšího děje příběhu. Originalita této filozofické složky moderních uměleckých utopií bývá málokdy samostatně hodnocena, a kdyby se sci-fi kluby celého světa dohodly na udělení nějaké Ceny Thomase Mora právě za tuto duševní gymnastiku, jistě by Clarke nepřišel zkrátka. Například i u zmíněného Setkání s Ramou dominuje nad poněkud povrchním příběhem mimořádně bystrá psychologická tečka za celou knihou. Sluneční soustavou prolétne jakási cizí mikroplaneta, a aniž naváže s lidstvem kontakt, opět zmizí. A lidstvo? V Clarkově anticipaci nevychází z tohoto setkání omráčeno, zdeptáno ani obohaceno. Je uraženo! Jak bystrý a osvěžující postřeh o nás samých.

Milovníci klasifikací našli Clarkovi místo ve skupině autorů orientujících se na (fiktivní) cizí civilizace. I když inventura motivů padesátky Clarkových knih by si k tomuto zařazení nezbytně vnutila četné doplňující poznámky, vystihuje zařazení jeden z hlavních Clarkových autorských zájmů. Jsme jediní ve vesmíru? Víra nebo nevíra v osamocenosť lidské civilizace v kosmu a jeho historii vede přímou cestou k samým základům světového názoru a pomáhá navíc i odhalovat neplodné nebo scestné prvky elitářských filozofických koncepcí. A. C. Clarkovi se přiči samolibost dogmat o božském aktu stvoření člověka a jeho výlučnosti, a tak s tímto problémem nakládá, jako by patřil do otázek typu Mají ženy nesmrtelnou duši? Byl Bůh Angličan? Vychází ve své odpovědi z jakéhosi generálního kalkulu, podle něhož jakákoli koncepce nekonečnosti vesmíru musí nutně zahrnovat i nekonečné množství variant v organizaci hmoty, a tedy vícečetnost složitých struktur dosáhnuvších schopnosti aktivně si uzpůsobovat veškeré dosažitelné okolí - což je nedokonalý opis za všem srozumitelný pojem inteligence. A vzájemné vztahy těchto inteligencí? Řečeno s Hamletem, zde je ten háček, neboť se příliš dobře známe a v těchto vesmírných snech předem tušíme i konflikty plynoucí z nedostatečně vyřešených anebo potlačených potřeb naší vlastní kultury ve srážce s potřebami civilizací jiných. Clarke řeší tyto předpokládané xenózy samozřejmě literárními prostředky a formami, jak jinak, a spíše řešení pouze rozehrává - jednou s příklonem k poněkud mystické prainteligenci (jako ve Vesmírné odyseji), jindy civilně a racionálně, ale vždy bez primitivních alegorizací, bez prostoduchých substitucí uhlíku v živé hmotě křemíkem a jiných laciných kouzel. Základem jeho představ o možných formách alternativních projevů živé a myslící hmoty je fenomén vůle, především vůle poznávat. Hvězdní cizinci chtějí přijít, aby zaregistrovali další z nejvyšších představitelných vrcholů vývoje hmoty. Je to stejné chtějí, které žene do nevyhnutelných rizik kosmonautiky skutečné Gagariny i fiktivní Bowmany a Xenopolidány. Vůle je jednou z nejsrozumitelnějších charakteristik člověka, i když se naopak její podstata nejvzdorovitěji vzpírá analýzám. Namísto pilota Bowmana se na Zemi vrací - popřejme autorovi nezbytnou dávku licence - pouhý uzel této vůle a zachraňuje rozvadané lidstvo na pokraji nukleární katastrofy.

Clarke není idylík. Příznak nehloupějšího z myslitelných konců našeho lidského světa - jaderné apokalypsy - ho mučí jako každého čestného a poučeného vědce. Svým literárním přínosem se aktivně staví proti silám, jež by takový konec mohly přivodit. A třebaže je do značné míry determinován svým historickým zařazením, svým původem i prostředím, v němž žije, patří k těm autorům a vědcům, pro něž slova o mírové spolupráci, ba víc, o přátelství, nejsou jen floskule na uvítanou a na rozloučenou delegacím plnicím kulturní dohody mezistátních smluv. Jeho portréty postav socialistické části světa jsou veskrze sympatické, ať jde o hrdiny smyšlené (a v jeho podání i někdy tak kuriózní, jako je třeba finančník republiky Narodnyj Mars), nebo o zcela reálného světského delegáta na vídeňské konferenci o mírovém využití kosmu anebo o letmou, vřelou a jednoznačně pozitivní připomínku hrdinství prvního kosmonauta v dějinách lidstva. Že Clarke naproti tomu dovede i jadrně a prostředky sobě vlastními vyjádřit zásadní nesouhlas s ideologiemi, jež jsou mu cizí, ukazují útočné protináboženské pasáže z Rajských fontán, cílené bez ohledu na církevní příslušnost religiálních pozůstatků v myšlení člověka. Postihuje naleptávající ironií stejně tak buddhismus jako jeho křesťanské antagonisty a polemika Xenostellaru s Tomášem Akvinským - byť pochopitelně nemůže být v argumentaci původní - se čtenáři vtiskne do paměti brilantním smečem, jinž Clarke odpaluje scholastickou veteš do zasluženého zapomenutí. A nejsou to jen abstraktní spory s překonanými idejemi. Tak jak se zřetelně jeví v rysech protagonistů Clarkových příběhů projevy úcty k přátelům z pětadesátileté životní pouti, tak měli nepochybně živé předlohy i Bickerstaffové a

Goldbergové, s nimiž si Clarke se zachováním potřebné míry vkusu a k pobavení čtenářově zřejmě vyřizuje na literární půdě neliterární účty. Právě tyto postavy poskytují cenné pohledy do zákulisí vědy, její popularizace, do zákulisí obchodu s ní i do pozadí zásadních a zavlých revolt proti vědeckému myšlení.

Prognózy společenského vývoje jsou tím obtížnější, čím více autor usiluje o jejich adresnost a konkretizaci. Kritičtí politologové jistě zapochybují například o reálnosti Clarkovy představy o formě budoucího usmíření arabského světa s izraelským státem, to jest s jeho nezměněnou podobou; ovšem i tato spekulace - a to je pro Clarka charakteristické - je opřena o historický optimismus, a Clarkovo vysoké hodnocení arabské kultury je víc než doloženo kratičkou, ale pregnantní úvahou o arabské variantě moderních dějin, vybudované na předpokladu prohry Karla Martella v bitvě u Tours roku 732 n. l.

Clarke je tvor stěhovavý - byť dnes již usedlý, jak vyplývá ze jeho zpovědi a vyznání k náklonnosti k cejlonským břehům - a poznal dost mimoevropských kultur, aby se dokázal zbavit zátěže britocentrismu. Hbitá čeština kdysi v obraně proti germanizačním snahám našla pro jazyk aspirující na nadřazené postavení půvabnou substativizovanou přezdívkou „samospasitelná“. Clarke nepodléhá iluzi o samospasitelnosti angličtiny. V mezích daných žánrem - a samozřejmě s ohledem na nezbytnou srozumitelnost originálu - se vymaňuje z představy, která je vlastní značné části angloamerické science-fiction, že totiž budoucnost bude jaksi samozřejmě anglofonní. Angličtina není v Clarkem vytvářeném budoucím světě samojediná, ani univerzálně závazná, tak jak to ostatně odpovídá populačnímu vývoji světa i zkušenostem posledního desetiletí, kdy jednou z nejpodstatnějších složek přípravy všech kosmonautů komplexu Sojuz-Apollo byla intenzivní jazyková výuka - a to stejně tak ruštiny jako angličtiny. Je to další důkaz o Clarkově realismu a o poctivosti jeho přístupu k dosavadnímu i dalšímu předpokládanému historickému vývoji moderní společnosti - jež se bude zcela jistě a nevyhnutelně vyznačovat vzájemnou tolerancí svých větších i menších složek, jež však přesto zřejmě nesklozují do kosmopolitní amorfnosti.

Zajímavý pohled do autorova myšlenkového soukromí poskytly Ztracené světy 2001 (The Lost Worlds of 2001, vyd. 1972). Hrst nepoužitých, ale přesto detailně propracovaných epizod - zčásti fabulačních variant, zčásti nepřijatých dějových odboček - je v této knize spojována věcnými, až protokolárními popisy spolupráce se Stanleyem Kubrickem. Čtenář, předpokládá se, že přiměřeně zainteresovaný a seznámený s filmovou i literární verzí Vesmírné odysey, má jednak možnost posoudit vývoj myšlenky od prapůvodní krátké povídky Hlídka (The Sentinel) z roku 1951 až k výsledné formě - a dle za ni. Alternativy děje se čtou jako scénář Kinoautomatu, ještě osobitější zážitky však poskytuje záznamem oživená polarita Clarke - Kubrick. Ze tří Kubrickových nejznámějších filmů jen Vesmírnou odyseu můžeme s dobrým svědomím zařadit mezi kladné hodnoty. Byl to vliv a podíl A. C. Clarka, jenž vtiskl jejich společnému dílu rysy optimismu a humanismu, které je tolik odlišují od filmů Dr Strangelove i Clockwork Orange? Ztracené světy 2001 sice výslovnou a vyčerpávající odpověď nedávají, ale dovoluji přesto rozpoznat, že nositelem společenské odpovědnosti byl v této dvojici především vědecky erudovaný literární autor.

Někdy bývají tvůrci science-fiction hodnoceni shodou svých prognóz s realizovanou podobou jejich snů. Ani ti autoři, kteří volí budoucnost nejbližší a mají přitom v předpovědích mimořádné štěstí, nemohou být ovšem zaměňováni za futurology nebo dokonce projektanty techniky nejbližší éry nebo nejbližších let. Vernův Nautilus musel být při novějších překladech i nově propočítán (nevíme, s jakou pietou se k původním dimenzím této ponorky chovají při reediciích Francouzi), jinak by byl předurčen pro jednu jedinou plavbu, a to směrem ke dnu. Pro tvorbu autorů, kteří zacházejí s realitou a pravděpodobností ještě volněji, měl český žurnalista František Gel, vynikající překladatel, teskné epiteton: science-fiction without science, neboli volně přeloženo: přírodovědecké fikce nepřírozené a nevědecké. I. F. Clarke, jmenovec A. C. Clarka, o rok mladší futurolog, byl u nás před nedávnou dobou připomenut pro své zjištění, že i zcela vědecké předpovědi se v minulých dvou letech zpravidla mýlily, což údajně nepřekvapuje, s ohledem na nezvládnutelné množství proměnných. Ovšem právě s tímto ohledem můžeme proto se zadostiučiněním ocenit prognózy Vernovy i Wellsovy, zrnka reálnosti najdeme stejně tak u Čapkova Krakatitu jako u Vercorových Nepřírozených zvířat. Nemluvě ani o tak mysteriózních náhodách, jakou byla poměrně přesná predikce existence i parametrů obou Marsových satelitů, jež se podařila Jonathanu Swiftovi v pohádkové a zcela mimovědecké fikci o Gulliverovi, sto padesát let před jejich skutečným objevením Asaphem Hallem.

Jak asi obstojí A. C. Clarke v úloze prognostika?

Bude zcela určitě ušetřen pochybného uspokojení těch autorů, kteří - postupujeme-li proti směru času - prorokovali laserová děla, samonaváděcí mezikontinentální střely, válku vedenou štěpnými zbraněmi, válku vedenou ze vzduchu, suchozemské obrněnce, útočné ponorné lodi. Clarke totiž neuvažuje v kategoriích střetu člověka s člověkem, ale jeho střetu s kosmem. Realizovaná budoucnost je samozřejmě vždy jiná než její apriorní vize. Ale důvěra v rozum, v rozumnost lidského počínání, v dorozumění z ní odvozené, nemůže jako dominanta Clarkových odpovědně promyšlených fikcí být historickým vývojem překonána. Možná jen, že skutečnost bude o něco málo prozaičtější. Před necelými třemi desítkami let bylo třeba na záložce prvního českého vydání Lemových Astronautů vysvětlovat, co je to astronaut, tehdy ještě zdánlivě daleké futurum. Futurum, čas budoucí. Latinská gramatika pracuje i s pojmem futurum exactum. Pro vztah předpovědi a budoucí reality se ovšem takové dokonalé a přesné futurum příliš nehodí, je poněkud těsné.

Provokující i povzbuzující obrazy perspektiv vývoje našeho světa, k nimž můžeme právem počítat díla A. C. Clarka, by spíše vyžadovaly nějaký termín napovídající, že autorův pohled zahrnuje víc než pouhé futurum.

Plusquamfuturum?

A ještě jedna poslední poznámka.

Xenostellar, Xenopolis, Xenopolidané a Xenopolidon si vyžadují překladatelské vysvětlení. Clarke pracuje se složeninami slov z rodného jazyka, Starglider, Starholm, Starholmer. Holm přitom sahá svým původem až do staré norštiny, znamená zaplavovaný písčité ostrůvek v řece a zní čtenářům originálu jistě přinejmenším stejně archaicky a

vzdáleně, jako nám české pojmenování těchto písčín: jespy. Clarke za toto slovo obřadně děkuje velšskému básníku Llewellynovi ap Cymru, a lze se jen domnívat, že jde o narážku na Aluna Llewellyna, autora knihy The Strange Invaders (Vpád cizinců). Ovšem rodina těchto Clarkových slovních novotvarů má i své vzájemné vztahy, je nutno tato jména skloňovat, odvozovat z nich, a čeština umí být vzdorovitá. Nabízející se Hvězdolety, Astroplavci, Hvězdoglizéry, Hvězdotroně (glider je větroň) by posouvaly text spíše ke grotesce. Je tedy především třeba omluvit se češtině - o níž Jan Neruda přesně formuloval poučku, že nezklamává mluvčího, to jen mluvčí zklamává ji - za to, že nakonec byl východiskem únik k řeckému základu xeno- to jest cizí. Je dále třeba se omluvit i A. C. Clarkovi za šok, který ho očekává, až v neznámé řeči překladu objeví internacionálně srozumitelná, leč zcela nepovědomá vlastní jména. A konečně zbývá doufat, že Xenostellar splní kromě mezihvězdného poslání svou funkci i jazykově.

Vladimír Svoboda